
**AGRESIJA BOSNE I
HERCEGOVINE NA
REPUBLIKU HRVATSKU**

Činjenice

PREDGOVOR

1. Da li ste ikada čuli za neku reakciju iz Sarajeva kada je okupirano selo Uništa?
2. Da li je selo Uništa BiH teritorij?
3. Kakva je bila reakcija muslimanskog vodstva na okupaciju Mostara i doline Neretve 1991. godine?
4. A selo Ravno? Srvanjeno i pobijeno! Reakcija Sarajeva?
5. A napad na Dubrovnik i jug Hrvatske, ubijanje Slavenskog Broda i šire okolice, ... kakva je reakcija, kakav stav dolazi od Alije Izetbegovića ?
6. Da li ste znali za postojanje „Patriotske lige“, kada je osnovana, kakve i čije je stavove zastupala, kome se i kako zaklinjala, ... ?
7. Nije li TO (Teritorijalna obrana) BiH sudjelovala u agresiji na Republiku Hrvatsku ?
8. Da li su državljani BiH bili regrutirani u jedinice koje su sudjelovale u agresiji na Republiku Hrvatsku ?
9. Kada je Alija Izetbegović „konstruirao“ vlastitu TO BiH, da li je ijedan Hrvat postavljen za zapovjednika ?
10. Nije li točno da je više od pet stotina zapovjednika A BiH (i to najviših) bilo u JNA sve do ožujka-travnja-svibnja 1992. godine i na taj način sudjelovalo u agresiji na Sloveniju i Hrvatsku?
11. Da li Vam je poznato da je sporazumom Alije Izetbegovića i Momčila Krajišnika (16.09.1993.) potvrđeno primirje dogovoreno 30.07.1993., i potpuno je prestao sukob između Vojske Republike Srpske i A BiH (Muslimani) u BiH?
12. Pogledajte dokument generala Šibera!

Zar se u tom dokumentu izrijeком ne spominje primirje koje su 30.07.1993. godine potpisale i (uglavnom poštovale) A BiH i VRS ?

Nakon prestanka borbi sa VRS, A BiH pokrenula je sve efektivne III. Korpusa, IV. Korpusa, VI. Korpusa i dijelova I. Korpusa protiv HVO-a.
13. Da li ste upoznati s ofenzivom A BiH, poznatom pod nazivom „NERETVA 93“ ?
 - a) Zna li koji su ciljevi trebali biti postignuti ?
 - Osvajanje prostora do zapadnih granica BiH (Neum, Ploče, pa i šire)
 - Široki Brijeg, Ljubuški, ... ?
 - b) Koliko je bila dugačka fronta napada te osvajačke akcije ?
 - c) Koliko je trajala ta akcija „savezničke vojske“ ?
 - d) Kolike snage su bile angažirane u toj operaciji – IV. Korpus, VI. Korpus, dijelovi I. Korpusa (sarajevski) i III. Korpusa (zenički) Armije BiH, koliko Mudžahedina, ... ?

14. Koliko je snaga VRS, nakon potpisanog primirja s A BiH, bilo slobodno i angažirano u akcijama protiv Republike Hrvatske i Hrvatske vojske ?
15. Koje i kakve snage A BiH su nakon potpisanog primirja sa Srbima mogle biti angažirane na zauzimanju Vareša ?
16. Kada će netko u RH podići optužnicu protiv BiH koja je aktivno (JNA + Srbi + TO) napadala Hrvatsku ?
- Nema li Republika Srpska pravni kontinuitet ?
 - Zar nije Republika Srpska dio teritorija države BiH ?
 - Nema li država BiH pravni kontinuitet ?
17. Kada će netko u RH podići optužnicu protiv BiH, jer je njezino Predsjedništvo i Predsjednik Predsjedništva Alija Izetbegović pasivno promatrao kako mu oduzimaju državu i teritorij (Uništa), kako pale Dubrovnik i širu okolicu, kako ubijaju u Slavenskom Brodu, napadaju Metković (a sve to s teritorija države koju on zastupa, vodi i predstavlja) – kako više od 500 oficira Muslimana-Bošnjaka služi u JNA i „izvršava svoje zadatke“ (a nije ih pozvao da napuste tu vojsku) ?

A sve zbog toga jer to „*nije bio njegov rat*“, još nisu ginuli Muslimani, nego samo neki Hrvati. Iako nisam siguran da će to tako biti, mogu se barem nadati da će „misleći“ dio Hrvata jednoga dana, prije nego što „misli“ i „zaključuje“, upoznati činjenice na osnovu kojih tako i toliko misli i toliko toga zaključuje.

I to sve činjenice: i ratne i stvarne i političke i povijesne i sociološke, psihološke, ekonomske, socio-patološke, ... stavove, mišljenja, prosudbe, strahove, umor, očaj i nadu i sva međudjelovanja koja su u tom sustavu.

I, molim, nanesimo sve to na apscisu vremena, razmotrite diferencijalne jednadžbe višega reda svih međudjelovanja u tom kaotično-dinamičkom sustavu koji zovemo ratom.

A potom usporedite činjenice s Američkim građanskim ratom, s građanskim ratom u Španjolskoj, s postupcima vojski i vojnika na kraju Drugog svjetskog rata (i posebno poslije kraja rata) i s ratom u Vijetnamu, s ratovima na bližem i daljnjem Istoku, sa Sjevernom Irskom, ... (Afriku preskočite).

Usporedite rat s ratom.

I, molim, za ime Boga, zaboravite linearnost Vašeg zaključivanja.

Slobodan Praljak

D-1

Alija Izetbegović kasnije se odrekao ovog „*HISTORIJSKOG SPORAZUMA*“, ali ostaje činjenica da je sa Srbima dogovorio sudbinu BiH ne obazirući se na Hrvate.

S teritorija „njegove“ države napada se HRVATSKA, ali kako će izjaviti mjesec dana kasnije, kad JNA razori selo Ravno (u BiH), naseljeno Hrvatima – „*TO NIJE NAŠ RAT*“.

U „prijevodu“ to znači → to nije naš, muslimanski rat, nas JNA i SRBI NE NAPADAJU.

D-2, D-2a

Predsjednik Predsjedništva BiH brine brigu samo o Muslimanima.

Oni se zaklinju ALLAHU DŽ.Š. („*Jalla Shanuhu*“), oni imaju tajnu vojsku.

Sve je to u redu, ali zašto se gospodin Izetbegović predstavlja kao zastupnik svih građana i naroda koji žive u BiH?

Kakvo povjerenje mogu imati Hrvati u BiH u takvu politiku?

D-3

Iz prethodna dva dokumenta jasnom logikom slijedi D-3.

Izetbegović imenuje 39 zapovjednika Teritorijalne obrane BiH, 27.05.1992.

Nijedan od imenovanih zapovjednika nije Hrvat.

10.06.1992. imenuje Daidžu zapovjednikom neke vojne akcije, Daidžine zapovijedi moraju se slušati.

Pa u čemu je problem, pitate.

U to vrijeme, tada, Daidža (NIJAZ BATLAK iliti MATE ŠARLIJA) visoki je časnik Hrvatske vojske.

Pita li Izetbegović Dr. Franju Tuđmana, vrhovnog zapovjednika HV, smije li to učiniti?

Ne pita.

Nijaz Batlak-Daidža po nacionalnosti i vjeri je Musliman, zapovijeda jednom jedinicom Hrvatske vojske, pomaže Muslimanima u BiH da se naoružaju, i to je Izetbegoviću dovoljno.

Da li je Predsjednik Hrvatske, Dr. Franjo Tuđman na bilo koji način kaznio ili onemogućavao takav rad generala Daidže? – POMOĆI MUSLIMANIMA U BiH.

Nije.

D-4

Sefer Halilović, JNA oficir, član KOS-a (Kontraobavještajna služba JNA), vojne komunističko-fašističke organizacije, najjače i najmoćnije službe u Jugoslaviji, bio je u JNA u vrijeme agresije na Hrvatsku negdje kod Osijeka.

Ta se individua kasnije priključila „PATRIOTSKOJ LIGI“, 25.02.1992., kada je napisan ovaj dokument, tajnoj muslimanskoj vojnoj organizaciji.

Rat u BiH još nije ni počeo, a on, Sefer Halilović, Hrvate (HDZ), po svom JNA oficirskom, KOS-ovskom kodu, proglašava ekstremistima.

Hrvati su za Sefera bili i ostali ustaše (drugi dokumenti to posvjedočuju), a on, Sefer, već ima 120.000 boraca.

Svi naponi Hrvatske i Hrvata iz BiH da s takvim čovjekom nađu oblik zajedničke borbe, unaprijed su bili osuđeni na neuspjeh.

D-5

14.05.1993. potpisao je Alija Izetbegović dokument o ustanovljenju konfederacije onog dijela BiH koji kontroliraju Hrvati (HVO) i Muslimani (A BiH) i Hrvatske.

Tajni sporazum o konfederaciji potpisao je Izetbegović s Dr. Franjom Tuđmanom u okviru Mirovne konferencije BiH, a sastoji se od tri republike.

U konfederaciju s Hrvatskom ulaze hrvatska republika i bosansko-muslimanska republika iz BiH.

I kao što čitatelj dokumenta može vidjeti, dva dana kasnije isti taj Izetbegović potpisuje sa Srbima dokument koji jasno pokazuje da dijeli BiH, da je poništava kao državu, da predviđa referendum i da za sebe, svoj narod – Muslimane, traži državno-pravni kontinuitet.

Taj je čovjek, Alija Izetbegović, lagao od početka, od Cutileirovog plana nadalje, sve oko sebe, uključujući i Međunarodnu zajednicu.

Tužna i tragična sudbina njegovog naroda, nedjelotvornost međunarodne politike, ne mogu i ne smiju krivicu za tragične događaje, u političkom smislu, prebaciti na druge.

Laž ostaje laž, laganje prijateljske Hrvatske ostaje laganje.

A zašto Alija potpisuje dokument s Momčilom Krajišnikom?

Zato što su mu njegovi vojni zapovjednici javili da će A BiH slomiti HVO, da će „osloboditi“ BiH do Neuma i do Ploča (Hrvatska), da će doći do zapadnih granica BiH, da će na taj način kompenzirati teritorij koji su zauzeli Srbi.

U dokumentu D-5 piše da je primirje s VRS (srpska vojska u BiH) potpisano 30.07.1993., a onda su sve snage muslimanske A BiH krenule u ofenzivu na Hrvate (HVO), poznatu kao „*NERETVA 93*“. Svi su vam dokumenti, dragi čitatelji, na raspolaganju.

Ništa se u toj politici muslimanskog vodstva spram Hrvata u BiH nije promijenilo do danas.

D-6

Vojna provedba dokumenta D-5 i potvrda dokumenta D-5.

D-7 do D-21

Bjelodano je jasno iz dokumenata da JNA, Srbi iz BiH (VRS) i Srbi iz Hrvatske (vojska Krajine) jesu ista oružana sila, s istim vojnim i političkim ciljevima.

Iz BiH napada se Hrvatska; znači BiH napada Hrvatsku.

I tu počinju logički, terminološki i pravni problemi.

I problemi smrti.

Kada predsjednik Hrvatske Franjo Tuđman traži od Alije Izetbegovića (predsjednik Predsjedništva BiH) da BiH i Hrvatska potpišu VOJNI SPORAZUM koji bi HV omogućio da se brani od agresije na "*PROSTORU VOJŠTA*" (a to znači i u BiH), Izetbegović to odbija. Pristaje na sporazum o tome da HV može prijeći granicu BiH u "taktičku dubinu".

NAPOMENA:

Izetbegović će vojni sporazum s Hrvatskom potpisati tek u ljeto 1995., kada UN-ovoj zaštićenoj zoni Bihaća prijete sudbina UN-ove zaštićene zone Srebrenice.

Dakle, kada BiH napada Hrvatsku, onda BiH ne napada Hrvatsku, nego Hrvatsku napadaju Srbi. Kada HV želi prijeći granicu BiH kako bi se obranila od agresije, onda HV krši međunarodno pravo i miješa se u unutrašnje stvari druge države, a to je agresija.

A to posebno ljuti "Međunarodnu zajednicu".

I HV to ne radi.

D-22

Posljedice onoga o čemu govore dokumenti D-7 do D-21.

I to samo za Slavonski Brod; da vam ne kvarim tek za večeru prevelikom količinom "ružnih" fotografija.

D-23

Dokument pokazuje kako se stvarala "*Velika Srbija*".

D-24 do D-29

Dokumenti govore o istoj tvrdnji.

Država BiH vojno napada državu Hrvatsku.

D-30, D-31, D-32

Molim, dokumente samo pročitati.

D-33

Alija Izetbegović ne može zaustaviti agresiju na Hrvatsku koju s teritorija BiH vrše JNA i Srbi.

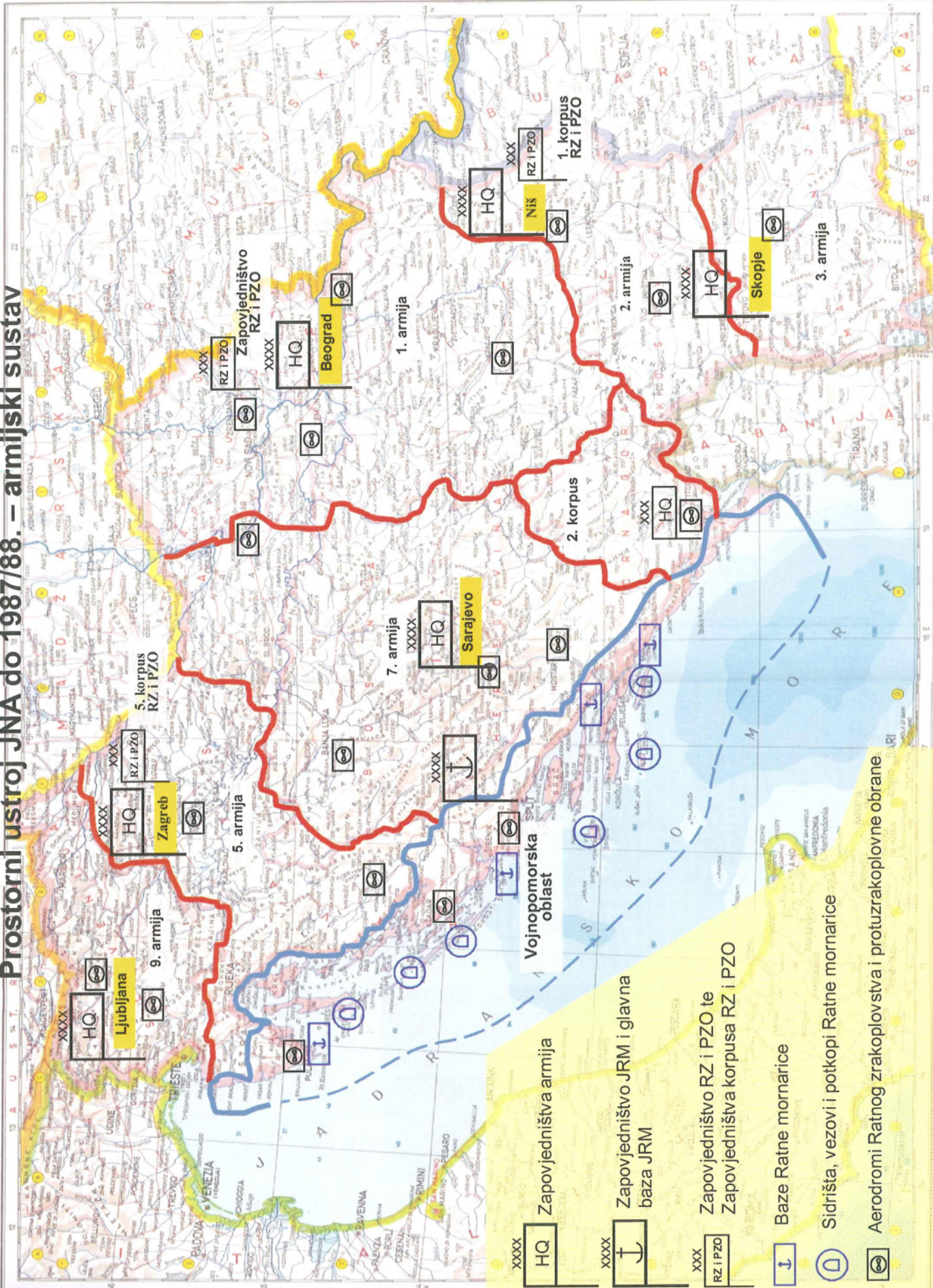
Ali, vrhunac je političkog i državničkog slijepila misliti da Srbi žele dio Hrvatske, a ne i BiH.

Ali, još gore, vrhunsko je licemjerje napisano u stavu u kojem se od Franje Tuđmana traži da pokuša spriječiti širenje rata na Bosnu i Hercegovinu.

Dakle, Alija kaže: vas u Hrvatskoj neka osvajaju i tuku (i to iz BiH), neka ubijaju Hrvate i u BiH (Ravno, Uništa), samo neka nas, Muslimane, ne diraju.

Ne zna čovjek što je gore u takvom stavu: **GLUPOST ili POKVARENOST.**

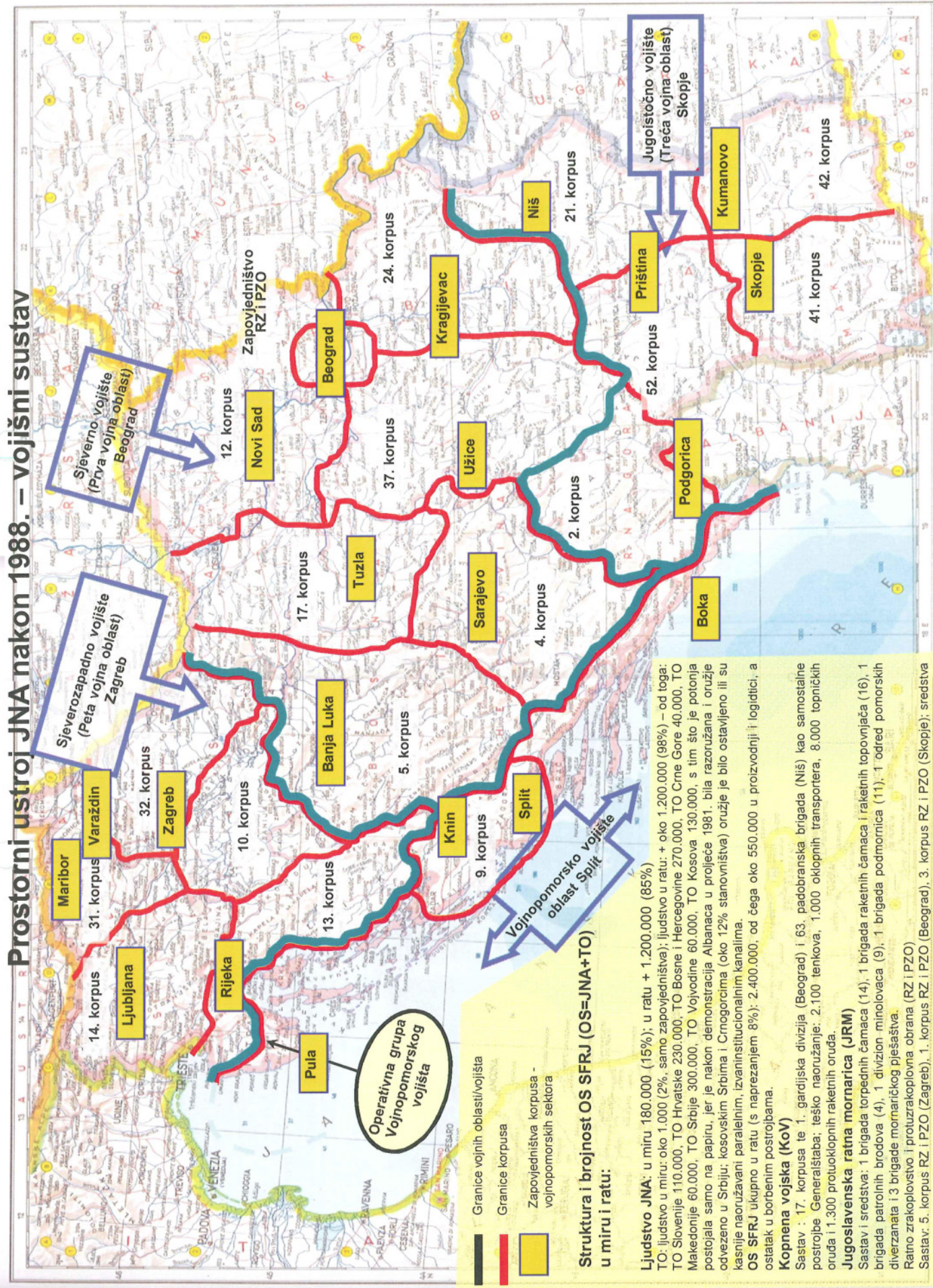
Prostorni ustroj JNA do 1987/88. – armijski sustav

1 : 2.600.000

- XXXX HQ Zapovjedništva armija
- XXXX HQ Zapovjedništvo JRM i glavna baza JRM
- XXXX HQ Zapovjedništvo RZ i PZO te Zapovjedništva korpusa RZ i PZO
- XXXX HQ Baze Ratne mornarice
- XXXX HQ Sidrišta, vezovi i potkopi Ratne mornarice
- XXXX HQ Aerodromi Ratnog zrakoplovstva i protuzrakoplovne obrane

Prostorni ustroj JNA nakon 1988. – vojni sustav

Operativna grupa Vojnogomorskog vojišta

- Granice vojnih oblasti/vojišta
- Granice korpusa
- Zapovjedništva korpusa - vojnogomorskih sektora

Struktura i brojnost OS SFRJ (OS=JNA+TO) u miru i ratu:

Ljudstvo JNA: u miru 180.000 (15%); u ratu + 1.200.000 (85%)
TO: ljudstvo u miru: oko 1.000 (2%, samo zapovjedništva); ljudstvo u ratu: + oko 1.200.000 (98%) – od toga: TO Slovenije 110.000, TO Hrvatske 230.000; TO Bosne i Hercegovine 270.000, TO Crne Gore 40.000, TO Makedonije 60.000, TO Srbije 300.000, TO Vojvodine 60.000, TO Kosova 130.000, s tim što je potonja postojala samo na papiru, jer je nakon demonstracija Albanaca u proljeće 1981. bila razoružana i oružje odvezeno u Srbiju; kosovskim Srbima i Crnogorcima (oko 12% stanovništva) oružje je bilo ostavljeno ili su kasnije naružavani paralelnim, izvaninstitucionalnim kanalima.
OS SFRJ ukupno u ratu (s naprežanjem 8%): 2.400.000; od čega oko 550.000 u proizvodnji i logistici, a ostatak u borbenim postrojbama.

Kopnena vojska (KoV)

Sastav: 17. korpusa te 1. gardijska divizija (Beograd) i 63. padobranska brigada (Niš) kao samostalne postrojbe Generalštaba; teško naoružanje: 2.100 tenkova, 1.000 oklopnih transportera, 8.000 topničkih oruđa i 1.300 protuoklopnih raketnih oruđa.

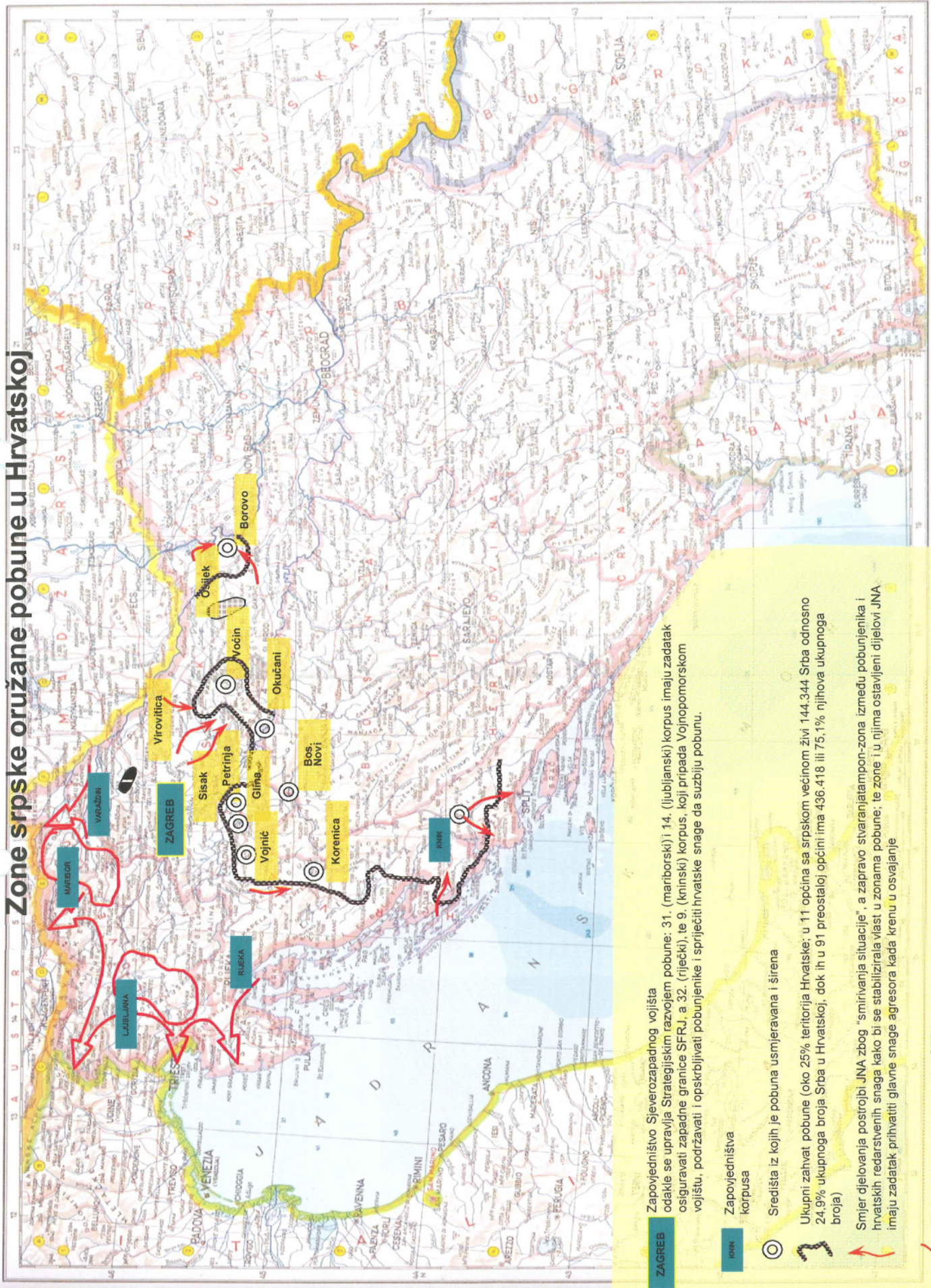
Jugoslavenska ratna mornarica (JRM)

Sastav i sredstva: 1 brigada torpednih čamaca (14), 1 brigada raketnih čamaca i raketnih topovnjača (16), 1 brigada patrolnih brodova (4), 1 divizion minolovaca (9), 1 brigada podmornica (11), 1 odred pomorskih diverzanta i 3 brigade mornaričkog pješastva.

Ratno zrakoplovstvo i protuzrakoplovna obrana (RZ i PZO)

Sastav: 5. korpus RZ i PZO (Zagreb), 1. korpus RZ i PZO (Beograd), 3. korpus RZ i PZO (Skopje); sredstva 512 borbenih zrakoplova, 104 transportna zrakoplova, 152 helikoptera i 118 ostalih zrakoplova, te 5.100 protuzrakoplovnih topova i 2.800 protuzrakoplovnih raketnih oruđa.

Zone srpske oružane pobune u Hrvatskoj

ZAGREB Zapovjedništvo Sjeverozapadnog vojišta odakle se upravlja Stratijskim razvojem pobune: 31. (mariborski) i 14. (ljublanski) korpus imaju zadatak osiguravati zapadne granice SFRJ, a 32. (rijECKI), te 9. (kninski) korpus, koji pripada Vojnomorskom vojištu, podržavati i opskrbljivati pobunjenike i spriječiti hrvatske snage da suzbiju pobunu.

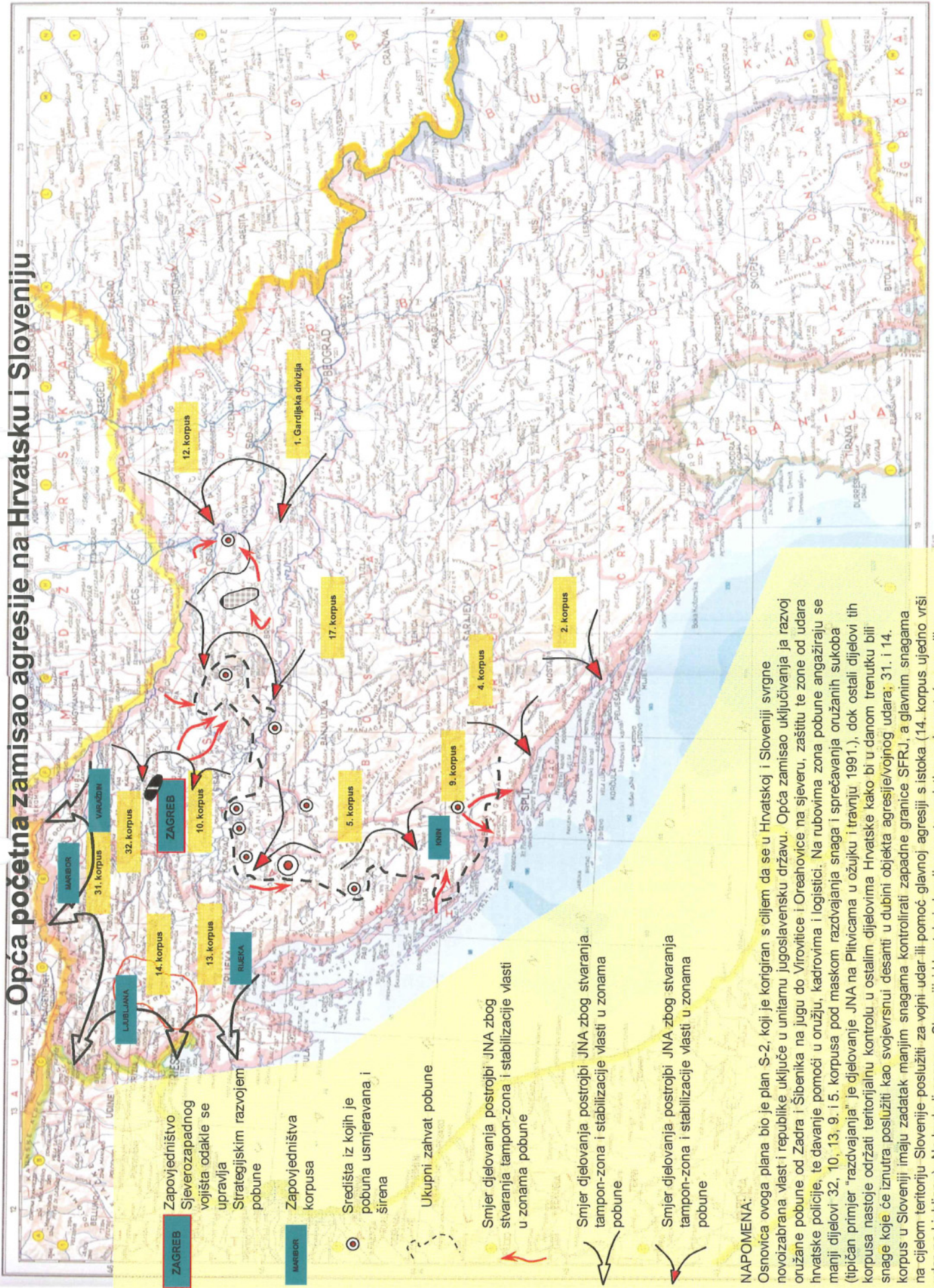
INK Zapovjedništva korpusa

☉ Središta iz kojih je pobuna usmjeravana i širena
 ➤ Ukupni zahvat pobune (oko 25% teritorija Hrvatske: u 11 općina sa srpskom većinom živi 144.344 Srba odnosno 24,9% ukupnoga broja Srba u Hrvatskoj, dok ih u 91 preostaljoj općini ima 436.418 ili 75,1% njihova ukupnoga broja)

➤ Smjer djelovanja postrojbi JNA zbog "smirivanja situacije", a zapravo stvaranja tampon-zona između pobunjenika i hrvatskih redarstvenih snaga kako bi se stabilizirala vlast u zonama pobune; te zone i u njima ostavljeni dijelovi JNA imaju zadatak prihvatiti glavne snage agresora kada krenu u osvajanje

Plan zaštite zapadnih granica SFRJ

Opća početna zamisao agresije na Hrvatsku i Sloveniju

ZAGREB
Zapovjedništvo Sjeverozapadnog vojišta odakle se upravlja Stratezijskim razvojem pobune

MARIBOR
Zapovjedništva korpusa

⊙ Središta iz kojih je pobuna usmjeravana i širena

⋯ Ukupni zahvat pobune

Smjer djelovanja postroji JNA zbog stvaranja tampon-zona i stabilizacije vlasti u zonama pobune

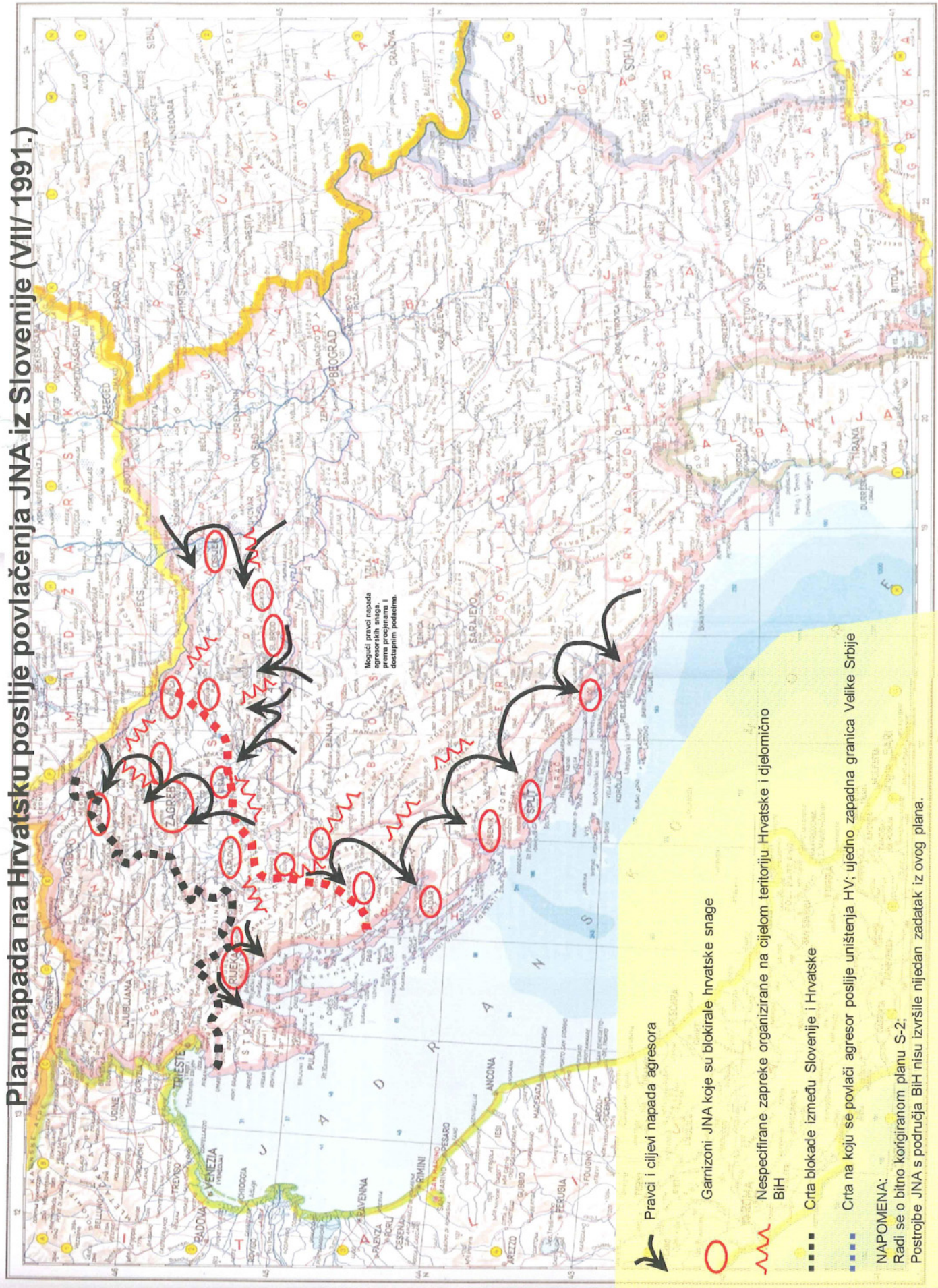
Smjer djelovanja postroji JNA zbog stvaranja tampon-zona i stabilizacije vlasti u zonama pobune

Smjer djelovanja postroji JNA zbog stvaranja tampon-zona i stabilizacije vlasti u zonama pobune

NAPOMENA:

Osnovica ovoga plana bio je plan S-2, koji je korigiran s ciljem da se u Hrvatskoj i Sloveniji svrgne novozabrana vlast i republike uključe u unitarnu jugoslavensku državu. Opća zamisao uključivanja ja razvojni oružane pobune od Zadra i Šibenika na jugu do Virovitice i Oreahovice na sjeveru, zaštitu te zone od udara hrvatske policije, te davanje pomoći u oružju, kadrovima i logistici. Na rubovima zona pobune angažiraju se manji dijelovi 32, 10, 13, 9. i 5. korpusa pod maskom razdvajanja snaga i sprečavanja oružanih sukoba (tipičan primjer "razdvajanja" je djelovanje JNA na Plitvicama u ožujku i travnju 1991.), dok ostali dijelovi tih korpusa nastoje održati teritorijalnu kontrolu u ostalim dijelovima Hrvatske kako bi u danom trenutku bili snage koje će iznutra poslužiti kao svojevrsni desanti u dubini objekta agresije/vojnog udara; 31. i 14. korpus u Sloveniji imaju zadatak manjim snagama kontrolirati zapadne granice SFRJ, a glavnim snagama na cijelom teritoriju Slovenije poslužiti za vojni udar ili pomoć glavnoj agresiji s istoka (14. korpus ujedno vrši udar na Ljubljanu). Ne budu li snage u Sloveniji i Hrvatskoj dovoljne za te zadatke, pokrenut će se velike snage iz Srbije i dijelomice BiH i Crne Gore.

Plan napada na Hrvatsku poslije povlačenja JNA iz Slovenije (VII/1991.)

Mogući pravci napada
prema procjeni
dostupnim podacima.

- Pravci i ciljevi napada agresora
- Garnizoni JNA koje su blokirale hrvatske snage
- Nespecificirane zapreke organizirane na cijelom teritoriju Hrvatske i djelomično BiH
- Crta blokade između Slovenije i Hrvatske
- Crta na koju se povlači agresor poslije uništenja HV; ujedno zapadna granica Velike Srbije

NAPOMENA:
Radi se o bitno korigiranom planu S-2;
Postrojbe JNA s područja BiH nisu izvršile nijedan zadatak iz ovog plana.

**BOSNA I
HERCEGOVINA**

**Povreda suvereniteta SR BiH
sa teritorija RH**

Bosansko Grahovo

UNIŠTA

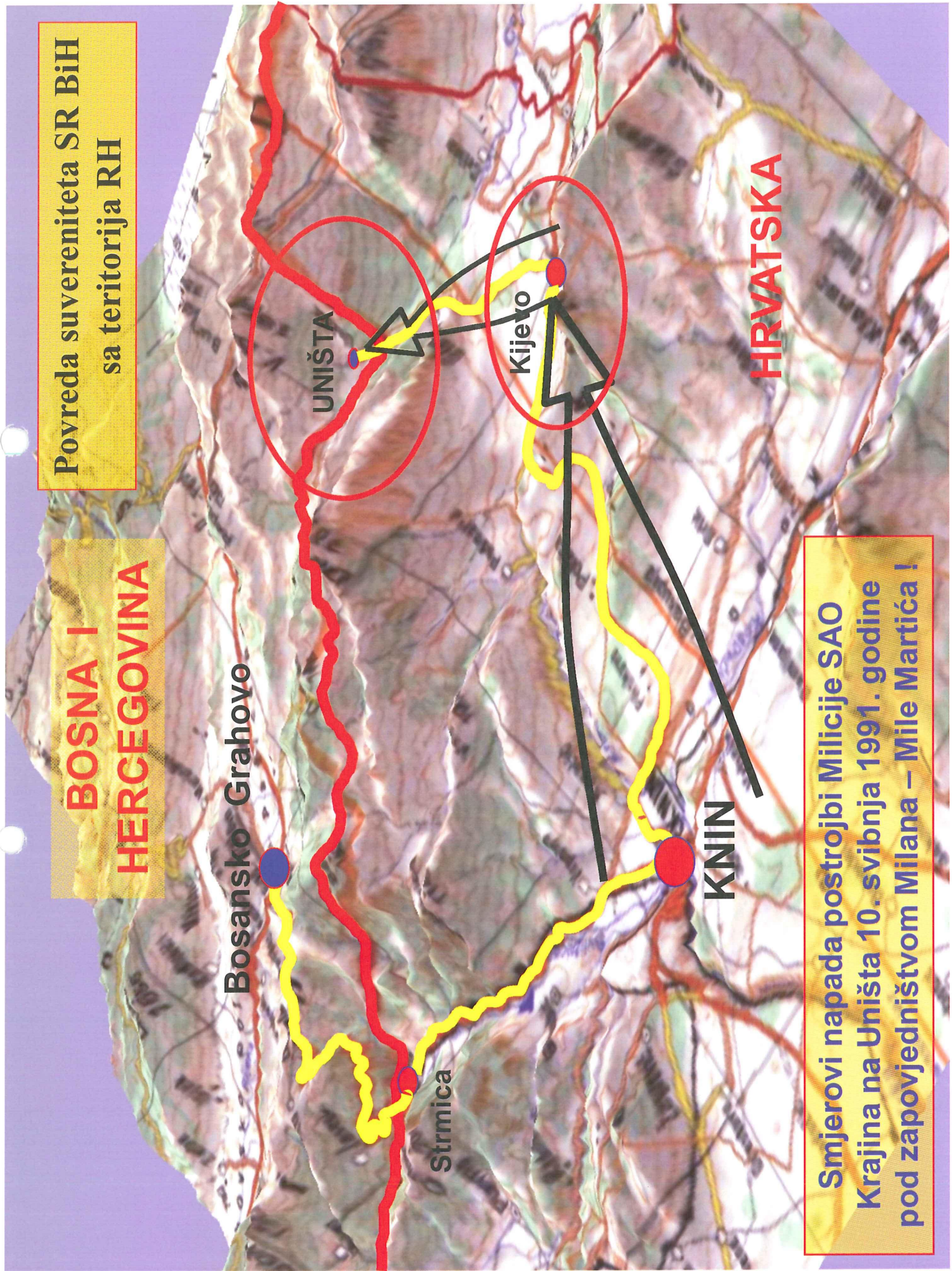
Kijev

KNJIN

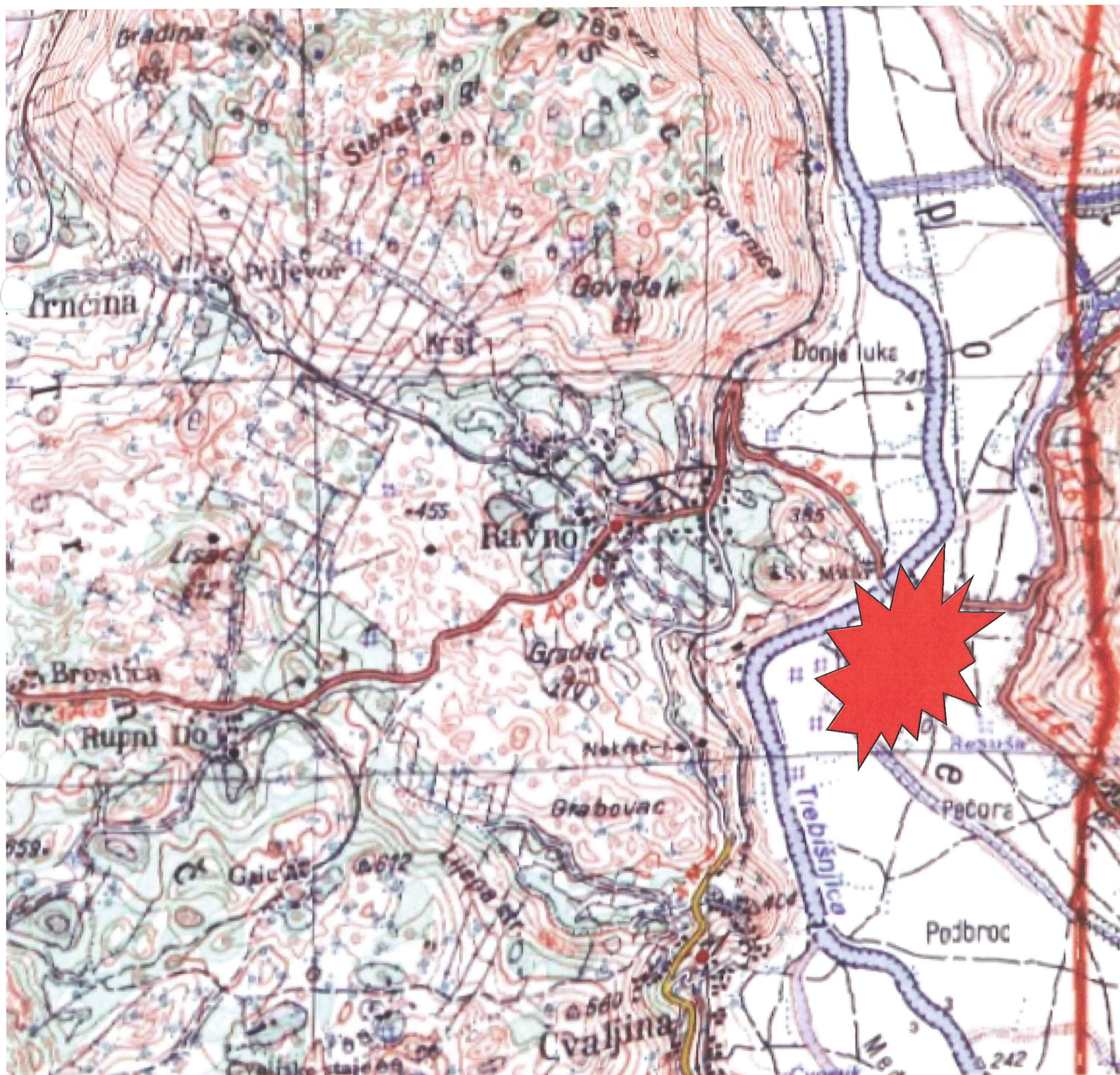
HRVATSKA

Strmica

**Smjerovi napada postrojbi Milicije SAO
Krajina na Uništa 10. svibnja 1991. godine
pod zapovjedništvom Milana – Mile Martića !**

**Srbi napali selo
RAVNO
15.09.1991. - 06.10.1991.**

**Izjava Alije Izetbegovića
“To nije naš rat”**

Dana 17. kolovoza 1990. godine, intervenciju MUP-a RH na uklanjanju barikada u pobunjenom Kninu, spriječili zrakoplovi JNA bazirani u Bihaću (BiH).

Raketiranje Banskih Dvora u Zagrebu, 07.10.1991.

Zrakoplov JNA
MIG-21 poletio iz
Zrakoplovne baze
Čoralići –Bihać.

BiH

5. Srpsko-muslimanski «Historijski sporazum»: Muhamed Filipović – Radovan Karadžić (2. 8. 1991)^{*}

Tekst srpsko-muslimanskog sporazuma

Suočeni sa razvojem događaja koji u sebi nose sve veću opasnost konfrontacije naša dva naroda, čiji se interesi historijski ne sukobljavaju i koji nikada nisu imali sukob takve vrste, svjesni svoje odgovornosti pred narodima koje zastupamo i svim narodima Bosne i Hercegovine i Jugoslavije, odlučili smo da u cilju buduće suradnje i mira uspostavimo i potpišemo sljedeći politički Sporazum:

1. Svjesni teškoća koje su naslijeđene i onih do kojih je doveo dosadašnji politički život poslije izbora, odlučili smo da se u duhu otvorenosti i uzajamnog poštovanja, založimo za ostvarenje istorijskih i političkih interesa naša dva naroda. Pri tome, ovo nije sporazum ni protiv koga, već za sve i kao takav biće otvoren svima koji podržavaju načelo zajedničkog života u slobodi i punoj ravnopravnosti.
2. Smatramo da osnovu takvog života čini međusobno priznavanje suverenosti pojedinih naroda i osiguranje punog teritorijalnog integriteta i političkog subjektiviteta naše Republike Bosne i Hercegovine i njenog istovjetnog ustavno-pravnog položaja s ostalim republikama u zajedničkoj državi Jugoslaviji.
3. Po našem mišljenju Jugoslavija ima puno istorijsko opravdanje kao zajednička država potpuno ravnopravnih republika i naroda, te ćemo se zalagati za održanje i razvoj takve zajednice.
4. Saglasni smo da Bosna i Hercegovina treba da bude pravno-politički jedinstvena i demokratski uređena federalna jedinica, sa pravnim ingerencijama na svakom dijelu svoje teritorije, pod uslovom da su savezni ustav i zakonodavstvo osnov pravnog sistema zemlje i garant ravnopravnosti građana, naroda i republika.
5. Izražavamo svoj interes da Hrvati u Bosni i Hercegovini žive sa nama u punoj ravnopravnosti te ih pozivamo da pristupe ovom sporazumu. Bez obzira na položaj Republike Hrvatske u ili izvan Jugoslavije, Hrvati u BiH su potpuno ravnopravan narod.
6. Međusobni odnosi građana, naroda i republika u Jugoslaviji biće uređeni u zajedničkom ustavu, uz korišćenje evropskih standarda.
7. Svjesni smo da ovaj Sporazum predstavlja tek političku i historijski osnovu za naš trajan i miran zajednički život. Međutim, ovakav politički dogovor otvara prostor za nalaženje najkonstruktivnijih i najracionalnijih rješenja na planu funkcionisanja saveznih odnosno zajedničkih organa: monetarnog sistema, jedinstvenog tržišta, jedinstvenih oružanih snaga, kao i spoljnih poslova.
8. Isto tako, smatramo da je optimalna jugoslovenska zajednica ona koja obuhvata svih šest republika i sve narode koji inicijalno konstituišu takvu zajednicu. Svako istupanje iz takve zajednice, onih naroda i republika koje to žele, podrazumijeva postizanje sporazuma o tome i pružanje garancije za realne interese svake od članica u odnosu na druge.

^{*} IZVOR: *Oslobođenje*, 2.8.1991.; Sporazum je objavljen 1.8.1991. u Beogradu kao „usaglašeni tekst“, dok je prema nekim izvorima «usaglašen» 14. 7. 1991 a po drugim 12. 8. 1991.

FAKSIMIL ZAKLETVE SA POTPISIMA

197

ZAKLETVA

Zaklinjem se Allahom dželešanuhu da ću uvijek, u svako vrijeme i na svakom mjestu, braniti sve interese muslimanskog naroda, i sve druge interese, kao i svaku pravdu i slobodu.

Potpisujem se na ovaj način kao znak svoje integriteta države i poštenosti, jer ću biti spreman, gdje god granice ispravne, tražiti i nepovratno.

U to slučaju potpisujem ove riječi koje su potrebne za potrebu i zadovoljenje svih potrebnih poslova.

POTPIS:

Dana dana, 11. 09. 1993. godine

Zaklinjem se Allahom Dželešanuhu da ću uvijek, u svako vrijeme i na svakom mjestu, braniti sve interese muslimanskog naroda !

*Ovo je jedno od svjedočanstava da su patriote ove zemlje pravilno ocijenili
 Za se spremni.*

PATRIOTSKA LIGA

Patriotska liga imala je historijsku ulogu u organiziranju naroda na općenarodni otpor protiv srpsko-crnogorskog agresora, bivše JNA i četničkih borci. Liga je prva, vizionarski, u praskozorje agresije na Sloveniju, Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu i nevidenog genocida nad bošnjačkim narodom, stala na čelo patriotski orijentiranih rodoljuba, organizirala i pvela sudbonosnu borbu. Duh PL-e i danas se osjeća kod većine građana i velikog broja boraca Armije R BiH. Taj duh ne smije nestati, on se mora pohranjivati i prenositi na buduće generacije. Naši borci koji su dali živote protiv okrutnog neprijatelja, naši žehidi nam neće oprostiti, ako ne nastavimo borbu za slobodnu, nezavisnu i cjelovitu Republiku Bosnu i Hercegovinu. Mi im to obećavamo. Garantiramo im da ćemo duh PL-e njegovati i vječno čuvati.

OTAC PATRIOTSKE LIGE

Gospodin Izetbegović je, i poroči tadašnji: neprika, uspio okupiti Bošnjake, prije svega formiranjem Stranke demokratske akcije, a kroz ostale oblike mobilizirati na otpor agresoru. Nukleus prvih vojnih formacija bila je Patriotska Liga

ČOVJEK OGROMNIH ZASLUGA

Sve ono što je Hasan Čengić utadio za Patriotsku ligu i državu Bosnu i Hercegovinu tek će se saznati

Patriotsku ligu je formirala, organizirala i naoružavala Stranka demokratske akcije. Liga je vojno krilo SDA, a nastala je iz vojno-političke organizacije formirane 31.03.1991. godine, dok njeni korijeni sežu još iz kluba SDA "Herceg-Bosna", formiranog krajem 1990. godine. Otac Patriotske lige je osnivač SDA i Predsjed-

nik Predsjedništva BiH gospodin Alija Izetbegović. Čovjek koji ima ogromne zasluge u organiziranju i vođenju PL-e je gospodin Hasan Čengić. Nezaobilazno ime u osnivanju i radu PL-e je i rahmetli Safet Hadžić. Naziv "Patriotska liga" nastao je u okrilju SDA, u dogovoru gospode Hasana Čengića, dr. Rasmira Mahmutćehajića, kao i drugih. Prvi oficir koji je napustio bivšu JNA i došao u centralu SDA je Sulejman Vranj - Sule.

U SLUŽBI NARODA

Prvi oficir koji je napustio bivšu JNA i stavio se na raspolaganje svome narodu preko SDA bio je Sulejman Vranj - Sule.

Pobjedom SDA na izborima 1998 godine, bošnjačkom narodu prvi put je omogućeno da se, proučavajući historiju upozna sa svojom prošlošću, pretpostavi šta ga očekuje, i da se što brže organizira. Prije agresije na Sloveniju bilo je jasno da Srbija i Crna Gora imaju teritorijalnih pretenzija i prema Bosni i Hercegovini. Nacionalšovinističke

postavke "Memoranduma" SANU, izlaganje moštiju cara Lazara, podsjećanje na kosovski boj, manifestacije na Gazimestanu, prizivanje srpskih svetaca i junaka, otkopavanje zajedničkih grobnica, javne sahrane, javne liturgije, pjevanje nacionalističkih i šovinističkih pjesama, gustarske večeri i slično, upozoravale su na opasnost koja se nadivja nad BiH, a posebno nad Bošnjacima.

Patriotska liga je tajna organizacija za čije postojanje i rad nisu znali ni svi članovi SDA

Bivša JNA vršila je ozbiljne pripreme za ostvarivanje plana etničkog čišćenja u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini i stvaranju uslova za "Veliku Srbiju". Između ostalog, znatno je smanjen broj obveznika Teritorijalne obrane, s tendencijom da se ona ukine (broj obveznika TO smanjen je sa 7 na 1,8 procenata), dok je onuzje stavljeno pod kontrolu i u skladišta bivše JNA. Ukida se i komanda 7. Armijske oblasti, koja je bila nadležna za jedinice na teritoriji BiH, dok se sva komanda koncentriše u vojnim centrima smještenim u Beogradu, pod plaštom formi-

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
PREDSJEDNIŠTVO
REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

- 2 -

Na osnovu člana 9, a u vezi sa članom 41. Uredbe sa zakonskom snagom o Oružanim snagama Republike Bosne i Hercegovine, Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine, na sjednici od 27.05.1992.godine, donosi

O D L U K U

o formiranju jedinica Teritorijalne odbrane

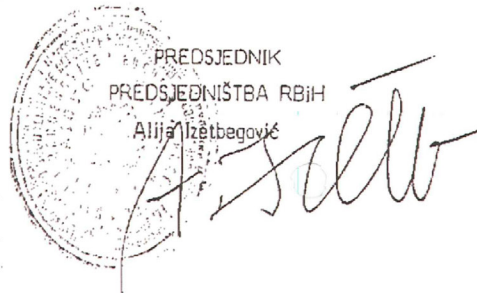
Formiraju se sljedeće jedinice Teritorijalne odbrane:

1. 1.Bosanskohercegovačka brigada "Kralj Tomislav". Za komandanta brigade postavlja se general MATE SARLIJA.
2. 1.Brigada TO Zenica. Za komandanta brigade postavlja se DUVAK (Rasima) ENES.
3. 11.p.brigada "Zmaj od Bosne". Za komandanta brigade postavlja se ZEJNILAGIĆ ENVER.
4. 12.p.brigada "Hadži Lojo". Za komandanta brigade postavlja se DŽAFERAGIĆ SAFET.
5. 13.Novosarajevska brigada TO. Za komandanta brigade postavlja se ŠEHOVIĆ ENVER.
6. 14.p.brigada Novi Grad - Sarajevo. Za komandanta brigade postavlja se ZYRABI BISLIM.
- 15.p.brigada Novi Grad - Sarajevo. Za komandanta brigade postavlja se BEJIĆ RAMIZ.
7. Bataljon vojne policije Sarajevske regije. Za komandanta bataljona postavlja se TOPIĆ DŽEVAD.
8. Prateća četa za obezbjeđenje Predsjedništva R BiH. Za komandanta čete postavlja se LUKOVAC HARIŠ.
9. Odred TO "Husić Eniz" - Ilidža. Za komandanta Odreda postavlja se BUKVA SEJDALIJA.
10. Odred TO "Sretno" - Breza. Za komandanta Odreda postavlja se HODŽIĆ DŽEMAL.
11. Odred TO "Misoča" - Ilijaš. Za komandanta Odreda postavlja se ROŽAJAC AVDIJA.
12. 1.Brigada Bihačke Krajine. Za komandanta 1.Brigade Bihačke Krajine postavlja se BUTKOVIĆ SAKIB.
13. OdTO Velika Kladuša. Za komandanta OdTO postavlja se BEHRIĆ SULEJMAN.
14. OdTO Kladuša - grad. Za komandanta OdTO postavlja se BAJRO PAJAZETOVIĆ.
15. OdTO Vrnograč. Za komandanta OdTO postavlja se ĐUKIĆ HASAN.
16. OdTO Mala Kladuša. Za komandanta OdTO postavlja se MEMIĆ HASAN.
17. OdTO Bužim. Za komandanta OdTO postavlja se KULAUZOVIĆ FUAD.
18. OdTO B.Otoka-Jezerski. Za komandanta OdTO postavlja se KAHRIĆ MUJSTAFIJA.
19. OdTO Bos.Krupa. Za komandanta OdTO postavlja se PALIĆ DERVIŠ.
20. OdTO Pećigrad. Za komandanta OdTO postavlja se OSMANČEVIĆ MURAT.
21. OdTO Tržac. Za komandanta OdTO postavlja se BEĆIREVIĆ HAZIM.
22. OdTO Ostrožac. Za komandanta OdTO postavlja se PANDŽIĆ KASIM.
23. OdTO Cazin - grad. Za komandanta OdTO postavlja se DIZDAREVIĆ MUNIR.
24. OdTO Čoralići. Za komandanta OdTO postavlja se MIZIĆ MUHAMED.
25. OdTO Bihać - centar. Za komandanta OdTO postavlja se SALKIĆ AHMET.
26. OdTO Bakšići. Za komandanta OdTO postavlja se VUKOVIĆ FUAD.
27. OdTO Prekounja. Za komandanta OdTO postavlja se TOROMANOVIĆ SEAD.
28. OdTO Brekavica. Za komandanta OdTO postavlja se SKALIĆ MESUD.
29. OdTO Vrata. Za komandanta OdTO postavlja se ADIL BEŠIĆ.
30. 3.Tuzlanska brigada TO. Za komandanta brigade postavlja se
31. 10B.Brčanska brTO. Za komandanta brigade postavlja se MUJKANOVIĆ FERID.
32. 2.Tuzlanska brTO. Za komandanta brigade postavlja se LJALI DŽEMAL.
33. 1.OdTO - Tuzla. Za komandanta Odreda postavlja se DŽAMBIĆ MUHAREM.
- 2.OdTO - Tuzla. Za komandanta Odreda postavlja se AZIRI ALI.
- 3.OdTO - Tuzla. Za komandanta Odreda postavlja se KURSPAHIĆ ŠEVAL.
- 4.OdTO - Tuzla. Za komandanta Odreda postavlja se MUJHOVIĆ MIRSAD.
- 5.OdTO - Tuzla. Za komandanta Odreda postavlja se DJORDJE MARKO.
- inž.bataljon TO Tuzla. Za komandanta bataljona postavlja se PRČIĆ FARUK.
34. 1.Lukavička brTO. Za komandanta brigade postavlja se SALIHBAŠIĆ DŽEVAD.
35. OdTO Kalesija. Za komandanta Odreda postavlja se postojeći komandant.

5. OdTO - Tuzla. Za komandanta postavlja se DJORDJE MARKO.
Inž. bataljon TO Tuzla. Za komandanta bataljona postavlja se major
PRCIĆ FARUK.
34. 1. Lukavačka brTO. Za komandanta brigade postavlja se kik SALIHBAŠIĆ
DŽEVAD.
35. OdTO Kalesija. Za komandanta Odreda postavlja se postojeći komandant.
36. 1. Sprečanski odred Živinice. Za komandanta Odreda postavlja se kapetan I k
MALKIĆ SALIH.
37. OdTO - Olovo. Za komandanta OdTO postavlja se VRABAC NIJAZ.
38. OdTO - Solun. Za komandanta OdTO postavlja se HASANPAHIĆ AKIF.
39. OdTO - Careva Ćuprija. Za komandanta OdTO postavlja se ROTIĆ ENVER.

Ministar odbrane izvršiće raspored starješina u komando, odnosno Štabove nave-
danih jedinica i izdati bliža naredjenja o brojnom sastavu i naoružanju formiranih
jedinica.

PR. Broj: 1170
27.05.1992. godine
Sarajevo, 27.05.1992. godine

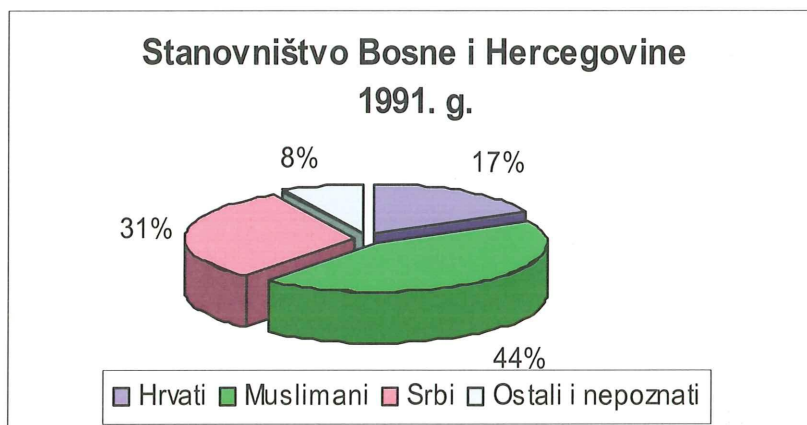

Dajdži i Zejnulu (odgovor na telex
rd 9.06.1992)

Treba da idete zajedno. Zejnul
staje komandant svoje jedinice,
ili dok ora operacija traje treba
da sluša Dajdžina naredjenja.
Dakle, Dajdža objedinjuje akci-
ju. Ostalo ćemo regulisati kad
se vidimo u Sarajevu. Alija
Sar 10. 06. 1992

Zapovjednici jedinica TO
prema odluci koju je 27.05.1992. god. potpisao
Predsjednik predsjedništva R BiH Alija Izetbegović

Nacionalnost	Broj	%
Muslimani	43	97.73 %
Srbi	1	2,27 %
Hrvati	0	0,00 %
UKUPNO	44	100 %

34. Direktiva Glavnog štaba Patriotske lige BiH za odbranu suvereniteta Republike Bosne i Hercegovine (Sarajevo, 25. 2. 1992.)*

“Neprijatelji (snage dezintegracije BiH) svojim dosadašnjim vojno-političkim djelovanjem u velikoj mjeri su uspješni narušili sistem vlasti i stvorili uporišta na određenim prostorima, čime su stvorili uslove za potpunu dezintegraciju bosanskohercegovačke vlasti i cijepanje teritorija BiH.

Glavna uporišta snaga dezintegracije su u banjalučkoj regiji, istočnoj i zapadnoj Hercegovini i dobojskoj regiji, a glavni nosioci su SDS sa jugoslovenskom armijom i ekstremno krilo HDZ.

U svojim dosadašnjim aktivnostima uspjeli su ostvariti puno političko jedinstvo SDS-a i JA, stvoriti paralelne organe vlasti na cijelom prostoru BiH, formirati komande, štabove i jedinice, uspostaviti djelimično sopstveni informativni sistem i izvršiti dislokaciju materijalnih rezervi za svoje potrebe. Reorganizacijom JA na cijeloj teritoriji BiH došlo je do velike koncentracije JA, a dolaskom Plavih šljemova ta koncentracija će biti još veća.

Ukupne snage neprijatelja su:

- JA: šest korpusa KOV (sarajevski, banjalučki, tuzlanski, bihački idjelovi kninskog i titogradskog korpusa), vjerovatne jačine 2-3 korpusaKOV i jedan ojačani VAK.
- snage SDS-a (jačine 80.000-120.000 ljudi)
- ekstremne snage HDZ-a (jačine jedna do dvije brigade)

Osnovni cilj dejstva ovih snaga je podjela teritorije BiH i priključivanje matičnim (nacionalnim državama). Ostvarivanje ovog cilja težit će da ostvare u dvije etape: u prvoj etapi stvaranje nacionalnih konfederalnih jedinica u BiH, a u drugoj priključenje istih Velikoj Srbiji i Velikoj Hrvatskoj.

Do početka opštih dejstava očekivat je: dalje intenziviranje psihološko-propagandnih dejstava na zaošttravanju međunacionalnih odnosa, izvođenje diverzantsko-terorističkih dejstava, izazivanje socijalnih nemira, sabotaza, kidnapovanja i atentata na najistaknutije ličnosti

* Sefer Halilović: *Lukava strategija*. Sarajevo: Maršal, 1977., str. 164-169: «Sedmog i osmog februara 1992. godine, u selu Mehurići kod Travnika, održano je vojno savjetovanje koje će kasnije ponijeti epitet istorijsko, a na kome su se sastali komandanti regionalnih štabova i dio Glavnog štaba Patriotske lige BiH. Cilj savjetovanja bilo je usaglašavanje planova po regijama i podjela zadataka za naredni period. Priprema ovog skupa počela je krajem 1991. godine, kada sam svim štabovima na terenu poslao uputstvo: Zadaci RVŠ. Bio je to dokument kojim su, pored ostalog, udareni i temelji domaćoj namjenskoj industriji. Kada smo se sastali, podnio sam uvodno izlaganje o tadašnjoj vojnoj i političkoj situaciji i procjenu i ocjenu buduće strategije. Osnova ovog izlaganja na savjetovanju je prihvaćena i sažeta u prve dvije tačke najvažnijeg dokumenta PL-a: **Direktive za odbranu suvereniteta Republike Bosne i Hercegovine**. Izlaganje i izvještaji komandanata, neposredna razmjena mišljenja i saznanja, kompletirali su ovaj dokument koji je završen 25. februara, u Sarajevu. U pripremi i realizaciji dokumenta, kao i u vođenju skupa u Mehurićima, kao savjetnici su mi pomagali Rifat Bilajac i Zičro Suljević. No, Direktiva je moj ručni rad: u rukopisu je i umnožena, tek kasnije prekućana i dostavljena komandantima regionalnih štabova.»

muslimanskog naroda. Sa otpočinjanjem opštih dejstava očekivat je snažnu avio i artiljerijsko-raketnu podršku po svim rejonima.

2. Naše snage su organizovane u Patriotsku ligu BiH u formacije od voda do odreda i brigade, ukupne jačine 120.000 ljudi. Sa otpočinjanjem borbenih dejstava očekivati je veći priliv dobrovoljaca, pripadnika MUP-a BiH, pripadnika JA, kao i snaga muslimanskog naroda van teritorije BiH, što bi povećalo jačinu naših snaga na oko 150.000 ljudi. Osnovni zadatak snaga PL BiH je zaštita muslimanskog naroda, očuvanje integriteta i cjelovitosti BiH, kako bi se obezbijedio i ubuduće dalji zajednički život svih naroda i narodnosti na državnoj teritoriji BiH. Sa otpočinjanjem borbenih dejstava izvršiti zaštitu stanovništva i istovremeno zatvaranje glavnih pravaca koji vode na teritoriju BiH, uz masovnu primjenu rušenja, zaprečavanja, a unutar Republike određenim snagama, brzim i energičnim dejstvima blokirati i zauzeti vojne objekte (skladišta naoružanja, municije i MES i kasarni), a potom što prije naoružati formirane jedinice, dalje nastaviti planirana dejstva, u cilju stvaranja što većih slobodnih teritorija i obezbjeđenje funkcionisanja legalnih organa vlasti. Posebnu pažnju pokloniti izvlačenju i obezbjeđenju stanovništva iz ugroženih područja.

3. Sa otpočinjanjem dejstava pozvati narod Sandžaka, Kosova i Makedonije da se solidarišu sa našom pravednom borbom i odmahotpočnu borbena dejstva u cilju vezivanja snaga neprijatelja i slabljenjanjegove udarne moći na prostoru BiH. Istovremeno uspostaviti kontakt, saradnju i koordinaciju na zajedničkim dejstvima sa hrvatskim narodom u BiH protiv zajedničkog neprijatelja. Na međunarodnom planu pozvati progresivnu svjetsku javnost da zaštiti bosanskohercegovački suverenitet.

4. Odlučio sam, uz angažovanje svih snaga Patriotske lige BiH, u sadejstvu sa susjedima, brzim i energičnim dejstvima zatvoriti glavne pravce koji izlaze na teritoriju BiH, a posebno iz doline Drine i Sutjeske. Istovremeno po unutrašnjim pravcima, izvršiti zaprečavanje i posjedanje pogodnih položaja za odbranu naroda BiH, sa težištem na pravcima kojivode iz šireg regiona Banje Luke i istočne Hercegovine. Određenim snagama, brzim i energičnim prepadnim dejstvima zauzeti skladišta i magacinemunicije, MES-a i naoružanja JA, blokirati kasarne, sprečavati prodore i širenje neprijateljskih dejstava na cjelokupnom prostoru BiH. Po stvaranju povoljnih uslova preći na šira ofanzivna dejstva sa ciljem razbijanja, uništenja i protjerivanja neprijatelja sa teritorije BiH. Glavne snage imati u Centralnoj Bosni, a pomoćne u cazinsko-prijedorskom i regionu Tuzle...”

152. MKBJ: Zajednička srpsko-muslimanska deklaracija Alije Izetbegovića, i Momčila Krajišnika (Ženeva, 16. 9. 1993.)*

Zajednička srpsko-muslimanska deklaracija

Prihvatajući principe Londonske konferencije i uzimajući u obzir rješenja predložena na ženevskoj Mirovnoj konferenciji o ustavnom uređenju Unije Bosne i Hercegovine, odlučni da trenutno dođe do prekida neprijateljstava i stvaranje uvjeta za mir u Bosni i Hercegovini, uvjereni da se rješenje krize mora postići političkim, a ne vojnim sredstvima, spremni na trenutnu normalizaciju odnosa s hrvatskim narodom u svjetlu rješenja predloženih na Mirovnoj konferenciji u Ženevi, pristali su na sljedeće:

I

1. Osigurati trenutni prekid svih neprijateljstava i vojnih sukoba između Armije Bosne i Hercegovine i Vojske bosanskih Srba u skladu sa sporazumom od 30. srpnja 1993., po mogućnosti odmah i ne kasnije od 18. rujna u 12 sati, te osigurati uspostavu direktnih komunikacija (vruće linije) između vojnih zapovjednika na svim razinama.

2. Osigurati bilateralno i bezuvjetno ukidanje svih zarobljeničkih logora i oslobađanje zarobljenika na teritorijima pod kontrolom Armije BiH i bosanskih Srba, i to odmah, počevši s oslobađanjem zatočenih u logoru Tarčin (207 zarobljenika) i Kula (207 zarobljenika). To treba učiniti najkasnije do 21. rujna u 12 sati, s tim da obje strane preuzmu potpunu odgovornost za zaštitu i njegu zatočenika.

3. Obostrano stvoriti uvjete za nesmetan i siguran prolazak humanitarnih konvoja i za djelatnost humanitarnih organizacija, te za sigurno i neometano kretanje svih civila.

4. Osnovati radne grupe za nadzor i osiguranje ljudskih prava na teritorijama pod kontrolom Armije BiH i vojske bosanskih Srba u skladu s principima i rješenjem predloženim na Mirovnoj konferenciji o Bosni i Hercegovini.

5. Osnovati radnu grupu za neriješena pitanja teritorijalnog razgraničenja između dvije republike u zamišljenoj Uniji Bosne i Hercegovine, uključujući područje Brčkog, Bosanske krajine, doline Neretve, istočne Bosne i planine Ozren, a vodeći računa o prirodnom pravu pristupa moru ovih dviju republika. Ovo se dodaje već preuzetim obvezama o traženju trajnog rješenja za upravu nad područjem Sarajeva u iduće dvije godine. Nakon pronalaska obostrano prihvatljivoga rješenja teritorijalnog razgraničenja triju republika koje će činiti Uniju, a za vrijeme prve dvije godine postojanja te Unije, mora biti pripremljen i proveden referendum. O datumu održavanja moraju se složiti sve tri strane, a pitanje građanima svake od republika bit će da li se slažu da i dalje ostanu u Uniji ili je žele napustiti.

U slučaju raspada Unije, sva prava Unije Republika Bosne i Hercegovine, uključujući i članstvo u Ujedinjenim narodima, bit će automatski prenesena na republiku s pretežito muslimanskim stanovništvom.

* IZVOR: *Večernji list*, 17. 9. 1993..

II

Da bi se stvorili stabilni odnosi i kao zajednički doprinos miru u regiji, potpisnici su odlučili osnovati:

1. Radnu grupu koja će se baviti humanitarnim statusom, materijalnim i drugim pitanjima vezanim za izbjeglice i raseljene osobe iz Bosne i Hercegovine.
2. Radnu grupu za sastavljanje sporazuma, uključujući i sporazume o korištenju energije, luka, prometnih arterija, komunikacija i drugih gospodarskih potencijala.

III

Radi brze, sveobuhvatne i vjerodostojne provedbe svih mjera i aktivnosti predviđenih ovom Zajedničkom deklaracijom potpisnici su odlučili imenovati povjerenike, s punim ovlastima i odgovornošću, za potpunu provedbu sporazuma predviđenih ovom deklaracijom. Alija Izetbegović imenovao je za svoga povjerenika Harisa Silajdžića. Radovan Karadžić imenovao je za svoga povjerenika Momčila Krajišnika. Potpisnici i povjerenici tražit će i bit će im osigurana pomoć i suradnja s međunarodnim političkim, humanitarnim i drugim organizacijama i čimbenicima, a sve to radi sveobuhvatne provedbe svih mjera predviđenih ovom deklaracijom, a u interesu trajnog mira i stabilnosti u tome dijelu svijeta.

Na kraju, postignut je dogovor da supredsjedatelji Međunarodne mirovne konferencije o bivšoj Jugoslaviji pozovu tri strane u BiH na sastanak koji će se održati na sarajevskom aerodromu u utorak 21. rujna u 11 sati, gdje će se uzeti u razmatranje potpisivanje mirovnog paketa kao cjeline, a u kojem će, između ostalog, biti ova Zajednička deklaracija, te Zajednička deklaracija koju su 14. rujna potpisali Hrvati i Muslimani. Supredsjedatelji će u međuvremenu obilaziti strane u bivšoj Jugoslaviji u nastojanju da postigne daljnje sporazume.

(Deklaraciju su u Ženevi, 16.09.1993., potpisali: Alija Izetbegović i Momčilo Krajišnik umjesto Radovana Karadžića. Kao svjedoci su potpisani Thorwald Stoltenberg i David Owen. Na Dokumentu nedostaju potpisi Slobodana Miloševića i Momira Bulatovića. Faksimil potpisa objavljen u *Večernjem listu*.)

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
Štab Vrhovne komande oružanih snaga

ŠTAB VRHOVNE KOMANDE OS R BiH

Broj: 02/1594 - 294

01. 03 1994 godine

Kabinet komandanta

ODBRANA REPUBLIKE

VOJNA TAJNA

STROGO POVJERLJIVO

Broj: 1/297-298

Sarajevo, 17.09.1993. godine.

Prihvatajući principe Londonske Konferencije, rješeni da se prekinu neprijateljstva i stvore uslovi za mir u Republici Bosni i Hercegovini, te uvjereni da rješenje ove krize mora biti postignuto političkim a ne vojnim putem i u spremnosti da odmah pristupe normalizaciji odnosa sa hrvatskim narodom, Predsjednik Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine Alija Izetbegović, predsjednik takozvane SR Jugoslavije Slobodan Milošević, predsjednik R Crne Gore Momir Bulatović i predsjednik takozvane Republike Srpske Radovan Karadžić potpisali su u Ženevi, dana 16.09.1993. godine, ZAJEDNIČKU DEKLARACIJU, te u cilju njene realizacije,

N A R E Đ U J E M :

1. Da jedinice Armije R BiH odmah i ne kasnije od 18. septembra u 12,00 sati, obustave sva borbena dejstva protiv paravojsnih srpskih agresorskih formacija u skladu sa Sporazumom od 30. Jula 1993. god.

2. Da jedinice Armije R BiH mogu dejstvovati jedino ukoliko dode do kršenja ovog Sporazuma od strane srpskih paravojsnih formacija ili udruženih snaga srpskih paravojsnih formacija i postrojbi HVO, tj. dejstvovati je nužno u uslovima kada su ugroženi položaji jedinica i životi pripadnika Armije R BiH, teritorija i objekti koji se nalaze pod njenom kontrolom, te ukoliko dode do ugrožavanja stanovništva na teritoriji koju kontroliraju jedinice Armije R BiH od strane srpskih agresorskih paravojsnih formacija ili udruženih snaga ovih formacija i postrojbi HVO.

3. Da se iz sabirnih centara i pritvora Armije R BiH, uz posredovanje Medunarodnog Komiteta Crvenog Križa (MKCK), pristupi oslobađanju svih zatvorenika osim lica protiv kojih se vodi krivični postupak i koja su osuđena. Rok za realizaciju ovog zadatka je 21. septembar 1993. godine u 12,00 sati.

4. Da se na teritoriji pod kontrolom Armije R BiH osigura neometano kretanje humanitarnih konvoja i aktivnosti dobrotvornih organizacija.
5. Da Komandanti korpusa svojim narednjima preciziraju obaveze potčinjenih K-di i jedinica u cilju realizacije ovog Naredenja.
6. Da Komande korpusa dostavljaju OCK ŠVK OS svakodnevne izvještaje o realizaciji ovog Naredenja.
7. Da se K-danti jedinica koji prekrše ovo naredenje smjene sa dužnosti, protiv njih povede postupak i poduzmu odgovarajuće mjere.

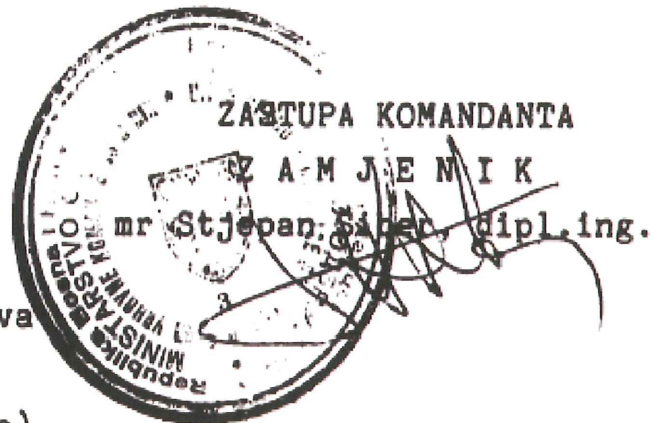
Za realizaciju ovog naredenja odgovorni su K-danti korpusa.

Naredenje stupa na snagu - o d m a h.

SM/FH

Dostavljeno:

- 1., 2., 3., 4., 5. i 6. korpusu
- Ministarstvu unutrašnjih poslova
(na znanje)
- Ministarstvu odbrane (na znanje)
- OCK ŠVK OS

OVO SU OFICIRI MUSLIMANI KOJI SU BILI U JNA DOK JE
NAPADANA HRVATSKA.
NAPUŠTAJU JNA KAD JE NAPADNUT NJIHOV NAROD.

Najveći priliv starješina bio je u aprilu i maju 1992. godine.¹⁸ Najviše je bilo Bošnjaka, ali je bilo oficira i drugih nacionalnosti. Može se vidjeti datum njihovog javljanja u jedinice Teritorijalne odbrane općina i Okruga Bihać iz predloženog spiska sačinjenog na osnovu arhivske dokumentacije. Svi oficiri su korektno prihvaćeni i raspoređeni u jedinice, da znanjem i iskustvom pomognu u ustrojavanju Teritorijalne odbrane i izvođenju borbenih djelovanja.*

Prezime i ime	Datum javljanja
Agić (Salih) Hajrudin	15.05.1992.
Agović (Ismet) Zijad	22.04.1992.
Ajanović (Mustafa) Jasmin	22.04.1992.
Alagić (Ferid) Muhamed	22.04.1992.
Avdić (Jusuf) Amir	04.06.1992.
Aziraj (Selim) Iso	04.06.1992.

18. Podaci navedeni o bivšim aktivnim starješinama JNA preuzeti su iz evidencije ratne personalne baze podataka koja je vođena na nivou Petog korpusa ARBiH.

* General Ramiz Drekočić "U obruču", Zenica 2004, "Dom štampe" d.d. Zenica

Bajbutović (Muharem) Malik	21.04.1992.	Dervišević (Nurija) Nurvet	16.05.1992.
Bajramović (Sulejman) Alaga	13.12.1992.	Dizdarević (Huse) Dževad	22.04.1992.
Barunović (Branko) Josip	23.04.1992.	Dizdarić (Fadil) Sead	15.04.1992.
Bašić (Husein) Ibrahim	27.04.1992.	Dudaković (Omer) Atif	06.05.1992.
Bašić (Mehmed) Rasim	01.10.1992.	Dupanović (Ismet) Fikret	15.04.1992.
Bećirović (Salih) Izudin	14.05.1992.	Duraković (Salko) Edhem	22.04.1992.
Bećirspahić (Husein) Ismet	20.04.1992.	Duraković (Salko) Ramiz	29.07.1992.
Beganović (Ismet) Samir	20.06.1992.	Duraković (Hasan) Sead	20.04.1992.
Begić (Mustafa) Mujo	01.12.1992.	Fazlić Isak	14.05.1992.
Begić (Meho) Nijaz	01.07.1992.	Fazlić (Abdurahman) Mirsad	24.04.1992.
Begić (Husein) Šefik	nema podataka	Fejzić (Abdurahman) Edin	22.04.1992.
Behrem (Alija) Rizvo	17.04.1992.	Felić (Omer) Bejdo	13.09.1992.
Behrić (Mujo) Fikret	20.04.1992.	Felić (Hasib) Dževad	15.04.1992.
Beriša (Šerif) Veselj	22.04.1992.	Fiolić (Stjepan) Ivan	18.04.1992.
Bešić (Adem) Adil	16.05.1992.	Fundak (Tomo) Damir	24.04.1992.
Bešić (Bećo) Bekir	03.05.1992.	Gajić (Veljko) Aleksandar	19.04.1992.
Bešić (Asim) Jasminko	19.05.1992.	Gazibegović (Mustafa) Hidajim	27.04.1992.
Bešliagić (Husein) Šemsudin	22.04.1992.	Gluhalić (Munir) Irfan	23.04.1992.
Beuk (Miroslav) Zdenko	22.04.1992.	Grgić (Jozo) Anto	27.04.1992.
Bisić (Šime) Miroslav	29.05.1992.	Grigić (Mato) Željko	22.04.1992.
Bonjaš (Zvonko) Dražen	23.06.1992.	Hadžić (Ejub) Elvir	10.12.1992.
Brdar (Dane) Dušan	22.04.1992.	Hadžihajdarević (Munir) Mustafa	26.05.1992.
Bulut (Veljko) Goran	24.04.1992.	Hadžović (Mirsad) Ahmed	25.05.1992.
Butković (Mustafa) Sakib	27.04.1992.	Hajriži (Bajram) Muharem	22.04.1992.
Cavor (Branko) Branko	06.06.1992.	Handanović (Ramo) Ramiz	24.04.1992.
Cinac (Sulejman) Ibrahim	10.04.1992.	Haračić Alaga	24.04.1992.
Čajić (Redžo) Jasmin	22.04.1992.	Hasanagić (Muharem) Fadil	15.04.1992.
Čamdžić (Alija) Zahid	22.04.1992.	Haščić (Adil) Alija	17.05.1992.
Čandar (Mato) Zlatko	30.04.1992.	Himaj (Sabrija) Arif	22.04.1992.
Čaušević (Dževad) Eldin	20.05.1992.	Hodžić (Rifet) Farko	22.04.1992.
Čaušević (Ibrahim) Osman	01.08.1992.	Hodžić (Muhamed) Nedib	19.05.1992.
Čaušević (Ahmet) Rifet	16.05.1992.	Hodžić (Šećan) Šećan	01.06.1992.
Čelebić (Jusuf) Juso	01.08.1992.	Hrkić (Alija) Senad	24.04.1992.
Čikić (Muhamed) Edin	11.01.1992.	Huskić (Husein) Ramiz	15.04.1992.
Čović (Medo) Emin	28.07.1992.	Ibradžić (Osman) Zlatko	18.04.1992.
Čehajić (Ramo) Nusret	16.05.1992.	Iftić (Ahmet) Edvin	15.04.1992.
Čenanović (Ramiz) Rasim	01.05.1992.	Ilić (Milan) Drago	15.04.1992.
Čoralić (Midhad) Midhad	23.06.1992.	Imširović (Hilmija) Samir	15.04.1992.
Čoralić (Šefik) Muhidin	15.04.1992.	Imširović (Osman) Zijad	15.04.1992.
Čoralić (Mujo) Nijaz	22.04.1992.	Isić (Ibrahim) Mumin	22.04.1992.
Čosić (Ivan) Matija	16.04.1992.	Isić (Selim) Senad	22.04.1992.
Dedić (Ibrahim) Ekrem	16.04.1992.	Jahić (Behadil) Nedžad	22.04.1992.
Dedić (Adem) Mustafa	26.05.1992.	Jašarević (Ferid) Senudin	26.05.1992.
Delanović (Sejdo) Adil	22.04.1992.	Jonek (Vlado) Darko	24.05.1992.
Dervišević (Redžo) Nazif	25.05.1992.	Jusić (Rasim) Ismet	18.09.1992.

* General Ramiz Drešković "U obruču", Zenica 2004, "Dom štampe" d.d. Zenica

Kadić (Kemal) Edin	21.04.1992.	Mulić (Šefik) Amir	24.04.1992.
Kadić (Ibrahim) Jasmin	24.04.1992.	Mulić (Bećir) Emir	19.05.1992.
Kadić (Munib) Mefail	15.04.1992.	Mulić (Adem) Mensur	22.04.1992.
Kadirić (Omer) Sejad	17.09.1992.	Mureškić (Alaga) Esad	27.04.1992.
Kahrić (Abid) Mustafa	16.04.1992.	Murgić (Joso) Milan	24.04.1992.
Kalafatić (Stjepan) Zvonko	29.05.1992.	Murić (Mujaga) Đulaga	09.04.1992.
Karabegović (Jusuf) Irfan	17.04.1992.	Murk (Emil) Davor-Ivan	22.04.1992.
Kardaš (Ibrahim) Dželal	22.04.1992.	Mustafić (Hasim) Hamdija	21.04.1992.
Kasić (Huse) Edin	24.04.1992.	Nadarević (Selim) Ibrahim	20.05.1992.
Kazazić (Mensur) Ervin	20.04.1992.	Nanić (Ibrahim) Izet	04.04.1992.
Keserović (Husein) Zlatko	01.08.1992.	Nijemčević (Omer) Suad	27.04.1992.
Kličić (Hašim) Sead	25.04.1992.	Nikolić (Đorđe) Aleksa	22.04.1992.
Kliko (Mehmed) Emir	19.06.1992.	Omanović (Abdulah) Šejfulah	04.04.1992.
Komić (Ferid) Džemal	13.05.1992.	Omeragić (Omer) Arif	17.05.1992.
Korać (Huse) Vejsil	13.04.1992.	Omeragić (Omer) Ismet	13.04.1992.
Korčić (Adem) Besim	06.05.1992.	Omerčević (Hasib) Salih	21.07.1992.
Koštić (Hasib) Mehmed	nema podataka	Oračević (Mustafa) Mujo	06.05.1992.
Kovač (Refik) Rasim	26.06.1992.	Osmanagić (Alija) Hajrudin	14.04.1992. ⁹⁹
Kralj (Juraj) Juraj	27.04.1992.	Osmančević (Abid) Abdija	17.04.1992.
Kučuk (Salko) Mustafa	20.05.1992.	Osmanović (Suljo) Šerif	05.05.1992.
Kudić (Šaban) Husein	13.05.1992.	Pajić (Habib) Izet	20.06.1992.
Kuđuzović (Mujo) Esad	20.05.1992.	Pašić (Izet) Adil	22.04.1992.
Kalauzović (Dedo) Fuad	15.04.1992.	Pašović (Šemso) Edin	22.04.1992.
Kurbegović (Dževad) Senad	26.04.1992.	Pavić (Ivo) Vinko	19.06.1992.
Kurić (Hasib) Ismet	29.04.1992.	Pavlina (Stjepo) Josip	24.04.1992.
Lojić (Mehmed) Zuhdija	01.08.1992.	Pečenković (Esad) Damir	15.04.1992.
Magdić (Anto) Željko	24.04.1992.	Pečenković (Esad) Emir	22.04.1992.
Mahovkić (Omer) Nusret	30.04.1992.	Piralić (Šerif) Besim	15.05.1992.
Maleškić (Avdo) Zehrudin	22.04.1992.	Plavulj (Suad) Amir	16.05.1992.
Marić (Zvonko) Zdenko	22.04.1992.	Poprženović (Mujaga) Husein	27.04.1992.
Marković (Milorad) Ljubiša	22.05.1992.	Porčić (Jusuf) Zlatan	22.04.1992.
Mašović (Musa) Kermin	17.05.1992.	Pozderac (Ante) Zlatko	22.04.1992.
Mazlagić (Ibrahim) Ekrem	15.04.1992.	Preljević (Sajto) Enver	15.04.1992.
Merdanić (Huse) Meho	15.04.1992.	Prša (Grga) Ivan	12.05.1992.
Mešić (Selim) Senijad	01.08.1992.	Puškar (Ferid) Edin	25.06.1992.
Midžić (Muharem) Amir	27.04.1992.	Ramić (Nuriya) Husein	16.04.1992.
Midžić (Rifet) Jusuf	nema podataka	Ramić (Smail) Murat	16.04.1992.
Midžić (Ibrahim) Suad	22.04.1992.	Ramić (Mahmut) Samir	22.04.1992.
Miljković (Omer) Muhamed	26.04.1992.	Ramović (Adem) Ismet	15.04.1992.
Mizić (Muharem) Refik	22.04.1992.	Rastoder (Meta) Zejto	20.04.1992.
Mrenica (Stevan) Aleksandar	14.05.1992.	Redžepagić (Husein) Edhem	16.04.1992.
Muhamedagić (Sejdo) Sulejman	22.04.1992.	Rekić (Sulejman) Enes	15.04.1992.
Mujadžić (Nuriya) Šefket	15.04.1992.		
Mujagić (Ibro) Fuad	22.04.1992.		
Mujagić (Husnija) Šekib	07.04.1992.		

* General Ramiz Dreković "U obruču", Zenica 2004, "Dom štampe" d.d. Zenica

Rekić (Osme) Esnaf	15.04.1992.
Rizvanović (Šerif) Izet	23.04.1992.
Ruždžić (Adil) Almir	24.04.1992.
Ružnić (Murat) Adil	29.05.1992.
Sadiković (Smail) Fuad	30.04.1992.
Sadiković (Šerif) Midhad	08.04.1992.
Salihagić (Osman) Sulejman	22.04.1992.
Salihović (Ibrahim) Edin	23.04.1992.
Sedić (Kadir) Mirsad	20.04.1992.
Sefić Suad	23.04.1992.
Selmanović (Huse) Mirsad	28.05.1992.
Sirovina (Murat) Bećir	23.04.1992.
Smlatić (Sulejman) Sidik	28.04.1992.
Smlatić (Sulejman) Zlatan	22.04.1992.
Sofić (Husein) Ismet	27.05.1992.
Sokač (Franjo) Željko	25.06.1992.
Somborac (Antun) Antun	23.04.1992.
Spahić (Šerif) Asim	27.03.1993.
Stanojević (Miloje) Goran	27.04.1992.
Suljević (Harun) Samir	04.05.1992.
Suljić (Hasan) Hilmija	16.04.1992.
Suljić (Šefko) Nedžad	01.05.1992.
Suljkanović (Husein) Osman	24.04.1992.
Šabačkić (Safet) Fikret	01.04.1992.
Šabanović (Aziz) Rahim	22.04.1992.
Šabotić (Osman) Šefket	22.04.1992.
Šečić (Himzo) Mirzan	01.07.1992.
Šimić (Pero) Marko	15.04.1992.
Tabaković (Sula) Ševko	04.06.1992.
Tahirović (Mehmed) Ibrahim	15.05.1992.
Tahrić (Ibrahim) Rifet	22.04.1992.
Vinčar (Henrik) Vladimir	24.11.1992.
Zanačić (Arif) Senad	16.04.1992.
Zjakić (Rizo) Irfan	16.05.1992.
Zulić (Hamdija) Mustafa	22.04.1992.
Živković (Milan) Marinko	24.04.1992.
Živković (Ivan) Pave	16.04.1992.
Žmavc (Borislav) Marjan	16.04.1992.
Žuvela (Franko) Tonči	22.04.1992.

46179 SO CAP YU
 4623480 MOS YU
 SOCIJALISTICKA REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 MINISTARSTVO ZA NARODNU ODBRANU
 S A R A J E V O

BROJ:04-32/92
 SARAJEVO, 13.01.1992. GODINE

- H I T N O -

PREDSJEDNIKU SKUPSTINE OPCINE
 PREDSJEDNIKU IZVRŠNOG ODBORA OPCINE
 OPCINSKOM SEKRETARIJATU ZA NARODNU ODBRANU
 POMOCNIKU MINISTRA ZA NARODNU ODBRANU U SEKTORU MOSTAR
 POMOCNIKU MINISTRA ZA NARODNU ODBRANU U SEKTORU SARAJEVO

PREDMET: OBAVJEST O PROLASKU VOJNIH KOLONA.-

KOMANDA 2. OPERATIVNE GRUPE JE DANA 11.01.1992. GODINE VLADI SRBIH
 DOSTAVILA TELEX INT. BROJ 116-1 SLJEDECEG SADRZAJA:

U SKLADU SA ODLUKOM PREDSJEDNIŠTVA SRBI O ZADRZAVANJU VOJNIH OBE-
 ZNIKA NA FRONTU OD 4 MESECA, TE DA NAY PREDSTOJI SMENA DELA JEDINICA
 PO OVOM OSNOVU U VREMENU OD 11.01.1992. DO 22.01.1992. GODINE; OBA-
 VJESTAVAMO VAS DA CE JEDINICE, U TOKU ODLASKA RADI PREUZIMANJA OPA-
 VEZA NA FRONTU ILI ODLASKA U MATICNE GARNIZONE BITI UPUCENE NA PRA-
 VCE KOJI IZ ZAPADNE SRBIJE, CRNE GORE I ISTOCNE HERCEGOVINE IZVODE
 KA DUBROVNIKU, STONU I MOSTARU.

U SKLADU SA ODLUKAMA SPORAZUMA O PREKIDU NEPRIJATELJSTVA PRIHVACENOG
 U SARAJEVU, TE DA PREDSTOJE POKRETI JEDINICA KAO I DA NE BI DOSLO DO
 NESPORAZUMA I NEUGODNIH SITUACIJA, MOLIMO VAS DA OBAVESTITE VASE
 OPSTINE I ISPOSTAVE MUP-A PREKO KOJI CE SE VRSITI POKRETI JEDINICA
 JNA.

KOMANDANT
 GENERAL-PUKOVNIK
 PAVLE STRUGAR

PREDNJE VAM DOSTAVLJAMO NA ZNANJE.

MINISTAR
 JERKO ĐOKO, DIPL. E.CC.

46179 SO CAP YU
 4623480 MOS YU
 NNNN

Br. 6372
 Po Sr. 677-1
 J. 12 19 91

BANJA LUKA

Formiranje Od TO
 "ZAPAD", N ar e d e n j e

HRVATSKI
 MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI
 CENTAR DOMOVINSKOG RATA
 ZAGREB, Matije Gupca 106

Na osnovu ukazane potrebe, a zbog određenih nedostataka u radu OdTO "Zapad"

N A R E D U J E M :

1. Formirati OdTO "Zapad" u čiji sastav ulazi ljudstvo od s. Ladevac do s. Paklenica.
 2. U komandni sastav određujem:
 - Komandant OdTO rez.por. GUBIĆ SLOBODAN
 - Zamenik K-danta rez.vod. BAJIĆ MILEUKO
 - Organ bezb.rez.kap. ŠAJATOVIĆ JURIGA
- a/ ČETA TO RAJIĆ
- Komandir čete rez.p.por. MILAŠINOVIĆ MOMČILO
 - Zamenik K-dira rez.p.por. MILAŠINOVIĆ MILE
 - K-dir 1. voda rez.p.por. KOVAČEVIĆ ILIJA
 - K-dir 2. voda rez.vod. ZASTAVNIKOVIĆ JOVAN
 - K-dir 3. voda rez.vod. I kl. KEŽAN MILAN
- b/ ČETA TO BOROVAR
- Komandir čete rez.p.por. DOŠEN VOJO
 - Zamenik
 - K-dir 1. voda rez.p.por. MARIĆ VITO
 - K-dir 2. voda rez.vod. ĐURASINOVIĆ BOSKO
- c/ ČETA TO LADEVAC
- Komandir čete voj. PRIBIČEVIĆ NEDELJKO
 - K-dir 1. voda voj. MILANOVIĆ VELEKO
 - K-dir 2. voda voj. ČALIĆ RANKO
 - K-dir 3. voda voj. ČIATOVIĆ MIRKO
- d/ SAMOSTALNI VOD PAKLENICA
- Komandir voj. DEDIĆ NEDELJKO
- e/ SAMOSTALNI VOD RAJIČIĆI
- Komandir voda rez.p.por. NJENJIĆ ŽELJKO

3. Odred formirati i ustrojiti evidenciju najkasnije do 09.12.1991.godine i staviti ga na raspoloženje 16.patbr. U odred uzeti sve muškarce od 20 do 45 godina starosti sposobni za vojnu službu.
4. Komanda odreda imenovaće privremeni organ vlasti koji će organizovati prikupljanje ljetine, prikupljanje napuštene stoke, kao i obradu zemlje.
5. Od ljudstva koje nije u OdTO formirati seoske straže za obezbeđenje sela danju i noću. U svakom selu odrediti komandira i zamenika straža. Za funkcioniranje seoskih straža lično ni je odgovoran K-dant odreda.

MG/SŽ

GRAHOVO, DRVAR I PETROVAC SU U BIH, A KNIN JE U HRVATSKOJ-
SRBI IZ BIH POMAŽU SRBIMA IZ HRVATSKE

SRPSKA AUTONOMNA OBLAST
KRAJINA

GLAVNI STAB TO SAOK

Pov.br. 301/1

Knin, 20. 9. 1991.godine

HRVATSKI
MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI
CENTAR DOMOVINSKOG RATA
ZAGREB, Marulićev trg 21

- VRHOVNOM K-DANTU OS SAOK
- KOMANDANTU OS SAOK
- ODB

I Z V J E Š T A J

19/20.09.1991.g.

U toku jučerašnjeg dana na području Knina mobilizirano 150 v/o.
~~Mob. zborište Golubić. Također je aktivirano ljudstvo iz~~
~~Bobodola i Ljupča koji mogu formirati po jedan vod.~~

Poslije inicijative Krajišnika iz Grahova, Drvara i Petrovca
koji žele aktivno da se uključe u odbranu SAO Krajine i da
pomognu našem narodu, na tom području je boravio predsjednik
Milan Babić i sekretar Milan Martić koji su prihvatili saradnju
i dogovorili prihvrat ljudstva.

Na području Obrovca nije bilo većih okršaja. Naše snage su
prešle na drugu stranu Masleničkog mosta te ga u potpunosti
kontroliraju.

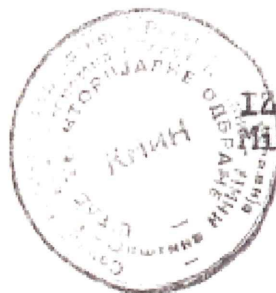
U Benkovačkom području pored sporadične pucnjave na više
lokacija u kojima je ranjen Erceg Slobodan iz Zemunika G.
došlo je i do snažne eksplozije na raskršću Biogradske ceste
te do rafalne i pojedinačne pucnjave u kojoj je smrtno stradao
Miljević Alen iz Benkovca.

U Skradinskom zaleđu u rejonu Travica, napadnuti su položaji
naših jedinica. Pod jakom vatrom naši su se povukli na rezervni
položaj.

Na Sinjskom pravcu u rejonu Bitelića u akciji čišćenja terena,
došlo je do žestokog sukoba u kome je smrtno stradao
Crnogorac Nikola iz Kovačića a ranjen je Đuić Jovica.

U večernjim satima, pri povratku u Knin u rejonu Vinalića,
tri pripadnika TO upala su u zasjedu te je ranjen
Vučković Slobodan iz Kovačića.

Najteže je na području Gospića u kome su se ukopale snage MUP-a i ZNG-e te koriste već postojeća atomska skloništa za boravak i odmor, te bez jake artiljerijske vatre kao i pomoći avijacije neće biti moguće snačajnije napredovanje.

IZVJEŠTAJ PODNIO
Milivojević Slavenko

Jasenovac je u Republici Hrvatskoj.

S P I S A K

HRVATSKI
MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI
CENTAR DOMOVINSKOG RATA
ZAGREB, Marulićev trg 21

vojnih obaveznika državljana Republike Srpske na RR u VP 9162/TG-1
Jasenovac, po Opštinama :

I - Opština Banja Luka

		1. Ćimović (Milan) Dušan	vod.	6254	1957.	21902
		2. Agostini (Selin) Klaudije	v/o	5852	1973.	11812
		3. Ahmetović (Rasin) Ahmet	v/o	5134	1952.	11812
		4. Alijagić (Hamdija) Senad	v/o	5895	1954.	11201
		5. Amić (Jovo) Gajko	v/o	5866	1945.	11101
		6. Amić (Boško) Radenko	v/o	5877	1964.	12701
		7. Ančić (Miroslav) Danko	v/o	5828	1965.	11202
		8. Antonić (Ljelan) Mario	v/o	5869	1971.	12403
		9. Arčaba (Mihajlo) Ilija	v/o	5870	1941.	11101
		10. Batić (Strahinja) Goran	v/o	4300	1963.	12201
		11. Behtijaragić (Mustafa) Mustafa	v/o	5872	1952.	11207
		12. Bajić (Anđelko) Zoran	v/c	6252	1955.	11206
		13. Balaban (Ljubo) Živko	v/o	5873	1960.	11812
		14. Balić (Sulejman) Zlatko	kIk	5874	1949.	31102
		15. Barjekterić (Miroslav) Bernard	v/o	5875	1972.	11601
		16. Bibić (Ilija) Ernest	v/o	5876	1958.	12701
		17. Bilbija (Svetozar) Dušan	v/o	5877	1949.	11101
		18. Bižić (Lejla) Zoran	v/o	6253	1956.	11101
		19. Bjelajac (Merko) Ranko	v/o	5878	1947.	11101
		20. Blagojević (Stojan) Dušan	v/o	5879	1967.	12401
		21. Blagojević (Stojan) Slavko	v/o	5880	1958.	11901
		22. Borić (Bogoljub) Saša	v/o	5881	1964.	11627
		23. Božić (Dregutin) Aleksa	v/o	5882	1973.	11601
		24. Branković (Vlado) Goran	v/o	5883	1973.	11107
		25. Branković (Branko) Zoran	v/o	5884	1949.	11901
		26. Brborović (Đorđo) Petko	v/o	5885	1955.	11203
		27. Brkić (Slobodan) Duško	v/o	5886	1964.	11101
		28. Brković (Branko) Saša	v/o	5887	1963.	11812
		29. Brujić (Boško) Jugoslav	v/o	5888	1961.	11101
		30. Bulatović (Ljuban) Željko	vod	5889	1959.	21107
		31. Bunić (Stojko) Đurađ	v/o	5891	1956.	11701
		32. Bunić (Milan) Rodoljub	kIk	6254	1950.	31101
		33. Bursać (Dušan) Mladen	v/o	5892	1956.	11201
		34. Čolić (Milenko) Slaviša	v/o	5894	1974.	11214
		35. Čatović (Lajro) Zijad	v/o	5895	1957.	11801
		36. Čurić (Pašo) Jasminko	v/o	5896	1960.	11107
		37. Dedić (Uroš) Aleksandar	v/o	5897	1973.	11107
		38. Dervišević (Muhamed) Mehmed	v/o	5898	1971.	11406
		39. Domazet (Jozo) Jovica	ppor	5899	1968.	31102
		40. Dokić (Velimir) Dragan	v/o	5902	1960.	11107
		41. Dragičević (Mirko) Manojlo	v/o	4384	1955.	11101
		42. Dragičević (Branko) Milenko	v/o	5901	1953.	12701
		43. Drljača (Mirko) Duško	v/o	5903	1968.	11107
		44. Ducanović (Mirko) Slobodan	v/o	5904	1951.	11101
		45. Ducanović (Slobodan) Draško	v/o	6255	1974.	11107
		46. Dujilo (Joco) Ivo	v/o	5905	1946.	11503
		47. Dujilović (Marko) Milan	v/o	6256	1960.	11314
		48. Duronjić (Sretko) Vitomir	v/o	5907	1962.	11101
		49. Đuričić (Salko) Slobodan	v/o	6257	1974.	11807
		50. Erceg (Vlado) Vojislav	por	5908	1952.	31202
		51. Ferjančić (Zvonko) Dejan	v/o	6202	1969.	13.805
		52. Gačić (Tomislav) Tomas-Alex	v/o	5909	1974.	11107
		53. Gajić (Dragomir) Marinko	v/o	5910	1969.	12117

54. Gatarčić (Gavro) Goran	v/o	5941	1960.	12403
55. Gavrić (Dušan) Aleksandar	v/o	5942	1974.	11403
56. Gligorić (Zarko) Vidoslav	vIk	5943	1947.	21207
57. Golubić (Ljuban) Aleksandar	vod	5949	1967.	21701
58. Golubić (Ljuban) Zlatan	v/o	4398	1965.	11406
59. Granolić (Čedo) Milutin	v/o	5946	1967.	12701
60. Grbić (Velimir) Vidosav	v/o	5947	1960.	11812
61. Grgić (Ahmed) Meho	v/o	5948	1947.	11201
62. Guzić (Simeun) Nenad	v/o	5949	1952.	12701
63. Hamešević (Smajo) Ibrahim	v/o	5920	1947.	12107
64. Handžić (Hazim) Islam	v/o	5924	1954.	11901
65. Heralić (Rezir) Mehmed	v/o	5922	1964.	12402
66. Hrkalović (Jovo) Dragan	v/o	5926	1953.	11404
67. Husić (Ibrahim) Bakir	v/o	5923	1947.	12102
68. Huskić (Fahrudin) Zlatko	v/o	4378	1965.	11106
69. Ignjatović (Veljo) Milan	v/o	5927	1945.	11101
70. Ilić (Zdravko) Boro	v/o	5928	1970.	11101
71. Ilić (Miodrag) Branislav	v/o	5929	1951.	11101
72. Indžić (Pane) Borislav	v/o	5930	1959.	11101
73. Jakoviljević (Jovan) Slobodan	v/o	5931	1946.	11101
74. Janković (Dragoljub) Rade	v/o	6105	1961.	11201
75. Jašarević (Muharem) Damir	v/o	5932	1967.	12701
76. Jevđenić (Stojan) Draško	v/o	5933	1971.	11104
77. Jojić (Đuro) Branko	v/o	5935	1941.	13422
78. Jokić (Dušan) Radi voje	svod	5934	1943.	21102
79. Josipović (Franjo) Stefan	v/o	5938	1952.	11301
80. Jovanić (Đurađ) Radenko	v/o	5936	1967.	11101
81. Jovanović (Đuro) Đorđe	v/o	5937	1950.	11209
82. Jurić (Milorad) Tomislav	v/o	5939	1968.	11101
83. Kasalović (Milan) Veseljko	v/o	5941	1973.	11101
84. Katana (Mirko) Jelenko	vod	4404	1968.	21101
85. Kecojević (Mihajlo) Milivoj	v/o	5942	1947.	11101
86. Kelečević (Zdravko) Slobodan	v/o	5942	1945.	12202
87. Knežević (Ljubomir) Milinko	kap	5944	1965.	31102
88. Keran (Rasim) Enes	v/o	5945	1954.	11201
89. Kiklič (Nenad) Zoran	v/o	5946	1964.	11101
90. Kolobarić (Stanko) Dušan	v/o	5947	1955.	12701
91. Komljenović (Vinko) Vinko	v/o	5948	1958.	11201
92. Komosar (Đuro) Dragan	v/o	5949	1958.	11107
93. Komosar (Đuro) Željko	por	5950	1966.	31202
94. Kondić (Tode) Borislav	v/o	5951	1959.	12701
95. Koprena (Dragutin) Ilija	v/o	5952	1962.	11101
96. Kosić (Ostoja) Nikola	v/o	5956	1969.	11101
97. Kovačević (Pero) Slavica	v/o	6753	1955.	11316
98. Kovačević (Dojčin) Goran	v/o	5957	1962.	11408
99. Kovačević (Ostoja) Boro	v/o	5958	1971.	11101
100. Kovačević (Drago) Zdravko	kik	5959	1947.	31102
101. Kozić (Vojin) Dragoljub	v/o	5960	1954.	11102
102. Krističević (Branko) Branko	v/o	5961	1944.	12119
103. Krnić (Adem) Milan	v/o	6759	1954.	12701
104. Krnjajić (Čedomir) Željko	v/o	5954	1957.	11222
105. Kulenović (Husein) Almir	vod	5964	1956.	21107
106. Kuprešanin (Vojislav) Dragan	v/o	5964	1955.	11101
107. Kuridža (Petar) Slavko	v/o	5962	1955.	11401
108. Kurjak (Midhat) Muris	v/o	3901	1973.	11603
109. Kurjak (Avdo) Midhat	v/o	5960	1951.	12701
110. Laguda (Vasilj) Ivica	v/o	5965	1961.	11201
111. Latinović (Vaso) Milorad	por	5966	1955.	31101
112. Lazinica (Đuro) Milorad	v/o	5967	1947.	12501
113. Letica (Miladin) Dragan	v/o	5968	1947.	11207
114. Lolić (Boro) Zoran	v/o	5970	1961.	13401
115. Ljubičić (Branimir) Dubravko	v/o	5971	1950.	11901
116. Macanović (Marinko) Aleksandar	v/o	5972	1972.	11812

117. Mačinković (Rade) Anto	v/o	5973	1958.	1182
118. Majstorović (Milenko) Darko	v/o	5974	1972.	12701
119. Majstorović (Tomislav) Milivoj	v/o	5975	1956.	12701
120. Maksimović (Branko) Borislav	v/o	5976	1965.	11701
121. Malbašić (Bjelan) Krstan	v/o	5977	1969.	11344
122. Malbašić (Borko) Nenad	v/o	5978	1973.	11101
123. Marić (Gojko) Danijel	vod	4395	1952.	21401
124. Marić (Radivoj) Igor	v/o	5980	1973.	11107
125. Marić (Radivoj) Siniša	v/o	5981	1973.	11107
126. Marjanac (Savo) Siniša	v/o	4394	1971.	12403
127. Marjanović (Vaso) Mitar	v/o	6262	1973.	11101
128. Marković (Dušan) Nebojša	v/o	5984	1970.	11107
129. Matanović (Borislav) Zvonimir	v/o	5985	1952.	11802
130. Matić (Mirko) Vlado	v/o	5986	1955.	12107
131. Matoš (Vladimir) Saša	v/o	5987	1969.	11802
132. Mičić (Ostoja) Božo	v/o	5988	1949.	12701
133. Mihajlović (Lazo) Nenad	v/o	5988	1960.	11103
134. Mihajlović (Todor) Milorad	v/o	6263	1951.	11806
135. Mijatović (Bogdan) Željko	v/o	5990	1970.	11217
136. Mikerević (Petar) Mirko	v/o	5991	1958.	11404
137. Milaković (Vaskrsija) Radovan	v/o	5991	1965.	11101
138. Milanković (Grozda) Dušan	v/o	6003	1963.	13413
139. Milanović (Novo) Goran	v/o	5994	1963.	12102
140. Miličević (Petar) Dragan	v/o	5995	1948.	12701
141. Milošević (Veljko) Ranko	v/o	5996	1964.	12401
142. Mirnić (Simeun) Nebojša	v/o	5997	1967.	11218
143. Misirlić (Bego) Muradif	v/o	5998	1946.	21307
144. Muhardarević (Ibrahim) Adem	v/o	5999	1960.	11207
145. Mušić (Dušan) Milan	vod	6100	1968.	21301
146. Nanić (Mustafa) Ekrem	v/o	6102	1946.	11807
147. Nežić (Boro) Siniša	v/o	6103	1969.	11101
148. Nježić (Bogdan) Vujađin	vod	6104	1958.	21107
149. Omić (Asim) Emir	v/o	6105	1961.	11601
150. Opolcer (Jozo) Ivan	v/o	6106	1954.	11401
151. Pašalić (Emir) Darmin	v/o	6107	1970.	11101
152. Pavlović (Petar) Borivoje	ppuk	4366	1947.	31102
153. Pavlović (Anto) Drago	v/o	6110	1945.	11701
154. Petrović (Čedomir) Ljubomir	v/o	6111	1954.	11301
155. Pejaković (Dragutin) Zoran	v/o	6112	1959.	11402
156. Plivac (Camil) Hasan	vik	6113	1944.	22401
157. Popović (Gojko) Milorad	v/o	6114	1947.	12701
158. Popović (Ratko) Saša	v/o	6115	1974.	11406
159. Porić (Ibro) Aleksandra	vod	6117	1962.	21101
160. Prajz (Marko) Željko	v/o	6118	1965.	11101
161. Preselj (Ilija) Ivica	v/o	4381	1965.	11101
162. Predić (Savo) Goran	v/o	6120	1952.	12121
163. Radanović (Gojko) Miodrag	v/o	6121	1972.	11107
164. Radulović (Boro) Draško	v/o	6122	1959.	11101
165. Raden (Vlado) Mladen	vod	6123	1969.	21901
166. Rajić (Hajrudin) Reuf	maj	6124	1954.	31102
167. Rajković (Todor) Goran	v/o	6125	1958.	11901
168. Ratković (Duro) Mladen	v/o	6126	1969.	12107
169. Ratković (Dušan) Zoran	vod	4383	1954.	21101
170. Rezniček (Drago) Boris	v/o	6124	1953.	11401
171. Ridžal (Ašir) Sead	v/o	6128	1949.	11807
172. Savić (Slavoljub) Saša	v/o	6130	1969.	11203
173. Savić (Đorđe) Bogdan	v/o	6133	1947.	11301
174. Seferagić (Hasan) Enes	v/o	6132	1949.	12120
175. Seferagić (Enes) Edin	v/o	6131	1972.	11201
176. Sejdović (Salih) Fikret	v/o	6133	1973.	11301
177. Selimović (Junuz) Sead	v/o	6134	1964.	11701
178. Semiž (Imran) Nedžib	v/o	4387	1965.	11107
179. Silvaši (Đorđe) Zlatko	vod	4382	1956.	21101
180. Sladojević (Stanija) Radoslav	v/o	6138	1955.	11101

181. Soboljevski (Tomo) Josip	v/o 6136	1964.	12403
182. Srdić (Vojislav) Aleksandar	por 6137	1966.	31102
183. Srdić (Vojislav) Blaže	v/o 6138	1970.	11412
184. Stajčić (Zivko) Vojislav	v/o 6149	1949.	11401
185. Stanić (Pantelija) Radenko	v/o 6265	1963.	11714
186. Staniveuković (Milorad) Goran	v/o 6301	1969.	11812
187. Stevković (Miloš) Tomislav	v/o 6152	1940.	11101
188. Stošić (Ljubiša) Branislav	v/o 6153	1951.	11301
189. Strika (Dragoljub) Nedo	v/o 6154	1944.	11301
190. Stočamin (Burhadin) Miroslev	svik 6155	1948.	22130
191. Stupar (Stevo) Radivoje	v/o 6160	1955.	11808
192. Subašić (Dragan) Alen	v/o 6161	1969.	11409
193. Subašić (Numan) Dragan	v/o 6162	1947.	12108
194. Subašić (Smajo) Jasmin	vod 6163	1968.	21107
195. Subašić (Numan) Plamenko	v/o 6164	1949.	11604
196. Subašić (Božo) Strahilo	v/o 6165	1956.	11701
197. Subotić (Kosta) Mirko	v/o 6166	1950.	11101
198. Subotić (Milan) Radan	v/o 6166	1958.	11101
199. Sulejmani (Fehim) Smajo	v/o 6166	1972.	11101
200. Sarić (Milan) Goran	v/o 6157	1966.	11101
201. Ševarika (Nikola) Čedo	v/o 6158	1969.	11413
202. Šipka (Milutin) Nenad	v/o 6156	1970.	11402
203. Šipka (Vaskrsija) Vlado	v/o 6158	1944.	11801
204. Šipka (Ratko) Zoran	v/o 6160	1952.	11101
205. Šišarica (Jovo) Čedomir	puk 6161	1924.	31101
206. Šišarica (Čedomir) Mileta	v/o 6162	1945.	11101
207. Šobot (Rade) Aleksandar	v/o 4380	1971.	11223
208. Šodić (Anto) Nikola	v/o 6164	1965.	11101
209. Štikić (Mirko) Drago	v/o 6165	1950.	11301
210. Štikovac (Nikola) Zdravko	v/o 6166	1952.	12704
211. Štrkić (Blažo) Milorad	v/o 6167	1952.	13417
212. Šukalo (Mirko) Milan	v/o 6168	1943.	11101
213. Šukalo (Mirko) Dragan	v/o 4372	1971.	11807
214. Šutilović (Stole) Dragan	v/o 6170	1969.	12403
215. Tadić (Ostoja) Ljubomir	v/o 6172	1953.	11107
216. Tadić (Kosta) Dragoslav	v/o 6171	1953.	11401
217. Tejić (Bjelan) Novica	v/o 6173	1955.	11309
218. Tešbak (Aleksa) Mladen	v/o 6174	1969.	11101
219. Tešić (Milorad) Vinko	v/o 6175	1956.	11201
220. Tčković (Džemo) Murat	v/o 6176	1954.	11901
221. Tomić (Branko) Dušan	v/o 6177	1951.	12103
222. Topić (Milovan) Nenad	v/o 6178	1957.	11901
223. Trbojević (Ratko) Željko	v/o 6179	1968.	11101
224. Tubić (Gojko) Radenko	v/o 6180	1963.	11102
225. Tučić (Kojo) Slavko	v/o 6181	1948.	12701
226. Tukić (Đurađ) Milan	v/o 6182	1960.	11904
227. Tulumović (Dušanka) Dorđe	v/o 6183	1966.	11205
228. Vasilović (Mile) Goran	v/o 6183	1969.	12201
229. Velić (Irfan) Zlatko	v/o 6184	1959.	11304
230. Vgkić (Gojko) Vladimir	v/o 6185	1968.	11201
231. Vrbica (Mirko) Denis	v/o 6187	1972.	12701
232. Vučić (Milosav) Darko	v/o 6188	1971.	12701
233. Vukelić (Miloš) Milan	vod 6188	1943.	21702
234. Vukšan (Đoko) Dobtla	vik 2532	1950.	21101
235. Vuruna (Stojan) Ostoja	v/o 6189	1950.	12701
236. Vuruna (Stojag) Slavko	v/o 6187	1951.	12701
237. Zajec (Milan) Željko	kap 6182	1955.	31202
238. Zec (Tomislav) Ognjen	v/o 6183	1974.	11101
239. Zoraja (Vojin) Siniša	v/o 6184	1960.	11812
240. Zorić (Savo) Zarko	v/o 6185	1946.	11801
241. Zorić (Slavko) Željko	v/o 6186	1964.	12701
242. Zrnić (Risto) Rajko	v/o 4386	1965.	11101
243. Zrnić (Drago) Slobodan	v/o 5423	1952.	11901

244. Zvonar (Simo) Milijan	v/o	6789	1965.	11101
245. Žilić (Ragib) Osman	v/o	6200	1967.	11101
246. Žunić (Tatjana) Haris	v/o	6201	1963.	12121
247. Aleksić (Milutin) Vladko	v/o	6769	1957.	11107
248. Grmuša (Stani slav) Ranko	v/o	6770	1969.	11107
249. Vujinović (Bogdan) Mirko	kap	6771	1945.	31101

II - Opština Gradiška

1. Barać (Žarko) Milan	vod	6258	1944.	21101
2. Bursać (Milovan) Duško	v/o	6259	1968.	11107
3. Divjaković (Milan) Dobrivoje	v/o	6260	1973.	11101
4. Dobrinjac (Jovo) Fredrag	v/o	6261	1969.	11101
5. Erceg (Lazo) Nenad	v/o	6262	1968.	11107
6. Gligić (Milovan) Dragoljub	v/o	395	1957.	11401
7. Ivastanin (Ljubo) Dragan	v/o	2245	1966.	11203
8. Kojić (Milan) Slobodan	v/o	6263	1964.	11301
9. Lipovac (Trivun) Saša	svod	6772	1970.	21107
10. Oljača (Savo) Milan	v/o	2286	1951.	11101
11. Sarajlić (Ljubomir) Ilija	v/o	6268	1958.	11104
12. Stazić (Mihajlo) Srećko	v/o	6264	1965.	11101
13. Steković (Božo) Željko	v/o	6265	1964.	11101
14. Todić (Žarko) Mirko	v/o	6266	1970.	11107

III - Opština Srbac

1. Crnadak (Drago) Vojislav	v/o	6773	1958.	13204
-----------------------------	-----	------	-------	-------

IV - Opština Laktaši

1. Brković (Nikola) Dragan	vod	6271	1953.	21101
2. Brkić (Slavko) Dubravko	v/o	6272	1961.	11101
3. Brkić (Slavko) Miroslav	v/o	6273	1969.	12202
4. Čustić (Dobrivoje) Zoran	v/o	6274	1964.	11101
5. Gajić (Mile) Davor	v/o	6275	1974.	11601
6. Gasić (Dušan) Goran	v/o	6276	1967.	12704
7. Grebenar (Budimir) Miroslav	v/o	6277	1966.	11101
8. Ivanić (Živko) Milan	v/o	6278	1965.	11101
9. Kerezović (Simo) Gostimir	v/o	6279	1968.	11101
10. Popović (Slavko) Darko	v/o	6280	1968.	11101
11. Savić (Slavko) Željko	v/o	6281	1968.	11101
12. Savić (Milivoj) Zoran	v/o	6282	1971.	11101
13. Stanković (Miladin) Siniša	v/o	6774	1973.	11101
14. Vujmilović (Tomo) Zoran	v/o	6283	1974.	11406
15. Zečević (Vlado) Nebojša	v/o	6775	1969.	11101

V - Opština Čelinac

1. Branković (Vida) Danimir	v/o	6776	1966.	11101
2. Jevđenić (Branko) Dragan	v/o	6287	1964.	13401
3. Jevđenić (Nedo) Mile	v/o	6288	1958.	11812
4. Jungić (Dragomir) Boško	v/o	6289	1964.	11101
5. Jungić (Gligo) Dragan	v/o	6290	1966.	11101
6. Jungić (Jovo) Mićo	v/o	6291	1970.	11101
7. Jungić (Ostoja) Rajko	v/o	6292	1968.	11101
8. Milanović (Dušan) Dragiša	v/o	6294	1969.	11717
9. Mitrović (Bogdan) Slavko	v/o	6295	1966.	12403
10. Todorović (Nedeljko) Vlado	v/o	6301	1970.	11223

11. Trivić (Dušan) Dragana	v/o	6777	1970.	12403
12. Trivić (Slavko) Goran	v/o	6778	1967.	12403
13. Trivić (Miloš) Slobodan	kap	6779	1960.	31102
14. Trivić (Miloš) Vitomir	vod	6780	1965.	21802
15. Predragović (Petar) Duško	v/o	4405	1969.	11101

VI - Opština Kotor Varoš

1. Petrović (Mile) Vinko	v/o	6306	1958.	11407
2. Tovilović (Miloš) Vinoslav	v/o	6304	1961.	11304
3. Tovilović (Miloš) Vojislav	v/o	6305	1964.	11107

VII - Opština Prnjavor

1. Dujaković (Jovo) Željko	v/o	306	1967.	11812
2. Palikuća (Vladimir) Jelenko	v/o	6307	1962.	11101
3. Živković (Milorad) Siniša	v/o	6308	1974.	12210

VIII - Opština Jajce

1. Gavrić (Ilija) Marinko	v/o	6309	1967.	11101
2. Sevo (Mio) Zoran	v/o	4376	1965.	11107

IX - Opština Kozarska Dubica

1. Babić (Marko) Miodrag	v/o	6306	1957.	11103
2. Babić (Nedeljko) Mlado	v/o	6784	1972.	11101
3. Dodik (Nikola) Milan	v/o	386	1962.	11101
4. Dodik (Milisav) Miloš	v/o	6782	1953.	12701
5. Dragelj (Dragutin) Milan	v/o	443	1960.	11101
6. Daković (Radomir) Veljko	v/o	6208	1962.	11104
7. Gajić (Branko) Borko	v/o	375	1960.	11221
8. Grahovac (Milan) Branko	v/o	482	1954.	11104
9. Hrnjak (Rajko) Tomislav	v/o	392	1960.	11901
10. Kanazir (Drago) Predrag	v/o	480	1967.	11223
11. Kojanović (Milinko) Marinko	v/o	316	1965.	11101
12. Korica (Mile) Dragan	v/o	6295	1952.	11201
13. Kos (Mile) Miodrag	v/o	340	1954.	11901
14. Kovačević (Dušan) Dušan	v/o	6247	1957.	11101
15. Latinović (Đorđe) Vukas	v/o	3802	1960.	12701
16. Lončar (Novo) Miodrag	v/o	6249	1963.	11701
17. Mandić (Vlado) Milenko	v/o	6270	1964.	11101
18. Marković (Branko) Žarko	v/o	328	1971.	11107
19. Mirković (Mihajlo) Dragomir	v/o	336	1950.	11102
20. Mirić (Mihajlo) Milenko	v/o	380	1954.	11901
21. Mišković (Milan) Ilija	v/o	6224	1974.	11107
22. Papučić (Nikola) Milan	v/o	6225		11101
23. Pilipović (Žarko) Branko	v/o	376	1956.	11101
24. Radulović (Mirko) Miroslav	v/o	6227	1966.	12701
25. Rašić (Rade) Branko	v/o	347	1968.	11103
26. Rašić (Rade) Gojko	v/o	317	1964.	11101
27. Raković (Đuro) Milan	v/o	389	1960.	11604
28. Rokić (Boško) Zdravko	v/o	6234	1958.	11101
29. Šamundžija (Milenko) Rajko	v/o	228	1950.	12401
30. Savić (Rade) Brane	v/o	6233	1960.	13422

31. Savić (Boro) Marinko	v/o 6234	1965.	11101
32. Selak (Dragoljub) Dušan	v/o 6235	1954.	11101
33. Sinkič (Rajko) Milovan	v/o 365	1961.	11101
34. Stojaković (Boro) Stojan	vod 6237	1953.	21201
35. Šipka (Milojko) Milorad	v/o 6238	1952.	11101
36. Šteković (Božo) Željko	v/o 6265	1964.	11101
37. Toroman (Milorad) Miroslav	v/o 391	1969.	11101
38. Trkulja (Milorad) Milan	v/o 330	1963.	11101
39. Vujašin (Boško) Brenislav	v/o 6241	1972.	11101
40. Vukojević (Grujo) Grujica	v/o 343	1956.	11101
41. Zelić (Milenko) Rade	v/o 6243	1953.	11101
42. Zelić (Ljubomir) Zdravko	v/o 6244	1960.	11812
43. Zgodić (Drago) Mijo	v/o 6245	1957.	11101
44. Zorić (Mirko) Milan	v/o 6246	1954.	12401

X - Opština Novi Grad

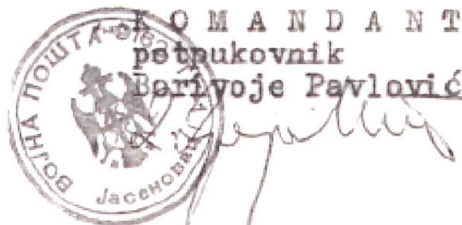
1. Milašin (Gojko) Ivan v/o 324 1960. 11202

XI - Opština Prijedor

1. Paspalj (Mirko) Milan v/o 6783 1964. 11101

XII - Opština Ključ

1. Travar (Pero) Duško v/o 6784 1969. 11107

Okučani su u Republici Hrvatskoj

S P I S A K

Primijeno: 02.02.96.	
Klasifikacijska oznaka	Org. jek
1090007	109007
Brojbeni broj	Pril. Vr.
100-005-00072	00

vojnih obaveznika državljana Republike Srpske na području Općine Okučani:
(RJ - 7100), po Općinama:

CENTAR DOMOVINSKOG RATA
ZAGREB, Marulićev trg 21

Općina	Ime i prezime	Stupanj	Godina	Broj	Mjesto
I - Općina Banja Luka					
6643	22. TRIŠIĆ Đorđe SIMIŠA	v/o	1963	11701	
2640	1. ČETROVIĆ Đorđa NEDO,	st. vod.	1953.	21802	Beogradska 11
5586	2. NOVAKOVIĆ Marjana ZORA,	por.	1957.	32502	M. Obilića 44
6644	3. VULIN Vitomira MILENKO,	v/o	1952.	11102	-
6645	4. RUDIĆ Mile DUSKO,	v/o	1948	11101	M. Knežopoljke
6646	5. OSTOJIĆ Nenada RATKO	por.	1957.	31102	Z. Carića 210
6647	6. TAMBUROVIĆ Đorđe JURENKO,	v/o	1964.	11812	
6648	7. CVIJIĆ Milorada BORISLAV,	v/o	1957.	11107	M. Glišića 4
6649	8. UZELAC Milana MILAN,	v/o	1958	12502	-
6650	9. VUČIĆ Nenada NINOSLAV,	v/o	1973.	11101	-
28	10. KOSANOVIĆ Stevana FAJO (izbjeglica sa Bilogore, na RR VP 9167 Jasenovac)	v/o	1954.	11802	-
486	11. RADULJ Dragoljuba DUSKO,	razv.	1970.	11702	Verići
540	12. DUDIĆ Mirka DRAGAN,	razv.	1972.	11406	Verići
483	13. STANKOVIĆ Zdravka DARKO,	razv.	1971.	11101	-
	14. KALIT GORAN,				
6651	15. VUČIĆ Novaka ILIJA,	v/o	1961.	11101	-
6652	16. ŽUŽA MILAN	v/o	(zubar)		
6653	17. TRIVIĆ Spasoje MIRKO	v/o	1959.	12701	-
386	18. LARIĆ Ilije ALEKSA	vod	1955.	22702	Tunjica bb
6654	19. TADIĆ Gethje LJUBOMIR	v/o	1953.	11107	P. Filipovića
6655	20. KASIPOVIĆ Drage ANTON	v/o	1956.	11314	V. Momčile 10
6656	21. BRČUG Vlade VOJISLAV	klk	1952.	31202	B. Bakovića
II - Općina Grediška					
488	1. JANJETOVIĆ Milutina MILE,	por.	1960.	32402	G. Podgradci
574	2. ŠESTIĆ Rujka LJILJA,	v/o	1960.	11101	G. Podgradci
473	3. DJELOVUK Vojislava GOJKO	ppor.	1965.	32402	Jablanica
448	4. PANIĆ Vida ŽELJKO,	vod.	1970.	21413	G. Podgradci
570	5. PEJIĆ Dušana VLADO,	v/o	1953.	11101	Gašnica
570	6. MISIMOVIĆ Milivoja MILUTIN,	vod.	1968.	21217	Jablanica
6657	7. KURIĆ Drage RADOVAN,	v/o	1968.	11301	G. Podgradci
484	8. SAVIĆ Miladina BOŠKO,	v/o	1967.	11610	Gašnica
572	9. BARUĐIJA Jove NIKOLA	v/o	1963.	11701	Gašnica
500	10. LUKIĆ Pantelije ĐORĐE,	vod.	1969.	22702	Jablanica
483	11. BALIĆ Dragutina MILOLA,	vod.	1969.	21102	Jablanica
456	12. BATIĆ Dragomira BORISLAV,	v/o	1960.	11101	Gašnica
445	13. BJELAJAC Rade DRAGO	v/o	1959	12704	Gašnica
449	14. STAJČIĆ Milenka DRAGOJA	v/o	1959.	11107	Jablanica

440	15.	GRGIĆ Dože MILAN,	v/o	1972.	11101	Jablanica
4435	16.	BAILOVIĆ Đure STEVO,	v/o	1969.	11807	Gašnica
5708	17.	PASPALJ Radivoja RADOSLAV,	v/o	1963.	11801	G. Podgradci
4466	18.	LJUKIĆ SAVANA JUGOSLAV,	v/o	1972.	12704	Kruškik
5707	19.	MISIMOVIĆ Milivoja MILAN,	v/o	1967.	12403	Jablanica
4493	20.	VODOGAZ Ostoje RADOVAN,	V/o	1951.		D. Podgradci
666	21.	LUKIĆ Milana ZORAN,	v/o	1969.	11107	Dubrave
6657	22.	KLJAJIĆ Milorada BORO,	v/o	1965.	11101	D. Podgradci
6658	23.	BABIĆ Gojka MIODRAG,	vođ.	1962.	21102	D. Podgradci
6659	24.	MARKOVIĆ Marke ŽELJKO,	vođ. i kl.	1960.	22702.	S. Revolucije 12A
6660	25.	LJOLJIĆ Đure MILE,	v/o	1961.	11107	Cimiroti 60
6661	26.	KLINCOV Dmitra RADOMIR	v/o	1967.	11101	Liskovac (Čikule)
5706	27.	POPOVIĆ Miladina BOGDAN	v/o	1960.	11742	D. Podgradci
4452	28.	LUKIĆ Pantelije RODOLJUB,	v/o	1966.	11223	Jablanica
4462	29.	DIMITRIJEVIĆ Kostadina RADO,	ppor.	1952.	31102	D. Podgradci
4467	30.	DAKIĆ Ljube PERO,	v/o	1955.	11101	G. Podgradci
4465	31.	GOLIĆ Petra ZORAN,	v/o	1964.	11701	Gašnica (Orahova)
574	32.	BJELOVUK Vojislava NEDO,	v/o	1963.	11223	Jablanica
446	33.	BILANDŽIĆ Ivica MIROSLAV,	v/o	1970.	11101	B. Cesta
574	34.	SLJIVAR Branka RADISLAV,	v/o	1958.	12401	Grediška
6662	35.	DONČIĆ Dušana DALIBOR,	v/o			
574	36.	STUPAR Petra NEBOJŠA,	v/o	1966.	11101	Jablanica
6663	37.	VIDOVIĆ Mile ZORAN,	v/o	1955.	11401	
6664	38.	KNEŽEVIĆ Rade BRANKO	v/o	1961.		M. Dročića
6665	39.	DAKIĆ Dragoljuba DUSKO	v/o	1972.	11415	D. Jurkovića 20A
2186	40.	JOTIĆ Vlade STEVO,	V/o	1972.	11407	S. Miljevci (
2098	41.	MARIĆ Teodora ILIJA,	vođ.	1964.	21107	Crveni Krst bb
3446	42.	BABIĆ Nikole MILAN	vođ.	1949	22702	R. Kevića 8
6666	43.	PASPALJ Rade DRAGOSLAV,	v/o	1971.	11107	G. Podgradci
1682	44.	PETROVIĆ Đure RADENKO,	razv.	1957.	11107	G. Podgradci 32
6667	45.	ŠARBULA GOJKO (novinar)				

III - Opština Mrkonjić Grad

6668 1. PETKOVIĆ Bore BRANKO, v/o 1970. 11107 Podbrdo

IV- Opština Prijedor

6669 1. BANJAC Rade DRAGOLJUB, major 1940. 31102 -

V - Opština Kneževo

6670 1. BRDANIN Mirka MLADEN, v/o 1970. 12403 Javorani

SRPSKI HRVATSKI
MEMORIJALNO-DOKUMENTACIONI
CENTAR DOMOVINSKOG RATA
ZAGREB, Marulićev trg 21

VI - Opština Laktaš

6671 1. PEJČINOVIĆ Slavka ZLATKO, por. 1954. 31102 Slatina bb
6672 2. RADINKOVIĆ Dragomira ZORAN, v/o 1966. 11314 Slatina
6673 3. ČETKOJEVIĆ Radovana DOBRIVOJE, por. 1970. 31402 Laktaši
6674 4. LAPAC Milena DRAGAN, v/o 1971. 12701 Laktaši
6675 5. JEREMIĆ Ljube LJUBOMIR, v/o 1971. Tetoševci
6676 6. JORGIĆ Mirka BRANISLAV, v/o 1972. Laktaši
6677 7. BARIĆ Radovana JUGOSLAV, v/o 1969. Slatina
6678 8. SAVIĆ Milovana ZORAN, v/o 1957. Laktaši

Spisak sastavio:

kapetan
Marko Kujic

5pb

ODOBRAVAH:
KOMANDANT
pukovnik
Batoair Bimić
Batoair Bimić

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

Okučani su u Republici Hrvatskoj – zapadna Slavonija – a zapovijeda se iz Banja Luke

HRVATSKI
MEMORIALNO-DEKLARATIVNI
CENTAR BEOGRAD
ZAGREB Maribor

PLAN
OTKLANJANJA SLABOSTI UOCENIH OD EKIPE KOMANDE 5. KORPUSA

- JANUAR 1992. -

Element p/k	Red. br.	Sadržaj rada	Vremeno	Odgovoran	Baradjuje
1	2	3	4	5	6
14	1	Obezbediti deo prostora za rukovodjenje borbenim dejstvima.	25.01.1992	PNSONP	PKPo
	2	Analiza svih sprovedenih aktivnosti, utvrđivanje nedostataka i iskustava i povećanje efikasnosti izvršenja svih zadataka.	Stalan zadatak	NŠ, k-danti i k-diri jedin.	Organi k-de brigade
	3	Sprečiti nešanje jedinica u zonama (rejonima) b/d naročito nešanje 5. pb sa drugim jedinicama. Potreban broj vojnika 5. pb pretpočiniti 2. okb i razgraničiti granice zone dejstava između jedinica. Pružiti pomoć u konstituisanju i funkcionisanju vojne organizacije u 5. pb.	25.01.1992	NŠ	K-ti 2. okb i 5. pb
	4	Sprečiti nepotrebno otvaranje vatre svim vrstama neporušenja i na taj način ispoštovati sporazum o prekidu vatre.	Stalan zadatak	NŠ	K-ti i k-diri jedinica
	5	Poboljšati organizaciju osmatranja neprijatelja u ravnici i na pokrivenom zemljištu. Izvidjačkim organima otkriti sve promene kod neprijatelja, a naročito dovodjenje svežih snaga, pregrupisanje, utvrđivanje, zaprečavanje, odnosno pomeranje linije prekida vatre.	Stalan zadatak	PNSOP	K-dir i š, k-ti i k-diri jed.
	6	Oformiti rezervu brigade za intervenciju na ugroženim pravcima.	25.01.1992.	NŠ	K-dant 4. okb
	7	Oformiti borbenu dokumentaciju u jedinicama: - kartu odluke, - borbenu zapovest, - radna karta komandanta, - redovni borbeni izveštaj	25.01.1992.	K-dant 5.pb	PNSONP
	8	U svim jedinicama izraditi šeme vatre i tablice elemenata za dejstvo noću.	30.01.1992.	K-ti i k-diri jedinica	PNSONP

1	2	3	4	5	6
R i K	9	U potpunosti urediti rejone odbrane jedinica i KM u inženjerskom smislu.	30.01.1992.	NI	K-ti i k-diri jedinica
	10	U svim jedinicama preduzeti mere potpunog borbenog osiguranja ispred, na spojevima i bokovima postavljanjem predstraža, objavica i upućivanjem patrola.	30.01.1992.	K-ti i k-diri jedinica	PNSONP
Mobilizacijska gotov.	11	Preduzeti sve mere za prihvat novomobilisanog ljudstva, rasporedjivanje u jedinice, obezbedjenje opremom i naoružanjem.	Stalan zadatak	PNSOMFP	K-ti i k-diri jedinica
	12	Popuniti 5. pb odgovarajućim starešinskim kadrom, a za nedostajuće ljudstvo obratiti se pismenim zahtevom komandi 5. K. Izvršiti popunu ostalih jedinica nedostajućim ljudstvom i TMS.	15.02.1992.	PNSOMFP	K-dant 5. pb
	13	Naredbom komandanta brigade regulisati postavljene komandnog kadra u 5. pb i dostaviti predloge za unapredjenje onih koji su sposobni i mogu komandovati jedinicama.	30.02.1992.	PNSOMFP	K-dant 5. pb
Moralno stanje	14	Svakodnevno razgovarati sa borcima na položaju i iste kroz razgovor upozoravati na opasnost opuštanja i moguća iznenadjenja od ustaša.	Stalan zadatak	PKMV	Organi k-de, k-ti i k-diri jedinica
	15	Kompletirati i ažurirati dokumentaciju iz oblasti MV.	30.01.1992	PKMV	
	16	Rasčistiti odnose sa bivšim STO Okučani, kako bi što manje ti odnosi uticali na moralno stanje ljudstva u 5. pb.	01.02.1992.	Komandant	Org. k-de
Onučnost i	17	Planirati i organizovano izvoditi obuku u prekidima borbenih dejstava, a posebno: - celokupno osmatranje zone odbrane, procena i neprekidno praćenje stanja kod neprijatelja, - obezbedjenje spojeva, bokova i međuprostora, - zaprečavanje prostorija i pravaca, - osnovno održavanje b/v, naoružanja i TMS, - podešavanje tačnosti NS i mitraljeza na b/v - otvaranje prolaza u MP, - gadjanje noću i posredno gadjanje.	01.02.1992.	K-ti i k-diri jedinica	PNSONP, načel. rodova

1	2	3	4	5	6
uvežbanost	18	Obuka članova posade tenka i stalnih članova OT M-60 i BVP-80 na osnovu datih planova i programa u nastavnom centru.	Stalan zadatak	Komandant centra	PNSONP
	19	Pozadinu 5. pb rasteretiti poslova koji se ne odnose na bataljon, obezbediti ga potrebnom opremom, naoružanjem i vozilima.	15.02.1992.	PKPo	Nač. službi, k-t 5. pb
	20	Ispitati uzroke učestalih kvarova velikog broja kvačila na T-55, OT M-60 i kvarova na PAM 12,7 mm "Brovina".	30.01.1992.	NTS1	K-ti i k-diri jedinica
Poob	21	Redovno i kvalitetno vršiti osnovno održavanje b/v naoružanja i ostalih TMS.	Stalan zadatak	K-ti i k-diri jedinica	NTS1
	22	Hitno izvršiti ažuriranje svih tehničkih knjižica i utvrditi stanje resursa (u m/č, km i dr.) najpre borbenih, a zatim m/v. Po izvršenom zadatku NTS1 podneće pismeni izveštaj Komandi 5. K.	30.01.1992.	K-ti i k-diri jedinica	NTS1
Bezbednost i samozastita	23	Sprečiti iznošenje naoružanja van zone borbenih dejstava, kao i kradju istog.	Stalan zadatak	K-ti i k-diri jedinica	NB
	24	Preduzeti mere bezbednosti i samozastite pri rukovanju ličnim naoružanjem, kako bi se samoranjanja i ubistva eliminisala kao pojava.	Stalan zadatak	K-ti i k-diri jedinica	Organi k-de brigade
	25	Preduzeti sve zakonske mere za lica koja su se udaljila iz jedinica.	Stalan zadatak	NB	k-t, k-r i org. bezb. u jedin.
NE/MN				 NAČELNIK ŠTABA potpukovnik Novica Stanić	

Komanda 329. okbr
Pov. broj 2-44
23. 01. 1992. god.

5 pb

Na osnovu Naredjenja komande 5. korpusa str. pov. broj 33-3 od 22. 01. 1992. godine, a u cilju konkretnog regulisanja zona odgovornosti i organizacije borbenog obezbedjenja na težištu odbrane,

N A R E D J U J E M:

1. Komanda 5. pb pretpočiniće vod TO Poljane, brojnog stanja 40 ljudi, komandi 2. okb. Komanda 2. okb će izvršiti upisivanje pripadnika voda u svoj spisak vojnih lica i voditi ga kao formacijsku jedinicu do daljeg.
2. Zona odgovornosti 2. okb: Desno pruga do s. Dubovac, levo: Vundukovo brdo (tt 204) - Duga Medja (tt 158) - raskrnica puteva u s. Sartić - Blatuše (raskrnica) - Sardan).
3. Zona odgovornosti 5. pb: Desno: leva granica 2. okb, levo: Ro- višta - škola u s. Širinci - Gradina (tt 336) - Kresevac (tt 311) - Vražje brdo.
4. Komanda 5. pb će za potrebe odbrane formirati smene jedinica po 7 dana po sledećem:
 - Rejon odbrane 2. tč u s. Medari 2. pč (Medari) i 3. pč (Okučani-1)
 - Rejon odbrane 3. tč u s. Trnava sa 50% ljudstva na položaju obezbedjuje 4. pč (Okučani - 2).
- Pozadinsko obezbedjenje ovih jedinica vrši 5. pb.
5. Komanda 5. pb će regulisati da položaj u rejonu Gornji Ratkovac preuzme 5. pč sastava čTO Prnjavor i vod dobrovoljaca Sime Bogdanovića. Komandir jedinice poručnik Veljko Milanković.
- Ostale jedinice 5. pb prema odluci k-te 5. pb.
6. Komanda 2. okb odrediće jedinicu jačine do tč koja će biti u rezervi za intervenciju na ugroženim pravcima 2. okb i 5. pb.
7. Komanda 5. pb će regulisati smeštaj jedinica koje nisu na položaju u zidanim objektima u širem rejonu s. Ratkovac i Sartići. Odmaranje ljudstva u selima iz kojih su borci vršiti shodno potrebi uz obavezno izdavanje dozvole za boravak izvan jedinice.
8. Komande 2. okb i 5. pb će na osnovu ovog naredjenja izvršiti izvidanje, izradu borbene dokumentacije i posjedanje položaja shodno ovom naredjenju zaključno sa 12.00 h 25. 01. 1992. g.

NS/MN

KOMANDANT, PUKOVNIK
Ratimir Simić

Ratimir Simić

KOMANDA 5.KORPUSA
Op.pov.br. 278-2
17.03.1992. god.

HRVATSKI
MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI
CENTAR DUHOVIŠKOG RATA
ZAGREB, Marulićev trg 2

Formiranje komande mesta
Grubišno Polje, naredjenje.-

KOMANDI KOMANDE MESTA
GRUBIŠNO POLJE

Na osnovu Uputstva o vršenju civilnih poslova u kriznim područji i Naredbe Saveznog sekretara za narodnu odbranu, str.pov.broj 3388-1 od 03.12.1991. godine koja se odnosi na organizacijsko-formacijske promene u JNA i ovlašćenja pomoćnika Saveznog sekretara za civilni sektor (formiranje organa za civilne poslove),

N A R E D J U J E M:

1. Formirati i uspostaviti Komandu mesta Grubišno Poje sa sedištt u selu Šeovica.
2. Komandant Komande mesta Grubišno Poljeće će biti rez.pukovnik BASTAŠIĆ MILAN.

Na ostale dužnosti u Komandi mesta rasporediti:

- ZAGORAC ZIVKO, referent za privredu,
- BEZBRADICA DUŠAN, referent za društvene delatnosti,
- SAVATOVIĆ RADE, referent za stambeno-komunalne poslove,
- KADIĆ MILOVAN, referent za bezbednost.

3. Pomoćnik komandanta korpusa za personalne poslove shodno ovoj naredbi i propisanoj formaciji izvršiće postavljenja na navedena formacijska mesta, čim regulisati i status istih u službi.

4. Organi komande će svoj rad zasnivati na odredbama Uputstva o vršenju civilnih poslova u kriznim područjima i naredjenjima i uputstvima pretpostavljenih starešina.

2.

U izvršenju zadataka saradjevati sa Sektorom za civilne poslove u 5.korpusu.

5. Po pozadinskom obezbedjenju Komanda mesta (tehničko i intendantsko obezbedjenje) se oslanja na 5.pbr.

HRVATSKI
MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI
CENTAR DOMOVINSKOG RATA
ZAGREB, Turčinčev trg 21

KOMANDANT
general-potpukovnik
Vladimir Vuković

KOMANDA 5. KORPUSA
Op.pov.broj 264-4
21.03.1992. godine

HRVATSKI
MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI
CENTAR DOMOVINSKOG RATA
ZAGREB Marulićev trg 21

VOJNA TAJNA
POVERLJIVO

Organizacija, planiranje i
izvodjenje obuke sa jedini-
cama TO Zapadna Slavonija,
n a r e d j e n j e .-

K O M A N D I K-dant u Zn
ŠTO Zap. Slavija

U cilju pružanja pomoći ZnŠTO Zapadna Slavonija u organizaciji,
planiranju i izvodjenju borbene obuke i vaspitanja jedinica TO i
njihovog borbenog osposobljavanja,

N A R E D J U J E M

1.- Za organizaciju, planiranje i izvodjenje borbene obuke i vaspitanja, u saradnji sa Komandantom ZnŠTO Zapadna Slavonija, pukovnikom Čubrić Jovanom, odgovorne su sledeće jedinice:

- 5. bataljon veze za jedinice veze [TO]
- 5.bataljon vojne policije za jedinice vojne policije [TO]
- 5.lap PVO za jedinice PVO [TO]
- 5.mpoap za protiv oklopne jedinice [TO]
- 5.map za artiljerijske jedinice podrške [TO]

Za kvalitet organizacije, planiranja i izvodjenja borbene obuke i vaspitanja odgovorni su Komandant ZnŠTO i načelnici rodova 5.K.

2.- Obuku izvršiti u trajanju 10 radnih dana i to od 01.04.1992. godine do 10.04.1992. godine u rejonu s. Gredjana, za sve jedinice sem jedinica veze. Sa jedinicama veze obuku izvršiti u rejonu razmeštaja 5. bataljona veze.

Planirana gadjanja pešadijskim, artiljerijskim i naoružanjem PVO izvesti na poligonu "Manjača".

Tematske planove za obuku, u saradnji sa Komandantom ZnŠTO, pukovnikom Čubrić Jovanom, razradiće organ bezbednosti i načelnici

rodova Komande 5. korpusa i dostaviti jedinicama do 24.03.1992. godine, a rasporede obuke i rada organi komandi odgovorni za organizaciju, planiranje i izvodjenje obuke do 27.03.1992. godine. Potsetnike za izvodjenje obuke za prva četiri dana i materijalno obezbedjenje obuke izvršiti do 31.03.1992. godine.

Neposredne pripreme za organizaciju i planiranje obuke, sa načelnicima rodova i starešinom iz organa bezbednosti Komande 5. korpusa, kao i načelnicima štabova 5.lap PV0, 5.map, 5.mpoap, i zamenicima komandanta bataljona veze i bataljona vojne policije 5. korpusa izvršiće pukovnik Jovan Čubrić dana 22.03.1992. godine u vremenu od 09,00 - 10,00 časova u sali načelnika rodova na KM 5.korpusa Stara Gradiška.

Obuku izvesti na formacijskim sredstvima koja pripadaju jedinicama T0, a koja se nalaze u okviru jedinica 5. korpusa. Za obezbedjenje ovih sredstava odgovorne su jedinice izvodjači obuke.

3.- Izvlačenje vojnika i starešina iz borbenog dodira za jedinice T0 koje će se obučavati i prikupljanje u potpuno bezbednim rejonima izvršiti do 10,00 časova 31.03.1992. godine. Za izvlačenje i prikupljanje odgovorne su komande jedinica u čijem su sada formacijskom sastavu vojnici i starešine jedinica T0.

Prevoz ljudstva od reiona prikupljanja do jedinica izvodjača obuke izvršiti motornim vozilima jedinica u čijem je sada formacijskom sastavu ljudstvo. Prevoženje ljudstva izvršiti 31.03.1992. godine u vremenu od 12,00 - 14,00 časova.

Poimenični spisak ljudstva od koga se formiraju jedinice T0 za obučavanje blagovremeno će dostaviti starešine štabova i jedinice T0.

4.- Za organizaciju smeštaja jedinica u s. Gredjani odgovorne su starešine ZnŠTO, a za jedinice veze 5.bataljon veze. Ishranu ljudstva u s. Gredjani orgnaizovaće 329.okbr, a za jedinice veze 5. bataljon veze.

3.

HRVATSKI
MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI
CENTAR DOMOVINSKOG RATA
ZAGREB Marulićev trg 29

Gde nema uslova za smeštaj po zgradama ljudstvo smestiti pod šatore. Vojnici jedinica TO sa sobom nose 2 ćebeta i podmetače.

5.- Pri izvođenju obuke preduzeti sve mere da ne dodje do povredjivanja ljudi i oštećenja TMS.

JC/JM

K O M A N D A N T
general-major
Momir Talić

PKM/V

KOMANDA 5. KORPUSA
Op. pov. broj 327-1
03.04.1992. godine

HRVATSKI VOJNA TAJNA
MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI
CENTAR DOMOVINSKOG BOJNOG
ZAGREB, Marulićev trg 21
ROVERLJIVO

Pismo borcima Banjalučkog korpusa.-

K O M A N D I 329.064

Političko-bezbednosna situacija u BiH se rapidno pogoršava. Cilj rukovodstva RH da ratna dejstva prenese na teritoriju BiH postepeno se ostvaruje, zahvaljujući republičkom rukovodstvu BiH i djelovanju pojedinih stranaka.

Ratuje se u Bosanskom Brodu, Bijeljini, na Kupresu, a svakog momenta može da bukne ratni požar u Zapadnoj Hercegovini, Travniku, Derventi i drugim krajevima Republike BiH.

Postavljanje barikada u Banja Luci dana 03.04.1992. godine od strane takozvane Srpskih oružanih snaga prijeti miru i u Bosanskoj Krajini, mada za to ne postoje razlozi, jer su se svi zahtevi postavljeni od strane organizatora ovih barikada mogli (i moraju) rešavati mirnim putem.

U vezi sa najnovijim događajima u Banja Luci pripadnicima 5. korpusa ukazujemo na sledeće:

- Svojom prvomjesečnom borbom borci 5.korpusa su spasili srpski narod od totalitarnog režima, od okupacije i ljenja, celokupni srpski narod sačuvao je svoju teritoriju u ovom dijelu Hrvatske, sprečili su prodiranje Paraginih bojovnika na teritoriji Bosanske Krajine i stvarali uslove za dolazak mirnovnih snaga OUN, što bi trebalo da znači i prestanak rata na ovim prostorima.

- Pravovremeno i realno sagledavajući razvoj događaja u BiH, a u cilju zaštite naših porodica i cjelokupnog naroda Bosanske Krajine, komanda korpusa po odobrenju Vrhovne komande, izvršila je mobilizaciju novih jedinica i premeštanje nekih jedinica sa Slavenskog fronta i zaposela položaje od Skender Vakufa preko Vlačića - Maslovara - Motajice - Mrkonjić Grada, Jajca, Sanskog Mosta do Kupresa.

Ovakvim razmeštajem snaga naš korpus je zatvorio sve ulaze u Bosansku Krajinu i onemogućio upad paravojnih formacija i oružanih snaga Hrvatske na teritoriju Krajine.

Iz navedenog se da zaključiti da je korpus u okruženju i da mu u narednom periodu predstoje dosta teški zadaci na očuvanju mira u ovom dijelu BiH.

Da bismo sačuvali Bosansku Krajinu od razaranja i svoje porodice, u narednom periodu moramo:

1.- Ostati na položajima do dolaska plavih šlemova (oko 20.aprila), čime stvaramo uslove za bezbedno predislociranje korpusa iz Zapadne Slavonije i angažovanje na očuvanju mira u Bosanskoj Krajini. Ovo je posebno važno kada se zna, da dolaskom mirovnih snaga UN, pored Banjalučkog, u Krajinu ulazi i Kninski i Bihaćki korpus.

Napuštanje položaja u Slavoniji prije dolaska mirovnih snaga OUN dovelo bi do neposredne i sigurne ugroženosti Bosanske Krajine od ustaških snaga, koje bi krenule da se svete, a da ne govorimo da bi to značilo i izdaju poginulih i ranjenih drugova i samih sebe.

2.- I dalje moramo ostati jedinstveni i ne dozvoliti da nas uvuku u političke igre. Zahvaljujući dosadašnjem jedinstvu i požrtvovanju svih pripadnika korpusa izvojevali smo velike pobjede, stekli velik ugled i povjerenje naroda ne samo u Bosanskoj Krajini, nego i u cijeloj BiH i Jugoslaviji. To se potvrđuje i stlanim narastanjem brojnog stanja korpusa, koji se popunjava pripadnicima svih naroda i narodnosti iz Bosanske

Svojin jedinstvom i doslednošću prekaljenih boraca daćemo i podršku onima koji opravdano zahtevaju da se borcima obezbede sva prava učesnika NOR-a i materijalnu sigurnost porodica i da se povede borba protiv ratnih profitera i svih onih koji žele da narodnu muku i krv iskoriste za vlastite interese.

3.- Obezbediti da Banjalučki korpus i dalje predstavlja sigurnu zaštitu za sve naredoe i narodnosti u Bosanskoj Krajini i da omogući Krajiškom narodu da u miru izgradi svoju demokratsku vlasti i sa ostalim narodima i republikama koji to žele da izgrade novu zajedničku državu u kojoj naša djeca neće ratovati.

Siguran sam da ćemo u tome uspjeti.

KOMANDANT
general-major
Monir Talić

KOMANDA MESTA
GRUBISNO POLJE

Broj: 017/92.

Okučani, 25.04.1992.

*Pređano 25. 4. 92
4 put svima: Kordelj*

17

HRVATSKO
MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI
CENTAR DOMOVINSKOG
ZAGREB Matulicev

REPUBLIKA SRB IKA KRAJINA
Oblasni MUP Zapadne Slavonije
OKUĆANI

Molimo Vas da pošaljete telegram u MUP
Beli Me nastir na ime milicionera Kocić Milovane sa sledećim
sadržajem:

Milovane, svi koji su počinili molbe za MUP
opštine Grubišno Polje da krenu za Benja Luku
Vaš dolazak treba uslijediti u roku od TRI dana.

Čekujemo da ovo pošaljete odmah i unapred se zahvaljujemo.

Komandant KM

puk. dr. ~~Milan~~ *Bes* tašić

Komanda 329. Okbr
Op.str.pov.br. 16-12-1
24.05.1992.god.

HRVATSKI
MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI
CENTAR DOMOVINSKOG RATA
ZAGREB, Marulićev trg 21

Naredenje za PVO

Komandi 5. p b

1. U daljim borbenim dejstvima očekuje se napad iz vazdušnog prostora borbenom avijacijom neprijatelja po jedinicama i objektima u zoni odgovornosti 329. Okbr.
Masovan napad očekivati u borbi za prevlast u vazdušnom prostoru po snagama RV i PVO.
Aerodromi baziranja su u susednim zemljama (mađarska, austrija, Italija), a priznavanjem RH i Slovenije prošireno je baziranje avijacije i na aerodrome tih republike.
U vazduhoplovnoj podršci svojih snaga težište dejstva očekivati po prvom, drugom i trećem oklopnom bataljonu kao i po had-122 i mostu na reci Savi.
Moguća su dejstva i po kasarni "Kozara" radi sprečavanja mobilizacije i unošenja panike kod civilnog stanovništva u širem rejonu.
Za dejstvo iz vazdušnog prostora očekivati je avione tipa "Lornedo", "Santone" i "Lig".
Nije isključena mogućnost upotrebe i poljoprivredne avijacije tipa "AN-2" posebno iz pravca N. Gradiške i od severozapada.
Dolet će najverovatnije vršiti na malim visinama, dok dejstvo po objektima vršit će sa srednjih i malih visina nastojeći da izbjegnu sredstva PVO.
Napadna dejstva će izvoditi u manjim grupama četir do šest aviona, a u cilju postizanja iznenađenja moguće je upotreba srednji grupa osam do dvanaest aviona.
2. Zadaci i angažovanje jedinica ARJ PVO.
329. Lsard PVO bez prve i teće baterije vrši PVO mosta na reci Sava i Strug sa sadašnji vatrenih položaja.
Prva mešovita Lsard PVO pridati had-122 sa zadatkom PVO istog za svo vreme izvođenja borbenih dejstava.
Treću mešovitu Lsard PVO pridati trećem Okb sa zadatkom PVO istog za svo vreme izvođenja borbenih dejstava.
Lsrd PVO vrši PVO RH i FKH 329. Okbr u rejonu Okučana.
Odeljenja S-2 H posedaju vatreni položaj po odluci komadanta bataljona-divizionu i vrši PVO svojih jedinica.
3. Susedi
ARJ PVO 1. Kraškog korpusa izvršavaju zadatke PVO jedinica i objekata u sadejstvu sa avijobrigadom, 155 RP PVO i 55. BVOJK.
1. Lap PVO organizuje i izvodi PVO jedinica za podršku 1. Kraškog korpusa sa položaja u širem rejonu Okučani, Bjele Stjene, Laninci i Dervente.
16. Lad PVO nalazi se ušriem rejonu S. Rajići i vrši PVO jedinica 16. brigade.
4. Organizacija VOJ-a
Težište organizacije VOJ-a imati na sopstvenim organima osmatranja i javljanja.

ROst razmestiti u dosadašnjem rejonu.

VOst-ove rasporediti po dosadašnjim rejonima sa zadatkom pravovremeno otkrivanje i javljanje o naletu neprijateljske avijacije.

Sve jedinice odmah aktivirati slušanje TO na RF-5 ili RF-2... Frekvencije ste dobili u prethodnom naređenju. Najavu avijacije vršiti u radio mreži komandovanja. Na svim komandnim mjestima imati osmatrače vazdušnog prostora.

5. Mjere PVZ

U svim jedinicama vršiti maskiranje i utvrđivanje vatrenih položaja. Posebno voditi računa o kvalitetu izrade skloništa za ljudstvo.

Po najavi opasnosti iz vazdušnog prostora vršiti uzbunjivanje jedinica.

Kadarska sredstva za osmatranje upotrebljavati u strogo planskom režimu.

Noću ne vršiti paljenje svjetala na objektima i sredstvima.

6. Komandovanje i veza

Sve jedinice ARJ PVO staviti u najviši stepen b/g.

Komandovanje jedinicama za otvaranje vatre vršiti sa K. Izard PVO i K. baterije.

U slučaju napada sa zemlje i prilikom samoodbrane vatrenih položaja jedinice upotrebiti za gađanje ciljeva na zemlji i vodi.

Vezu organizovati po dosadašnjoj šeni radio-veza.

Za sprečavanje dejstva po sopstvenoj avijaciji u svemu se pridržavati dosadašnjih uputa i instrukcija.

Izveštaje o dejstvu po ciljevima u vazdušnom prostora i promjeni vatrenih položaja dostavljati odmah u radio-mreži komandovanja.

Gotovost ARJ PVO u naredeni stepen borbene gotovosti po ovom naređenju imati u 20,00 24.05.1992.god.

GI/ZD

ZAMENIK KOMANDANTA

pukovnik
 Novica Stanić

KOMANDA 1.KRAJIŠKOG KORPUSA
Op.pov.br. 258-4

27.05.1992.god.

Dokument jasno pokazuje da je JNA, nakon što je zauzela prostor zapadne Slavonije (Okučani-Hrvatska), naoružanje, ljudstvo i opremu predala pobunjenim Srbima u RH.

MEMORIJALNO-DOKUMENTARNO
CENTAR DOMOVINSKOG RATA
ZAGREB Marulićev trg 21

Rasformiranje Komande mjesta Okučani, naredjenje.-

K O M A N D I *Zušto Z Slavonij*

Na osnovu Uputstva o vršenju civilnih poslova u kriznim područjima, a obzirom da su organi civilne vlasti opštine Okučani u potpunosti oformljeni i obavljaju sve funkcije vlasti i da je prestala potreba za daljnjim postojanjem Komande mjesta Okučani, to na osnovu toga,

N A R E D J U J E M:

- 1.- Rasformirati komandu mjesta Okučani zaključno sa 31.05.1992. godine.
- 2.- Ljudstvo iz komande mjesta staviti na raspolaganje Savetu opštine Okučani i Zonskom štabu Zapadna Slavonija. Potpukovnik Grujić Branislav javiće se personalnom organu Komande 1.krajiškog korpusa.
- 3.- Zaštitni vod Komande mjesta predati Zonskom štabu TO Zapadne Slavonije.
- 4.- Naoružanje vratiti jedinicama i ustanovama od kojih je primljeno.
- 5.- Delovodnik ažurirati i zaključiti, te isti predati arhivi Komande 1.krajiškog korpusa na čuvanje. Formaciju zaštitnog voda i radnu kartu KM predati organu za CP Komande 1.krajiškog korpusa.
- 6.- Objekat u kojem je smještena KM predati Zonskom štabu TO Zapadne slavonije.
- 7.- O izvršenom rasformiranju Komande mjesta Okučani, komandant KM će mi dostaviti pismeni izveštaj do 14.00 02.06.1992.god.

DŽ/VL

K O M A N D A N T
general-major
Momir Talić

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

K O M A N D A
1. KRAJIŠKOG KORPUSA
Str. pov. br. 551-1
30.06.1992. god.

HRVATSKI
MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI
CENTAR DOMOVANSKOG RATA
ZAGREB, Marulićev trg 21

Rasformiranje i prestanak
rada komandi mjesta na
teritoriji Zap. Slavonije,
n a r e d j e n j e . -

KM Podr. SLATINA

Na osnovu ukazane potrebe, a u skladu sa ranije definisanim zadacima i obavezama Komandi mjesta na teritoriji Zapadne Slavonije,

N A R E D J U J E M :

1. Od 01.07.1992. godine prestaju sa radom komande mjesta Daruvar, Podravska Slatina, Pakrac i Grubišno Polje, zajedno sa zaštitnim jedinicama.
2. Komande mjesta i zaštitne jedinice rasformirati i sve ljudstvo iz njihovog sastava staviti na raspolaganje ZnŠTO Zap. Slavonije i opštinskim štabovima TO na ovoj teritoriji.
3. Sva materijalna sredstva uključujući naoružanje, municiju i MES vratiti jedinicama od kojih je isto primljeno, uz odgovarajuću dokumentaciju.
4. Motorna vozila i mašine, stambene i druge objekte vratiti pravnim i fizičkim licima vlasnicima istih, uz zapisnik o primopredaji.
5. Komanda 1. krajiškog korpusa će, kada za to budu stvoreni uslovi, izvršiti sve obaveze finansijskog obezbeđenja komandi mjesta zaključno sa 30.06.1992. godine.
6. O izvršenju ovog zadatka komande mjesta će dostaviti izveštaje ovoj komandi do 03.07.1992. godine.

MB/VL

Dostavljeno:

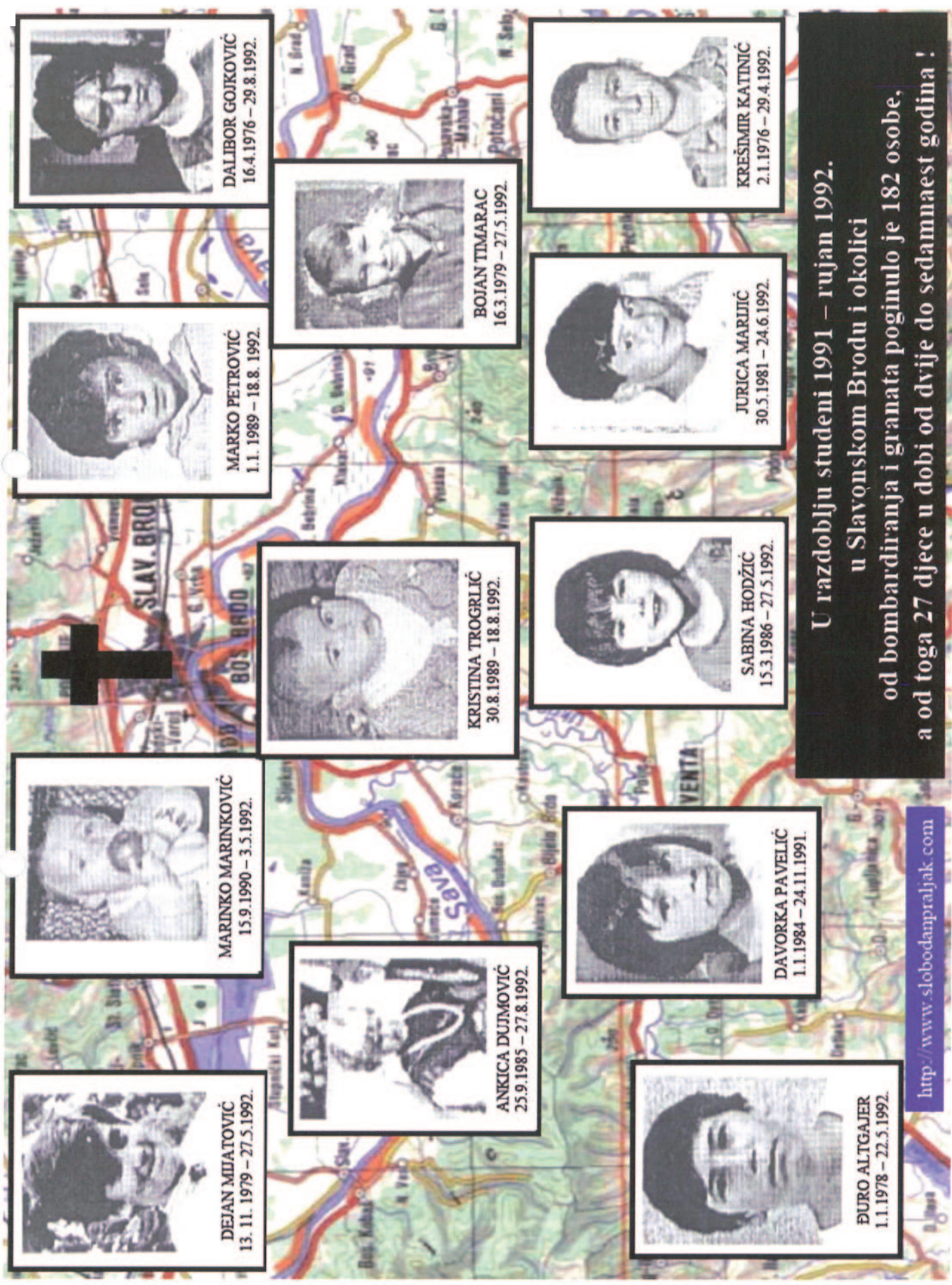
- a/a
- komandama mjesta:
Daruvar, Pakrac, Grubišno
Polje i P.Slatina.

PO OVLAŠĆENJU KOMANDANTA

pukovnik

Martin Vukelić

DEJAN MIJATOVIĆ
13. 11. 1979 – 27.5.1992.

MARINKO MARINKOVIĆ
15.9.1990 – 3.5.1992.

MARKO PETROVIĆ
1.1.1989 – 18.8.1992.

DALIBOR GOJKOVIĆ
16.4.1976 – 29.8.1992.

ANKICA DUJMOVIĆ
25.9.1985 – 27.8.1992.

KRISTINA TROGRLIĆ
30.8.1989 – 18.8.1992.

BOJAN TIMARAC
16.3.1979 – 27.5.1992.

DAVORKA PAVELIĆ
1.1.1984 – 24.11.1991.

JURICA MARLIJĆ
30.5.1981 – 24.6.1992.

KREŠIMIR KATINIĆ
2.1.1976 – 29.4.1992.

ĐURO ALTGAJER
1.1.1978 – 22.5.1992.

**U razdoblju studeni 1991 – rujan 1992.
u Slavonskom Brodu i okolici
od bombardiranja i granata poginulo je 182 osobe,
a od toga 27 djece u dobi od dvije do sedamnaest godina !**

<http://www.slobodanprajjak.com>

Slavonski Brod (Hrvatska) sustavno je granatirala VRS iz BiH

VEDRANA JURKOVIĆ
2. 8. 1978 – 30. 5. 1992.

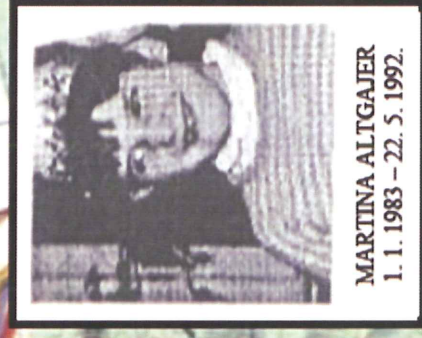
DALIBOR MARINKOVIĆ
1. 1. 1987 – 3. 5. 1992.

TOMISLAV CRNKOVIĆ
7. 1. 1986 – 4. 5. 1992.

TIHOMIR MATKOVIĆ
5. 10. 1982 – 8. 8. 1992.

MARTINA ALTGAJER
1. 1. 1983 – 22. 5. 1992.

IVANA PETROVIĆ
20. 6. 1988 – 3. 5. 1992.

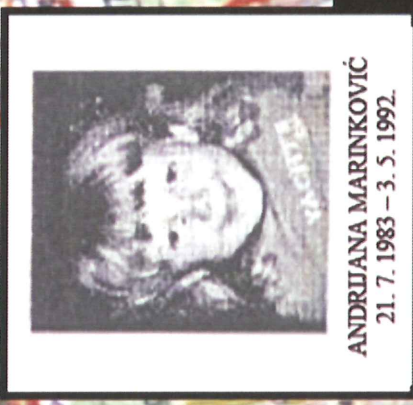
BARBARA LISEK
20. 5. 1977 – 16. 8. 1992.

DALIBOR HOMETA
27. 9. 1975 – 25. 3. 1992.

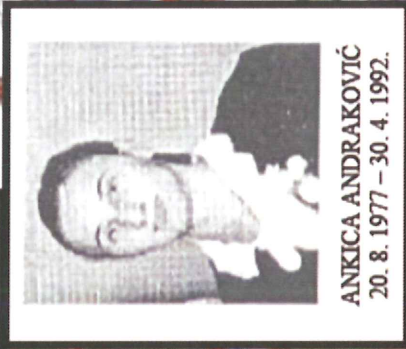
MARIO BAJAJ
28. 9. 1975 – 27. 9. 1992.

ANDRIJANA MARINKOVIĆ
21. 7. 1983 – 3. 5. 1992.

GORAN MARIĆ
22. 1. 1982 – 24. 6. 1992.

ANKICA ANDRAKOVIĆ
20. 8. 1977 – 30. 4. 1992.

U razdoblju studeni 1991 – rujan 1992. u gradu i okolici od bombardiranja i granata poginulo je 24 djece s područja općine Slavonski Brod u dobi od dvije do sedamnaest godina !

<http://www.slobodanprajjak.com>

Slavonski Brod (Hrvatska) sustavno je granatirala VRS iz BiH

Сматрајући да је право народа на самоодређење, односно право народа да слободно одреди свој политички статус историјско, природно, свето и неостуђиво;

Потврђујући да је принцип сталног суверенитета народа и нације над територијама на којима живи, гаранција националног, социјалног, културног и економског развоја;

Налазећи да су то право и тај принцип озакоњени у бројним документима Организације уједињених нација, КЕБС-а и Конференције о Југославији (Повеља о правима човјека, Резолуција 1803 (XVIII) Генералне скупштине од 14.12. 1962. и др., Финални акт КЕБС-а и др., Брионска декларација ЕЗ о Југославији из 1991., Принципи лондонске Конференције о Југославији (V) и др.);

Констатујући да су Република Српска Крајина и Република Српска државни ентитети који су, након сецесионистичког комадава СФРЈ, настали оваплоћењем права на самоодређење и принципа перманентног суверенитета народа и нације, и да имају право да се самостално споразумијевају о сарадњи;

Истичући своју приврженост нормама међународне заједнице, а у складу са европским настојањима ка јачању међународне сарадње у свим видовима које обје стране сматрају корисним и на добробит свог народа;

Скупштина Републике Српске Крајине и Скупштина Републике Српске, на заједничкој сједници од 31.10.1992. год. одржаној у Приједору, усвајају сљедећу

Д Е К Л А Р А Ц И Ј У

о сарадњи

и тежњама за уједињењем Републике Српске
и Републике Српске Крајине

- 1) Двије скупштине објављују да ће правни системи у Републици Српска Крајина и Републици Српској бити идентични.
- 2) Двије скупштине објављују да грађани Републике Српске и Републике Српска Крајина имају српско држављанство, и да су државни симболи исти и у складу са историјским континуитетом српског народа

Грб је традиционални грб Немањића са круном, застава српска: црвено-плаво-бијела тробојка и химна "Боже правде".

3) Двије скупштине објављују да Република Српска и Република Српска Крајина ступају у одбрамбени савез, чији је задатак да подједнако штити слободу и интегритет двију република до изна-лажења коначног политичког рјешења.

4) Двије скупштине објављују да надлежне установе у Републици Српској и Републици Српска Крајина треба да осигурају да сви степени образовања буду програмски јединствени.

5) Двије скупштине објављују да Република Српска Крајина и Република Српска ступају у монетарну и царинску унију.

6) Двије скупштине објављују спремност Републике Српска Крајина и Републике Српске за све видове повезивања у области културе, информисања, транспорта и комуникација, социјалне и здравствене заштите, економских активности, трговине, енергије, екологије и др.

7) Двије скупштине објављују да ће Република Српска и Република Српска Крајина уредити заједничке односе из области фискалне по-литике и политике платног система.

8) Скупштина Републике Српске и Скупштина Републике Српска Крајина доносе одлуку да се избори за политичка тијела об ију република одгађају до краја рата. По завршетку рата, референдумом ће се одлучити о даљим облицима сарадње између ове двије републике, укључујући и могућност уједињења.

9) Скупштина Републике Српска Крајина и Скупштина Републике Српске задужују надлежне органе двију република да одмах формирају одговарајућа заједничка тијела ради постизања објављених циљева. Све видове сарадње и повезивања иницира и обједињује координациони одбор у који улазе: предсједници република, предсједници скупштине република и предсједници републичких влада.

10) Ради развијања и координисања наведених облика сарадње, Скупштина Републике Српске и Скупштина Републике Српска Крајина ће одржавати заједничке сједнице.

- 11) Сви ови видови сарадње ће се понудити и другим српским државана.
- 12) Покренуће се иницијатива за сазивање свесрпских скупштина (Републике Српска Крајина, Републике Српске, Републике Србије и Републике Црне Горе), гдје ће се разматрати политичка, економска, културна и друга питања, која су од општег интереса за свесрпски народ.
- 13) Скупштина Републике Српске и Републике Српска Крајина објављуу опредјељење српског народа у овим републикама за државно уједињење. Ово уједињење се одлахе до истека плана Уједињених нација о заштити Крајине.
- 14) Ова Декларација ће бити објављена у Службеним гласницима обје Републике.

ПРЕДСЈЕДНИК СКУПШТИНЕ .
РЕПУБЛИКА СРПСКА КРАЈИНА

Миле Пасдаљ

ПРЕДСЈЕДНИК СКУПШТИНЕ .
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Момчило Крајишник

SIPRO-TELEPRINTERSKI CENTAR - SIBENI

PRIMLJENO: dana 23.01 1993 god. čas. 16⁵⁵PREDATI: broj 402 kome _____ sred. _____

SIFROVAO: dana _____ čas. _____

PREDAO: dana 23.01 čas. 17⁴⁰ OK
potpis

Republika srpska Krajina
glavni stab srpske vojske
str.pov.br. 21-24/25
dana 23.01.1993. godine

HRVATSKI
MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI
CENTAR DOMOVINSKOG RATA
ZAGREB, Marulićev trg 21

v r l o h i t n o

moduci ciljevi dejstva
za r-65.- zahtev.-

Komandi 21.k., 30.k 119. korpusa
/ Licho komandantima/

1. od vojske rs bit ćemo podržani vatrom r-65 po zahtevu, sada to planiramo. hitno nam dostavite nekoliko važnih ciljeva koje biste želili da budu tučeni, a da se ustasama nanesu znatni gubici u z/s ili veća razaranja objekata infrastrukture.

molimo danas podatke o ciljevima što prije.

k o m a n d a n t

general - major

mile novakovic

РЕПУБЛИКА СРПСКА КРАЈИНА
ЗОНСКИ ШТАБ ТО
ЗАПАДНА СЛАВОНИЈА

Бр. 207-81.21. 01. 1993. год.

ОКУЧАНИ

KOMANDA 2. KRAJIŠKOG KORPUSA
 Pov.broj 5/4-506
 07.09.1993. godine

1 Kpc
 VOJNA TAJNA
 POVERLJIVO

Urednik lista
Čuvati u V.

HRVATSKI
 MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI
 CENTAR DOMOVINSKOG RATA
 ZAGREB Marulićev trg 21

Povrat vojnih obaveznika iz
 zone odgovornosti 2.KK traži.-

GŠ-VOJSKE REPUBLIKE SRPSKE
 KRAJINE
 (na ličnost komandanta)

Po našim saznanjima veći broj vojnih obaveznika iz zone odgovornosti 2. Krajiškog Korpusa se nalazi kod ves u jedinicama. Radi se o vojnim obaveznicima sa područja opština Grahovo, Drvar, Glamoc i srpska opština Biheć a u većini slučajeva to su v/o koji su dok je bio rat kod ves oni su bili ovdje a kada je počeo ovdje rat oni su prešli u Vojsku Republike Srpske Krajine te ves molimo da učinite sve u cilju da iste vratite u matične opštine jer se to negativno odražava na ostale v/o iz pomenutih opština.

Precizne podatke imamo za vojne obaveznike koji se nalaze u Vojnoj pošti 9074 Donji Lapac, a sa područja su vojnog okruga Drvar i to:

1. BURSAC Miroljuba MILOŠ	rođen 1963. godine
2. MILAS Dušana VOJIN	rođen 1964. godine
3. RAPENOVIĆ Srećka DRAGAN	rođen 1967. godine
4. RAPENOVIĆ Mile ZORAN	rođen 1970. godine
5. RAPENOVIĆ Rade NEDELJKO	rođen 1954. godine
6. RAPENOVIĆ Dragana MILAN	rođen 1965. godine
7. RAPENOVIĆ Pire DUŠKO	rođen 1956. godine
8. KEKMAN Jove ZORAN	rođen 1963. godine
9. RAPENOVIĆ Mile NIKOLA	rođen 1949. godine
10. FILIPOVIĆ Stanka MARINKO	rođen 1962. godine
11. KNEŽEVIĆ Petra ĐURAT	rođen
12. KNEŽEVIĆ Đure MILORAD	rođen 1956. godine
13. FILIPOVIĆ Mihalja DUŠAN	rođen 1965. godine
14. GRBIĆ Nikole DRAGAN	rođen 1966. godine
15. GRBIĆ Mihalja NIKOLA	rođen 1960. godine
16. FILIPOVIĆ Dušana DRAGOSLAV	rođen 1969. godine
17. JURIĆ Petra DRAGAN	rođen 1969. godine
18. PATIJEVIĆ Dragana DRAGO	rođen 1952. godine
19. STOISAVIJEVIĆ Milana DRAGAN	rođen 1961. godine
20. GRBIĆ Milorada ĐURKO	rođen 1970. godine
21. KNEŽEVIĆ Miladina MILAN	rođen 1958. godine
22. PEKIĆ Mile DUŠKO	rođen 1963. godine
23. RAPENOVIĆ Milana VELIBOR	rođen 1965. godine
24. RAPENOVIĆ Nikole BRANKO	rođen 1957. godine
25. KIJAJIĆ Slobodana MIROSLAV	rođen 1968. godine
26. KIJAJIĆ Slobodana RATISLAV	rođen 1968. godine
27. KIJAJIĆ Slevka DRAGAN	rođen 1951. godine
28. RAPENOVIĆ Pere ZDRAVKO	rođen 1961. godine
29. RAPENOVIĆ Pere DUŠAN	rođen 1956. godine
30. VEŠIN Dane BORO	rođen 1950. godine
31. RAPENOVIĆ Nikole PERICA	rođen 1961. godine
32. ILVO Dušana PRVAD	rođen 1959. godine
33. ILVO Dušana ZORAN	rođen 1964. godine
34. RAPENOVIĆ Dušana DUŠKO	rođen
35. RAPENOVIĆ Miska MITJKO	rođen 1957. godine
36. PEKIĆ Pire DRAGAN	rođen 1956. godine
37. ROLIĆ Koste MILAN	rođen 1967. godine
38. DROBAC Dušana MIROSLAV	rođen 1969. godine
39. KNEŽEVIĆ Bogdana VIADO	rođen 1968. godine
40. KNEŽEVIĆ Slevka ŽELJKO	rođen 1969. godine

41. ELIAS Pere DRAGAN	rođen 1964. godine
42. KNEŽEVIĆ Dušana MIŠO	rođen 1960. godine
43. KNEŽEVIĆ Slavka DRAGAN	rođen 1971. godine
44. STOJANOVIĆ Slavka BELJKO	rođen 1969. godine
45. GRBIĆ Petra MIŠO	rođen 1961. godine
46. PILIPOVIĆ UROŠ	
47. GRUBOR Ilije MILAN	rođen 1963. godine
48. MARIĆ Svetka DUŠKO	rođen 1967. godine
49. DROBAC Dušana RADE	rođen 1961. godine
50. FAJIC Jove DARKO	rođen 1970. godine
51. ELIAS ĐURO	
52. KNEŽEVIĆ Bogdana JOVO	rođen 1959. godine
53. KNEŽEVIĆ Dregana MILAN	rođen 1959. godine
54. KNEŽEVIĆ Đure RADE	rođen 1968. godine
55. KNEŽEVIĆ Pere ZORAN	rođen 1971. godine
56. KNEŽEVIĆ Gojke MIRCSLAV	rođen
57. BAUK Branka MILAN	rođen 1966. godine
58. MARIĆ Bogdana MILAN	rođen 1964. godine
59. PILIPOVIĆ Uroša VOJO	rođen 1968. godine

HRVATSKI
MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI
CENTAR DOMOVINSKOG RATA
ZAGREB, Marulićev trg 21

Zaključeno sa rednim brojem 59(pedesetdevet).

Takođe napominjemo da ima dosta vojnih obaveznika u jedinicama u Eninu, Benkovcu i Obrovcu ali nemamo preciznih podataka u kojim su jedinicama. Imamo saznenja da ima v/o koji su kod vas ali nisu u jedinicama Vojske RSK niti u jedinicama Vojske Republike Srpske.

Vojni obaveznici iz zone odgovornosti 2. Krajiškog Korpusa su bili u jedinicama 2. KK zedušili naoružanje i opremu i kada su otpočela b/d na ovim prostorima sklonili su se u Republiku Srpsku Krajinu pa vas molimo da sve v/o sa područja Okruga Drvar uputite u komandu 2. Krajiškog Korpusa radi rasporeda u jedinice.

Napominjemo da za sve v/o koji su bez odobrenja napustili Vojsku Republike Srpske iz naše zone odgovornosti smo raspisali poternice i krivični postupak.

PR.-

KOMANDANT
general-major
Borivoje Boric

Borivoje Boric

РЕПУБЛИКА СРПСКА КРАЈИНА
ГЛАВНИ ШТАБ СРПСКЕ ВОЈСКЕ

Тов. Бр. 48-168

19. 09. 1993. год.

HRVATSKI
MEMORIJALNO-DOKUMENTACIONI
CENTAR HROVATSKOG RATA
POVERLJIVO

Vojni obveznici sa
teritorije 2.KK,
proveru podataka, traži.-

KOMANDI 15.KORPUSA

Od strane 2.Krajiškog Korpusa dobili smo akt kojim se traži povrat vojnih obveznika sa područja opština Grahovo, Drvar, Glamoč i srpska opština Bihać. U spisku kojeg vam dostavljamo u prilogu navedeno je 59 vojnih obveznika koji se nalaze u VP 9074 Donji Lapac.

Navedeni spisak v/o proverite i ukoliko su podaci tačni a isti se nalaze u prvoj borbenoj liniji, Komanda GŠ uputit će zahtev komandi 2.KK da isti ostanu u sastavu naših jedinica.

Ukoliko navedeni v/o nisu angažovani u borbenim dejstvima iste uputite u sastav 2.KK po njihovom zahtevu.

DB.-

PO OVLAŠĆENJU KOMANDANTA

Poručnik

Dragan Đunić

[Handwritten signature]

РЕПУБЛИКА СРПСКА КРАЈИНА
ГЛАВНИ ШТАБ СРПСКЕ ВОЈСКЕ

1106 5/1-113
13.08.1994 год.

HRVATSKI
MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI
CENTAR DOMOVINSKOG RATA
ZAGREB, Marulićev trg 21

ГШ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
(Personalna Uprava - 40. KC)

Zahtev za premeštaj pilota
iz 30. KC u 40. KC,
dostavlja. -

Radi popune određenih formacijskih mesta i održavanja potrebne borbene gotovosti jedinica SVK, molimo vas da odmah izvršite premeštaj u GŠ SVK - 56. he MUP-a RSK radi daljeg rasporeda, sledeće profesionalne oficire (pilote):

1.- ppor INJAC Miće SAŠA, rođen 31.10.1971. godine u Glamoču, Republika Srpska, JMBG 3110971143666, završio 43. klasu VVA VJ - vid RV i PVO (smer avijacija) u trajanju od 01.09.1990. do 30.07.1994. godine.

2.- ppor DOŠEN Nikole NIKOLA, rođen 17.01.1972. godine u Glini, RSK, JMBG 1701972160042, završio 43. klasu VVA VJ - vid RV i PVO (smer avijacija) u trajanju od 01.09.1990. do 30.07.1994. godine.

Obzirom da se navedeni piloti javljaju 16.08.1994. godine u Bjeljinu, radi daljeg rasporeda u VRS, a na osnovu obavljenog razgovora sa istima, kao i to da žele da budu pripadnici 56. he MUP-a RSK, molimo vas da ovo uvažite i navedene pilote odmah, a najkasnije do 16.08.1994. godine premeštite u GŠ SVK -56. he MUP-a RSK.

КОМАНДАНТ
general-major
Milan Čeleketić

1625

3889

1925

10

РЕПУБЛИКА СРПСКА КРАЈИНА
ГЛАВНИ ШТАБ СРПСКЕ ВОЈСКЕ
ПОВ Бр. 5/1-151
19-10-1994

a/a

HRVATSKI
MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI
CENTAR DOJKOVIĆ
ZAGREB, Maršalov trg 11

ВОЈНА ТАЈНА
ПОВЕРЉИВО

Đukić РКРО-103 li
vojni predlog
40. PE

Прекоманда
к.1 кл. Дукић Томислава.-

ГШ ВРС

На састанку који је одржан 10.04.1994. године између Команданата ГШ ВРС и СВК, генерал-пуковник Ратко Младић и генерал-потпуковник Момир Талић дали су своју сагласност да се кап.1 кл. Дукић Томислав прекомандује из ВРС (сада на дужности к-дант/СкПг Личка Калдрма) у СВК.

Капетан Дукић рођен је с. Томингај код Грачаца. Именовани је у више наврата изразио жељу и тражио прекоманду у СВК. Молимо вас да на основу сагласности К-данта, кап.1 кл. Дукића упутите у СВК што прије, а најкасније до 01.11.1994. године.

СД/ВР

КОМАНДАНТ
генерал-мајор
Милан Челекетић

Handwritten signature of Milan Čelaketić

19 10 94 0920

Handwritten notes and stamps:
5063 100
CGSC
10 30

Handwritten initials/signature

HRVATSKI
MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI
CENTAR OCMOVINSKOG RATA
ZAGREB Marulićev trg 21

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

VOJNA POŠTA 884C
Str.pov.br. 12-67V
24.06.1992.godine
BANJA LUKA

Upućivanje boraca Zapadne
Slavonije u TO, naređenje.-

KOMANDI

5456/71

Na osnovu Naredenja VP 4022 Banja Luka str.pov.broj Op 526-3 od
23.06.1992.godine,

N A R E Đ U J E M

- 1.- Borci Zapadne Slavonije obavezno ostaju na dotičnoj teritoriji i predaju se štabu TO Okučani, bez obzira na njihovu želju.
- 2.- Svi oni borci koji su otišli van zone Zapadne slavonije, dužni su odmah da se vrate i jave štabu TO Okučani.
- 3.- Prilikom upućivanja ovih boraca komandanti jedinica su dužni lično prisustvovati i izvršiti predaju istim organima TO Okučani uz evidenciju i predaju spiskova.

NM/NM

K O M A N D A N T

P u k o v n i k

Ratomir Simić

Ratomir Simić

**7. Sabor Republike Hrvatske: Zaključci o agresiji na Republiku Hrvatsku
(Zagreb, 8. 10. 1991.)***

Sabor Republike Hrvatske, na zajedničkoj sjednici svih vijeća dana 8. listopada 1991. godine donosi

ZAKLJUČKE

1. Na Republiku Hrvatsku izvršena je oružana agresija od strane Republike Srbije i takozvane JNA. Republika Hrvatska prisiljena je braniti se od agresije svim raspoloživim sredstvima.
2. Takozvana JNA se proglašava agresorskom i okupatorskom vojskom i mora bez odlaganja napustiti teritorij Republike Hrvatske koji je privremeno zaposjela.
3. Sabor Republike Hrvatske zahtijeva od bivše JNA da hrvatskim državljanima, koji se nalaze na odsluženju vojnog roka, bez odgađanja omogući napuštanje armije i slobodni odlazak svojim kućama.
4. Pozivaju se republike Bosna i Hercegovina i Crna Gora da ne dopuste korištenje svoga državnog teritorija, za vođenje rata protiv Republike Hrvatske.
5. Pozivaju se sve države, posebno članice Europske zajednice i Organizacija ujedinjenih naroda, na uspostavu diplomatskih odnosa s Republikom Hrvatskom.
6. U skladu sa pravilima međunarodnoga prava, Republika se Hrvatska obvezuje prema drugim državama i organizacijama u cijelosti poštivati prava i obveze dosadašnje SFRJ u dijelu koji se odnosi na Republiku Hrvatsku.
7. Republika Hrvatska nastavit će sudjelovati u radu Konferencije o Jugoslaviji u Haagu, koja se održava u organizaciji država članica Europske zajednice.
8. Ovi zaključci stupaju na snagu u trenutku njihova donošenja.

Klasa: 021-03/91-05/07

Zagreb, 8. listopada 1991.

SABOR REPUBLIKE HRVATSKE

Predsjednik Sabora

dr. Žarko Domljan, v. r

* IZVOR: *Narodne novine*, broj 53, 8. 10. 1991.

**8. Skupština BiH: Memorandum Skupštine Bosne i Hercegovine
(Sarajevo, 11. 10. 1991.)***

Pošto je razmotrila različite inicijative za rješenje jugoslavenske ustavno-pravne krize i saslušala stavove, prijedloge i mišljenja predstavnika svih političkih stranaka, Skupština Bosne i Hercegovine, kao najviši organ vlasti u Republici, na sjednici od 11. listopada 1991. g. objavljuje sljedeći:

MEMORANDUM

(Pismo o namjerama)

1. Imajući u vidu da su Republika Srbija donošenjem novog ustava, a republike Slovenija, Hrvatska i Makedonija plebiscitarnim i referendumskim odlukama i kasnijim mjerama zasnovanim na ovim odlukama, bitno i nepovratno promijenile konstituciju Jugoslavije i stvorili novo pravno i činjenično stanje, Skupština Bosne i Hercegovine ukazuje na odredbu važećeg Amandmana LX na Ustav Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine. Ovim Amandmanom, prema kojem je Bosna i Hercegovina (citiramo) "demokratska suverena država ravnopravnih građana, naroda Bosne i Hercegovine - Muslimana, Srba i Hrvata i pripadnika drugih naroda i narodnosti koji u njoj žive", trajno je definiran ustavni status Bosne i Hercegovine, odnosi u njoj i njeni odnosi prema drugima.
2. Bosna i Hercegovina nastavit će zauzimati se za opstanak jugoslavenske zajednice na novim, za sve prihvatljivim osnovama. U međuvremenu ona će se takođe zauzimati za normalno funkcioniranje postojećih zajedničkih institucija, ali njeni predstavnici neće prisustvovati sjednicama Skupštine i Predsjedništva SFRJ ako istima ne prisustvuju predstavnici svih republika i pokrajina. Eventualne odluke tih tijela u nekompletnom sastavu ne obvezuju Bosnu i Hercegovinu.
3. S obzirom na nacionalni sastav njenog stanovništva, Bosna i Hercegovina neće prihvatiti nikakvo ustavno rješenje buduće jugoslavenske zajednice u kojoj ne bi istovremeno bile i Srbija i Hrvatska. U budućoj integraciji - ma kakva ona bila Bosna i Hercegovina treba biti sa Srbijom i Hrvatskom povezana na isti način.
4. Bosna i Hercegovina teži punoj demilitarizaciji njenog prostora. Uzimajući to kao svoj dugoročni cilj, Bosna i Hercegovina podržava napore za konsolidaciju prekida vatre u tekućem sukobu i uspostavu trajnog mira. Ako ova nastojanja iz bilo kojih razloga ne uspiju, Bosna i Hercegovina će učiniti sve što je u njenoj moći da u tom sukobu ostane neutralna, što podrazumijeva da se njeni građani ne angažiraju ni na jednoj zaračenoj strani i da njezin teritorij ne bude korištena za ratne svrhe.
5. Stavovi izneseni u ovom Memorandumu izražavaju volju većine zastupnika ove skupštine i kao takvi političku volju većine građana BiH, te predstavljaju obvezujuću osnovu za ponašanje državnih i političkih organa Republike.

* IZVOR: HINA, Baza EVA, Vijest HNA0121, 16. 10. 1991/1714.

6. Polazeći od prava skupštinske većine da odlučuje o sudbini Republike kao cjeline, ova Skupština istovremeno priznaje pravo skupštinskoj manjini da zahtijeva i ostvaruje svaki legitimni interes - etnički, kulturni, ekonomski i socijalni - uz uvjet da se isti ostvaruje bez primjene sile i na legalan i demokratski način.

7. S ovim Memorandumom Skupština će upoznati našu i međunarodnu javnost.

Skupština Bosne i Hercegovine

VAZNO

REPUBLIKA HRVATSKA
Izaslanstvo Republike Hrvatske za
pregovore sa lokalnim vlastima Srba

Klasa : 004-01/93-03/10
Urbroj: 594-93-1
Zagreb, 25. kolovoza 1993.

- SUPREDSJEDATELJIMA MEĐUNARODNE KONFERENCIJE
O BIVŠOJ JUGOSLAVIJI

Gospodin LORD DAVID OWEN

Gospodin THORVALD STOLTENBERG

- ŠEFU MISIJE UNPROFOR-a

Gospodin JEAN COT

PREDMET: prosvjed zbog ubacivanja neprijateljskih
snaga iz Srbije i Bosne i Hercegovine u
"UNPA" područja Republike Hrvatske

Štovana gospodo,

Tijekom srpnja i kolovoza 1993. godine, poglavito od trenutka rasta napetosti glede najava otvaranja Masleničkog pontonskog mosta i Zračne luke Zemunik, zabilježeno je sukcesivno pristizanje ojačanja neprijatelju u ljudstvu i, manje, u ratnoj tehnici, s područja Srbije i "Republike Srpske" (BiH), u Republiku Hrvatsku na područje UNPA zone i "ružičaste" zone. Snage su raspoređene na područja sjeverne Dalmacije i Like, te dijelom i Banije i Korduna. Radi se o slijedećim snagama:

- bojna (približno 600 ljudi s kompletnom opremom i ojačana topništvom) iz sastava 2. Krajiškog korpusa "Vojske Republike Srpske" - "VRS", pristigla sredinom srpnja na područje Benkovca, te ovih dana (18/19. kolovoza) još jedna na isto područje, sto je ekvivalent slabije brigade;

- u tom razdoblju su kontinuirano pristizale skupine (od po 50, pa sve do 200-300 u jednoj) dragovoljaca iz Srbije, poglavito na područje sjeverne Dalmacije, koje su odmah uključivane na bojišnicu, a manjim dijelom i na područje Like i Korduna. Unatoč tomu što su u međuvremenu obavljane zamjene tog ljudstva, po raspoloživim podacima kontinuirano je to predstavljalo ojačanje od približno 1300 do 1500 vojnika, što je također ekvivalent jačine lake pješake brigade.

- u sastav 15. ličkog korpusa, a manjim dijelom i u 7. kninski je raspoređeno približno 150-200 časnika i dočasnika iz sastava "Vojske Jugoslavije" - "VJ".

- jedna bojna iz sastava 16. lake pješake brigade Prvog Krajiškog Korpusa - Banja Luka na području Banije (selo Bojna) okrenuta prema Cazinskoj Krajini.

- iz sastava 1. Krajiškog korpusa jedna brigada stalno na desnoj obali rijeke Save okrenuta prema Okučanima a postrojbe iz te brigade povremeno se ubacuju na prostor Zapadne Slavonije.

Na području sjeverne Dalmacije, nakon popune sredstvima iz sastava "VRS" i "VJ" ustrojena je i jedna laka topnička pukovnija Protuzračne obrane - "PZO" i raspoređena na položaje radi ojačanja sustava u okviru priprema za suprotstavljanje eventualnoj međunarodnoj vojnoj intervenciji.

Na osnovi ovih i drugih raspoloživih podataka prosuđujemo da je na UNPA prostoru Republike Hrvatske stalno ekvivalent od 3 do 4 brigade tj. 6.000 do 7.000 ljudi s topničkom pukovnijom potpore i jednom oklopnom bojnom (40 tenkova) iz sastava "VRS" i "VJ", ubačene iz Srbije i Bosne i Hercegovine.

Ovo plansko pregrupiranje i razmještanje snaga, po ocjeni ovoga Izaslanstva, očito ima za cilj jačanje vojne opcije u razrješavanju sukoba na prostoru Republike Hrvatske. Snaženje militarizacije u UNPA područjima "SJEVER" i "JUG" iz Srbije i Bosne i Hercegovine ukazuje na moguće veće vojne aktivnosti koje su planiraju u srpskim političkim i vojnim centrima. To potvrđuju i informacije o iseljavanju većeg broja civila sa prostora Benkovca, Obrovca, Gračaca i Knina u prostore oko Vukovara, Šida, Baranje, kako bi, na što upućuju i dosadašnja iskustva, stvorili što povoljnije uvjete za ratno djelovanje.

Republika Hrvatska i ovo Izaslanstvo, ulažu goleme napore kako bi se mir na prostoru Republike Hrvatske postigao mirnim putem. Ogromne napore ulažemo da se što prije postigne sporazum o prekidu vatre (nastavak pregovora u Ženevi i Beču). Stoga nas ove informacije o snaženju neprijateljskih jedinica u UNPA zonama Republike Hrvatske duboko zabrinjavaju i, uvjereni smo, udaljuju od mirnog rješenja krize. Ne bismo željeli vjerovati da predstavnici lokalnih vlasti Srba, pregovarajući o miru i prekidu vatre, nisu potpisali sporazum zato što su već tada računali na vojnu opciju u razrješavanju sukoba, a ove vojne aktivnosti da su samo uvod za buduće vojne akcije velikih razmjera.

Čvrsto smo uvjereni da aktivnosti koje idu ka jačanju vojne opcije u traženju mira treba spriječiti u začetku.

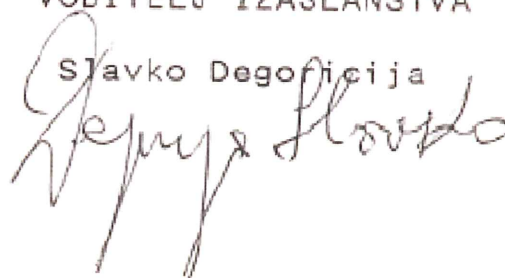
Štovana gospodo,

Prosvjedujući zbog ulaska i djelovanja srpskih vojnih snaga u UNPA zonama "SJEVER" i "JUG", molimo Vas, da u interesu postizanja mira političkim putem, upotrijebite sav svoj utjecaj da ovaj negativan proces zaustavite. Zahtjevamo također da se ubačene postrojbe u UNPA zone Republike Hrvatske povuku u Srbiju i Bosnu i Hercegovinu, odakle su i stigle.

Sa osobitim šovanjem,

VODITELJ IZASLANSTVA

Slavko Degoficija

B-4

PREDsjedništvo
SOCIJALISTIČKE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
PREDsjedNIK

Sarajevo, 21.septembra 1991.g.

PREDsjedNIKU
REPUBLIKE HRVATSKE
Franji Tuđmanu
Z A G R E B

G. Predsjedniče,

Obavještavam Vas, kao jednog od potpisnika Izjave iz Igala, o zahtjevima iznesenim na sinoćnjoj sjednici Predsjedništva Bosne i Hercegovine povodom situacije nastale u Republici ulaskom nenajavljenih vojnih kolona na teritoriju Bosne i Hercegovine iz više pravaca Srbije i Crne Gore.

1. Da Generalštab oružanih snaga SFRJ odmah izda naredbu da oružane kolone napuste teritoriju Bosne i Hercegovine istim pravcima odakle su i došle;

2. Da nadležne vojne vlasti naredbe mobilizaciju teritorijalnih jedinica na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine;

3. Da se hitno obustave ratna dejstva u Jugoslaviji, u skladu sa Sporazumom sa Evropskom zajednicom i Izjavom iz Igala;

4. Da Predsjedništvo SFRJ odmah odredi sjednicu na kojoj bi se raspravljala aktuelna politička bezbjednosna situacija u Bosni i Hercegovini i donijele odgovarajuće odluke.

Predsjedništvo SRBiH traži od Vas da preduzmete konkretne korake da se politički i oružani sukobi iz drugih republika i krajeva Jugoslavije ne pionose na tlo Bosne i Hercegovine.

PREDsjedNIK
PREDsjedništva SRBiH
Alija Izetbegović

STUPNI DO

Činjenice

SADRŽAJ

Predgovor	
Dokumenti, pitanja i komentari	
Kronologija događaja (Dokumenti D-1 do D-2)	
Stanje u HVO-u Vareš (Dokumenti D-3 do D-14)	
Vojna akcija HVO-a u Stupnom Dolu (Dokumenti D-3 do D-14)	
Aktivnosti HVO-a nakon Stupnog Dola (Dokumenti D-24 do D-25)	
Događaj u Stupnom Dolu i HVO-u Vareš (Dokumenti D-36 do D-42)	
Pad HVO-a Vareš i izbjeglička kriza (Dokumenti D-43 do D-45)	
Operacije A BiH na području općine Vareš (MAPA-I do D-53)	
Privremeno izvješće o Stupnom Dolu (Dokument D-54)	
Mapa žrtava u Stupnom Dolu (Dokument D-54-1)	
Položaj i podaci o posljedicama napada na Stupni Do (Dokumenti D-54-2 do D-56-A)	
Iskazi i ispitivanje svjedoka o Stupnom Dolu (Dokumenti D-57 do D-64)	
Foto-dokumentacija iz Stupnog Dola	

Iz mnogih i različitih razloga ne mogu iscrpno pisati o Stupnom Dolu.

A i broj dokumenata u tiskanoj objavi ograničen je ozbiljnim razlogom - nedostatkom novca.

Zato možete i trebate otići na www.slobodanpraljak.com – tamo ćete naći sve što vam je potrebno kako biste mogli postaviti ona logična pitanja koja će vas odvesti do istine.

Evo nekih od tih pitanja:

1. Što se događa u Kaknju u ljeto 1993.?
2. Zašto i gdje odlaze Hrvati iz Kaknja?
3. Kakva je situacija u Varešu prije 23.10.1993.?
4. Što priprema III korpus ABiH i tko koga, i kad, i zašto napada u Središnjoj Bosni (posebno Varešu) 1993.?
5. Kada je HVO napao Stupni Do?
6. Nisu li borbe završile u rano poslijepodne 23.10.1993., i nisu li se HVO borci povukli iz Stupnog Dola?
7. Tko nakon toga vremena hoda po tom selu, tko ulazi i izlazi i čija je to vojska?
8. Na što se, i na koga se, odnosi uputa Slobodana Praljka Milivoju Petkoviću poslana iz GS HVO – Čitluk 23.10.1993. u 23:10 h?
9. Kakve veze ima ta zapovijed s onim što se dogodilo u Stupnom Dolu proteklog dana?
10. A što se to dogodilo u Stupnom Dolu 23.10.1993.?
11. Što su u Stupnom Dolu zatekli STRANCI?
 - a. Nordijski bataljun
 - b. Mnoge TV ekipe
 - c. UN-policija - ŠTO SU VIDJELI, SNIMILI I KAKO SU I KOGA O TOME IZVJESTILI.
12. Kako je spaljena životinja pribrojana spaljenim ljudima?
13. Tko je, kada i zašto spalio ubijene ljude?
14. I gdje su spaljeni – pogledajte fotografije – zidove, krovove, kuće gdje su pronađeni?
15. Gdje su i kome su predočeni obdukcijски nalazi?
16. Ako je broj pronađenih tijela 15, a 10 pripadnika ABiH poginulo je u borbama – kako je broj narastao na 38, kada je narastao, kojim tempom je rastao sve do proljeća 1994., tko je vodio istragu... itd?

17. Da li su tri poginule ženske osobe u podrumu imale oružje, da li su pucale iz tog oružja kroz prozor podruma, da li su „zaklane“ kako kaže jedan svjedok, da li su „ubijene rafalom“ (a bile su u trapu), kako kaže jedna svjedokinja, ili su poginule od ubačene bombe?

Pogledajte fotografije pod brojem 4 - vidjet ćete čahure.

Potražite i zatražite obdukcijски nalaz i gdje vi vidite trap?

Ako se, drage čitateljice i dragi čitatelji, samo malo potrudite broj vaših pitanja brzo će biti veći od sto (100).

A vi onda potražite odgovore na dva pitanja:

- a. Da li je netko od vojnika HVO počinio zločin u Stupnom Dolu 23.10.1993.?
- b. Da li je uzrok u pojedincu, njegovoj pojedinačnoj mržnji i koji su razlozi te mržnje? (Nije opravdanje, ali služi razmišljanju.)
Ili je zločin učinjen zapovjednom linijom: pisanim odobrenjem, usmenim odobrenjem, šutnjom, odobrenjem.
- c. Ako je počinjen zločin u Stupnom Dolu od vojnika HVO KAKVI SU RAZMIJERI TOG ZLOČINA, TKO JE KOGA I NA KOM MJESTU UBIO I KOJIM DOKAZIMA SE TO MOŽE POTVRDITI?
PO SVEMU SE ČINI (DOKAZIMA) DA SU U STUPNOM DOLU UBIJENA TRI CIVILA, A KOLIKO JE MENI POZNATO POČINITELJI SU KAŽNJENI. ISTO TAKO PO SVEMU SE ČINI (DOKAZIMA) DA JE BROJ UBIJENIH UVEĆAN PO NAČELU RATNE PROPAGANDE A-BIH.

Odgovori na ovakva pitanja dovode do kazne za krivca, žrtva počiva s osnovnom počasti koju smo joj dužni, a spirala mržnje prestaje rasti.

Slobodan Praljak

D-1

Može li netko osporiti ovu kronologiju događaja?

Osporiti činjenicama, a ne pisanjem propagandnog materijala.

18.10.1993. muslimanska vojska (A BiH) započinje napad na Vareš.

U osvajačkom pohodu na Hrvate, muslimanska je vojska već zauzela Travnik, Kakanj, Konjic, Bugojno, Fojnicu, ...

A u tijeku je ofenziva „*Prema Neumu*“ i „*Zapadnim granicama BiH*“ (Sefer Halilović, načelnik Glavnog Štaba A BiH).

Iz svih tih „oslobođenih“ gradova muslimanska je vojska protjerala Hrvate.

Ministar inozemnih poslova BiH, muslimanske vlade u Sarajevu, bez ikakve zadržke i provjere odmah govori o najmanje 80 ubijenih civila u Stupnom Dolu.

Dodati takvim lažima ubijene „žene, djecu i starce“, spadalo je u uobičajenu ratnu propagandu iz Sarajeva.

Koliko će takva propaganda „proizvesti“ onih koji će sutra probiti prag dopuštenog i počiniti zločin, nikoga nije briga.

A ja tvrdim: gori su od zločinaca.

D-A, D-B, D-C, D-D

Propaganda, laži, proizvodnja budućeg zločina – „*OSLOBOĐENJE*“ – bosanskohercegovački nezavisni tjednik.

25.10.1993. PIŠE:

- HVO ubija mjesno i civilno stanovništvo;
- Ubijeno je i uhapšeno na desetine nedužnih civila;
- Točan broj se ne zna. Strahuje se od velikog broja, jer je masakr izvršen i nad malom djecom, starcima i bolesnicima.

26.10.1993. PIŠE:

- Za sada se ne zna broj ubijenih, ali je poznato da je čitavo selo uništeno, svi ljudi pobijeni, uključujući i djecu.

26.10.1993. PIŠE:

- UNPROFOR unosi bar nešto malo istine u tu „priču“; kaže da podataka o ubijenim civilima nema.

31.10.1993.:

Priča je otišla u svijet i vlade zapadnih zemalja reagiraju, podsjećaju Hrvatsku da se ona obvezala tražiti od bosanskih Hrvata poštivanje ljudskih prava.

Hrvatska je već kriva.

I kako to i na koji način može bilo tko u Hrvatskoj spriječiti jednog ubojicu da ubije u Stupnom Dolu – tri osobe.

Kako to sve skupa ne razumije jedan takav gospodin, gospodin Alois Mock.

D-2

Predsjednik Općinskog vijeća Vareša (prvi čovjek općinske vlasti), Miroslav Pejčinović piše odvjetniku Anti Nobilu (branio Tihomira Blaškića u Haagu), o stanju u općini Vareš.

Općina Vareš, u vojnom smislu, bila je pod zapovjedništvom Tihomira Blaškića, koji ni na jedan način nije mogao doći – iz Viteza (opkoljen i napadan od muslimanske vojske) – u Vareš (opkoljen i napadan od muslimanske vojske).

A tako je jednostavno govoriti o zapovjednoj odgovornosti.

D-3, D-4, D-5, D-6, D-7, D-8, D-9, D-10

O stanju u Varešu prije napada HVO-a na Stupni Do, molim pročitati slijedeće dokumente.

Posebno obratite pažnju na zaključak „A“ i „B“ u dokumentu **D-6**.

D-11

22.10.1993. Zapovjednik brigade „Bobovac“ iz Vareša piše prvom nadređenom zapovjedniku da se sistem obrane i zapovijedanja u Varešu raspao i da je on - Emil Harah, zapovjednik brigade, u nestabilnom psihičkom stanju.

D-12

23.10.1993. u 11:45, Emil Harah šalje informaciju zapovjedniku Glavnog stožera Slobodanu Praljku da je u „*nekom selu nadomak grada izvršeno čišćenje*“, i da akcijom u Varešu rukovodi Ivica Rajić.

D-13

Zapovjednik HVO-a u Varešu moli pomoć od 2. Korpusa A BiH, kako bi utjecali na 3. Korpus muslimanske vojske.

Vareš je opkoljen, u Varešu su prognani Hrvati iz Kaknja, preko Vareša ide sva humanitarna pomoć za Tuzlu, HVO nikoga ne napada.

D-14

Novi zapovjednik u Varešu pokušava zaustaviti zlostavljanje civila – 28.10.1993.

D-15, D-16

Nadređeni zapovjednik Ivica Rajić odobrio je napadno djelovanje na Stupni Do – 23.10.1993. u 06:40.

D-17, D-18

23.10.1993. general Slobodan Praljak, zapovjednik Glavnog stožera HVO-a, u 23:00 šalje poruku iz Gruda svom zamjeniku generalu Milivoju Petkoviću, koji se nalazi u Kiseljaku.

Na osnovu informacija, a koje imam na uvidu, tražim da sredi tu situaciju „*bez milosti*“ – i da pronađe ljude koji su dorasli takvoj situaciji.

„*Bez milosti*“ prema Hrvatima koji obnašaju vojne funkcije i da među Hrvatima pronađe one koji bi mogli uvesti red i obraniti Vareš.

NAPOMENA PRVA:

General Petković ne može otići u Vareš, jer je Vareš opkoljen.

General Petković u Kiseljak i iz Kiseljaka može doći i otići samo u UNPROFOR-ovom transporteru, ako se najavi sedam dana ranije i ako UNPROFOR odobri takav „transport“.

Generalu Petkoviću odobren je povratak u GS HVO (Grude – 200 km) i general Petković vratio se UNPROFOR-ovim transporterom u Grude 26.10.1993.

NAPOMENA DRUGA:

Sva ta pisanja, zapovijedi i upute u stilu „*srediti situaciju ...*“ obična je tlapnja – bijes, nemoć, očaj – svaka budala zna da od toga nema ništa, uzaludan je to posao, uzaludna su takva pisanja.

Tragedija u Varešu i Stupnom Dolu se odigrala i sada čekamo Fortinbrasa.

To je kao da pišete zapovijed u stilu:

„Sredite situaciju u Bagdadu, sreditte situaciju u Siriji, Kairu, Jemenu, sreditte jemenske gusare, sreditte situaciju u New Orleansu – poslije uragana „*Katrine*“.

Ali, eto, pokušati se mora.

D-19

Izvešće Zapovjednika Tihomira Blaškića o stanju u ZP /Zbornom području/ VITEZ od 23.10.1993. Tihomir Blaškić je nadređeni zapovjednik Ivici Rajiću, a o napadu na Stupni Do ne izvještuje zapovjednika GS HVO-a Slobodana Praljka.

D-20

24.10.1993. Slobodan Praljak je nastavio voditi obranu u Uskoplju (Gornji Vakuf) protiv napada muslimanske vojske na glavnom pravcu napada u operaciji „NERETVA 93“.

Imamo ograničene taktičke uspjehe.

U svakom slučaju, „NERETVA 93“ nije uspjela.

D-21, D-22

Dokaz da je uputa Slobodana Praljka Milivoju Petkoviću točno i ispravno protumačena su dokumenti D-21 i D-22. Ivica Rajić stavio je u izolaciju Ivicu Gavrana i Zvonka Dužinovića.

D-23

Ivica Rajić pokušava uvesti red u Varešu kako bi osposobio obranu grada i zaustavio napad muslimanske vojske.

D-24 do D-41

GS HVO – Praljak, Petković, Tole, Ured predsjednika HR-HB Mate Bobana – svi pokušavaju dobiti informacije o tome što je istina o Stupnom Dolu.

Ali!!!

Cjelovitu istragu, po zakonu, mora voditi sudac istražitelj. Vojska (HVO) ne može voditi istragu, nego davati potrebne informacije.

Ali !!

Vareš su zauzele muslimanske snage, 9.000 (devet tisuća) novih prognanika treba prevesti do Hercegovine.

Ali,

Ofenziva muslimanske vojske „NERETVA 93“ na HVO i dalje traje.

Ali,

Nema mogućnosti nikakvog uvida u mjesto događaja, a istražni tim UN-a ne surađuje s HVO-om.

PITANJE:

Kako i kakvu biste Vi istragu proveli u tim i takvim vojnim i društvenim uvjetima?

D-42, D-43

Tražim pomoć snaga UN-a.

D-44

Kako sanitetski zbrinuti prognanike iz Vareša.

D-45

Zapovjednik GS HVO, general Slobodan Praljak piše generalu Ramsayju: „... da ćemo učiniti sve da pronađemo krivce onoga što se dogodilo u Stupnom Dolu“, ali i o progonu Hrvata.

Ali!?

Nitko službeno i javno nije iznosio istinu o progonu Hrvata.

Muslimani, bili su žrtve u Sarajevu, to je bila „svjetska“ istina, a žrtva ne može biti kriva.

KARTE I, II i III:

Planovi napada muslimanske vojske na HVO u Varešu i na drugim područjima BiH.

Napad A BiH na Vareš započeo je 18.10.1993.

D-46 do D-53

Zapovijedi muslimanske vojske (A BiH) o napadu na Vareš.

D-54

Što se točno dogodilo u Stupnom Dolu ?

1. Počinjen je zločin u ratu.
 - Pripadnik HVO-a ubio je dijete.
 - Pripadnik HVO-a ubio je starca.
 - Pripadnik HVO-a ubio je muškarca.
 - Pripadnik HVO-a silovao je ženu.
 - Neke su kuće zapaljene namjerno, neke su izgorjele tijekom borbe, jer su HVO vojnici koristili „zapaljivu“ municiju.

2. 23.10.1993. HVO napada Stupni Do.
 - U Stupnom Dolu živi (prema popisu iz 1991.) 216 Muslimana.
 - Stupni Do brani 43 pripadnika A BiH u sedam bunkera oko sela (Izjava svjedoka Kemala Likića – **D-61**). Tom broju treba pribrojiti Civilnu zaštitu.
 - Predvečer istoga dana, 23.10.1993.godine, Mufida Likić (**D-63**) vraća se u selo i tamo u selu zatiče naoružane pripadnike A BiH u maskirnim uniformama.
 - HVO se povukao iz sela 23.10.1993. poslije podne.

3. Svjedok Nelson Draper, vojni policajac iz Kanade, koji je vodio istragu, u **D-59** tvrdi da je nekoliko ljudi – više od 193, napustilo Stupni Do živo.

PITANJE:

Kakvu kvalitetnu istragu može o ubojstvima voditi vojni policajac ?

Svjedok Nelson Draper tvrdi (D-59 -„A“):

“Na mjestu zločina je bio kaplar Scott McKee ja osobno nisam išao kroz svako mjesto zločina da ga procesuiram.”

“I hade Master Corporal Scott McKee do the crime scene processing so he would have gone through it very closely, whereas I did a general walkthrough of the village to see what was what. I myself did not go through each crime scene processing it.”/

4. 12.11.1993. general A.I.Ramsay potpisuje privremeno izvješće o događajima u Stupnom Dolu.

- Selo je osiguravao BRITBAT – satnija „A“ – do dolaska VP.
- U selo su ušli dijelovi NORDBAT-a, vod Vojne policije i četiri (4) TV ekipe – pogledati fotografije - oko 150 ljudi.
- Sve je snimljeno (video) i fotografirano (900 fotografija).
- Pretraženo je okolno područje.
- Mjesto pronalaska leša obilježeno je na karti i obilježavanje je snimljeno.
- 10 tijela je kalcificirano, 5 tijela može se identificirati.

5. PITANJA:

- Kako je, tijekom vremena, broj narastao na 38 ?
- Tko je to i kako ustvrdio, i kako se vodila istraga ?
- Tko je zapalio tijela i tko je tijela razmjestio po selu – jer je očito da nisu gorjela na mjestu na kojem su pronađena – pogledati fotografije ?
- Zašto bi to radili vojnici HVO-a i kada su to mogli napraviti ?

D-55

20.12.1993. godine, skoro dva mjeseca nakon napada HVO-a na Stupni Do, Komisija sastavljena od trojice Muslimana iz Stupnog Dola potpisuje izvješće u kojem navodi 17 osoba koje su izgubile život u Stupnom Dolu.

Nakon UNPROFOR-ovog izvješća (15 poginulih) brojka je uvećana za dva imena.

NAPOMENA: Na spisku je jedno dijete, rođeno 22.04.1991. godine.

PITANJE: Kako je kasnije broj ubijene djece povećan na pet ?

Svjedok Nelson Draper (**D-59**) tvrdi:

„Informaciju smo dobili od seljana.“

„The information was provided by the villagers themselves.“ /

A to je ODGOVOR NA PITANJE Slobodana Praljka:

„Dakle, ta 22 mrtva tijela koje Vi niste otkrili u vrijeme kad ste bili tamo, da li Vi zaključujete da su ona bila tamo, isključivo na temelju informacija koje Vam je dala A BiH, nakon što je zauzela Vareš i Stupni Do?“

„Therefore, the 22 dead bodies that you did not detect at the time you were there exclusively on the basis of the information provided to you by the BH Army after they had captured both Vareš and Stupni Do?“/

PITANJE NELSONU DRAPERU:

„Možete li dati odgovor Vijeću, kako je broj žrtava progresivno rastao kroz mjesec Vaše istrage? Koliko ih je bilo 27.10.1993., koliko ih je zabilježeno u studenom, u prosincu, u siječnju i veljači. Kako je rastao broj žrtava kroz mjesec, ako mi to možete reći?“

„Can you give an answer to this Trial Chamber as to how the number of victims increased progressively over the months in the course of your investigation? How many victims did you have on the 27th (27.10.1993., author's remark)? How many there were on record in November, in December, January, and February? How did the number of victims increase over the months? If you can't do that, tell me so.“/

ODGOVOR NELSONA DRAPERU:

„Prvotni broj žrtava bio je prilično blizak 'POČETNOJ LISTI OD 38'.

Potvrda o njima nije došla dok svjedoci nisu bili intervjuirani i dok nisu potvrdili da su tijela otkrivena ili dijelovi njihovih tijela ili ono što je od tijela ostalo. To je najbolji odgovor koji ja mogu dati.“

„The original number of victims were pretty well from the outset that list of 38. Confirmation of them didn't come until witnesses were interviewed and confirmed that they had recovered the bodies or portions of the bodies or what was left of the bodies. That's the best answer I can give you, sir.“/

KOMENTAR:

Broj pronađenih tijela je 15 (**D-54**) i ostaje nejasno kakva je to „POČETNA LISTA OD 38 TIJELA“, A ONDA MJESECIMA TREBA, NOVIM IMENIMA, NADOPUNJAVATI „POČETNU LISTU OD 38“.

NELSON DRAPER TVRDI (D-59):

„Sva tijela su pronađena u novembru (1993., op.a.) kada su seljani došli kući. Ali, ja to nisam potvrdio dok nisam obavio intervju, a da bih mogao s njima razgovarati i imati intervju, trebalo mi je do marta 1994., ali tijela su otkrivena relativno brzo.“

„All the bodies were pretty well recovered in November (1993., author's remark), as soon as the villagers got home. I didn't confirm it until I was able to interview these individuals, and being able to track them down and interview them, took me up to March 1994. The bodies themselves were recovered fairly quickly.“

DA TI PAMET STANE ILITI SLOM RACIONALNOG UMA.

Nelson Draper tvrdi da su tijela (38 tijela), a prema „POČETNOJ LISTI“, pronađena u Novembru 1993., a dokument **D-55** – trojica mještana iz Stupnog Dola od 20.12.1993. tvrdi da ima 17 poginulih i žrtava; a to je kraj Decembra?

Nelson Draper tvrdi da informacije o broju leševa saznaje od seljana u razgovorima koje vodi do aprila 1994., a istodobno zna da je broj tijela već u novembru 1993. „*prilično blizak POČETNOJ LISTI OD 38*“.

Komentar Slobodana Praljka:

Tako se to u civiliziranom svijetu ne radi, tako se ne utvrđuje istina, tako se stvara DNK budućeg zla.

D-56

22.09.1994. godine, 11 mjeseci poslije događaja u Stupnom Dolu, Husnija Mahmutović potpisuje novi dokument o poginulima u Stupnom Dolu - 23.10.1993.

- Popunjena je „POČETNA LISTA OD 38“.
- Isti taj čovjek potpisao je 20.12.1993. (**D-55**) listu od **17** poginulih.
- U **D-56** ubijeno je petero djece, a poginulo je 10 boraca A BiH i 6 pripadnika Civilne zaštite.

NAPOMENA:

CIVILNA ZAŠTITA SASTAVNI JE DIO A BiH.

D-56 A

U knjizi (ozbiljan i seriozan istraživački rad) Mirsada Tokače: „*Bosanska knjiga mrtvih*“, tri imena iz **D-56**, koja se vode kao poginuli pripadnici Civilne zaštite, postali su poginuli pripadnici A BiH.

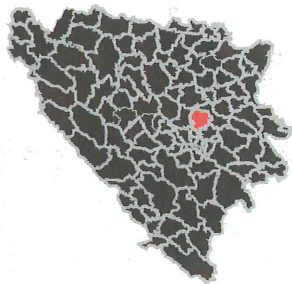
NAPOMENA ZA KRAJ:

Ova knjiga o Stupnom Dolu (Činjenice) tiskana je na hrvatskom jeziku u 2.500 primjeraka i besplatno podijeljena.

Nikakve reakcije nije bilo.

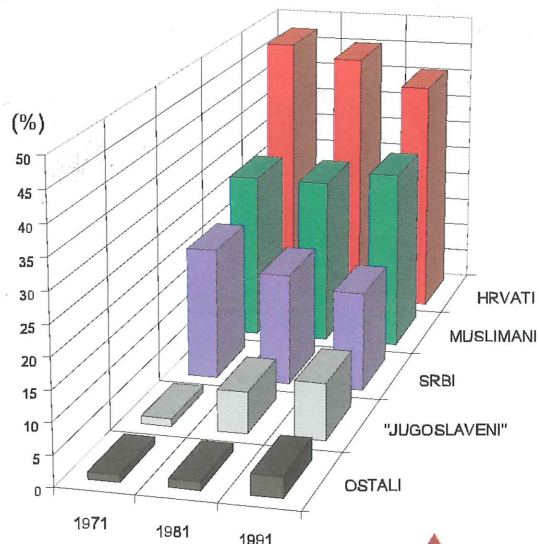
Ni slova, ni zvuka, ni slike, svi šute, a „*istina*“ o Stupnom Dolu i dalje služi samo za „nastavak rata drugim sredstvima“.

VAREŠ

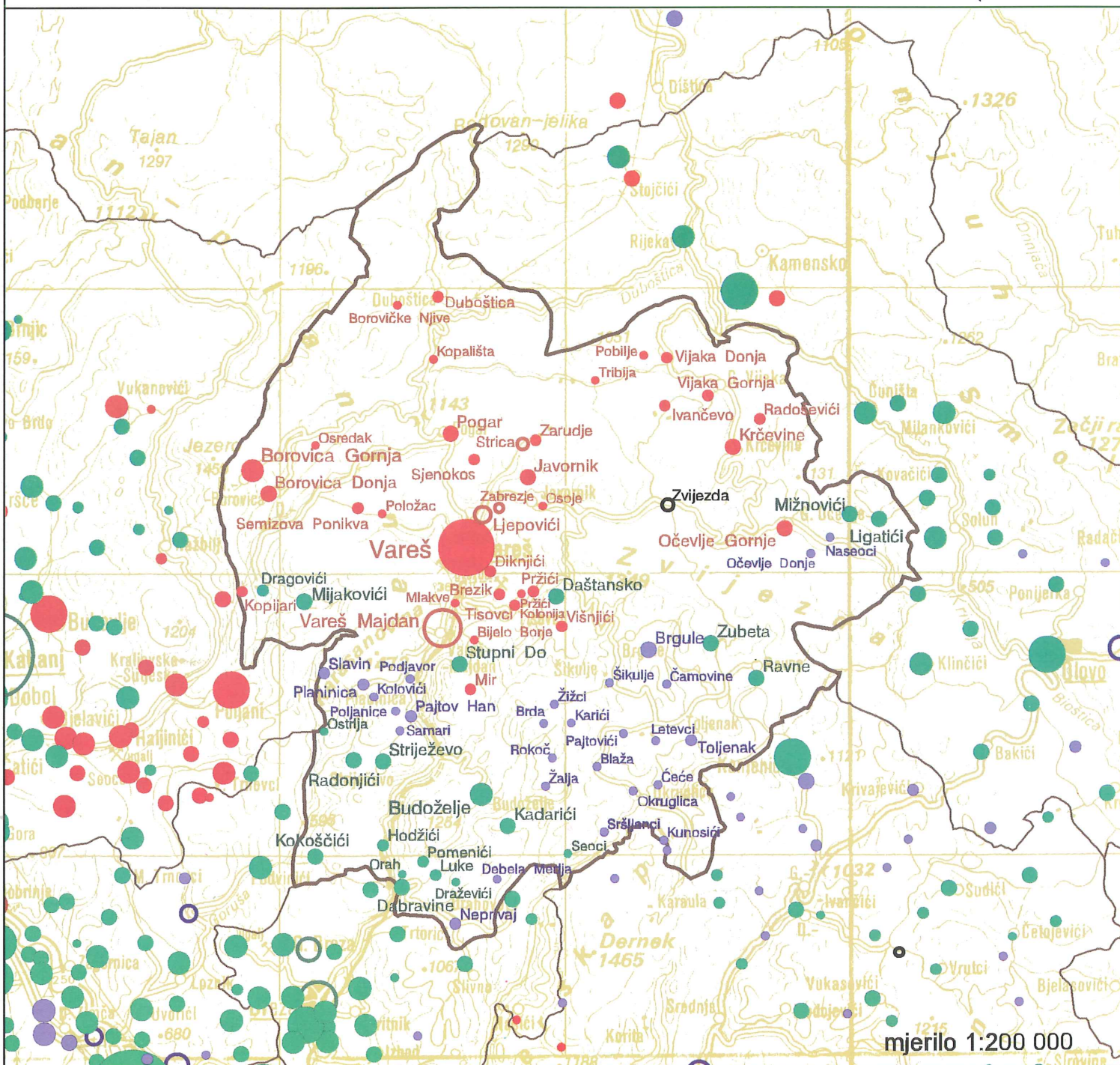
OSNOVNI PODACI O OPĆINI

Broj stanovnika 1991. godine:	22,203
Površina općine, km ² :	356
Gustoća naseljenosti, st/km ² :	62.4
Broj naselja u općini:	85
Broj stanovnika u opć. središtu:	5888
Promjena broja stanovnika:	
indeks 1991/1948	146.5
indeks 1991/1981	97.3

NARODNOSNI SASTAV PO NASELJIMA

Tumač:	Ukupno u općini	Apsolutna većina Broj stanovnika	Relativna većina Broj stanovnika
Hrvati	9016	7429	1462
Srbi	3644	1794	
Muslimani	6714	5122	
"Jugoslaveni"	2071		50
Ostali i nepoznato	758		

mjerilo 1:200 000

STALNO STANOVNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE

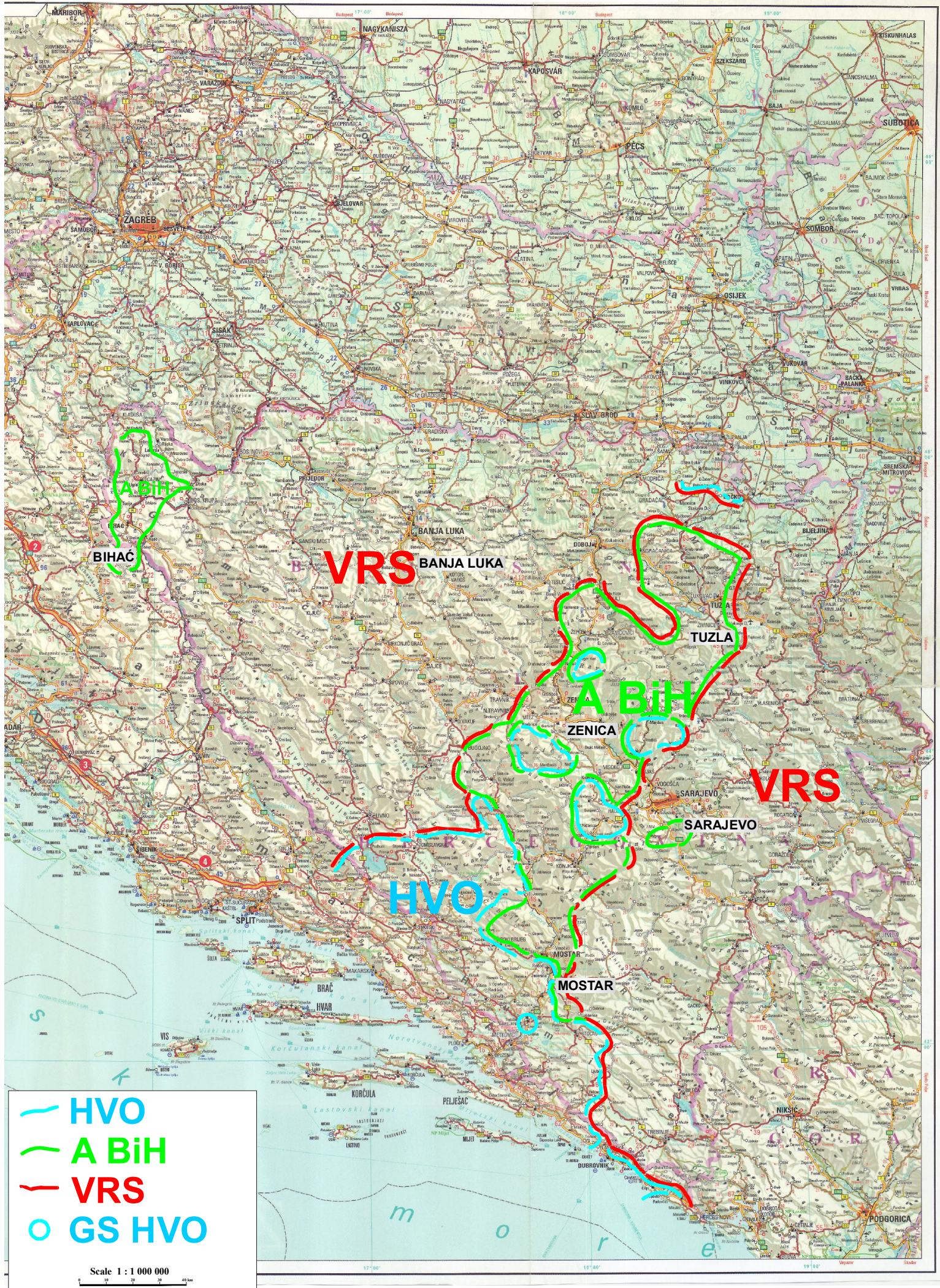
	STALNO STANOVNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE									
	1948	1953	1961	1971	1981.					
					NARODNOSNI SASTAV					
					Ukupno	Hrvati	Muslimani	Srbi	„Jugoslaveni“	Ostali i nepoznato
Slavin	205	240	245	225	167	-	-	167	-	-
Sršljenci	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Strica	148	156	147	138	149	131	-	10	-	8
Striježevo	141	159	178	444	477	1	472	-	-	4
Stupni Do	144	153	216	259	261	1	216	40	3	1

Prema popisu stanovništva iz 1991. godine u STUPNOM DOLU živjelo je 216 Muslimana.

Srbi iz sela (40) već su napustili selo.

Nema dokaza, a nema ni logičkog razloga, vjerovati da se tijekom rata netko doselio u STUPNI DO.

VOJNA SITUACIJA U BiH 23. LISTOPADA 1993.

BOSNA I HERCEGOVINA
HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG BOSNA
URED PREDsjedNIKA

Odjel za ljudska prava i humanitarna pitanja

Broj: 0075/93.

Mostar, dne. 27. listopada 1993.

KRONOLOGIJA DOGAĐANJA STUPNI DO - VAREŠ

15.10.1993. Konvoj s humanitarnom pomoći upućen za područje Vareša, zaustavljen i opljačkán od strane 300 muslimanskih žena u Kaknju.

16.10.1993. Drugi konvoj zaustavljen 10 km zapadno od Kaknja od strane 200 muslimanskih žena i djece i ponovno opljačkán.

17.10.1993. Uočava se pregrupiranje snaga muslimanskih postrojbi iz pravca Visoko-Breza-Dabrovine prema kotama Kopjari-Plješi-Mir, s topničkim napadnim djelovanjima po komunikaciji Breza-Vareš.

18.10.1993. Muslimanska vojska počinje opći napad na Vareš iz pravca Breze i Visokog, i to na hrvatsko selo Kopjari, te na područje Plješi i Mira, pri čemu izgnavši više od 1.200 ljudi u sam Vareš. Zauzimanjem sela Kopjari, iz kojeg muslimanske snage nisu dopustile izvlačenje teško ranjenih pripadnika HVO, u selu Stupni Do koncentriraju se elitne postrojbe muslimanske vojske. Selo Stupni Do se nalazi u podnožju koje Bogoš, koja je bila u potpunosti utvrđena za napadna djelovanja na Vareš, jer dominira nad ulazom u sam grad. Isti dan, dakle 18.10.1993. neposredno pred muslimanski napad, 5.700 prognanika iz Vareša organizirano je krenulo prema Hercegovini. Dakle, muslimanski napad uslijedio je upravo u trenucima kada je tisuće izbjeglica odlazilo iz Vareša. Muslimanske snage su nastojale napadom postići vojnu prednost uključivo i ovladavanje samim gradom.

19.10.1993. u dnevnom izvješću UNPROFOR-a za 18.10.1993. Predsjedniku Vijeća sigurnosti o situaciji u Bosni i Hercegovini navodi se kako u području centralne Bosne - područje Vareša i Breze: "... vojni promatrači UN izvješćivaju o borbama u hrvatskom području Kopjari. Jedan UNPROFOR-ov roj (vod) bio je spriječen ući u to područje i od muslimanske vojske i od hrvatskih snaga..."

20.10.1993. postrojbe HVO organiziraju obranu Vareša od neprekidnih napada, kako bi spriječili prodor muslimanske vojske u sam grad.

20.10.1993. U dnevnom izvješću UNPROFOR-a za 19.10.1993. Predsjedniku Vijeća Sigurnosti o situaciji u Bosni i Hercegovini navodi se kako u području Centralne Bosne - područje Vareša i Breze: "... stanje ostaje vrlo napeto. Izvješćuje se da je HVO u stanju najviše pripravnosti uključujući neposredan napad muslimanskih snaga tako su razlozi za ovo najgori. Izbjeglice su opumenele da napuste područje i tako su postupili..."

UNPROFOR-ova izvješća od 18. i 19.10.1993. su kontradiktorna. U prvom od 18.10.1993. izvješćuju o borbama u hrvatskom selu Kopjarci, da bi se 19.10.1993. pitali o razlozima visoke borbene spremnosti HVO.

21.10.1993. Muslimanske snage uspijevaju ovladati selom Kopjarci i Mirom, i time direktno ugrožavaju komunikaciju Dabrovinne-Vareš-Majdan i sve dominantne koče u tom području. Prvih 700 hrvatskih izbjeglica s Kopjara i Mira evakuira se u Vareš. HVO stabilizira drugu crtu obrane.

UNPROFOR u izvješću od 21.10.1993. za 20.10.1993. navodi: "... situacija stabilna. Lokalni HVO izvješćuje da očekuju muslimanski napad u narednih 48 sati..." - Komentar nije potrebit!

Zapadno od Vareša, na putu Utjez-Kaknja, Hrvati zaustavljaju UNHCR-ov konvoj protestirajući zbog muslimanske krađe hrane 15 i 16. 10.1993. na području Kaknja, koja je bila namijenjena hrvatskim enklavama.

22.10.1993. Muslimanske snage utvrđuju se u Kopjarima a u Stupnom Doju uzimaju za taoce desetine lokalnih Srba, koje angažiraju kao živi štiti, po već ustaljenoj praksi, u pripremi brzeg napadnog djelovanja. Fortificiraju sve stambene objekte i vrše topničku pripremu za napad na Vareš, udaljen 3 km.

Stupni Do selo nalazi se u općini Vareš (3 km južno od Vareša, 1 km od ceste Breza-Vareš). Prema popisu stanovništva iz 1981. godine u selu Stupni Do je bio 261 stanovnika (od toga 216 Muslimana, 40 Srba, 1 Hrvat i 4 ostalih).

23.10.1993. UNPROFOR u svom izvješću za 22 i 23.10.1993. navodi: "... situacija je napeta, zbog napada muslimanske vojske koja kontrolira Koprane, hrvatsko selo zapadno od Vareša. 23.10.1993. Izvješćeno je o žestokim borbama muslimanske vojske i HVO, a nakon muslimanskog napada na Varešku enklavu s teškim strojnica, minobacačima i topništvom. Put Škoda, iz Gradačca za Sarajevo zatvoren je 5 km sjeverno i južno od Vareša od strane HVO. Hrvatski civili se po izvješćima evakuiraju iz Borovice u očekivanju novih napada..."

23/24.10.1993. svi civili muslimanske nacionalnosti iz sela Stupni Do, tijekom noći su se izvukli prema muslimanskom selu Budoželje, što potvrđuju stotinjak prognanih Hrvata iz sela Mir.

23/24.10.1993. Muslimanske snage iz utvrđenog Stupnog Dola pokušavaju probiti crtu obrane HVO koristeći pri tomu živi štiti zarobljenih srpskih žena kao talaca.

Dakle, izvlačeći svoje civile i koristeći srpske žene kao živi štiti pokušava se na perfidan način vojno ovladati kotama iznad Vareša. Naravno, pri tomu se nije računalo na spremnost postrojbi HVO Vareša da adekvatno odgovori napadima koji su trajali već 5 dan.

RESUME: VAREŠ JE JEDNA OD SEDAM HRVATSKIH ENKLAVA. VEĆ 17 MJESECI NALAZI SE U POTPUNOM OKRUŽENJU MUSLIMANSKIH I SRPSKIH SNAGA. DONEDAVNO, NA OVOM JE PODRUČJU BORAVILO VIŠE OD 12.000 PROGNANIKA. OPETOVANO SE UPOZORAVALO NA TRAGICNU SITUACIJU VIŠE OD 6.000 DJECE I 3.000 BOLESNIH I RANJENIH, KOJI SU BILI UPUCENI SAMO NA NEDOSTATNU HUMANITARNU POMOĆ. USPRKOS NAPROSTO NEMOGUCIM UVJETIMA OPSTANAKA DOMICILNOG I PROGNAING PUCANSTVA, SUOČENI S UNUTARNJIM NESUGLASJIMA IZMEĐU VOJNE STRUKTURE HVO KAKNJA I VAREŠA, HVO VAREŠA JE SVU URIJEME USPJEŠNO KONTROLIRAO CRTU OBRANE ODGOVARAJUĆI NA PROVOKACIJE MUSLIMANSKIH I SRPSKIH SNAGA. KORISTEĆI ANGAŽIRANOST HVO PRI EVAKUIRANJU 6.000 PROGNANIKA IZ VAREŠA MUSLIMANSKE SNAGE OPOČINJU OPCI NAPAD NA GRAD, KORISTEĆI SE ISTOM STRATEGIJOM KOJU SU MJESECIMA PRIJE PRIMJENJIVALI PREMA HRVATSKIM PODRUČJIMA KONJICA, JABLANICE, MOSTARA, TRAVNIKA, NOVOG TRAVNIKA, BUGOJNA, ŽEPČA, FOJNICE... NAPADALI SU ISKLJUČIVO HRVATSKA PODRUČJA U TOTALNOM OKRUŽENJU, PREKIDAJUĆI KOMUNIKACIJE, PREDNODNO PRTSUATATIHTI VELIKE

KOLIČINE HUMANITARNE POMOĆI, UPOTREBLJAVAJUĆI CIVILE KAO ŽIVI ŠTIT PRI NAPADIMA. POTOM, U SLUČAJU USPJEHA ZATVARALI BI U POTPUNOSTI OSVOJENA PODRUČJA ZA PRISTUP HUMANITARNIM I DRUGIM ORGANIZACIJAMA, A U NEUSPJELIM POKUŠAJIMA POPUT ŽEPČA, NOVOG TRAVNIKA, VITEZA, BUSOVAČE, MOSTARA I SADA VAREŠA ZLOČIN SU POKUŠAVALI PRIKRITI OPTUŽUJUĆI DRUGE STRANE. UKAZAĆEMO NA NEKOLIKO PRIMJERA: BUŠČAK, ORLISTE, TRUSINA, KONJIC, MALJINE, BIKOŠE, MOSTAR, DOLJANI, KISELJAK-ŽEPČE, TARČIN, UZDOL, DOMANOVICI. OD TRAVNJA MJESECA 1993. UPOZORAVANO JE NA NEDOPUSTIVO INDIFFERENTNO PONAŠANJE MEĐUNARODNIH ORGANIZACIJA NAZOČNIH NA TERENU, KOJE, NE SAMO DA SE NISU DOSTATNO ANGAŽIRALE, NEGO SU, DAPAČE, VRLO ČESTO IZRAVNO UTJECALE NA OVAKAV SLIJED DOGAĐANJA (OPSKRBA HRANOM MUSLIMANSKE STRANE PRIJE SVIH VEĆIH NAPADNIH OPERACIJA, KRIJUNČARENJE NAORUŽANJA I STRELJIVA, BLOKADA KOMUNIKACIJA RADI OMOGUĆIVANJA BOJEVIH DJELOVANJA, DIREKTAN VOJNI ANGAŽMAN - SLUČAJ MILAN 2, NEDUSTAVLJANJE DOSTATNE KOLIČINE POMOĆI HRVATSKOM PUČANSTVU, MEDIJSKI TENDENCIOSNA, NEPROVJERENA I VRLO PRISTRANA IZVJEŠĆA). SLUČAJ VAREŠA U SVIM DETALJIMA POTVRĐUJE SVE NAVEDENO U RESUMEU.

24.10.1993. UNPROFOR izvještuje: "... u nedjelju 24.10.1993. situacija u Varešu po izvještajima je mirna ali napeta zbog navodnog masakra. HVO je dao oficijelnu dozvolu za UNPROFOR poradi istrage. Vojni promatrači UN izvještaju da je HVO porekao ulazak u selo..."

25.10.1993. UNPROFOR izvještuje: "... situacija ostaje vrlo napeta. Posjećena škola u kojoj je zatočeno 233 muslimanska vojnika..."

Navodi UNPROFOR-a potvrđuju ponašanje vojnog zapovjedništva HVO Vareš kao vrlo korektno iz sljedećih razloga:

1. Događaji u Stupnom Dolu direktna su posljedica muslimanskog žestokog napada od početog 18.10.1993.
2. UNPROFOR je prekršio pravilo nepristranosti izjekom bojevitih djelovanja insceniranjem lažnih optužbi oko navodnog masakra. U predhodnih pet dana trajanja muslimanskog napada UNPROFOR-ova izvještja, iako vrlo kontradiktorna, potvrđuju napadno djelovanje većih razmjera muslimanskih postrojbi na Vareš.
3. HVO Vareša nije prekršila norme međunarodnog ratnog prava. Nadalje, po prestanku borbenih djelovanja HVO je omogućilo ulazak UNPROFOR-a u Stupni Do, opovrgnuvši glasine da je HVO ušao u to selo.

4. Sukladno dosadašnjem tijeku istrage poduzete nalogom Predsjednika od 24.10.1993. Imamo nagovještaje da je muslimanska vojska u povlačenju masakrirala dio prisilnog ljudstva (pretpostavka da se radi o ljudima korištenim kao živi štit), po istom modelu napadnog djelovanja na Bugojno, Zepče, Travnik, Konjic, Mostar.

5. Ponavljamo da je odlukom Vlade HR HB od 27.10.1993. utemeljena posebna Komisija za utvrđivanje činjenica o počinjenim ratnim zločinima i ugrožavanje ljudskih prava.

6. U slučaju da se neki od navoda iznesenih u tisku pokažu istinitim, prekršitelji će biti najostrije sankcionirani.

Ministar vanjskih poslova muslimanske vlade iz Sarajeva dr. Haris Silajdžić u pismu od 26.10.1993. Predsjedniku Vijeća Sigurnosti navodi: "... najnoviji napad izvršen tijekom vikenda od strane hrvatskih ekstremnih snaga na selo Stupni Do u centralnoj Bosni. Izvori s tog područja izvještavaju o masakru koji je odnio živote više od 80 muslimanskih civila, uključujući žene, djecu i starce. Strahuje se da bi broj mogao biti mnogo veći..."

Iz priložene izjave ponovno se potvrđuje sada već razotkrivena muslimanska strategija napada, koja u slučaju neuspjeha ide s optužbama na račun drugih, pri čemu se ni ne pokušava precizirati samo mjesto (nego se navodi centralna Bosna) ni događaje koji su mu prethodili, te višestruko uvećava broj žrtava, bez pravih i nepristranih nalaza.

UNPROFOR-ovo izvješće od 27.10.1993. za 26.10.1993.:
 "...situacija ostaje vrlo napeta. Pošto su ušle u selo Stupni Do jučer, UNPROFOR izvještuje o dokazima masakra koji se desio u selu sa oko 15 žrtava..."

HRVATSKA STRANA PONAVLJA SVOJ ZAHTJEV O SPROVEDBI POTPUNO NEPRISTRANE I NEOVISNE ISTRAGE KOJA CE UZETI U OBZIR SVE RELEVANTNE ČINJENICE PORADI UTVRĐIVANJA ISTINE.

ZAHTJEVAMO ČIM PRIJE UTVRDITI POČINITELJE OVOG STRAVIČNOG ZLOČINA, KOJI TREBAJU BITI NAJOSTRIJE SANKCIONIRANI.

Madislaw Jaganović

D-A

50 GODINA**SARAJEVO
GODINA LI
Broj 16297****Ponedjeljak,
25. X
1993. godine****Cijena 15.000 BHD****NOVI ZLOČIN HVO**

Masakr u Stupnom Dolu

Ovo selo u vareškoj opštini, u kojem je živjelo oko 250 Muslimana, od subote praktično ne postoji.

SARAJEVO, 24. OKTOBRA/LISTOPADA (BH—PRESS) — Selo Stupni Do sa 250 stanovnika od juče više ne postoji. Ekstremni dijelovi HVO Vareša i Kaknja su u velikom broju i uz artiljerijsko—pješadijsku vatru upali u selo redom paleći i ubijajući mjesno civilno stanovništvo, kaže se u saopštenju za javnost Pres—službe Ratnog predsjedništva. Skupštine opštine i Armije BiH Vareš.

Zapaljeno je 50 kuća, a ubijeno i uhapšeno na desetine nedužnih civila Muslimana. Mislilo se da do ovog strašnog egzodusa Muslimana u Varešu ne može doći, jer u prošlosti nikada nije zabilježeno krvoproliće, niti bilo kakva netrpeljivost među narodima ovog kraja, kaže se dalje u saopštenju.

Tačan broj mrtvih u Stupnom Dolu još se ne zna. Strahuje se od velikog broja, jer je masakr izvršen i nad malom djecom, starcima i bolesnicima, uz paljenje leševa. Dio zarobljenih u Stupnom Dolu HVO Vareš je odveo u nepoznatom pravcu, kaže se na kraju saopštenja.

50 GODINA**SARAJEVO
GODINA LI
Broj 16298****Utorak,
26. X
1993. godine****Cijena 15.000 BHD**

D-B

**SILAJDŽIĆEVO PISMO SAVJETU
BEZBJEDNOSTI**

Genocid se nastavlja

SARAJEVO, 25. OKTOBRA/LISTOPADA (BH PRESS) — Obavještavamo vas o posljednjem nizu masakra koji su napravili hrvatski ekstremisti u selu Stupni Dol kod Vareša u centralnoj Bosni. Za sada se ne zna broj ubijenih, ali je poznato da je čitavo selo uništeno, svi ljudi poubijani, uključujući i djecu. Genocid se nastavlja, kaže se u pismu koje je ministar inostranih poslova Bosne i Hercegovine dr Haris Silajdžić uputio danas predsjedavajućem Savjeta bezbjedno-

sti.

S obzirom da se, i pored svih napora koje Vlada BiH ulaže na iznalaženju mirnog rješenja i poboljšanju humanitarne situacije nastavlja razaranje, izgladnjavanje stanovništva i genocid, zahtijevamo da Savjet bezbjednosti urgentno poduzme sve mjere iz svoje nadležnosti, na temelju usvojenih relevantnih rezolucija, kaže se u pismu dr Harisa Silajdžića, upućenom predsjedavajućem Savjeta bezbjednosti.

IZ UNPROFOR—a

Potvrda masakra u Stupnom Dolu

Glasnogovornik UNPROFOR—a Bil Ajkman tvrdi da je čišćenju sela Stupni Do prethodila ofanziva Armije BiH na hrvatsko selo Kopjari

Povodom masakra o kojem je armijski pres izvjestio prekjuče, a odnosi se na napad postrojbi HVO na muslimansko selo Stupni Do u području Vareša, sarajevski sektor UNPROFOR—a je na jučerašnjoj konferenciji za novinare iznio i svoje podatke o toj nesreći. Naime, po riječima glasnogovornika UN Bil Ajkmana, u protekli četvrtak Armija BiH je započela snažnu ofanzivu prema Varešu, tačnije na selo sa većinskim hrvatskim stanovništvom, Kopjari.

— Na taj način je trebalo da se to mjesto poveže sa slijedećim većim dijelom pod kontrolom Armije BiH — rekao je Ajkman, i dodao da je to selo potpuno očišćeno. No, podataka o ubijenim civilima UNPROFOR nema.

— Nakon toga je, u subotu, HVO krenuo na mjesto Stupni Do i navodno tamo počinio masakr civila, a sve kuće popalio — kazao je Ajkman.

On je naglasio da u subotu na tom mjestu nije bilo promatrača, niti pripadnika UN, no, dan kasnije su pripadnici nordijskog bataljona pokušali da uđu u selo. Nažalost, njima je onemogućeno da se približe mjestu masakra dovoljno blizu da bi mogli sve posvjedočiti, ali su ipak vidjeli da je selo spaljeno. HVO je na jednoj barikadi prije ulaska u Stupni Do otvorio vatru na nordijske vojnike — objasnio je Bil Ajkman.

PROTEST IO OKRUGA SARAJEVO

Da fašizam ustukne

SARAJEVO, 25. OKTOBRA/LISTOPADA (BH PRESS) — Izvršni odbor Okruga Sarajevo uputio je protest Savjetu bezbjednosti UN, komandantu UNPROFOR—a za bivšu Jugoslaviju i komandantu UNPROFOR—a za Bosnu i Hercegovinu, povodom zločina koji su 23. oktobra ove godine učinile ekstremne postrojbe HVO—a u selu Stupni Do u opštini Vareš.

U protestu se, između ostaloga, kaže da su ekstremisti HVO cijelo jedno pitomo bosansko selo spravili sa zemljom i pri tome na najsvirepliji način ubili veliki broj žena, djece i staraca. Od ukupno 250 stanovnika, Muslimana, samo 16 njih je uspjelo umaći ustaškoj kani. Ugašeno je svih 80 ognjišta, a

spaljeno je ili do temelja porušeno svih 56 kuća. Stravični prizori smrti moraju izazvati bar malo sažaljenja i biti poticaj za akciju, jer mirno gledati a ne reagovali na zločin ravno je učestvovanje u njemu, kaže se u protestu.

Pravovremenim političkim i vojnim aktivnostima pokušajte vratiti povjerenje koje su Vam iskazali građani Bosne i Hercegovine, prilikom dolaska na ove prostore da doprinesete da fašizam zauvijek ustukne i nestane, stoji na kraju protesta izvršnog odbora Okruga Sarajevo upućenog Savjetu bezbjednosti UN i komandantima UNPROFOR—a za bivšu Jugoslaviju i Bosnu i Hercegovinu.

Osuda zločina u Stupnom Dolu

Svjetska zajednica jučer je osudila masakr koji su nad bošnjačkim stanovništvom počinili pripadnici HVO—a u selu Stupni Do. Tako su jučer u svojim saopštenjima ovaj masakr osudili i britansko ministarstvo vanjskih poslova, švedska i francuska vlada. Austrijski ministar vanjskih poslova Alojz Mok pozvao je hrvatsku vladu da ispita odgovornost za ovaj pokolj i spriječi moguća ponavljanja ovakvih incidenata. Mok je podsjetio kako se Hrvatska obavezala da će od bosanskih Hrvata tražiti poštovanje ljudskih prava i rekao da ništa ne može opravdati ovaj varvarski čin.

Bosna i Hercegovina
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
Općinsko vijeće općine Vareš

SLUŽBENA TAJNA
STROGO POV.

D-2

Broj: OVV-M.P.-74/97.
Vareš, 21.svibnja 1997.god.

n/r. dr. Anto Nobile

PREDMET: Informacija o stanju Hrvata
općine Vareš u periodu od
17.X.1993. do danas.

UVOD

U redovima koji slijede želimo reći više podataka o stanju i događajima koji su se dogodili na području općine Vareš preostalom civilnom pučanstvu nakon protjerivanja Hrvata 02.XI.1993. godine.

Za podsjećanje treba istaći nekoliko bitnih činjenica. Za napad na Vareš u vojničkom smislu, može se uzeti 17.X. 1993. godine, kada su pripadnici Trećeg korpusa izvršili napad na Liješnicu u predjelu zvanom Kruškovac u našoj zoni odgovornosti. Četiri dana kasnije 21.X.1993. godine iz sela Dragovići napadnuto je selo Kopjari u zoni odgovornosti brigade "Bobovac" u kojem su učestvovala pored jedinica Trećeg korpusa i muslimanske snage iz vareških sela Dragovići, Mijakovići, Striježevo i Ostrlja. Zatim se vrše oružane provokacije te sve žestća granatiranja sela Gornja i Donja Borovica. U takvoj situaciji civilno pučanstvo ova dva sela se 30. i 31.X.1993. godine, povlači u cijelosti prema gradu Varešu. Tih dana eskaliraju napadi na zonu odgovornosti HVO iz više pravaca, te se civilno pučanstvo uz crtu obrane sve više povlači prema gradskom dijelu i to 30. i 31.X. i 01. i 02.XI.1993.godine.

.../...

Dana 30.X.1993. godine, pripadnici Drugog korpusa napali su i u tjeku dana zauzeli selo Duboštica, nakon čega se borbena djelovanja prenose prema planini Zvijezdi.

Dana 02.XI.1993. godine, dolazi do sveopćeg napada muslimanskih snaga iz tri pravca. U tim napadima iskazana je velika agresivnost muslimanske vojske te je uz veliku paniku koja je zavládala kod civilnog pučanstva donesena odluka da se počne sa evakuacijom civila. Evakuacija je započeta 2./3.XI.1993. godine i nastavljena 03.XI.1993. kada je u najvećem broju evakuirano većinsko Hrvatsko civilno pučanstvo naše općine. Evakuacija je izvršena preko teritorije koju je u to vrijeme držala vojska republike srpske (Brgule, Nišić) u pravcu Kiseljaka i Kreševa. Na prostorima općine Vareš koje je narednih dana zauzela A BiH ostalo je 914 Hrvata.

ETNIČKO ČIŠĆENJE

Prema podacima koje su prikupili pripadnici uniformirane policije PS Vareš-Daštansko i Općinsko vijeće općine Vareš, na području općine Vareš nakon 03.XI.1993. godine, dogodilo se niz događaja i pojava koje nedvosmisleno ukazuju i naveđe na osnovanost sumnje na vršenje najtežih KD (ubistava) a ima i elemenata koji navode na osnovanost sumnje da je bilo i KD ratnog zločina.

Pored podataka koji će biti izneseni na različitim mjestima kao što su: Općinsko vijeće Vareš, Župni ured Vareš i Vijaka, Župnik župe Borovica, Vojni sud Kiseljak, PS Kiseljak, TV Kiseljak, služba SIS-a 96. Domobranske pukovnije "Bobovac" i služba SIS-a brigade Ban Jelačić, komisija HR HB za ispitivanje ratnih zločina nalazi se više dokaza kao što su (pismene izjave, foto-slike, video trake, tonski snimljeni materijali, pismene izjave, službene bilješke, kopirani dokumenti uzeti od pripadnika A BiH i drugi dokumenti) koji

potvrđuju osnovnu tezu da su pripadnici A BiH prilikom ulaska na područje općine Vareš na vrlo svirep i okrutan način se osvećivali nedužnom, nenaoružanom i nezaštićenom civilnom puku koji je, ipak u manjem broju, ostao kod svojih domova i dočekao "oslobodioce". Svoj bijes i surovost muslimanski vojnici su iskaljivali ubijajući umirovljenike, stare i nemoćne osobe, paleći kuće, skrnjavljajući i uništavajući crkve, kapele i groblja, silujući i pljačkajući nedužni narod.

U slučaju nekih naselja i sela kao što su Gornja i Donja Borovica, Kopjari, Mir pa i Semizova Ponikva cilj je, očito, bio sravniti sela sa zemljom kao više nikada ne bi bilo mogućnosti da se tu Hrvati vrate. Takvo sistematično pljačkanje, paljenje i pustošenje, faktički, svega što je bilo u stambenim objektima koje se, ne rijetko završavalo dizanjem krovova sa domova moglo je imati jedini cilj totalnog uništavanja i onesposobljavanja objekata za stanovanje. Vašingtonskih sporazuma, a dijelom i nakon tog vremena ponašanje pripadnika A BiH je bilo tako kao da se mi nikada više niti možemo, hoćemo, odnosno smijemo vratiti. U gradu Varešu su domaći pripadnici Muslimansko-Bošnjačkog naroda na juriš zauzeli stanove protjeranih Hrvata, a nakon njih su doselile i grupe stanovnika iz sela Zubeta, Ravne, Crna Rijeka, te Olova, Sokolca i nekih drugih mjesta. Godinama teško sticana pokretna imovina našeg pučanstva je preko noći promijenila vlasnika i odvučena za Olovo, Živinice, Tuzlu, Brezu, Kakanj, Visoko, odnosno prisvojena od domaćih Bošnjaka naših dojučerašnjih susjeda.

Neka hrvatska sela kao što su Očevija i Vijaka (djelimično) i cjelokupno gradsko područje Vareša smišljeno i sistematično su naseljavana muslimanskim stanovništvom sa ciljem da se u potpunosti izmijeni demografska struktura pučanstva. Perfidno etničko čišćenje u najpraktičnijem smislu bilo je na djelu. Ono je, čak, još perfidnije krajem proljeća i početkom ljeta 1994. godine, kada su muslimanske

.../...

civilne vlasti u Varešu pod parolom sprovedbe osnovne ustavne kategorije da svako ima pravo povratka na svoje ognjište dozvolile da više stotina, možda čak i 1000 Hrvata se zaista i vrati vrati iz Kiseljaka u Vareš. Nakon toga uslijedila je zabrana daljeg povratka Hrvata i uvedena strahovita represija, te je po samo njima znanim kriterijumima jedan, manji, broj Hrvata (oko 300) zaista i mogao ostati bez ikakvih prava, dok je nastao pravi lov na nepcželjne koji su na dosta rigorozan način, silom, vraćeni odakle su i došli, znači u Kiseljak.

Od tada pa do danas civilne i vojne vlasti A BiH u Varešu čine sve kako bi što više zagorčali život civilnom pučanstvu i pripadnicima 96. Domobranske pukovnije "Bobovac" Vareš. Zabranjuje se bilo kakva komunikacija između civilnog puka Daštanska i Kiseljaka iako potpisani sporazumi to dozvoljavaju. Izbjegava se i ignoriše bilo kakav sastanak predstavnika civilne vlasti Vareša i Daštanska. Ne pomažu, na žalost ni brojna pismena i usmena obraćenja Predsjedniku Federacije, predstavnicima vlasti Republike Hrvatske te predstavnicima Muslimanske vlasti. Postavlja se pitanje dokle tako. Zašto se ovom narodu više ne pomogne jer podaci koji slijede, iako su surovi i porazni nisu obeshrabrili naše bojovnike i civilno pučanstvo koji i pored svega, u dosta velikom broju, žele da se vrate i žive u svojim domovima gdje su živjeli i njihovi preci.

Ubijeni, silovani, nestali

Pripadnici A BiH su na području općine Vareš (nakon 03.XI.1993. godine) na vrlo podmukao i svirep način ubili više civila muškog spola, prema našim saznanjima treba istaći da se u gotovo svim slučajevima radilo o starijim osobama od kojih većina ne spada u kategoriju vojnih obveznika. Svi te osobe su u trenutku lišavanja života, prema našim podacima bili nenaoružani i nisu pružali ni pasivni a kamo li aktivni otpor.

.../...

U selu Donja Borovica nakon povlačenja vojske i civila u selu je, ipak, ostalo nekoliko osoba koje su ubijene u vremenu od 3.-8. studenog 1993. godine. To su:

1. ILIJA IVKIĆ, sin Andrije rođen 1941. godine. Ubijen je ispred svoje obiteljske kuće. Leš su pronašli pripadnici UN-a. Isti je imao više prostrjelnih rana po tijelu te dvije rane u predjelu grudi i stomaka koje potiču, vjerojatno, od uboda noža. Ilija Ivkić pokopan je naknadno na Kataličkom groblju u Kiseljaku.
2. STJEPAN MARKOVIĆ, sin Ilije rođen 1938. godine. Ubijen ispred svoje obiteljske kuće. Leš pronašli pripadnici UN-a. Tijelo je prema podacima kojima mi raspolažemo bilo masakrirano. Zatiok glave smrskan tupim predmetom. Ispod vrata vidljiva rana koja, vjerojatno, potiče od noža, te više prostrjelnih rana po tijelu zadobijenih iz vatrenog oružja. Tijelo ubijenog Stjepana Markovića naknadno je sahranjeno na Kataličkom groblju u Kiseljaku.
3. MARKO PARIĆ, sin Mate 1934. godine rođen. Prema podacima UN-a, ostaci tijela imenovanog nisu pronađeni ispod njegove spaljene obiteljske kuće u selu Donja Borovica.
4. IVO VUKANČIĆ, sin Ilije rođen 1915. godine. Leš imenovanog još nije pronađen. Postoji sumnja da je isti ostao u kući koju su pripadnici A BiH zapalili i koja je ubrzo u potpunosti izgorila.
5. MATO IVKIĆ, sin Andrije rođen 1935. godine. Prema našim podacima istog su ubili pripadnici 7. Muslimanske brigade u kući a zatim istu zapalili.

Pored ovih civilnih žrtava koje su svirepo ubijene u svojim domovima u susjednom selu Gornja Borovica u blizini zgrade škole predstavnici UN-a prilikom svog posjeta i obilaska ovog terena pronašli su leš bojovnika HVO KRUNU DJAKOVIĆ, sin Željka rođen 1963. godine. Isti je poginuo prilikom povla-

.../...

čenja HVO iz Borovice iz vatrenog oružja. Međutim tijelo je naknadno masakrirano. Glava smrskana tupim predmetom, a na grudima je bilo više rana koje, vjerojatno potiču od uboda noža. Tijelo ubijenog pokopano je naknadno na katoličkom groblju u Kiseljaku.

U naselju Rajčevac u Vareš Majdanu, ispred svoje obiteljske kuće ubijen je FERDO LOVRENOVIĆ, bez razloga i povoda, nenaoružani civil.

U istom naselju u blizini obiteljske kuće, takodje iz vatrenog oružja ubijen je nenaoružani civil JOZO PETROVIĆ. Obadvije osobe ubijene su isti dan, najvjerovatnije 05. ili 06. studenog 1993. godine.

U naselju Kralupi u Vareš Majdanu, iznad katoličke crkve ispred šupe ubijen je JERKO TERZIĆ, prvih dana po upadu muslimanske vojske u Vareš.

U svom stanu u Vareš Majdanu u ul. Kraljice Katarine ubijen je umirovljenik SVETISLAV JAZIĆ. Prema nedovoljno provjerenim podacima imenovani je pljačkašima svoje imovine koji su sve redom iznosili u njegovom prisustvu rekao "Pa zar to radi A BiH", nakon toga jedan od pljačkaša ga je ubio iz automatske puške. Interesantno je napomenuti da ovaj čovjek ima sina koji živi u Visokom i koji je pripadnik postrojbi A BiH.

U stanu svog brata u ul. Kralupi u Vareš Majdanu ubijen je ALOJZIJA ČOVIĆ, zvani Alko. Imenovani je ostao nakon izmještanja naroda i vojske i na tom mjestu dočekaao "oslobođioce".

U gradu Varešu (stari dio grada) prvih dana po ulasku muslimanske vojske ubijen je IVO PEJČINOVIĆ, zvani Altoka. Prema našim podacima ubistvo se dogodilo u blizini kuće Krune Antića.

U selu Brezik pripadnici A BiH ubili su dvije civilne osobe i to:

PERO MILETIĆ, umirovljenik. Stanovao u baraci u naselju Brezik u kojoj je i ubijen, a nakon toga barska je zapaljena i u potpunosti izgorila.

U istom selu ubijen je IVO JELIĆ, civil koji se u trenutku ubistva, prema našim podacima, nalazio u kući Marka Mirčića.

Postoji osnovana sumnja da su pripadnici A BiH na našem prostoru izvršili i dva krivična djela silovanja. Jedno je zabilježeno u gradu Varešu nad Željkom Petrović koje se dogodilo u naselju Ljepovići. Drugo silovanje se dogodilo u selu Vijaka nad Marinkom Franjkić, starijom ženom nastanjenom u zaseoku Tribija.

Uz naprijed navedene podatke treba istaći da se tri osobe na našem području vode kao nestale. U prvom slučaju riječ je o BOŽI SKELEDŽIĆU, sin Mate iz Očevije koji je, prema našim podacima, nestao iz ovog sela u proljeće 1994. godine. Od tada pa do danas niko od bliže familije imenovanog, niti pak od žitelja ovog sela nema podataka šta se dogodilo.

U drugom slučaju riječ je o dvije osobe iz sela Ratanj, općina Kakanj, koje su se prilikom napada i zauzimanja sela Kopjari nalazile u tom selu. Riječ je o IVI TEŠEVČIĆ i TONKI TEŠEVČIĆ. Od 21.X.1993. godine, pa do danas nitko od rodbine imenovanih ili pak njihovih poznanika nema niti jedan pouzdan podatak šta se sa njima dogodilo.

Crkve, kapele i groblja

Sa kakvim su namjerama ušli Muslimanski "oslobodioci" vidi se i iz primjera njihovog odnosa prema crkvama, crkvenim kućama, kapelama i grobljima hrvatskog pučanstva. Oni su u nekim slučajevima sa tolikom brutalnošću pristupili uništavanju tih katoličkih simbola, da čovjek ne može a da se ne zapita, da li su takvim odnosom, u stvari, željeli zatrti za sva vremena sve ono što iole podsjeća na hrvatstvo, kršćanstvo, njihove simbole, običaje i tradiciju. Jer kako drugačije objasniti svu surovost pripadnika A BiH koji su u selima Gornja i Donja Borovica uništili i zapalili sve što se može. Ubijali su ljude, uništavali kuće i pomoćne objekte, a

završili ili možda počeli sa katoličkom crkvom "Gospodinova preobraženja" koja je totalno uništena. Župna kuća je također totalno uništena. Unutarnji prostor crkve je pravo zgarište puno otpadnog materijala. Kapele na grobljima u ovim selima su provaljene i opljačkane, a na istim su polupani križevi. Na platou ispred crkve u Gornjoj Borovici srušen je veliki križ koji je oboren sa vrha tornja i polomljen. Muslimanski ratnici ovakvim činom kao da su htjeli uništiti i obesčastiti sve što je nosilo simbole druge vjere i tradicije.

U zaseoku Borovičke Njive kapela u mjesnom groblju je demolirana, a nekoliko spomenika na katoličkom groblju je oštećeno.

U susjednom selu Kopjari mjesno katoličko groblje skrnavljeno je pucanjem iz vatrenog oružja po spomenicima. Svi ljevani križevi koji se nalaze na nadgrobni spomenicima su izvaljeni, neki pobacani po groblju. Tri spomenika potpuno su prevrnuta. Kapela totalno demolirana i oštećena. Gotovo da nema groba po kojima se ne vide tragovi pucnja iz vatrenog oružja.

U katoličkom groblju u selu Duboštica pripadnici A BiH nasilno su otvorili ulazna vrata kapele.

U selu Mir, Muslimanski vojnici su u dva navrata u toku 1996. godine, u potpunosti oskrnavili groblje i kapelu. Prvi puta u srpnju 1996. godine, a drugi puta u noći između 02. i 03. studenog 1996. godine, kada su potpuno uništena kapela i 60 spomenika (svi drveni i željezni križevi polomljeni, a spomenici polupani).

U selu Bijelo Borje pripadnici A BiH u noći 2/3. studenoga 1996. godine, pripadnici A BiH u potpunosti oskrnavili groblje i kapelu 14 spomenika svi željezni i drveni križevi polomljeni, a spomenici polupani.

Postoji osnovana sumnja da su počinitelji HALID, BAJRO, MUFID, i HIMZO LIKIĆ iz sela Stupni Do.

.../...

U župi Vijaka na više mjesta su vidljivi tragovi barbarskog i vandalskog ispoljavanja mržnje prema hrvatskom puku i njegovim svetinjama. Nasilno je provaljeno u župnu crkvu u selu Gornja Vijaka i iz iste ukradeno nešto crkvene imovine. Župna kuća koja se nalazi uz crkvu obijena je, opljačkana te dijelom oštećena. Na sve strane razbacivane su crkvene stvari (crkvene slike, križevi i sl.). U župnoj kući su Muslimani zatvarali krupnu stoku i ovce.

U selu Donja Vijaka na kapeli u samom groblju odvaljena su ulazna vrata i iz iste je sve otudjeno, dok je u samom groblju jedan križ slomljen.

U selu Krčevine (Vijaka) na zvoniku ima tragova pucanja iz vatrenog oružja, a u mjestu zvanom "Raskrstje" uništen je lik Isusa na velikom ljevanom križu.

Župnik Vijačke župe fra Željko Filipović, neposredno po upadu A BiH u selo fizički je napadnut i pretučen pred crkvom od pripadnika ovih postrojbi. I nakon ovog slučaja u dva navrata župnik je pretresan i maltretiran od pojedinih pripadnika Muslimanske vojske.

U selu Očevija nasilno su provaljena vrata u mjesnu crkvu. Otudjen je dio crkvenih stvari, te iznesen veliki križ i loo-tinjak metara dalje, bačen na smetljište.

Na mjesnom groblju Pogar od strane Muslimanske vojske oštećeno je nekoliko spomenika iz vatrenog oružja, a crkva je granatirana i na istoj je polupano dosta stakala.

Ulazna vrata Katoličke crkve u Vareš Majdanu nasilno su provaljena bez uzimanja crkvenih stvari.

Crkva na groblju Brezik oštećena je usljed ratnih dejstava. Naime, pripadnici A BiH ovaj vjerski objekat koristili su kao vatrenu točku prema pripadnicima HVO.

U selu Borovica (gornja i donja) je obitavalo 262 domaćinstva. Zapaljeno je 340 kuća, te 750 ostalih gospodarskih objekata.

Selo Kopjari imalo je 150 pučana. Selo je dva puta zauzimana od muslimanske vojske. U prvom naletu zapaljene su dvije kuće, a u drugom naletu uglavnom preostale kuće, a koje nisu zapaljene prvo su opljačkane a potom devastirane.

Borovičke Njive imale su 11 domaćinstava, sve kuće su opljačkane i devastirane.

Selo Duboštica imalo je 29 domaćinstava, četiri kuće su zapaljene, ostale opljačkane i potpuno devastirane.

Selo Kopalište imalo je 17 domaćinstava, nema zapaljenih kuća, ali su sve opljačkane i devastirane.

U selu Pogar obitavalo je 120 domaćinstava. Zapaljeno je 28 kuća, te 16 ostalih gospodarskih objekata. Kuće koje nisu napuštene opljačkane su i devastirane.

Sela Semizova Ponikva i Položac sa 44 domaćinstva, zapaljeno je 20 kuća i 34 ostala gospodarska objekta. Kuće koje nisu napuštene opljačkane su i devastirane.

U selu Ivančevo obitavalo je 49 domaćinstava. U kućama u kojima nije niko ostao sve su opljačkane i potpuno devastirane. Nije zapaljena niti jedna kuća, ali zapaljeno je 5 gospodarskih objekata.

Selo Krčevine imalo je 75 domaćinstava. Zapaljeno je 18 kuća i 10 gospodarskih objekata. Sve ostale kuće su opljačkane i devastirane.

U selu Radoševići obitavalo je 62 domaćinstva, sve kuće opljačkane i devastirane. Nije bilo zapaljenih objekata.

Selo Tribija imalo je 15 domaćinstava, samo jedna kuća zapaljena, a ostale opljačkane i devastirane.

U selu Donja Vijaka sa 50 domaćinstava, zapaljene su dvije kuće i dva gospodarska objekta, a ostale kuće su opljačkane i potpuno devastirane.

Očevija (donja i gornja) - imala je 120 domaćinstava. Jedna kuća zapaljena, a kuće koje su ostale prazne opljačkane su i devastirane.

Bijelo Borje imalo je 15 domaćinstava. Zapaljene su dvije vikend-kuće i dva gospodarska objekta. Ostale kuće opljačkane i devastirane.

U selu Mir obitavalo je 44 domaćinstva. Zapaljeno je 15 kuća, jedna vikend-kuća, dva objekta mjesne zajednice i 21 gospodarski objekat. Ostale kuće opljačkane i devastirane.

Selo Diknići imalo je 44 domaćinstva. Zapaljene su 4 kuće i dva gospodarska objekta.

Selo Mlakve imalo je 7 domaćinstava, jedna kuća je zapaljena, a ostale opljačkane i devastirane.

U selu Brezik obitavalo je 60 domaćinstava. Zapaljeno je 8 kuća i 2 gospodarska objekta. Ostale kuće opljačkane i devastirane.

Selo Pržići je u zoni djelovanja HVO-a. Nekoliko kuća je oštećeno, a dva gospodarska objekta zapaljena usljed ratnih dejstava.

U selu Kolonije - Pržići, obitavalo je 34 domaćinstva. Zapaljeno je 9 kuća, 5 društvenih objekata u kojima je bilo devet stanova. Zapaljena je jedna vikend-kuća i 6 gospodarskih objekata. U preostale kuće u koje se uglavnom vratilo pućanstvo bile su opljačkane i devastirane.

U selu Tisovci obitavalo je 50 domaćinstava. Zapaljeno je 5 kuća u tjeku sukoba, a poslije primirja zapaljene su još dvije kuće. Ostale kuće su potpuno opljačkane i devastirane.

Selo Javornik imalo je 62 domaćinstva. Zapaljene su dvije kuće, a ostalo opljačkano i devastirano.

Selo Ljepovići imalo je 84 domaćinstva. Zapaljena jedna kuća, ostale opljačkane i devastirane.

U selu Osoje obitavalo je 25 domaćinstava, dvije kuće zapaljene ostale opljačkane i devastirane.

Sela Zvijezda i Ponikva imalo je 35 domaćinstava. U tijeku napada izgorio hotel "Ponikve", zgrada Lovačko doma, objekat za stanovanje radnika "Šumarstva" u Ponikvama, kao i društveni objekat sa četiri stana.

Grad Vareš - Vareš Majdan, u napadu A BiH na Vareš, ostalo je 750 osoba Hrvata i oko 70 Srba. U sve napuštene osobne kuće i stanove uselilo se Muslimansko stanovništvo, koje je u potpunosti vršilo pljačkanje sve hrvatske imovine, devastiranje kuća i stanova po njihovu napuštanju istih i sl.

U tijeku napada armije na Vareš, izgorio je stambeni kompleks "K" objekata ("K-4, K-5, K-6, K-7") sa 84 stana, skladište hrane, silos, a od obiteljskih objekata zapaljeno je 5 kuća, a poslije potpisivanja primirja zapaljene su još 3 obiteljske kuće.

U Vareš Majdanu izgorio je stambeni objekat sa četiri stana. Poslije potpisivanja primirja nastalo je masovno uništavanje i pljačkanje hrvatske imovine.

Pljačku i devastiranje sve hrvatske imovine počinilo je muslimansko stanovništvo i vojnici A BiH.

Svjedoci događaja

Ono što će u postupku dokazivanja određenih kriminalnih radnji i postupaka jednog broja pripadnika A BiH pred nadležnim sudskim tijelima biti, svakako, najteže jeste naći svjedoke i očevidce kao i druge dokaze na osnovu kojih bi se mogle teretiti osobe, počinioci naprijed opisanih djela.

Za događaje koji su se dogodili u selima Gornja i Donja Borovica postoje tri živa svjedoka koji su u to vrijeme ostali u selu. To su Ilija i Manda Kalfić, bračni par, žitelji ovog sela koji trenutno žive u gradu Vareš. Uz njih svakako bi trebalo uzeti iskaz od Blaške (Andrije) Ivkić, koji je u međuvremenu napustio Vareš i prema našim saznanjima trenutno boravi u Zagrebu. Uz njih svakako treba konsultirati službena izvješća pripadnika mirovnih snaga UN-a, koji su redovno obilazili naprijed navedena sela i o zatečenom stanju sigurno informirali više zapovjedništvo. Često se spominje ime jednog od časnika UN-a snaga po imenu MC KEE.

U selu Semizova Ponikva prvih dana po zauzimanju istog takodje je ostalo nekoliko mještana koji bi imali što reći o zbivanjima iz tih dana. To su: Kaja Marić, Pero Džoja Krešo Dodik i Jozo Franjković

Na području župe Vijaka svjedok mnogih događaja je svakako župnik fra. Željko Filipović, koji se u tom periodu i najviše kretao te kontaktirao sa preostalim Hrvatima na ovom području.

U selu Pogar bilo bi svakako interesantno čuti viđenje Stjepana Šurkića, predsjednika ove MZ i predsjednika ogranka stranke HSS za Vareš. Uz njega svo vrijeme su u ovom selu boravili između ostalih i Ivo Barnjak i njegov sin Gabriel, nastanjen u zaseoku Barice, te Rudo Šimičević i Marko Mutić iz istog sela.

Svjedok mnogih događaja u selu Očevija je, nesumljivo, Ljuban Vijačkić, koji je svo vrijeme radio na pumpi vodovoda za grad Vareš i ujedno obučavao više pripa-

dnika muslimanske nacionalnosti za obavljanje ovog posla. Uz njega bi, po našem mišljenju, bilo interesantno i svjedočenje Mije Semunovića žitelja ovog sela.

Nakon 03.XI.1993. godine, u selu Kopališta je prema našim saznanjima ostala jedna civilna osoba koja i danas živi u ovom selu. Riječ je o Verki Dusper koja bi nesumljivo, mogla dati interesantan iskaz.

U naseljima Tisovci i Brezik s obzirom na blizinu crte razgraničenja A BiH i postrojbi HVO prema našim saznanjima jedno kraće vrijeme je boravio Božo Halbašić nakon toga protjeran iz ovog sela.

U selu Diknići koje je također bilo u blizini crte razgraničenja postrojbi A BiH i HVO ostalo je malo žitelja. Prema našim podacima i nakon 05.XI.1993. godine, jedno izvjesno vrijeme u ovom selu su boravili njegovi žitelji Petar Božić po zanimanju veterinar i njegova sestra Ivanka te Marijan Franjić. Svo troje naprijed navedenih osoba sada žive u Varešu nakon što su protjerani od strane pripadnika A BiH.

U selu Duboštica ostala je nakon 03.XI.1993. godine manja grupa Hrvata od kojih posebno izdvajamo Vinka i Tihomira Pendića, te trgovca u ovom selu Miju Pavlića.

U zaseoku Borovičke Njive (župa Borovica), prema našim saznanjima, ostao je samo jedan žitelj, a to je Ilija Nikolić.

Za prostore Vijake, Očevije, Zvijezde, Ponikve i Vareša, dosta sigurno interesantnih podataka o vojnim formacijama koje su napale, ušle i zadržale se na tim mjestima nakon 03.XI.1993. godine, može dati Zdravko Dujmović koji se u tom periodu i nekoliko mjeseci poslije nalazio u Olovu. Imenovani je obavljao dužnost komandira uniformirane civilne policije u SJB Olovo, a bio je i predsjednik HVO Olovo. Imenovani trenutno radi na poslovima inspektora za metodologiju rada pri uniformiranoj policiji MUP HR HB u Mostaru.

U gradu Varešu prema našim podacima Franjo Dužnović nastanjen u naselju Ljepovići sve ono što je vidio naj-

većim dijelom je i zapisao. U naselju Kota svjedoci svih događaja Rafo i Marija Grgić. U samom gradu dosta podataka ima Mihovil Franjković zvan Planda, Dragan Brković sin Ilije te Ljubo Rajić. Naglašavamo da je svo vrijeme u gradu Varešu boravila Katarine Tomić predsjednica Osnovnog suda u Varešu, koja i danas obnaša tu funkciju te njen muž Tomislav Tomić jedan od lidera stranke SDP u Varešu. Bilo bi svakako zanimljivo i svjedoženje Ljerke Matošević profesorice u Srednjoškolskom centru koja je u nekoliko navrata javno kritikovala ponašanje Vareške civilne vlasti u svezi sa upisom hrvatske djeđe u školu, te zbog svojih stavova često bila kritikovana od direktora ove ustanove Alije Gogića.

Na posebnom mjestu kada je riječ o problematici grada Vareša i Vareš Majdana bili bi podaci i saznanja koje ima župnik Vareške župe fra. Mato Topić i ostali svećenici koji za svo ovo vrijeme su ostali u Varešu.

Za gradski dio Vareš Majdana dosta podataka o naselju Rajčevac te iskaze pod kojim su okolnostima ubijeni Ferdo Miočević i Jozo Petrović mogu dati njihove preživjele supruge koje i danas žive u ovom naselju. Svakako bi trebalo čuti šta se dešavalo u Vareš Majdanu od Ive Čovića čiji je brat Alojzija Čović ubijen nakon ulaska u BiH. Od svjedoka ističemo još Dragana Pranjića i njegovu suprugu Zlatu. Želimo istaći da je u ovom dijelu grada krajem 1993. godine, za komandira civilne policije Vareš Majdan pri SJB Vareš postavljen Ivan Lučić koji je ovu dužnost obnašao sve do kraja 1994. godine, a sada trenutno radi na poslovima krim inspektora za opći kriminal za SJB Vareš.

Izvršioc i - počinioci djela

Ke su počinioci i izvršioc i naprijed navedenih djela?

Keđa bismo to znali odđa bi sigurno išli sa prikupljenim dokazima pred nadležne sudske organe Herceg-Bosne .

.../...

te Federacije, a vjerojatno ne bi bio zaobidjen ni Međunarodni sud u Hagu koji bi presudili. Međutim, u ovoj fazi prikupljanja podataka možemo sa velikom sigurnošću govoriti o odgovornosti pripadnika pojedinih postrojbi koje su nanijele velika zla preostalim žiteljima Vareške općine te izvršili nezapamćene pljačke.

Sa velikom sigurnošću znamo da su u sela Gornja i Donja Borovica ušli dijelovi 7. Muslimanske brigade i Kakanjska brigada 3. Korpusa.

U sela Pogar, Zaruđe i Strica ušli su pripadnici 119. Muslimanske brigade iz Banovića, u sela Vijačke župe Vijaka, Tribija, Radoševići, Krčevine, Ivančevo ušle su postrojbe Izvidjačko diverzantske čete 1. Olovske slavne brigade.

Selo Očevija "oslobodili su" dijelovi 2. bataljona 1. Olovske brigade iz pravca Zubeta i Ravni.

U grad Vareš su ušli pripadnici 2. Korpusa i to postrojbe 119. Banovičke brigade, 1. Olovske brigade, Kladanjska brigada A BiH kao i specijalne postrojbe ovog Korpusa (Živiničke ose, Lukavički medvjedi i Olovski džokeri) pod komandom zamjenika komandanta 2. Korpusa Ramiza Suvalića i njegovog pomoćnika Abdulaha Bašića.

Gradski dio koji zovemo Vareš Majdan "oslobodili su" Taktička grupa sastavljena od pripadnika 329. Kakanjske brigade, 126. Visočka brigada, Brezanska brigada, Vareški samostalni odred te specijalne postrojbe 3. Korpusa A BiH (Frka četa, Crni labudovi, te izvidjačko diverzantska četa 7. Muslimanske brigade) svi pod zapovjedništvom Hašima Spahića i njegovog zamjenika Hrustema Mališevića.

Postoji osnovana sumnja da je najveći broj pljački i ostalih KD koja su se dogodila u selima Mir, Bijelo Borje, Brezik, Tisovci i Diknići su izvršili pripadnici 322. brdske brigade sastavljeni od pripadnika Muslimansko-Bošnjačkog naroda sa područja općine Vareš. Ova postrojba je od 05.XI.1993. godine, pa do danas stalno prisutna u naprijed navedenim selima.

Postoji osnovana sumnja da su sela Vijačke župe najvećim dijelom opljačkali pripadnici vojnih postrojbi A BiH te civili iz doline Krivaje (Careva Ćuprija, Solun, Ćuništa i druga sela Olovske općine te muslimani iz susjednih sela Mižnovići i Ligatići). Pripadnici PS Vareš-Daštansko posjeduju pisani dokument koji su napravili pripadnici muslimanske civilne policije iz kojeg se vide podaci sa imenima i prezimenima osoba muslimanske nacionalnosti i popis ukradenih stvari koje su opljačkane iz sela Vijačke župe.

Postoji osnovana sumnja da su najvećim dijelom selo Očevija opljačkale vojne formacije A BiH koje su ušle u to selo te civili iz susjednih muslimanskih sela Ligatići, Mižnovići, Solun i Musići.

Nesumljivo da dosta sigurnosnih podataka ima Bajro Rasumović načelnik bezbjednosti 3. operativne grupe 2. Korpusa koji je jedno vrijeme bio i smješten u selu Očevija.

Postoji osnovana sumnja da su ubistva, pljake, paljevine i skrnavljenja vjerskih objekata i grobalja u selu Gornja i Donja Borovica i Kopjari u najvećoj mjeri učinili pripadnici 7. muslimanske brigade A BiH (iz Zenice, Kaknja- posebno sela Brnjić i Nažbilj, te Muslimani iz sela Mijakovići i Dragovići.

Za potrebe nadležnog suda koji bude razmatrao konkretne slučajeve krivičnih djela sa područja općine Vareš, mogu svakako da se zatraže i podaci od SJB Vareš. Poznato nam je da su pripadnici ove stanice poduzimali, jedan manji broj stvari i predmeta od građana pa su neke od njih vraćali vlasnicima. U slučaju potrebe mogu se zatražiti na uvid i službeni podaci kojima raspolaže Osnovni sud Vareš koji, u koliko je obavljao svoju ustavnu funkciju, morao zajedno sa pripadnicima SJB preduzeti određene mjere prema učiniocima teških djela na svom području.

.../...

I na kraju ove Informacije umjesto bilo kakvog zaključka izdvojiti ćemo nekoliko najznačajnijih statističkih pokazatelja koji sami za sebe govore mnogo, a osobama kao što je Hrustem Mališević vjerojatno i da su veći ne bi ništa značili, međutim oni su bitni organima i tijelima koji gone i kažnjavaju učinioce takvih djela.

Od 03.XI.1993. godine na području općine Vareš pod kontrolom A BiH, prema našim podacima, ubijeno je 13 civilnih osoba, 3 civilne osobe vode se kao nestale, dok su dvije žene silovane. U istom periodu pripadnici A BiH zapalili su jednu crkvu, i jednu djelimično oštetili i opljačkali 4 katoličke crkve. Jedna župna kuća u potpunosti izgorila a jedna opljačkana. Provaljeno, oštećeno i opljačkano 6 kapeļa na isto toliko groblja na području općine. Pucanjem po spomenicima, rušenjem križeva izvaljivanjem spomenika skrnavljeno 5 katoličkih brobalja. Zapaljeno, uništeno i onesposobljeno preko 460 objekata za stanovanje, bez kompletnih podataka za društvene stanove. Spaljeno i uništeno preko 1000 pratećih objekata kao što su štale, šupe, garaže, pušnice i sl.

U prikupljanju informacija sigurnosnog karaktera sa kompletnog područja općine Vareš učestvovali su svi pripadnici uniformirane policije PS Vareš-Daštansko preteći tu problematiku po selima na teritorijalnom principu. Informacija predstavlja, siže do sada urađenog posla uz napomenu da pored iznijetih podataka u pojedinačnim informacijama o svakom selu ima još niz prikupljenih podataka. Naglašavamo da ovom prilikom nismo obradili područja koja su bila nastanjena većinskim stanovništvom srpske nacionalnosti (Flaninica, Slavin; Pajtov Han) koja su, takodje, prema podacima koji stižu do nas pretrpjela velika stradanja.

Dostaviti:

- 1 x Naslovu,
- 1 x Pismohrana

PREDSJEDNIK OV VAREŠ

Miroslav Pejčinović, dipl.ing./

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 OPERATIVNA ZONA SREDNJA BOSNA
 BRIGADA HVO "BOBOVAC" VAREŠ
 ZM PONIKVA - VAREŠ

OBRANA
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

Broj: 01-522-1/93
 Datum, 11. kolovoz 1993.g.
 Vrijeme, 16,20 sati

ZAPOVIJED ZA SPRIJEČAVANJE
 KRIMINALNA I ŠVERCA U SEKTORIMA
 I NA CRTAMA OBRANE,-

ZAPOVJEDNICTVIMA 1. I 2. BOJNE
 - N/R ZAPOVJEDNIKA -

Na temelju službenih izvješća o sve učestalijoj pojavi šverca i kriminalnih radnji civilnih osoba u sektorima i na crtama obrane, a u cilju efikasnijeg spriječavanja tih radnji i postupaka, donosim

Z A P O V I J E D

1. Po zapovijedi nadležnih uprava civilne i vojne policije iz Travnik i Viteza utvrđene su nadležnosti postrojbi civilne i vojne policije HVO glede kontrole prometa, vozila, svih vrsta roba i slobode kretanja civilnih osoba na prometnicama i uspostavljenim kontrolnim punktovima.
 Zadaca postavljenih posada civilne i vojne policije da dosljedno sprovode zakonske propise, uredbe i zapovijedi nadležnih policijskih organa HZ H-B i OZ SB kao i zapovijedi političkog i vojnog vrhovništva HVO Vareš.
2. U sektorima i na crtama obrane posebnu pozornost posvetiti civilnim i drugim osobama koje na bilo koji način izbjegavaju kontrolu prijenosa roba preko kontrolnih punktova civilne i vojne policije ili na neki drugi način pokušavaju nezakonito ili mimo utvrdjenih propisa prenijeti robe i ostvariti nezakonitu materijalnu korist.
3. Zapovjednici bojni imaju ovlaštenja da putem svojih zapovijedi preko zapovjednika satnija u sektorima, odnosno zonama odgovornosti na pravicima, putevima i kanalima za koje se utvrde da se istim vrši nezakoniti prijenos svih vrsta roba, po sopstvenim procjenama vrše povremene kontrole svih osoba koje se kreću pravicima i putevima izvan kontrolnih punktova na kojima kontrolu ostvaruju civilna i vojna policija.
 Težište kontrole ostvariti na pravicima koji vode prema selima: Daštansko, Višnjici, Tisovci i Pržići, zatim Striježevo, Stupni Do, Nijakovići i Dragovići.
4. Kontrola prijenosa svih vrsta roba u zonama odgovornosti satnija može se vršiti uz potpuni nadzor i kontrolu zapovjednika satnija.

D-3

2.-

Svako lice koje se uhvati da u zoni odgovornosti satnija vrši nezakoniti prijenos roba, mora se od strane vodje patrole privesti u zapovjedništvo satnije gdje će se komisijski i uz prisustvo vojne policija roba oduzeti, dati uredna potvrda za oduzetu robu, a ista sa jednim primjerkom zapisnika dostaviti u logistiku brigade ili bojni, ovisno o količini zaplijenjene robe, uz obavezno upoznavanje i znanje zapovjednika bojni i glavnog logističara brigade.

Raspodjela oduzete robe u bojnama može se vršiti samo po odobrenju zapovjednika bojni, uz prethodnu suglasnost zapovjednika ili glavnog logističara brigade.

5. Zabranjuje se strogo svaka zloupotreba i samovoljno ponašanje bojovnika u pogledu zaustavljanja civilnih osoba i oduzimanja roba, zbog čega vršiti poseban odabir ljudstva koje će vršiti patroliranje i kontrolu.
6. Svako nekontrolirano ponašanje bojovnika i samovoljno ponašanje, odnosno oduzimanje roba u cilju ostvarivanja osobne materijalne koristi, strogo sankcionirati uz primjenu najoštrijih stegovnih mjera, pa i pokretanja krivičnih postupaka.
7. Za nepoštivanje ove zapovijedi, kao i nedosljedno sprovođenje uputa koje iz nje proističu, osobno su mi odgovorni zapovjednici satnija i bojni.

EH/FP

Tipkano u pet (5)
primjeraka i

DOSTAVLJENO:

- 1 x zapovjednik 1. bojne,
- 1 x zapovjednik 2. bojne,
- 1 x zapovjednik VP HVO,
- 1 x Načelnik SIS-a,
- 1 x a/a

Emil Harah
Emil Harah

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

UPRAVA VOJNE POLICIJE MOSTAR
ZAPOVJEDNIŠTVO VI BOJNE VP
URED OPĆE-PROMETNE VP-e
Livno, 04.09.1993.god.

D-4

I Z V J E Š Ć E

o radu na punktevima II i III satnije VI bojne
Vojne policije

Prilikom obilaska punkteva u proteklom tjednu, primjetio sam da u većini slučajeva izgled vojnih policajaca ne zadovoljava, tj. izgledaju propisno odjeveni, većina ih je bez značke, narukavlja, kape, bijelog opasača, po čemu se ne može zaključiti da su vojni policajaci te djeluju kao paravojne formacije i izazivaju neugodovanje kod putnika pri zaistavljanju. Uniforme nisu jednobrazne, a pri razgovoru s njihovim zapovjednicima sam konstatovao da drugih nemaju, jer su ih dobili iz Uprave VP, samo uređanje punkteva nije na njihovom nivou, međutim zajedno s vojnom tu je još civilna, brigadna i policajka SIS-a, pa je za očekivano da na punktu ima više obilježja i raznoraznih reklama, te pojedini putnici izgledaju kao pijace, na svim punktevima ne postoje ni barjaci, što doprinosi da je cjelokupan izgled punkta užasavajući.

Što se tiče ophođenja s putnicima više manje svi su shvatili da moraju ophoditi sukladno propisima, tako da su iste strane primjedbe rijetke gotovo da ih i nema.

Često se zna desiti da vojni policajac kasni na smjenu, ili za vrijeme rada ode na piće, ili kao što je se desilo u par slučajeva na smjenu dođe privatnim vozilom.

Na graničnom prijelazu Kamensko često se zna dogoditi da vojni policajci dolaze na rad u crnim odorama.

Uvjeti za rad na punktevima i nisu baš zadovoljavajući, ali to je stvar zapovjednika i njihove ašurnosti u radu Vojne policije, evidencija o prometu robe i putnika gotovo i da ne postoji.

NAPOMENA:

D-4

Najveću odgovornost za takav izgled punkta, vojnog policajca i rada uopće snose zapovjednici, koji bi trebali da traže i iznalaze nove načine rada da bi se opći izgled punkta i vojnih policajaca poboljšao trebali bi i da imaju određene uvjete za rad, koje sam već predhodno naznačio, a koje se mogu dobiti preko zahtjeva glavnom logističaru VI bojne VP, inače će se u suprotnom poduzimati određene sankcije, jer punktevi su ogledalo rada vojne policije uopće.

Izvješće podnosim znanja radi i na dalju uporabu.

IZVJEŠĆE PODNIO:

POM. ZAP. ZA OPĆE-PROMETNU VP

/IVICA KREŠO/

UNIJA REPUBLIKA BOSNE I HERCEGOVINE
 HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG - BOSNA
 ZAPOVJEDNISSTVO BRIGADE
 "BAN JOSIP JELACCICC"
 RATNA BOLNICA
 - K I S E L J A K -

OBRANA
 VOJNA TAJNA
 STORGO POVJERLJIVO

D-5

Su - (120)

ôÉôÉô Broj:07/3-2654-1/93
 ôÉôÉô Dana:27.09.1993.godine

- G S M O S T A R
 - ZAPOVJEDNI[TVO OZ SB IZM VITEZ
 Dr Drago \ambas

I Z V J E [] E

Velim da iskoristim priliku da Vas izvjestim o trenutnom stanju Ratne bolni-
 ce Kiseljak. Koliko ste upoznati nakon uspje{ne evakuacije Ratne bolnice Foj-
 nica zbog opasnosti da padne u ruke MOS-a ustrojili smo Ratnu bolnicu Kise-
 ljak ranije kirur{ki punkt u zgradi div{eg Doma zdravlja. U kratkom periodu
 od petnaest dana iselili smo Dom zdravlja u drugu zgradu. Postoje}e prostori
 je adaptirali i prilagodili ih za rad Ratne bolnice. Ustrojili smo tri opera-
 cione sale: septi-nu, asepti-nu i pomo}nu salu sa svom potrebnom opremom za
 normalan rad. Osim toga ustrojili smo sve pomo}ne slu}be kao {to su transfuz-
 ja, hematolo{ki i biokemijski laboratorij, tri kir. previjali{ta, gipsaonu,
 sterilitaciju te vlastitu kuhinju. Formirali smo kirur{ki i intreni odjel sa
 ukupno 40 bolesni-kih kreveta. Sa radom smo po}eli 17.07.1993.god. i uradili
 smo oko 50 operacija u op}oj anesteziji. Na formiranju ove bolnice i organiz-
 ciji sam ja li-no radio na zapovjed gosp. Ivica Raji} zapovjednika OG-2 te
 na-elnika brigade "Ban Josip Jela-i}" dr Petra Laco.
 Nakon uspje{nog starta i rada bolnice do{lo je do problema zbog odliva viso-
 kog stru-nog kadra te je doveden u pitanje rad i opstanak same bolnice.
 U vrlo kratkom periodu Ratnu bolnicu su napustili:
 1. Dr Zdenko Nikolajevi} kirurg biv{i zapovjednik RB HVO Fojnica
 2. Dr Marko Saffard'i} transfuziolog radio u RB Fojnica
 3. Dr Vladimir{tambak op}i i grudni kirurg, te sada naimenovan za zapovjed-
 nika RB Kiseljak od strane GS Mostar
 4. Dr Mario Ravli} specijalizanturologija
 Sada u Ratnoj bolnici kao kirurg radim samo ja te ujedno sam i na funkciji
 zapovjednika Ratne bolnice. Upozoravam Vas ukoliko se ne{to ne uradi radikal-
 no glede stru-nog kadra bit }u prisiljen da bolnicu svedem na kirur-ki punkt
 sa stacionarom.

Dostaviti:

- naslovu
- zap. brigade "Ban J. Jela-i}"

Dozapovjednik Ratne bolnice

dr Darko Finci

D-6

HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 ZBORNO PODRUČJE SREDIŠNJA BOSNA
 BRIGADA HVO "BOBOVAC" VAREŠ
 ZM. PONIKVE - VAREŠ

ŽURNO! ŽURNO! ŽURNO!

Broj: 01-613-12/93
 Datum, 14.10.1993.g.
 Vrijeme, 20,45 sati

OBRANA
 VOJNA TAJNA
 POVJERLJIVO

Informacija o dolasku konvoja
 za prognanike i dalji status
 pripadnika 1. i 2. bojne
 "Kotromanić",-

ZAPOVJEDNIŠTVO OG-2. KISELJAK
 n/r zapo.gosp. IVICA RAJIĆ

1. Danas je u Vareš stigao konvoj vozila (30 šlepera) za evakuaciju prognanika iz Kaknja za Hercegovinu.	A
2. U pripremi konvoja za odlazak iz Vareša predviđeno je da se evakuiraju žene, djeca, starci, nesposobni i privremeno nesposobni v/o iz Kaknja (sa uputama za medicinske ustanove). 3. Zbog nemogućnosti prolaza pripadnika 2. bojne "Kotromanić" za Kiseljak stvorena su ubjedjenja da će i oni biti u sastavu konvoja za Hercegovinu. Ovakva opredjehja su osokolila i pripadnike 1. bojne "Kotromanić" (zapov. gosp. Marko Janjić) koji već vrši pripreme da se i oni uključe konvoju, što već čine, silaskom iz rejona razmještaja u grad. 4. Imajući u vidu Vašu zapovijed i mogućnost da se u svezi odlaska konvoja u Hercegovinu mogu dogoditi nepredvidive situacije koje mogu prouzrokovati opći kaos i dovesti u pitanje obrambeni sustav u zoni odgovornosti brigade "Bobovac" predlažem kao jedini izlaz iz ovakve situacije slijedeće: - Da Vi, na osnovu našeg načelnog dogovora u Ministarstvu obrane vojske RS na Palama iskontaktirate gosp. puk. KOMNENA ŽARKOVIĆA na tel. 071/783-498 ili fax 071/783-497 i tražite dozvolu da se u toku 15. ili 16.10.1993.g. izvrši izmještanje pripadnika 2. bojne (cca 650bojovnika) "Kotromanić" u Kiseljak. - To će osigurati da našim policijskim snagama pripadnike 1. bojne "Kotromanić" stavimo pod kontrolu i zadržimo u Varešu za potrebe angažiranja na obrani u našoj zoni odgovornosti, selektivno izvršimo ukrcavanje prognanika i 16.10. ih pošaljemo na put za Hercegovinu.	
- Procjenjujem da ukoliko ne izvršimo razdvajanje vojno sposobnih muškaraca od prognanika za naredna dva dana, nećemo moći izbjeći otvorene oružane sukobe medju našim narodom, a druga mogućnost da izbjegnemo krvoproliće, da ćemo morati pribjeći evakuaciji svih gradjana iz Kaknja bez obzira na zapovijed koja je ranije izdata.	B
- Predlažem takodjer, da u svezi novonastale situacije i zadaća datih u Vašoj zapovijedi izvršite dodatnu procjenu, prihvatite moje prijedloge, i žurno uputite vozne jedinice u Vareš po pripadnike 2. bojne, jer u protivnom i pored maksimalnog naprezanja istu neću moći ispostovati.	

HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 OPERATIVNA ZONA SREDNJA BOSNA
 BRIGADA HVO "BOBOVAC" VAREŠ
 ZM PONIKVE - VAREŠ

OBRANA
 VOJNA TAJNA
 POVJERLJIVO

Broj: 01- 616-1 /93
 Datum, 21. rujna 1993. godine

Zapovijed za spriječavanje
 vanrednih događaja,-

ZAPOVJEDNIKU 1. BOJNE "KOTROMANIĆ"
 ZAPOVJEDNICIMA 1., 2. i 3. BOJNE I
 SAMOSTALNIH POSTROJBI BRIGADE "BOBOVAC"

Na temelju izvješća sa terena, osobnog uvida u stanje na crtama i rejonima razmještaja postrojbi i zapažanja časnika iz zapovjedništva brigade, izvidjačkih postrojbi i pripadnika VP, a u cilju spriječavanja nesagledivih posljedica i učestalih vanrednih događaja u postrojbama, brigade, donosim

Z A P O V J E D

1. Desljedno i odgovorno ispoštovati ranije zapovijedi u pogledu budnosti i pozornosti bojovnika na crtama obrane zbog pojačane izvidjačke aktivnosti i poduzimanja diverzantskih akcija neprijatelja prema našim crtama.
 Težište budnosti i pozornosti mora biti na crti: Liješnica - Vis (tt 1065) - Kopijari - Pliješ - Založnik - Jezero - Igrišta - Kruščić.
2. Ne dozvoliti bile kakvo kretanje civilnih osoba u blizini ili preko crta obrane, bez obzira na razloge i potrebe tih osoba. Civilne osobe upućivati u kretanju na legalne puteve uobičajene za transport i kretanje u određenoj zoni odgovornosti. Nepoznata lica koja se zateknu izvan uobičajenih pravaca kretanja vraćati, udaljavati, a sumnjive osobe privoditi i propisno ispitivati i u ovisnosti od saznanja sa istim postupati.
3. Najstrožije se zabranjuje prenos robe ili bilo kakva trgovina ili sticanje nezakonite materijalne dobiti u rejonima razmještaja postrojbi ili na crtama obrane. Svi pripadnici HVO ili civilne osobe koje se uhvate u ovakvim radnjama biće uhićene i protiv istih će se pokrenuti adekvatan prekršajni ili krivični postupak kod Okružnog vojnog suda Travnik - Odjeljenje u Varešu.
4. Do kraja poštovati odgovornost zapovjednika na svim razinama u cilju spriječavanja samovolje bojovnika u obnašanju dužnosti na crtama obrane i u rejonu razmještaja, odnosno pripremama za borbeno djelovanje, i bespravnom korištenju određenih materijalnih dobara (sječa ogrijevnog drveta, lješina, sijeno, žite i dr.).
Sječa drveta se može izvršiti samo uz dozvolu i doznaku stručnog radnika iz poduzeća "Šumarstvo", a odobrenje o izvozu drveta od strane zapovjednika bojni, uz suglasnost zapovjednika ili načelnika stožera brigade, uz mogućnost prijevoza ukoliko se radi o usputnom prijevozu u odlasku ili povratu sa određenog vojnog zadatka.

• • • • •

D-7

2.-

5. Streže se zabranjuje upotreba vozila sa oruđima PZO za bile kakve transporte i prijevoze, u cilju očuvanja dostignutog nivoa borbene spremnosti i gotovosti. Učinjen prijestup ili kršenje ove zapovijedi najstrožije će biti sankcionirano.
6. Zbog učestalog samoranjavanja bojovnika koje već dostiže zabrinjavajuće pokazatelje činim odgovornima sve zapovjednike za propisne nošenje oružja na terenu, u zatvorenim prostorima i pri neposrednoj upotrebi oružja za borbenu djelevanje. Osim na borbenom zadatku svaki bojovnik ne smije imati napunjeno oružje, a isto obavezno mora biti ukočeno.
7. Zabranjuje se svim pripadnicima HVO brigade "Bobovac", "Kotromanić" i pripadnicima VP HVO Vareš da vrše samovoljno ili samoinicijativno bile kakve pretresa objekata, presretanje i pretrese civilnih osoba, ukoliko nisu precijenili da bi ti pojedinci mogli na bilo koji način ugreziti sigurnost pripadnika ili ustanova HVO.
8. Najstrožije sankcionirati samovoljno ponašanje naših bojovnika u gradu, oduzimanje cigareta i druge robe na tržnom centru i na ulici, konzumiranje u ugostiteljskim objektima i izbjegavanje plaćanja računa, sve pod prijetnjom oružja, čime se direktno i vulgarne kraji ugled i lice pripadnika HVO Vareša.
9. Za sprovođenje ove zapovijedi odgovorni su mi zapovjednici na svim razinama zapovjedanja i sa istom upoznati sve zapovjednike na temelju koje im izdati i konkretne zadaće i tražiti izvješća o poduzetim mjerama.
10. Nosioci suzbijanja i sprječavanja svih navedenih i drugih negativnih vanrednih događaja su zapovjednici bojni i zapovjednici samostalnih pribrigadnih postrojbi, koji će crtom vođenja i zapovijedanja osigurati dosljedno sprovođenje ove zapovijedi.

EH/FP

Tipkano u trinaest
(13) primjeraka i

DOSTAVLJENO:

- 1 x zapov. 1. bojne
brigade "Kotromanić",
- po 1 x zapovjednici 1, 2 i
3 bojne i samostalnih
postrojbi brig. "Bobovac",
- 1 x zapov. VP HVO Vareš,
- 1 x a/a

ZAPOVJEDNIK BRIGADE,

Emil Harah

HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG-BOSNA
HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
ZBORNO PODRUČJE V I T E Z

Broj : 01-10-383/93
Datum : 18.10.1993.godine
Vrijeme: 15,10 sati

TIVAR
11/11
10
ce
01.8
D B R A N A
VOJNA TAJNA
STROGO POV.
ZZURNO!!
- GS HVO MOSTAR IZM CCITLUK
- ZAPOVJEDNIKA 3.OG ZZepce

Izvanredno izvješće

NEPRIJATELJ

Snage MOS-a izvršile su napad na položaje u rejonu Lijesnice, Kapijari i Plijess u zoni odgovornosti brigade "Bobovac" Vareš.

Trenutno sada u tijeku su borbe za povrat sinoc izgubljenog dijela crte obrane u rejonu Lijesnice. Napad na Kapijare uz upotrebu topništva je odbijen. Crta obrane na Kapijarima nije promjenjena.

U ovim sukobima u našim redovima imali smo 4 ranjena, dva nestala i jednog zarobljenog bojovnika.

Gubitci na strani neprijatelja nisu nam točno poznati.

NASSE SNAGE

U punoj borbenoj gotovosti, učinit ćemo sve da povratimo izgubljene crte na Lijesnici.

U tijeku su aktivnosti na upućivanju civilnog hrvatskog pučanstva u Hercegovinu i organiziranju vojnih obveznika iz Kaknja.

SM/SSV

Kucano u tri primjerka.

Dostaviti :
1x naslovu
1x ONO
1x a/a

ZAPOVJEDNIK
pukovnik
Tihomir Blasskicc

Tipkano u tri primjerka
i dostavljeno
1x naslovu
1x
1x a/a

D-9

HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKOVIJEĆE OBRANE
 ZBORNO PODRUČJE V I T E Z
 BRIGADA HVO "BOBOVAC" VAREŠ
 ZM PONIKVE - VAREŠ

OBRANA
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

Broj: 02-675-5/93
 Datum, 20.10.1993.g.
 Vrijeme, 16,20 sati

HZ "S O L I" TUZLA
 115. BR. "ZRINJSKI"
 n/r zap.gosp. Zvonko Jurić
 - za kom. 2. Korpusa ABiH
gosp. Hazima Bašića -

Poštovani gospodine Komandante!

Iznosimo Vam kronološki događaje od 17.10.1993. godine:

- 17.10 u 19.30 sati iznenada, bez povoda, grupa upada na Liješnicu i uklinjava se po sredini. U toku noći vrše daljnja napadna dejstva i zauzimaju je.
 Istovremeno su se otvorila dejstva na crti: Kopijari - Jezero, pri čemu je granatirano s. Kopijari i cijela crta obrane. Nakon toga pripadnici ABiH zauzimaju dva rova na Pliješu. U kasnim noćnim satima borbe su prestale.
- 18.10 u ranim jutarnjim satima borbe se nastavljaju pri čemu se vraćaju dva rova i crta Kopijari - Jezero se stabilizira. Oko 10,00 sati počinje dejstvo minobacača sa Striježeva i Budoželja uz prijašnja dejstva minobacača iz Halinovića i Zagradja. Sa Striježeva i Budoželja je ispaljeno 5 granata na s. Planinica i s. Slavin.
- 19.10 i 20.10 prolaze mirno uz provokacije i maksimalno grupiranje snaga prema našim položajima. Postrojbe brigade "Bobovac" su odgovorile na sva ispaljena dejstva, osim na dejstva snajpera iz s. Dragovići po crti obrane Kopijari - Jezero, s. Kopijarima i po sanitetskom vozilu kada je prevlačilo ranjenike.
 U ovim dejstvima smo imali 3 mrtva, 2 nestala i 8 ranjenih (konacan bilans).

Uvjeravamo Vas da informacija 3. Korpusa o tome da smo mi prvi počeli sa granatiranjem nije točna.

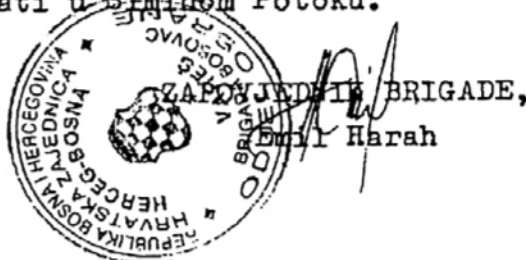
Vi, gospodine Komandante veoma dobro poznajete što je HVO Vareš u vremenu od početka rata pa do 17.10.1993.g. uradio da održi mir na ovim prostorima. Uspjeli smo održati mir i kada su Vaše snage 2. Korpusa bile nad našim selima. Odradili smo to zajednički uz punu suradnju Vas i nas. I kada smo vidjeli da se to može odraditi bez metaka i mrtvih, mi po informaciji 3. Korpusa počinjemo rat prvi. Dajemo Vama na razmišljanje.

Prihvatao poziv g. Bašića za sastanak i razgovor koji predlažemo da se održi sutra, tj. 21.10. u 12,00 sati u Štarnom Potoku.

S poštovanjem!

MF/FP

DOSTAVLJENO:
 1 x naslovu,
 1 x a/a

HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG - BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 ZBORNO PODRUČJE V I T E Z
 BRIGADA HVO " BOBOVAC " VAREŠ
 ZM PONIKVE - VAREŠ

OBRANA
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

D-10

Broj: 06-689-7/93
 Datum : 21.10.1993.g.
 Vrijeme: 19:45 sati

Borbeno izvješće,
 - dostavlja -

- ZAPOVJEDNISSTVO ZP V I T E Z
 - ZAPOVJEDNISSTVO OG-2 KISELJAK

1. NEPRIJATELJSKE SNAGE

U daljim napadnim djelovanjima iz rejonu s. Dragovici izvršile upad u s. Kopijare i zauzele, a snage iz poravca Kaknja zauzele dio crte obrane u r. Pljess i odsjekle dio naših snaga iznad Kopijara prema Kaknju.

Iz sela Kopijari uspjeli smo evakuirati 3 teško ranjena bojovnika, nakon drugog dolaska sanitetskih vozila muslimanske snage su zarobile vozace i oduzele dva sanitetska vozila. Ne dozvoljavaju izvlačenje još tri teška ranjenika.

U tim sukobima imamo četiri poginula, koja također ne možemo vući. Prema prikupljenim informacijama i našoj procjeni muslimanske snage za ujutro pripremaju dalja napadna djelovanja i to : dio specijalnog odreda pod zapovjedništvom 6. Korpusa jakosti 30 ljudi, sastavljen od pripadnika sa teritorije općina Breza i Vareš pokušati upad u siri rejon Perun sa ciljem uništenja sredstava za topničku podršku i ljudstva u tom rejonu.

Dio odreda " Laste " jakosti 20 ljudi upućen je drugim pravcem sa istim zadatkom.

Do sada angažirane muslimanske snage u napadnim djelovanjima na crte obrane naše brigade ojačavaju se sa vjerojatnim zadatkom da izvrše napad na rejon Gornja i Donja Borovica, a obzirom da je dio crte obrane na Lijesnici i Kopijarima izgubljen tim pravcima će izvršiti dotur MTS, uglavnom MB u siri rejon Mijakovičko Poljice sa koga mogu izravno djelovati po gradu.

U rejonu s. Stupni Do prema našim saznanjima od sada se koncentriralo između 150 - 200 pripadnika MOS-a sa vjerojatnom namjerom da u slučaju otpočinjanja napada na grad djeluju u dijelu grada Vareš Majdan.

2. NAŠE SNAGE

a) Dosadašnji gubici u današnjim borbenim djelovanjima u siri rejonu s. Kopijara : četiri mrtva, 6 teško ranjenih, broj lakše ranjenih nije nam točno poznat zbog toga što je dio naših snaga odsječen.

b) Svo raspoloživo ljudstvo angažirano na je crtama obrane. Dio ljudstva iz rejonu Vijaka (2.bojna brigade) jakosti 2 streljačka voda prebačen u r. Borovica u cilju ojačavanja crte obrane : Založnik - Jezero - Igrista i zatvaranje prolaza prema Donjoj Borovici i s. Pogar.

3. LOGISTIKA I SANITET

D-10

Izgubili smo dva snitetska vvozila Doma zdravlja koja su oteta, a zacci zarobljeni. Tri tesska ranjenika su zbrinuta, a preostali ccije se zvlaccenje onemoguuccje su nezbrinuti i njihovo stanje nam nije poznato.

90.000 metaka za koje znate su nam dostavljeni.

Hitno potrebna potpora u minama za MB 120, 82, 60 mm, granatama za Bst, minama za RB i RPG, protupjessadijskim minama i rucnim bombama.

4. OSTALO

Neophodno potrebna pomocc u dalekometnom topnisstvu (osiguranje vatrene podrsske) po unaprijed dogovorenim ciljevima (TG Vg strane "XY" do sada nije dobila zapovijed da nam je pruzi). S tim u svezi u Kiseljak kod gospodina Rajicca tijekom nocci dolazi naccelnik Stozera Miroslav Franjkicc koji cce ga upoznati sa kompletnom situacijom u nassoj zoni odgovornosti i ssire. Prolaz osiguran sa "XY" stranom.

KB/FP

NACCELNIK ZA ONP

DOSTAVLJENO :

x naslovu
x a/a

Kressimir Bozicc

Prilog :

HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG - BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 ZBORNO PODRUČJE V I T E Z
 BRIGADA HVO " BOBOVAC " VAREŠ
 ZM PONIKVE - VAREŠ.

OBRANA
 VOJNA TAJNA
 INTERNO

Broj: 01-613-51/93
 Datum : 22.10.1993. god.

DOSTAVITI: ZAPOVJEDNIKU OG-2 KISELJAK
 n/r gosp. Ivica Rajić

Posstovani gospodine zapovjednicce !

Već duži period razmišljam da Vam se osobno obratim u svezi svog statusa, mjesta i uloge funkcije koju obnašam u sustavu vođenja i zapovijedanja postrojbama HVO u kontekstu ukupnih zbivanja političkog i vojnog života u HVO općine Vareš.

Zbog stalnih pritisaka od strane predsjedništva HVO da moje odluke u organizaciji obrane, vođenja i zapovijedanja brigadom u najvećoj mjeri budu suprotne mojim stajalištima i stajalištima mojih suradnika, dosađo sam u teško psihicčko stanje radi posljedica koje su proizisle zbog toga.

Pored svih pogrešaka koje sam ućinio smatram najvećom i kobnom po dalji svoj osobni status što sam dozvolio da pod izuzetnim pritiskom smijenim Nacelnika Stozzera Malbassić Borivoja. U ovakvom psihicčkom stanju nisam u mogućnosti prihvatiti odgovornost i teret ove vrlo ozbiljne zadatke obrane u zoni odgovornosti.

A ako se ima u vidu i to da veliki dio vitalnih subjekata obrane radi pod kontrolom članova predsjedništva i da u to nemam gotovo nikakav uvid, tu zadatku bi bilo nemoguće izvršiti u cjelosti i da je moje psihicčko stanje stabilno.

Imajući sve ovo u vidu ja Vas molim za pomoć u onom obliku za koji Vi odlučite, kako sadašnji negativan razvoj događaja na bojišnici ne bi imao katastrofalne posljedice.

Gospodine Zapovjednicce molim Vas samo za razumijevanje, jer u ovakvom teškom psihicčkom stanju moje trenutne sposobnosti za vođenje i zapovijedanje su nedorasle trenutku i situaciji u kojoj se nalazimo, a stalne optužbe samo mene i zapovjedništva za to od strane pojedinih članova Predsjedništva HVO u kojem su isti svojom politikom najviše kumovali, smatram da je neljudski i nekorektno ! ..

ZAPOVJEDNIK BRIGADE

Emil Harah

HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG - BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 ZBORNO PODRUČJE V I T E Z
 BRIGADA HVO " BOBOVAC " VAREŠ
 ZM PONIŠE - VAREŠ

OBRANA
 VOJNA TAJNA
 POVERLJIVO

D-12

Broj: 01-703-1/93
 Datum: 23.10.1993.god.
 Vrijeme: 11,45 sati

Izješće o stanju u
 zoni odgovornosti dostavlja, -

SS HVO MOSTAR
 n/r zapovj. gosp. gen. SLOBODAN PRALJAK

1. Snage MOS-a 3. Korpusa A BiH vrše snažne topničko pištoljske napade na crte obrane brigade " Bobovac " iz pravca Zenice, Kaknja i Breze ka Varešu.

Intenzivno od samih jutarnjih časova granatiraju grad i uzde gradsko područje. Imaju namjere potpuno ovladati zonom odgovornosti brigade i staviti HVO pod kontrolu u čemu su tržili sadejstvo i snaga 2. Korpusa Tuzla. Očekuju pomoć i potporu i računaju na snage 2. Korpusa koje treba također da izvrše snažne topničko pištoljske napade na sjeverne crte naše obrane u cilju razvlačenja naših snaga i potpunim ovladavanjem prostora Vareša.

2. Naše snage za sada uspješno odolijevaju napadima.

Izvršili smo čišćenje jednog muslimanskog sela nadomak grada.

Snage na crtama obrane su razvučene na širokom prostoru i postoji vjerojatnoća da nam pucaju crte zbog malog broja ljudstva.

U Varešu rukovodi akcijama zapovj. gosp. Ivica Raić iz Kiseljaka, koji je insistirao da Vam uputimo ovu informaciju.

EH/DM

ZAPOVJEDNIK BRIGADE

Emil Harah

HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 ZBORNO PODRUČJE V I T E Z
 BRIGADA HVO "BOBOVAC" VAREŠ
 ZM PONIKVE - VAREŠ

OBRANA
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

Broj: 01-675-6 /93
 Datum, 24.10.1993.g.
 Vrijeme, 01,00 sati

HVO "SOLI" TUZLA
 115. BRIG. "ZRINJSKI" TUZLA
 n/r zapov. gosp. Žvonko Jurić
 (za gosp. H. Šadića kom.
 2. Korpusa ABiH Tuzla)

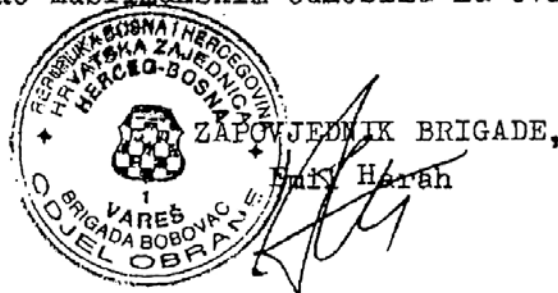
Dana 23.10.1993. godine jedinice ABiH iz rejona Budoželje i r. Stupni Do otpočele su napadna djelovanja prema hrvatskom selu Mir u cilju zauzimanja sela i dominantnog objekta Veliki kamen tt. 1246 kako bi ostvarili spajanje svojih snaga u Stupnom Dolu sa snagama u Budoželju, a sa dominantnog objekta kontrolu nad rejonima Planinica, Poljanice - Samari - Mala Rijeka. Nakon toga prema našim procjenama došlo bi iz rejona Mijakovičko poljice i r. Stupni Do do napadnih djelovanja po samom gradu Varešu u cilju odsijecanja snaga HVO. Iz svega što se do sada učinilo od strane Armije BiH prema snagama HVO u r. Kopijari, Liješnica, Mir i Pajtov Han namjera da se HVO Vareša uništi je očigledna.

Gospodine komandante, uvjeravam Vas da ni jedna granata sa naše strane nije pala po rejonu Stupni Do. Također Vas uvjeravam da smo topništvom odgovorili po rejonima iz kojih je po gradu Varešu topništvom ABiH djelovano. Od današnjeg granatiranja Vareša od strane snaga 3. Korpusa ABiH imamo ~~dvadeset i osam vojnika~~ poginulih i ranjenih bojovnika, kao i 6 ranjenih civila iz grada Vareša. U momentu dok Vam odgovaram na Vaš upit i sada nas napadaju snage 3. Korpusa ABiH po rejonima Pajtov Han, Poljanica i Planinice. Dok su sva borbena djelovanja ~~prekinuta~~ oko sela Stupni Do i Budoželje prestala već 23.10.1993.g. u 12. sati.

Molimo Vas da svojim autoritetom utičete da napadi snaga 3. Korpusa na zonu odgovornosti brigade "Bobovac" odmah prestanu, te da se isti povuku na početne pozicije. Samo takav tok stvari može obećavati perspektivu u hrvatsko-muslimanskim odnosima na ovim prostorima.

S poštovanjem!

Dostavljeno:
 1 x naslovu,
 1 x a/a

D-14

HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 ZBORNO PODRUČJE V I T E Z
 BRIGADA HVO "BOBOVAC" VAREŠ
 ZM PONIKVE- VAREŠ

OBRANA
 VOJNA TAJNA
 POVJERLJIVO

Broj: 01-720-1 /93
 Datum, 28.10.1993.g.

ZAPOVJEDNIKU VOJNE POLICIJE HVO

V A R E Š

Z A B R A Ń J U J E M

primjenu represivnih mjera, a osobito fizičkog zlostavljanja i maltretiranja osoba privremeno stavljenih u izolaciju u zoni odgovornosti brigade HVO "Bobovac".

Članovi njihovih porodica slobodni su građani Vareša i prema njima se kao takvima i odnositi.

Osobama privremeno stavljenim u izolaciju posjeti tijekom izvidjajnog postupka nisu dopušteni, izuzev po mom posebnom odobrenju.

KB/FP

DOSTAVLJENO:

① x naslovu,
 1 x a/a

ZAPOVJEDNIK BRIGADE,
 Knešimir Božić

UNIJA REPUBLIKA BOSNE I HERCEGOVINE
HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG-BOSNA
ZAPOVJEDNIŠTVO OG-02 ZP SB
- K I S E L J A K -

ODBRANA
VOJNA TAJNA
STROGO POV.

D-15

Broj: 10-4248-02/93

Dana: 23. 10. 1993. god.

Sati: 06,40

Brigadi "Bobovac" Vareš
n/r gosp. Krešimir Božiću

Odobravam Vaš prijedlog za izvođenje akcije na području brda Bogoš i s. Stupni Do.

Pojačanja iz Kiseljaka odmah uključite u zonu odgovornosti postrojbe koja je na lokaciji Bogoš i Stupnog Dola. Radi se o sposobnim momcima koji mogu izvesti napadna dejstva. Ukoliko bude "tvrd" čuvajte ih na dovoljnom odstojanju zajedno s vašim ljudima.

Prije pješadijskog napada probajte neutralizirati utvrđene vojne ciljeve minobacačima.

Treba neutralizirati sve na području brda Bogoš i Stupnog Dola što može ugroziti postrojbe i pučanstvo na području Vareš Majdana.

Obavezno onemogućite slanje pojačanja od strane MOS-a na ovaj lokalitet.

Pazite se jer su moja saznanja da su na tom području elitne postrojbe MOS-a a i UNPROFOR im je dao nešto naoružanja.

Ja ću vidjeti sa XY da mi omogućiti da u toku dana dođem na vaše područje.

Čuvajte se. Pametno.

Treba neutralizirati sve na području brda Bogoš i Stupnog Dola što može ugroziti postrojbe i pučanstvo na području Vareš Majdana.

Obavezno onemogućite slanje pojačanja od strane MOS-a na ovaj lokalitet.

Pazite se jer su moja saznanja da su na tom području elitne postrojbe MOS-a a i UNPROFOR im je dao nešto naoružanja.

Ja ću vidjeti sa XY da mi omogućiti da u toku dana dođem na vaše područje.

Čuvajte se. Pametno.

ZAPOVJEDNIK OG-2

Ivica Rajić

D-16

HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG - BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 ZBORNO PODRUČJE V I T E Z
 ZAPOVJEDNIŠTVO OG - 2 KISELJAK

OBRANA
 VOJNA TAJNA
 POVJERLJIVO

Pov.br. : _____
 Varess, 23.10.1993. godine

0121
 0180 22 20.10.93
 02
 28

Informacija o borbenim
 djelovanjima u Varessu

- Dopredsjedniku HZ HB
gosp. Dariu Kordiću
- Nacelniku GS HVO Mostar
gen. bojn. Milivoju Petkoviću
- Zapovjedniku ZP SB Vitez
pukovniku Tihomiru Blasskiću
- Zap. Brigade Ban J. Jelacić
Mario Bradara

Nakon ucestalih napada snaga MOS-a na zonu odgovornosti brigade "BOBOVAC", nakon njihovog proboja kroz Lijessnicu ovladali su visovima Dragovićko brdo, Vis - Povrsje.

Dalji korak snaga MOS-a je planiran je iz pravca muslimanskog sela Buodzelja prema Stupnom Dolu gdje su se nalazile jake snage MOS-a ccime bi u daljem djelovanju uspostavile crtu Stupni Do - Perun - Mijakovićko Poljice, ccime bi svoje snage dovele u izuzetnu poziciju za odsjecanje snaga 1. bojne brigade Bobovac. Izvrssio sam procjenu i u jutarnjim satima izveo napadno djelovanje na Stupni Do i Bogoss. Objekat Bogoss je zaposjednut od nassih snaga, a u selu Stupni Do ostalo je dvadesetak naoruzanih MOS-ovaca i nessto civila u potpunom okruzenju. Veliki broj MOS-ovaca i nessto civila je pobijen, a nassi gubici su 2 poginula i 7 ranjenih svi van-zzivotne opasnosti.

Grad Varess je occissccen, svi vojno sposobni muslimani - stavljeni pod prismotru.

Zbog pokussaja opstrukcije planiranih aktivnosti stavio sam u izolaciju gospodu Antu Pejćinovića, Zvonku Duzznovića i Ivicu Gavrana. Zapovjednik brigade je u tesskom depresivnom stanju i nije u stanju da vrssi duzznost. U prilogu Vam upuccujem pismo koje sam prije dva dana dobio od zapovjednika Emila Haraha.

Varess je od danas hrvatski, boriccemo se da ostane - morate mi pomocci.

Z A P O V J E D N I K

Ivica Rajić

Informacija o borbenim djelovanjima u Varessu

Republika Bosna i Hercegovina
HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
ODJEL OBRANE
SIGURNOSNO INFORMATIVNA SLUŽBA
MOSTAR

Primljeno	28.10.95		
Objekt	broj	klasifik.	vezanost
	SOZA		

- Dopredsjedniku HZ HB *Vitez*
gosp. Dariu Kordjicu
- Nacelniku GS HVO Mostar *Vitez*
gen. bojn. Milivoju Petkovicu
- Zapovjedniku ZP SB Vitez
pukovniku Tihomiru Blasskicu
- Zap. Brigade Ban J. Jelacic
Mario Bradara

Nakon ucestalih napada snaga MOS-a na zonu odgovornosti brigade "BLAC", nakon njihovog proboja kroz Lijessnicu ovladali su visovima Dragoviccko brdo, Vis - Povrssje.

Daljikorak snaga MOS-a je planiran je iz pravca muslimanskog sela Buodzzelja prema Stupnom Dolu gdje su se nalazile jake snage MOS-a ccime bi u daljem djelovanju uspostavile crtu Stupni Do - Perun - Mijakoviccko Poljice, ccime bi svoje snage dovele u izuzetnu poziciju za odsjecanje snaga 1. bojne brigade Bobovac. Izvrssio sam procjenu i u jutarnjim satima izveo napadno djelovanje na Stupni Do i Bogoss. Objekat Bogoss je zaposjednut od nassih snaga, a u selu Stupni Do ostalo je dvadesetak naoruzzanih MOS-ovaca i nessto civila u potpunom okruzzenju. Veliki broj MOS-ovaca i nessto civila je pobijen, a nassi gubici su 2 poginula i 7 ranjenih svi van zzzivotne opasnosti.

Grad Varess je occissccen, svi vojno sposobni muslimani - stavljeni pod prismotru.

Zbog pokussaja opstrukcije planiranih aktivnosti stavio sam u izolaciju gospodu Antu Pejccinovicca, Zvonku Duzznovicca i Ivicu Gavrana. Zapovjednik brigade je u tesskom depresivnom stanju i nije u stanju da vrssi duzznost. U p bgu Vam upuccujem pismo koje sam prije dva dana dobio od zapovjednika Emila Haraha.

Varess je od danas hrvatski, boriccemo se da ostane - morate mi pomocci.

Z A P O V J E D N I K

Ivica Rajicc

PETKOVIC

- SREBITI SITUACIJU U VARESSU BEZ MILOSTI
PREMA BILU KOJE
- PRONACI KUSE VOJE I DOZASCI I VAGLETA
ZADAVLU

D-18

LIJA REPUBLIKA BOSNE I HERCEGOVINE
 VATSKA REPUBLIKA HERCEG BOSNA

AVNI STOŽER OS HR H-S
 .broj: 02-2/1-02-3147/93
 M. Bihluk, 23. 10. 1993. god.

OBRANA
 VOJNA TAJNA
 STROGO POV.

RJEŠENJE PROBLEMA
 U VAREŠU

- KISELJAK
 n/r zam. zap. OS HVO
 gen. bojniku M. Petković
 n/r zap. br. "B. J. Delazić"
 M. Bradara
 n/r zap. OG-2
 Ivici Rajkicu

- VITEZ
 n/r Dopresjedniku HR HB
 gosp. Danila Kordiću
 n/r zap. ZP SB
 puk. Tihomiru Blaskiću

- Srediti situaciju u Varešu bez milosti prema bilo kome.
- Pronaći ljude koji su dospeli i vremena i zadacima.

ZAPOVJEDNIK OS HVO
 gen. bojnik
 Slobodan Praljak

HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 ZBORNO PODRUČJE V I T E Z

O B R A N A
 VOJNA TAJNA
 STROGO POV.

D-19

Broj : 01-10-487/93
 Datum : 23.10.1993.godine
 Vrijeme: 19,00 sati

ZZURNO !!!

- ZAPOVJEDNIKU GS OS HR HB - CCITLUK

VANREDNO IZVJEŠĆE o stanju
 u ZP Vitez, prijedlozi i zahtjevi
 za dalje djelovanje

1. OG - TRAVNIK

Nakon pretrpjelih gubitaka i occiglednog neuspjeha neprijatelj ubrzano vrssi pregrupiranje snaga i popunu sa MTS (streljivo svih vrsta i projektili za topništvo) a posebno je pojaćao informativno-propagandnu aktivnost i djelovanje snajperskih grupa.

Velika su previranja u redovima snaga MOS-a posebno u Zenici i Travniku, ssto za posljedicu ima ceste sukobe i razraccunavanja. Svim sredstvima agresor nastoji zauzeti Tvornicu eksploziva Vitez zbog ccega je angazzirao i jedince koji imaju " zaduzenje da je otkupe ne pitajucci za cijenu ". Zadacca muslimanskih snaga je opstrukcija svih humanitarnih konvoja za Lasvansku regiju i sprijeccavanje, opstrukcija evakuacije ranjenika, kao i iniciranje unutrassnjih sukoba u HVO.

U nepravilnim vremenskim razmacima-ali pretezzito noccu snage MOS-a vrsse topniccko djelovanje po gradovima Viteza, Busovacce, Novog Travnika i Nove Bile.

Danas se vrssi prikupljanje svih interventnih postrojbi MOS-a u s.Trenica N.Travnik sa vjerovatnom namjerom upuccivanja na polozzaje Uskoplja ili nastavak napadnog djelovanja na prostore Lasssvanske regije ili i jedne i druge. Primjetno je da u zadnje vrijeme snage MOS-a dozživljavaju poraze od strane HVO pa cce nastojati izvrssiti pregrupiranje na ssirem planu a potom pokussati ostvariti ciljeve koji bi bili sekundarni a u tom slućaju postoji moguccnost jacceg napadnog djelovanja prema odabranom objektu. Po mojoj procjeni to je tvornica eksploziva. Suradnja snaga MOS-a sa VRS je izuzetno dobra ccak su odrzzani i sastanci predstavnika politiccke vlasti

Travnik, Zenica i D.Vakufa, Banja Luka u cilju " normalizacije odnosa".

tuacija uslozznjava moguccnost progona 20.000 Hrvata Zenice koje cce snage MOS-a uputiti u najkriticcnijem momentu prema nama.

NASSE SNAGE :

Nastavljeno sa izvodjenjem uporne i odsudne obrane uz maksimalnu stednju MTS. Sve napadne aktivnosti aktivnosti i protivudare smo obustavili zbog neizvjesn opskrbe. Intenzivno radimo na uvezivanju snaga i svih subjekata obrane. Do sada smo unisstili - onesposobili 4 neprijateljska tenka T-55 mada su sredstva za POB ograniccena. Gubitci u nassim postrojbama su zbog intenziteta bojevih djelovanja za sada veliki tako da samo " Vitesska " brigada HVO ima 286 poginulih i 728 ranjenih vojnika i civila od ccega je veliki broj zapovjeka unika bojni, satnija i vodova (zapovjednik 2. 3. 4. bojne su ranjeni ali su i sada na polozzajima).

PRIJEDLOZI:

1. Amgazzirati vojne obveznike brigade "Kotromanicc" Kakanj u organizacisko formaciskom sastavu Lassvanske bojne koju reorganizirati u Lassvansku brigadu.

2. Rijesiti problem goriva za 95.000-100.000 Hrvata Lassvanske regije jer smo primorani ranjenike evakurati zapregama. Ratna bolnica Nova Bila je 22.listopada 1993.godine 600 l iako su tjedne potrebe 1.000 l ali mi to nismo dobili od UNHCR do 23.10.1993.godine kada je isporuccena koliccina od 600 l.

3. Molimo Vas da ako je u mogucce ubuducce organizirate konvoje hrane koji cce biti 50% za Hrvate lassvanske regije, a 50% za Muslimane jer do sada su konvoji uglavnom prolazili mimo nas ali nisu bili za ove prostore. Gosp.puk. Dankan zapovjednik Brit.bataljuna UN-a mene na satanak pita: "Zassto Vlada HVO ne organizira jedan konvoj za Hrvate Lassvanske regije kojeg bi moje snage nadzirale" i pratile.

4. Cigarete: Molim vas da se isporucce cigarete ili duhan u vreccama jer prakticniji za dopremu jer smo do sada primili oko 410 kg duvana, 980 kg cigareta.

5. Znam da ima mnogo problema oko organizacije ali bi preleti Helikoptera morali biti redovniji podebno u pogledu opskrbe sa MTS-streljivo i projetili kao o sredstva za BOB. Od 1.10.1993.godine do danas 4 (ccetri) preleta i to dana 6.10., 13.10., 14.10., 16.10.1993.godine

ZAHTIJEVI:

1. Trazim da se na najvissem nivou sagleda potencijalna moguccnost snaga MOS-a da u tvornici "Bratstvo" N.travnik prizveda:

54 kom haubica	152 mm
400 " MB	120 mm
500 " MB	82 mm
600 " MB	60 mm "BRANDO"

a nasse sadassnje pozicije u odnosu na ovaj objekat su izuzetno povoljne jer kontroliramo vatrenim sredstvima ulaz i izlaz ali uz veccu potporu i povoljan razvoj situacije morali bi nastojati zauzeti kompletabn objekat. Svakako da je preduvjet za ova MTS ali i inteziviranje napadnih djelovanja na pravcu Uskoplje-Novu travnik. Znam da vam je poznata vrijednost tog objekta.

2. Dana je sveccanu prisegu dala satnija novaka za koju joss uvijek nismo u stanju odvojiti naoruzzanje pa molim dase raniji zahtijevi isposstuju.

.....

3. Zbog pretežito brdsko-planinskog terena i nedostatka potrebnog pjessadijskog oruzzja trazim ako je mogucce da se osigura i dopremi 25-30 strojnica M-84.
4. Trazim da se rijesse ingerencije centra SiS-a, i njegovo mjesto u odnosu na OS HR HB. -----
5. Molim da se pojacca lijeccniccka ekipa u Ratnoj bolnici, N.Bila.
6. Potrebno osigurati streljivo za PZO 20 i 40 mm.

2. OG KISELJAK :

Neprijatelj izvodi borbena djelovanja uglavnom DTG sa namjerom ovladavanja pojedinim takticckim objektima i stvaranjem preduvjeta za ssira napadna djelovanja.

Osnovni cilj neprijatelja je uvezati snage na komunikacijskom pravcu : Lepenica-Brnjaci, Visoko i Fojnica-Raskrscce-Gomionica-Visoko ccime bi Kiseljak bio doveden u takticcko okruzenje.

U Varessu snage MOS-a koriste ranije zauzete pozicije, neodlucnost zapovjednisstva brigade i pred.HVO koja se ogleda u dozvoljavanju nesmetanog kretanja pripadnicima 2.korpusa MOS-a ccak i visokim zapovjednicima koji opserviraju stanje u Varessu a postrojbe su dovedene u 2.Korpus u dolinu Krivaje.

NASSE SNAGE :

Izvode aktivnu i upornu obranu i ustroj vojnika brigade " Kotromanicc " po ranijem planu.

Sve crte obrane su stabilne a tezzissno se razradjuje operativni plan za aktivna bojeva djelovanja u cilju uvezivanja prostora i snaga OG-1 Travnik i OG-2 Kiseljak.

PRIJEDLOZI :

1. Da obvezno ostane IZM GS OS HR HB u kiseljaku jer ima pored kvalitetnog i ogroman moralni uccinak.
2. Ustrajati na probijanju koridora i spajanju Busovacce i Kiseljaka jer time rjessavamo problem blokade 1.OG Travnik ali i lomimo kiccmu snaga MOS-a koje bi tada bile u potpunoj blokadi ccime bi svakako oslobodio pritisak na Mostar i Uskoplje a bila prekinuta i veza III Korpusa i VI Korpusa MOS-a kao i veza sa Konjicom kao glavnim opskrblijivaccem streljiva.
Preduvjeti u ljudskom potencijalu su stvoreni joss je potrebno ugovoriti potporu sa XY stranom a neprijatelj na tom prostoru je bez nekog bojevog iskustva.
3. Ubrzati isporuku baruta za tvornicu namjenske proizvodnje iz SLOB Grude.

ZAHTJEVI :

1. Osigurati prevoz trazzene lijeccniccke ekipe iz Kiseljaka do Gruda i iz Gruda u N.Bilu.

- 4 -

2. Razmotriti mogućnost organiziranja konvoja hrane za 1.OG Travnik do Kiseljaka a potom insistirati da UN-a osigura prijevoz od Kiseljaka do Viteza, ssto bi mogao posredovati IZM GS HR HB u Kiseljaku
3. Molim da se pruži odgovarajuće pomoć u MTS Hrvatima Varessa.
4. Trazim da se u slučaju napada 2.korpusa MOS-a na Hrvate Varessa zapovijedi 115. brigadi Zrinski Tuzla da spriječi snage MOS-a u združenom djelovanju.
5. Molim da se pruži potpora zapovjedništvu brigade "Bobovac" u toku rasciscavanja kadrovskih promjena.

3. OG ZZEPCCE

 Neprijateljske snage MOS-a nastoje da kombiniranim sjelovanjem DTG i topništva povrate izgubljene položaje i ovladaju desnom obalom rijeke Bosne ali do sada nisu uspjevali u tome.
 Snage MOS-a smanjit će intenzitet napadnog djelovanja na postrojbe "111Xp" i zbog prijetnje ofanzive snaga VRS koje će pokušati uvezati Ozrengrad (aghaj) preko Zavidovića dolinom Krivaje sa Sokolcem preko Varessa i Olova.

NASSE SNAGE:

 Izvode upornu i aktivnu obranu i ovladale su većim dijelom dominantnih topografskih objekata prostoru J/I od zapada i sjeverno do Novog SSehera. Vodjenje i zapovjedanje u brigadi je efikasno i predstoji daljnje uvezivanje Hrvatskih prostora Zavidovića i osiguranje zone odgovornosti zapadno J/I od Zepca.

PRIJEDLOZI:

1. Predlažem da ne dopustite ni bilo kakve kadrovske promjene na čelu brigade "111 Xp" jer se gosp. Ivo Lozanić do sada iskazao i sigurno uživa visoki autoritet.
2. Predlažem da jedan broj vojnika br. "Kotromanica" Kakanj uputite na prostore brigade "111 Xp" Zepca radi popune i daljnjeg izvođenja aktivnosti.
3. Moramo imati u vidu razvoj događanja nakon ssto VRS ovlada Maglajem jer će tada Tessa ostati u potpunoj izolaciji a veći dio snaga MOS-a pojačat će pritisak na naše postrojbe i to posebno na pravcu Zavidovići- desna obala rijeke Bosne do Zenice.

ZAHTJEVI:

1. Nastaviti sa popunom ove brigade koja u sadejstvu a 1. OG potpuno slama snage 3. Korpusa MOS-a.
2. Intenzivirati suradnju "110 br. Usora" i "111 Xp" Zepca.

4. OG SARAJEVO :

1. Neprijatelj :

Snage MOS-a nisu pristupile razoruzanju brigade " Kralj Tvrtko " jer ova brigada drzgi znatan dio crte prema VRS a zato vrijeme vecci broj vojnika MOS-a nesmetano odlazi iz Sarajeva preko Igmana na ratissta ZP Mostara, ZP Tomislavgrada, ZP Viteza. Smatram da je to jedan od osnovnih razloga zbog cega ova brigada nije napadnuta. MOS je uspio u redove ove brigade ubaciti jedan broj svojih agenata koji sigurno izvrssavaju zapovijedi VOS-e, MOS-a ssto mi imamo u vidu.

2. NASSE SNAGE :

Zborno podruccje Vitez uvezano je paket vezom sa brigadom "Kralj Tvrtko" i imamo sve vrste VEZA preko Kiseljaka i zadacca zapovjednisstva brigade je da ne smije dopustiti razoruzanje. Problem je svakako ssto je u brigadi infiltriran jedan broj agenata MOS-a ali za sada to nema utjecaja na bojevu mocc brigade mada to nikako ne gubimo iz vida i radimo na identifikaciji tih osoba.

PRIJEDLOZI :

1. Nastaviti sa dosadassnjim naccinom angazziranja ove postrojbe zbog obogaccenja rada nasse VOS-e i znaccaj dostavljenih podataka.

Z A K L J U C C A K :

Snage MOS-a svakako nastavljaju svoju vojnu agresiju na prostore HR HB i sigurno je da ostaje nassa osnovna zadacca organizirano izvodjenje operacije od nasrtaja agresora. Zbog 100.000 Hrvata Lassvanske regije potrebno je ubrzano djelovati na popuni sa MTS i osiguranju bar jednog konvoja sa hranom, posebno ssto cce muslimani sigurno pokussati da nam upute i preostale Hrvate Zenice sada kada nam sve nedostaje ali mi smo i na to spremni.

ZAHTJEV :

1. HITNO nam je potreban aparat za dijализu sa prateccom opremom ssto smo dostavili u zahtjevu br.27-01-247/93 od 23.10.1993.godine
- Izvjessce po zadaccama koje sam primio od Vrhovnog zapovjednika uputio sam pod brojem : 01-10-290/93 od 13.10.1993.godine na zadacci br.3 ubrzano radimo.
3. Prema nassim obavjesstajnim podaccima Muslimani na istoccnom dijelu Mostara zzele postaviti poljsku bolnicu jer cce kako oni smatraju time privuacci joss veccu medijsku pozornost i pozornost svjetskih humanitarnih i diplomatskih organizacija, a time kako oni kazzu " obraniti Mostar od Ustassa ". Predlazzem da se obrati posebno pozornost u svezi ove informacije.
4. Molim Vas gospodine Zapovjednicce GS OS HR HB da javno pohvalite dijelove Hercegovacckih brigada koje se bore na prostorima Zbornog podruccja Vitez jer to ima odliccan efekat kod Muslimana a posebno pukovnije " Bruno Bussicc " , " Ludvig Pavlovicc " i ATG " Tuta " .
5. Treba imati u vidu ovu suradnju Srba Donjeg Vakufa-Banja Luke sa muslimanima Travnika i Zenice (trgovina, promet, energija i dr.)
6. Zapovjednik OG-2 gosp. Ivica Rajicc je privremeno stavio u izolaciju pred.HVO Varessa gosp. Antu Pejanovicca jer je opstruirao ofanzivne akcije, prema snagama MOS-a pa molim za Vassu podrssku.

Ja sam razrijessio duzznosti pojedine cclanove zapovjednisstva brigade Bobovac a posebno one koji su occekiivali da cce ih snage UN-a braniti.

TB/KB

Tipkano u tri primjerka.

Dostavljeno :

1x naslov

1x ONO

1x a/a

ZAPOVJEDNIK
pukovnik
Tihomir Blasskicc

113 14 11

ECV, Naziv agencija	TEL. MODEM
Broj dio-primljeno	2227
Dana	03. 11. 93 u
TLP, TGP, TLP	Rev. 21. 0
Obradio:	(potpis)

UNIJA REPUBLIKA BOSNE I HERCEGOVINE
HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG - BOSNA
ZAPOVJEDNIŠTVO BRIGADE
"BAN JOSIP JELACCIC"

OBRANA
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

D-20

- K I S E L J A K -

Vrijeme: 04,00 sati
Dana: 24.10.1993.godine

Obavjest o upuccivanju
zahtjeva na XY stranu,
d o s t a v l j a . -

BRIGADA "BOBOVAC"
PONIKVE - VARESS
n/r gosp. Ivica Rajicc

U svezi sa Vassim izvjesccem broj 06-2-OZ SB od noccas, izvjesccujem
Vas da sam poslao po istom sadrzazaju, kurikom, zahtjev za gospodu na X
strani. Occekujem da cce odmah reagovati, a javio sam dezzurnom oficir
sadrzzaj zahtjeva, tako da ODMAH mozze pristupiti pripremi za
realizaciju nassih zahtjeva.

Bog!

P.S. Od zapovjdnika GS HVO, gen. bojnika Slobodana Praljka dobili smo
obavjest da se u posljednja tri dana vrsse stalna aktivna
djelovanja na podruccju G.Vakufa i da smo uzeli Brenovac, Oglavak
i dio Bistrice i da idemo dalje, kao i zapovjed za Varess "Sredit
situaciju u Varessu bez milosti prema bilo kome. Pronadji ljude
koji su dorasli vremenu i zadacima".

ZB/LJL
Dostaviti:
- naslovu
- ONO

Operativni dezzurni
Zorinko Bossnjak

D-21

ODJEL UNUTARNJIH POSLOVA
POLICIJSKA UPRAVA TRAVNIK-IZM K I S E L J A K

Broj. 03-9-073/93

Dana. 25.10.1993. godine.-

ODJEL UNUTARNJIH POSLOVA MOSTAR
n/r prestejnika Brauke Kvesić-

- *potpisnik Stave Kvesić*

PREDMET: Stavljanje u izolaciju Zapovjednika PS Vareš
gsp. Ivica Gavran.-

Po ovlaštenju zapovjednika GS HVO generala bojnika Slobodana Praljka da se situacija u Varešu sredi bez milosti prema bilo kome. Zapovjednik II OG OS SB Ivica Rajić je 24.10.1993. godine, stavio u izolaciju Zapovjednika PS Vareš gsp. ... Gavrana, a ... je pismeno obavjestio PU Travnik-IZM Kiseljak, tražeći da se pokrene postupak razrješenja dužnosti gsp. Ivica Gavran.-

Zamjenik načelnika PU Travnik, gsp. Mladen Tole je o prednjem telefonom obavjestio dežurnog u Odjelu unutarnjih poslova Mostar gsp. Dražena ..., a potom je pismeno izvjestio Zapovjedništvo II OG OS SB Vareš, ... Vladu Vareš, i PS Vareš da se na mjesto VD Zapovjednika PS Vareš postavi gsp. Jozo Čerluka.- dosadašnji pomoćnik Zap. za uniformiranu policiju u PS Vareš.-

Gsp. Ivica Gavran se nalazi u izolaciji u Kiseljaku, nad istim će istragu voditi vojno sigurnosne službe.- Nakon završene istrage o ishodu iste bit ćete obavještani.-

S števanjem.-

Prilog: Akt br. 03-9-072/93

Dopis od Zap. II OG OS SB

... načelnika PU Travnik
Mladen Tolo

Po ovlaštenju zapovjednika GS HVO generala bojnika Slobodana Praljka da se situacija u Varešu sredi bez milosti prema bilo kome. Zapovjednik II OG OS SB Ivica Rajić je 24. 10. 1993. godine, stavio u izolaciju Zapovjednika PS Vareš gsp. ... Gavrana, a ... je pismeno obavjestio PU Travnik IZM Kiseljak, tražeći da se pokrene postupak razrješenja dužnosti gsp. Ivica Gavran.
Zamjenik načelnika PU Travnik, gsp. Mladen Tole je o prednjem telefonom obavjestio dežurnog u Odjelu unutarnjih poslova Mostar gsp. Dražena ..., a potom je pismeno izvjestio Zapovjedništvo II OG OS SB Vareš, ... Vladu Vareš, i PS Vareš da se na mjesto VD Zapovjednika PS Vareš postavi gsp. Jozo Čerluka – dosadašnji pomoćnik zap. za uniformiranu policiju u PS Vareš.
Gsp. Ivica Gavran se nalazi u izolaciji u Kiseljaku, nad istim će istragu voditi vojno sigurnosne službe. Nakon završene istrage o ishodu iste bit ćete obavještani.

HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG - BOSNA
HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
ZAPOVJEDNIŠTVO OG-2 OZ SB
V A R E S S

OBRANA
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

D-22

Vareš, 24.10.93.g.

Informacija o poduzetim
radnjama na jačanju
sigurnosti, dostavlja

K I S E L J A K
Nacelniku PU-Travnik
- gosp. Mladen Tolo

Po ovlaštenju zapovjednika SS HVO generala bojnika Slobodana Praljka da se situacija u Varešu zredi bez milosti prema bilo kome, zbog Vama poznatih razloga stavio sam u izolaciju i Ivicu Gavranu i Zvonku Duznovića.
Radi njihove obrade u toku dana ih prebacujem u Kiseljak. Zbog onih poznatih razloga pokreni postupak da se Ivica Gavran razriješiti dužnosti.

ZAPOVJEDNIK

Ivica Rajić

HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 ZAPOVJEDNIŠTVO OG-2 KISELJAK

D-23

OBRANA
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

Broj: 01-704-21/93.
 Vareš, 25.10.1993. godine
 Vrijeme, 22,30 sati

- ZAPOVJEDNIKU BRIGADE "BOBOVAC" -
- PREDsjedNIKU HVO VAREŠ -
- ZAPOVJEDNIKU POLICIJSKE STANICE -
- ZAPOVJEDNIKU VOJNE POLICIJE VAREŠ -

Na temelju zapovjedi Zapovjednika Glavnog stražera HVO HR H-B
ur. broj: 02-2/1-02-314/93. od 23.10.1993. godine, izdajem:

Z A P O V J E D

1. Sve strukture civilne vlasti rade u ratnim uvjetima i dovesti ih u funkciju obrane po svim pitanjima. Njihov rad prilagoditi zahtjevima zapovjednika brigade HVO "Bobovac".
2. Sva materijalna dobra i ljudstvo u zoni odgovornosti brigade HVO "Bobovac" staviti u funkciju obrane.
3. Vareš ne može napustiti nitko bez pismenog odobrenja zapovjednika HVO "Bobovac" niti u Vareš može ući.
4. Sve kontakte sa UNPROFOR-om, promatračima EZ, sredstvima informiranja ostvaruju se po odobrenju zapovjednika brigade ili lica koje on odredi.
5. Sve kontakte sa vojnim i političkim predstavnicima Armije BiH i vojske Republike Srpske ostvarivati po odobrenju zapovjednika brigade ili lica koje on odredi.
6. Sva ovlaštenja po osnovu privrednih i zatvornih lica preuzima zapovjednik brigade ili koja on ovlasti.

KB/OA

Dostavljeno:

1 x Naslovu,
 1 x a/a

HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG - BOSNA
HRVATSKO VIJECCE OBRANE
GLAVNI STOZZER HVO
IZM K I S E L J A K

OBRANA
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Broj: GS-1-25/93
Dana: 25.10.1993.godine

ZZURNO-ZZURNO

Stanje u Varessu i
daljnji postupci,-

Brigada "Bobovac" - Varess
- n/r Ivica Rajicc
- Zapovjednik brigade

1. Dostaviti mi do 09.00 sati pravu informaciju o Stupnom Dolu
- broj poginulih MOS - vojnika
- broj stradalih civila.

2. Koji i kakvi su problemi sa UNPROFOROM.

3. U tjeku sutrasnjeg dana bez obzira na posljedice pustiti UN u Stupni Do (shvatite ssto se visse otezze to je gore po nas).

4. Izbjegavajte bilo kakvi sukob sa UN.

5. Occekujem informaciju i o spremnosscu za izvrssenje toccke 3.

MP/MB

Dostaviti:
1 x Naslovu
1 x a/a

Glavni Stozzer HVO
general bojnisk
Milivoj Petkovicc

D-25

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 HRVATSKA ZAŠTITNICA TERORISTIČKOGA
 ISLAMA U BOSNI I HERCEGOVINI

Broj: 184

Datum: 25.10.93.

U svezi dezinformacija objavljenih u muslimanskim medijima o navodnom pokolju civila u selu Stupni Do, općina Vareš, Šapovjedništvo Operativne grupe 2-Zbornog područja Središnje Bosne izdalo je priopćenje u kojem se navodi:

"Svi civili muslimanske nacionalnosti iz sela Stupni Do, u tijeku noći 23/24. 10. 93. god. izvukli su se prema muslimanskom selu Budoželje. Točnost ove informacije mogu provjeriti pripadnici UN jer je pristup selu Stupni Do dozvoljen vojnim promatračima."

Glavni Stožer HVO

RVATSKA REPUBLIKA HERCEG - BOSNA
 RVATSKO VIJEĆE OBRANE
 APOVJEDNIŠTVO OG-2 OZ SB
 K I S E L J A K

OBRANA
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

Vareš, 25. 10. 1993. g.

Izjavoce o događanjima
 u Stupnom Dolu, dostavlja

Maćelniku GS HVO Mostar
 Zapovjedniku ZP SB Vitez

HBAVAR
 27
 19.10.93
 07
 K. Rajić

razzavam sumnju u autenticnost snimaka prezentiranih navodno o Stupnom
 Dolu. Prvi ulazak u selo dopusšten je danas u mom prisustvu ekipi vojnih
matrosaca UN predvodjenih pukovnikom Martinom. Nisu zatecceni nikakvi
trusevi jer je izvrssena asanacija. Nije mi poznat naccin na koji su
vedeni snimci mogli biti napravljeni. I ja sam sam tek danas imao priliku
obidjeti selo i objektivno se mora kazati da je ono u potpunosti srusseno,
i zbog zvestine borbi koje su vodjene. Selo Stupni Do je u podnozzju kote
1055 koja je dominantna nad ulazom u Vareš i u potpunosti je bila
svrdjena za borbeno djelovanje po gradu. Naredicu da se objekat sa
izvinjarijskim utvrdjenjima snimi i dostavi HVO-u kao i ostatke sela da bi
moгли uporediti sa navodnim snimcima kojim raspolazzu. Borbe su vodjene
 u kućama iz prostorije u prostoriju - snage MOS-a u selu su bile
 jaccane i po njihovoj zamisli ovo selo nikako nije smjelo pasti jer je bila
 snovica za ulazak u sami grad Vareš. Akcija je prekinuta kad su
 rezivjeli pripadnici MOS-a i dio civila cciji broj nam nije poznat bili
 abijani u nekoliko kućica kojima je pristup bio jako tezzak.
 siguranje sela u navedenoj noći vrssili su lokalni bojovnici ostavljajucci
 amjerno prostor da se mogu izvucci civili sa nekolicinom pripadnika MOS-a
 ada za to nisu dobili zapovjed. Predpostavljam da su to uccinili iz straha
 ar su i oni sami bili ssokirani zvestinom sukoba. Uglavnom prilikom
 ciscenja sela narednog jutra niko nije zateccen a grupu civila
 muslimanske nacionalnosti UMPROFOR je prihvatio na pruži u Pajtov Hanu -
 ilo ih je negdje oko 150, dana 25.10.1993.g. Ostale pojedinosti meni nisu
oznate jer sudionici i occevidci iz razumljivih razloga ne zzele priccati o
ime. Postoji mogućnost da je odredjeni broj stradalih u borbi izgorio u
kućama koje su se zapalile u toku borba ali je to jako diskutabilno.
Pripadnicima UMPROFOR-a do danas nismo dozvolili ulazak jer je prijetila
pasnost da snage MOS-a njihov ulazak iskoriste za vraccanje u selo jer su
njihovu pomoc cvladali i selom Kopljari.

ZAPOVJEDNIK
 Ivica Rajić

HBAVAR

ECV, Naziv odjela: 27

Broj primljene telog. br.: 1921

Dana: 26. 10. 19. 93 u 07:55

Upr. TGR TLF: RV, ZV. @

Podacik: K. Rajić

(potpis)

D-27

BOSNA
VIJEĆE OBRANE
MINISTVO OG-2 OZ SB
V A R E 33

Varaždin, 25.10.1993.god.

HRVATSKA REPUBLI

HRVATSKA
OBRANA
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO
22.10.93

G S HVO M O S T A R

Informaciju o stanju u selu
Stupni Do, dostavlja,-

Selo Stupni Do kontroliraju postrojbe HVO i tamo nema nikakvih civila.
civilni muslimanske nacionalnosti u toku noći 23/24.10.1993. izvukli su
prema muslimanskom selu Budozjelje.
Točnost ove informacije mogu provjeriti pripadnici UN jer je pristup
u Stupni Do dozvoljen vojnim promatraccima.

ZAPOVJEDNIK

Ivica Rajić

REPUBLIKA BOSNE I HERCEGOVINE
 ATSKA REPUBLIKA HERCEG - BOSNA
 POVJEDNISSTVO BRIGADE
 AN JOSIP JELACCICC"

DBRANA
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

K I S E L J A K -

Broj: GS-3123-1/93
 Dana: 25.10.1993. godine

Informacija -

- GS HVO CCITLUK
 n/r gen. Praljak

- Molim informaciju sta ce biti sa evakuacijom MOS-ovih ranjenika iz Mostara.
 Iz N. Bile potrebno je evakuirati oko 60 ranjenika (za sada), bojim se da ce biti veliki problema sa ovom evakuacijom, pogotovo kad se zna da ista nije izvrssena iz Mostara.
 Zbog teskkih ranjenika iz N. Bile donesite najbolje valjanu odluku.
 - VITEZ: popunjenost MTS kriticka, imali ikakve ssanse za let zrakomlata.
VARESS: Stanje se stabilizira, neznam koliko su domacci u stanju primiti obranu bez pomocci iz Kiseljaka. Ljudstvo iz Kiseljaka za 2-3 dana morat ce se povucci. Od planirane akcije na prostoru opccine Kiseljak mora se za sada odustati (ljudstvo u Varessu, a MTS od "XY" i pored ccvrstih obeccanja ne pristizze).
Konvoj iz Varassa na prostoru Hercegovine, potrebno ga je zadrzzati. njih ne interesira streljivo vecc hrana koju preprodaju Muslimanima u Tuzli. Obaviti informativne razgovore sa odgovornim za konvoj.
- UN: Imaju zahtjev za prebacivanje 45 tona eksploziva sa sarajevskog aerodroma i oko 25 tisucca detonatora, navodno za izgradnju puta u rejonu Kaknja. Bojim se da ovo nije za Muslimane. Srbi im za sada nedaju dozvolu za transport.
 U Kiseljaku bit ce na vezi sa Srbima, pa ako ovi sluccajno propuste blokirat ce se na nassoj strani.
U Varessu nassi vatrom otjerali UN, nastojim situaciju preinacciti.
- ZZEPCCE: Sigurno znate da je Lozanccicc podnio "ostavku" zbog sukoba sa pukovnijom "B. Bussicc". Ja sam mu uputio pismeno potpore i zahtjev da se vrati na svoje mjesto. Molim uradite i Vi.

general-bojnik
 Milivoj Petkovic

BF00: 189

Dana 26.10.1993.god.

S obzirom na ponovljene vijesti u muslimanskim medijima, kao i izvješća nekih stranih agencija o navodnom masakru civila u selu Stupni Do, Zapovjedništvo Operativne grupe 2. Zbornog područja središnja Bosna prezentiralo je sljedeće činjenice:

- 18.10. 1993.god. muslimanska vojska, ničim izazvana, velikim pješadijskim snagama i uz snažnu potporu topništva, izvršila napad na selo Kopjari, te rajone Plješi i Lješnica u općini Vareš.

- Nakon zauzimanja sela Kopjari, iz kojeg MOS nije dozvolio izvlačenje teške ranjenih pripadnika HVO-a, u selu Stupni Do, koncentrirao se veliki broj muslimanskih vojnika kako bi odatle krenulo u napad na grad Vareš (Stupni Do nalazi se u podnožju kote Bogoš, koja je dominantna nad ulazom u grad Vareš i u potpunosti je bila utvrđena za djelovanje po gradu).

- Postrojbe HVO bile su prisiljene organizirati obranu grada i spriječiti ulazak muslimanske vojske, te su se stoga u selu Stupni Do razvile teške borbe. Akcija HVO-a je prekinuta nakon što je dio muslimanskih vojnika ušao u kuće u kojima su bili civili. U izvješću zapovjedništva grupe 2. ZP Središnja Bosna dolje stoji:
"Osiguranje sela vršili su lokalni zapovjednici koji su nam je r n o ostavili prostor da se mogu izvući civili s nekoliko pripadnika MOS-a.

Narednog jutra nitko nije zatečen od civila, a skupinu od njih 150 u području Pajtovog Bana prihvatio je UNPROFICR."

- U selu Stupni Do dozvoljen je ulazak ekipe vojnih promatrača UN koje je predvodio pukovnik Martin.

GLAVNI STOŽER HVO

HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG - BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 GLAVNI STOZZER HVO
 IZM K I S E Lj A K

Broj:GS-3149-1/93
 Dana:26.10.1993.godine

Sprovedba izvidjajnog
 postupka

-Zapovjedniku OG-2 ZP SB
 n/r gosp. Ivica Rajice
 -Zapovjedniku brigade "Bobovac"
 Varess, n/r gosp. Emil Harah

Dana 23.10.1993. godine došlo je do oruzanog sukoba na podruccju opccine Varess izmedju postrojbi HVO i pripadnika jedinica Armije BiH (MOS). U bojnim djelovanjima postrojbe HVO su ovladale selom Stupni Do. Putem sredstava javnog priopccavanja radija i televizije BiH vrssi se snazna medijska kampanja protiv postrojbi HVO Varess i Kakanj.

Stavlja im se na teret zlostavljanje civilnog puccanstva, paljevina obiteljskih kuca i gospodarskih objekata, te na taj naccin zzeli narussiti ugled postrojbi HVO.

U cilju utvrđivanja stvarnog stanja, nastalog u vrijeme kao i nakon bojnih djelovanja u rejonu sela Stupni DO, a temenljom celanka 59. Propisnika o vojnoj stezi ("N. list HR H-B", broj 6/92)

Z A P O V J E D A M

1. Izvrssiti cjelovitu istragu u svezi sa navedenim dogadjajem, a narocito :
 - a) koje postrojbe i koji zapovjednici su sudjelovali u izvodjenju bojnih zadacca,
 - b) na koji naccin je ovladano prostorom sela Stupni Do.
 - c) Kako je postupano sa civilnim puccanstvom sela Stupni Do, ukoliko je ono zatecceno na tom prostoru.
 - d) U kakvom su stanju zatecceni stanbeni i gospodarski objekti i kako se s njima posupalo nakon ovladavanja tim prostorom.
 - e) Da li je bilo protupropisnog postupanja pripadnika postrojbi HVO, kojima se narussava ugled postrojbi HVO, te ukoliko je bilo takvog postupanja da se poccinitelji identificiraju.
2. U tjeku istrage obvezno ukljucciti nadlezzne organe sa kojima raditi neprekidno do razjassnjenja svih okolnosti, a ko je su nastupile nakon ovladavanja prostorima sela Stupni Do.
3. Nakon provedene istrage dostaviti mi pismeno izvissoca i kompletnu dokumentaciju o istrazi, kao i missljenje nadlezznih organa, najkasnije do 15.11.1993. godine.
4. Za izvrssenje ove zapovjedi izravno su mi odgovorni navedeni zspovjednici.

DOZAPOVJEDNIK HVO
 general-bojnik
 Milivoj Petkovic

D-31

HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG - BOSNA
 HRVATSKO VIJECCE OBRANE
 ZAPOVJEDNISSTVO OG-2 OZ SB
 V A R E S S

26.10.93
 MS
 VOJNA TAJNA
 POVJERLJIVO
 10.10.93

Varess, 26.10.1993.god.

Informacija i odgovor na upit
 o stanju u Varessu, dostavlja,-

GLAVNOM STOZZERU HVO
 general bojniku
 Milivoju Petkoviccu

1. Moja saznanja o stvarnoj situaciji u Stupnom Dolu dostavio sam nacelniku GS HVO, gdje nije pominjan broj zrtava, jer to objektivno nije moguce precizno utvrditi. Najvecci broj stradalih je izgorio u kuccama jer su se borbe vodile iz kucce u kuccu, iz prostorije u prostoriju. Po izjavi zapovjednika koji su akciju vodili, a Vi ih poznajete, stradalo je negdje izmedju (25 - 30) balija, a broj civila je nessto manji, izmedju (20 -25)
2. Problemi sa UNPROFOR-om su nastali kada su pripadnici Nordijskog bataljuna u vrijeme dok akcija nije bila zavrssena htjeli ucci u selo i zasstititi izmedju ostalog i naoruzzane muslimane koji se nisu htjeli predati. Radio poruku uhvaccenu na vezi izmedju pripadnika MOS-a koji su ostali u selu i njihovog komandanta dostavljamo Vam u prilogu i prosudite sami. Na takav naccin uz pomoc UNPROFOR-a upali su i u selo Kopijare. U visse navrata pripadnici UNPROFOR-a su transporterima zatvarali prolaze kroz grad i sprijeccavali normalnu komunikaciju za vozila brigade, a na visse mjesta imaju postavljene transportere kojima nocu daju svjetlosne signale u pravcima muslimanskih sela od kojih se mozze occekivati napad, a izbacuju i osvjetljavajuccce rakete, radi ccega smo ih morali ocstro upozoriti da to ne rade.
3. Od jucer, 25.10.93. god. slobodan je pristup selu Stupni Do bez ikakvih problema, a prvi obilazak uccinio sam osobno sa pukovnikom Martinom iz vojno - promatraccke misije UN. Dok Vam upuccujem ovaj tekst dobijam informacije da UNPROFOR prihvacca neke civile iz okolnih ssuma oko Stupnog Dola koji se polako spusstaju na cestu. Poduzeo sam radnje da se toccno utvrdi broj civila koji cce biti evakuirani da bi se demantirale negativne informacije o navodnom masakru.

ZAPOVJEDNIK

Ivica Rajicc

PRILOG: Poruka uhvaccen na radio vezi MOS-a dana 23.10.93.god.

FREKV.	VRIJEME	UCCESNICI
42.150 MHz	16,20	DELFIN-KOBRA2

- ORGANIZUJTE SE NEMOJ DA VAS POHVATAJU, U TOKU NOCCI CCEMO NAPRAVITI PROLAZ ZA IZVLACCENJE.
- ZNAM DA STE U OKRUZZENJU ALI OBJASNI LJUDIMA, PROBAJTE IM UCCI U ZEMUNICE, SVE SMO PODUZELI DA UNPROFOR IZVUCCE STANOVNISSTVO, POKUSSAJTE ISKORISTITI NJIHOVO PRISUSTVO DA UDJETE U SELO, ALI MI CCEMO NASSIM KANALOM, MORATE IZDRZZATI ZNAM DA JE KRITICNO, NE SMIJETE SE PREDATI VECC JE URADJEN DIO POSLA, CCUJEMO SE ZA POLA SATA.

HRVATSKA REPUBLIKA HERCEGOVINA BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 ZAPOVEDNIŠTVO OG-2 DZ SB
 V A R E S S

VOJNA VEŠTAČKA
 POVJERLJIVO

Varačss, 26.10.1993. god.

Hitna informacija o ponašanju
 pripadnika UNPROFOR-a, dostavlja,

GLAVNI ŠTOŽER HVO MOSTAR
 general bojnik
 Miivoja Petkoviću

Pripadnici Nordijskog bataljuna nasilno vrše evakuaciju muslimanskog stanovništva iz Varassa ne dozvoljavajući ni rutinsku kontrolu o strukturi i broju lica koja izvodi, što može biti vrlo opasno, jer prisecenje grada stvara pretpostavku za nesmetano djelovanje po gradu.

Molim Vas da nam hitno dostavite instrukcije jer bi lako moglo doći do otvorenog sukoba.

Radi sigurnosti događanja i sprječavanja mogućnosti ubacivanja OTG snaga MOS-a dogovorite sa njima rutinsku kontrolu i obavijestite nas o tome.

ZAPOVEDNIK

Ivica Rajić

2610-5. 7P

Paket n/r. gen. Petković

general Petković je kod
 vas, dobio je instrukcije,
 preduzmite brzo što je potrebno -
 neka general Petković dogovori
 sa UN kako će postupati

Zapovjednik 6 SHVO
 gen. boj
 Slobodan Praljak.

D-33

UNIJNA REPUBLIKA BOSNE I HERCEGOVINE
HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG-BOSNA

VOJNA TAJNA
STROGO POV.

GLAVNI STOTER OS HVO HR H-B
Un.br. 02-270-01-3176
IZM štitluk, 25.10.1993.

V A R E Š

Dobili smo potvrdu od HTV da posjeduju snimke masakra u Stupnom Dolu koje su dobili razmjenu sa stranim agencijama.
Glede pravilnog postavljanja, zahtijevam istinu o događaju, radi pravilnog postavljanja GS HVO.

[Handwritten signature]
N G S

UNIJA REPUBLIKA BOSNE I HERCEGOVINE
 HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG - BOSNA
 ZAPOVJEDNISSTVO OG-2 SB

OBRANA
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

- K I S E L J A K -

ÔÉÔÉÔ Broj:10-3242-1/93
 ÔÉÔÉÔ Dana:31.10.1993.godine

Informacija o događanjima
 u Varessu, dostavljena.-

PREDSJEDNIKU HR-HB G R U D E
 gosp. Mati Bobanu

Gospodine Predsjednice!

U svezi sa događanjima u Varessu dužan sam Vas informirati o sljedećem: Snage MOS-a su bez ikakvog neposrednog povoda prve napale crte obrane Varess zaposjele dominantne objekte Lijessnica i Plijess nanoseći gubitke snagama HVO pri čemu je etnički occiseno hrvatsko selo Kopijari, a nakon čega ostvarena potpuna prisutnost u muslimanskim selima Mijakovicci i Dragovicci koja su uvučena u veliku dubinu prema gradu Varessu. Prema ovim aktivnostima MOS-e vojno i političko celnisstvo Varessa je reagovalo dosta pomirljivo b poduzimanja konkretnih mjera na spijeccavanju ulaska muslimana u Varess. Dok se sve to događalo u samom gradu Varessu boravilo je i nesmetano se kretalo na stotine vojno sposobnih muslimana među kojima je veleki broj pripadnika onih postrojbi koje su učestvovala u napadu na hrvatske prostore Varessa. Takvim stanjem stvari Varess je živio u tihoj okupaciji. Ulazak muslimanski snaga u Varess planiran je preko hrvatskog sela Mir koje je bilo jedino prepreka na putu do muslimanskog sela Stupni Do i kote Bogoss koja je dominantna nad gradom i koju su muslimani utvrdili i pripremili za napad na Varess. Snimke utvrđenja u selu Stupni Do koti Bogoss dobićete čim se sa terena vrati ekipa Ratne TV Kiseljaka, koja je tamo upućena. Da bi se spriječio nesmetan ulazak snaga MOS-a u Varess moralo se occistiti selo Stupni Do, a pod prismotru staviti veliki broj vojno sposobnih muslimana u samom gradu i to bez obzira na posljedice. Postojeće vojno i političko celnisstvo Varessa nije bilo spremno na taj poduhvat - mada je najveći dio bojovnika i zapovjednog kadra to smatrao jednim pravim putem do izlaska iz inferiorne situacije naspram muslimana. Akcija je izvedena od strane postroj posebne namjene "Maturice" i "Apostoli", a njihov zapovjednik je Dominko Ilijassevic i Marinko Jurisic, samom akcijom rukovodio je Marinko Ljoljo Zapovjednik svih postrojbi posebne namjene uz svoju osobnu asistenciju kao i obično u tezzim akcijama. Snage MOS-a u selu Stupni Do bile su ojacane, a tome govori i podatak da je u akciji poginulo dvojica nassih najboljih bojovnika, a deset ih je ranjeno. Zžestina sukoba ostavila je Vama vecc poznatu sliku Stupnog Dola koja je direktno posljedica pogibije i ranjavanja nassih bojovnika, na ssto se u toku akcije objektivno nije moglo uticati. O djelovanjima nekih ljudi u Varessu neposredno prije toga mozze se saznati iz pisma zapovjednika brigade Emila Harah koje sam dobio neposredno pred moj odlazak u Varess.

Dostavljam Vam tekst pisma u izvornom sadržaju:

HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJECCE OBRANE
 ZBORNO PODRUCCJE V I T E Z
 BRIGADA HVO "BOBOVAC" VARESS
 ZM PONIKVE - VARESS

Broj: 01-613-51/93 g.
 Datum: 22.10.1993. god.

DOSTAVITI: ZAPOVJEDNIKU OG-2 KISELJAK
 n/r gosp. Ivica Rajic

Posstovani gospodine Zapovjednicce!

Vecc duzzi period razmissljam da Vam se osobno obratim u svezi svog statusa, mjesta i uloge funkcije koju obnassam u sastavu vodjenja i zapovjedanja postrojbama HVO u kontekstu ukupnih zbivanja politicckog i vojnog zzivota u HVO opccine Varess.

Zbog stalnih pritisaka od strane predsjednisstva HVO da moje odluke u organizaciji obrane, vodjenja i zapovjedanja brigadom u najveccoj mjeri bud suprotne mojim stajalisstima i stajalisstima mojih suradnika, dossao sam u tessko psihiccko stanje radi posljedica koje su proizissle zbog toga. Pored svih pogressaka koje sam uccinio smatram najveccom i kobnom po dalji svoj osobni status ssto sam dozvolio da pod izuzetnim pritiskom smijenim Naccelnika stozzera Malbassicc Borivoja. U ovakovom psihicckom stanju nisam moguccnosti prihvatiti odgovornost i teret ove vrlo ozbiljne zadacce obrane zoni odgovornosti.

A ako se ima u vidu i to da veliki dio vitalnih subjekata obrane radi pod kontrolom cclanova predsjednisstva i da u to nemam gotovo nikakav uvid, tu zadaccu bi bilo neogucce izvrssiti u cijelosti i da je moje psihiccko stanje stabilno.

Imajucci sve ovo u vidu ja Vas molim za pomocc u onom obliku za koji Vi odluccite, kako sadassnji negativan razvoj dogadjaja na bojissnici nebi imao katastrofalne posljedice.

Gospodine Zapovjednicce molim Vas samo za razumijevanje, jer u ovakovom tessk psihicckom stanju moje trenutne sposobnosti za vodjenje i zapovjedanje su nedorasle trenutku i situaciji u kojoj se nalazimo, a stalne optuzbbe samo mene i zapovjednisstva za to od strane pojedinih cclanova Predsjednisstva HV u kojem su isti svojom politikom najvisse kumovali, smatram da je neljudski nekorektno!..

ZAPOVJEDNIK BRIGADE
Emil Harah

Isto tako u prilogu Vam dostavljam izvorni tekst informacije koju mi je dostavio Zamjenik naccelnika PU -Travnik gospodin Mladen Tolo nakon svoga boravka u Varessu, dana 19.10.1993. godine:

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
HRVATSKO VIJECCE OBRANE
ODJEL UNUTARNJIH POSLOVA
POLICIJSKA UPRAVA TRAVNIK-IZM KISELJAK
Broj: 03-9-63/93
Dana: 19.10.1993. god.

ZAPOVJEDNISSTVU 2. OG OZ SB
n/r Ivica Rajicc

I N F O R M A C I J A

Operativnim radom na terenu kao i kontaktom sa informativnom vezom dosslo se do odredjenih interesantnih saznanja za podruccje Opccine Varess, a koja se sastoje u sljedeccem:

Na ulaznom punktu u mjestu Dasstansko istaknuta je zastava Herceg-Bosne i kontrolu na istom vrsse pripadnici HVO, a na zgradi Opccine istaknute su zastave Herceg-Bosne i "ljiljani".

Predsjednik HVO Varess gosp. Ante Pejccinovicc, zapovjednik SIS Zvonko Duznjevicc, zapovjednik brigade Emil Harah, zapovjednik PS Ivica Gavran i zapovjednik 1. bojne su uzurpirali sve vlast, ccime su nezadovoljni bojovnic komplet puccanstvo. Pricca se da je presjednik HVO Varess dao 6 tona sseccer za tuzlansku regiju, a za uzvrat je dobio novog mercedesa 200 D.-

U vladi HVO na dva kljuccna mjesta nalaze se muslimani i to u Odjelu za zdravstvo i soc. zasstitu, te u sskolstvu. Inacce u gradu je saradnja izmedj MOS-a i HVO na "zavidnom" nivou. Ova suradnja je posebno izrazzena u ssvercovanju robom koja nedostaje na trzzisstu (cigarete, kava, picce i dr.) Predstavnici vlade HVO iz Varessa tjedno odrzzavaju sastanke sa prestavnicir

II. korpusa armije BiH. Komadant II korpusa i oficir bezbjednosti borave u hotelu "Ponikve" po 5 dana i slobodno se kreću područjem Općine. Prilikom dogovora između HVO i II korpusa, predstavnici II korpusa uglavnom traže od HVO gorivo i hranu. Konvoji koji dolaze iz Hercegovine za Varess po nekim saznanjima zaustavljaju se na igralištu u mjestu Ponikve gdje ih čekaju pripremljeni kamioni iz Tuzle za prevoz robe, te prema procjeni 2/3 robe odlazi za tuzlansku regiju, a 1/3 ostaje za potrebe Varess. Trenutno 4 cisterne goriva čekaju za prevoz i koje treba da idu za Tuzlu, navodno da to gorivo treba biti za potrebe 115 brigade "Zrinski" u Tuzli.

U samom gradu Varessu, prodavnice su slabo snabdjevene i većina ih je zatvorena i pored konvoja koji dolaze iz Hercegovine. Teško stanje je komunističko, a posebno prognanika. Za pučanstvo (hrvatske i muslimanske nacionalnosti) su uvedene kartice koje daju popust pri kupovini, tako da 1 kg kruha košta 750 HRD, a prognanici koji nemaju pravo na kartice plaćaju 1 kg kruha 1 DM. Uočena je pojava da dolaze muslimani iz Banovica u Varess gdje kupuju po 10-tak i više kruhova i druge prehrambene proizvode i odnose za Banovice. Ovakve pojave pogoduju velikom svercu roba između borovnika HVO i MOS-a.

Privatno preduzeće "Jahić" nabavlja za potrebe Varessa svu robu te vrši usluge prognanom pučanstvu u prijemu novca i dostavi pisama. Za ove usluge uzima 10 % provizije za novac i 10 DM za doneseno pismo.

O situaciji na području Varessa, šalju se redovna izvješća za vladu HR H koji kojima se uglavnom iznosi da je stanje u redu i pod kontrolom HVO što u većini ne odgovara stvarnoj situaciji, ovo iz razloga što celnici Varess vrše cenzuru tih izvješća, a potom ih šalju.

Zam. načelnika PU Travnik
Mladen Tolo

Gospodine predsjednice!

Nakon ovakvih informacija i saznanja nije se moglo nastaviti, a ne poduzimat ništa. U meni kao vojniku najveće ogorčenje izazvala je informacija da su neki ljudi uzeli sebi za pravo da neovlasno puste oko (2000) dvije tisuće vono sposobnih muškaraca iz Kaknja koji su se nalazili na teritoriju Varess. Iako je postojala instrukcija generala bojnika Milivoja Petkovića, te zapovjedi pukovnika Tihomira Blasskića i moje zapovjedi da se to nesmije dovoliti politički. Vrh Varessa je donio odluku i sve njih prebacio u Hercegovinu. Dokazi o ovome nalaze se u izvješću koje mi je dana 19.10.1993 godine dostavio zapovjednik brigade "Bobovac" gospodin Emil Harah. Izvoran tekst izvješća dostavljamo VAM u nastavku teksta:

HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG-BOSNA
HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
ZBORNO PODRUČJE SREDNJE BOSNE
BRIGADA HVO "BOBOVAC" VARESS
ZM PONIKVE - VARESS

Broj: 01-686-4/93
Dana: 19.10.1993. god.
Vrijeme: 16,30 sati

Izvješće po upitu
o stanju u zoni
odgovornosti.-

ZAPOVJEDNISSTVO OG-2 KISELJAK
n/r zap. gosp. Ivica Rajić

1. U jučeršnjim borbenim djelovanjima izgubili smo crtu obrane u rejonu Lijesnica, iako smo pokušali istu povratiti, o čemu ste već upoznati. Tako sam odlučio po dolasku na teren sagledavajući cjelokupnu situaciju i u cilju da spriječim dalje bespotrebne gubitke. Odmah je konsolidirana crta obrane na rezervnim položajima u rejonima: Slavin, Planinica, Greda k. 1172.

- U toku jucerassnjeg dana na crtu obrane: Kopijari - Plijess - zalozzn
 Jezero izvrsseni su jaki minobacaccki i pjessaccki napadi koji su uspjess
 odbijeni, a crta se konsolidira i uccvrssccuje.
 Stanje na crtama prema snagama 2. korpusa je nepromjenjeno, bez sukoba,
 pokreta i provokativnih djelovanja.
2. Vassa zapovjed da u konvoj ne kreccu musskarci v/o nije isposstovana.
 Svi su upucceni za Hercegovinu.
 Po povratku iz rejona izvodjenja borbenih djelovanja samo sam obavjessten
 tome, a odluku o pusstanuu vojno sposobnih donio je politiccki vrh HVO
 Varess u mom odsustvu.
 3. Molim da inzistirirate da nam se ssto prije vrati streljivo 7,9 na Brgulama
 Stanje po ovom pitanju, zatim rucnih bombi, tromblona, streljiva 20/3 za
 PAT, mina za MB 120 i 60 mm je kriticcno.
 4. O drugim pojedinostima ccemo Vas redovno izvjesccivati.

ZAPOVJEDNIK BRIGADE
 Emil Harah

Gospodine Predsjednicce, ovakav postupak pogodio me je kao da se radi o izda
 Varessa. Sa snagama brigade "Bobovac" cjelokupni prostor opccine Varess nije
 moguce saccuvati. Gospoda iz Varessa ispratila je (2000) dvije tisuće vojn
 obveznika koji su mogli mjenjati pripadnike brigade "Bobovac" na polozzajima
 jer su oni premoreni od vissednevnog boravka na njima, a odmah narednog dana
 trazze pomocc u ljudstvu za obranu Varessa. Trenutno se u Varessu nalazi pre
 250 pripadnika brigade "Ban Josip Jelaccicc" da spassavaju sto se spasiti
 mozze. Zapovjednik brigade "Bobovac" Emil Harah na pocetku sukoba sa snagam
 MOS-a odmah je podnio zahtjev za smjenu sa duznosti cciji sadrzzaj Vam
 dostavljam u izvornom tekstu:
 HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJECCE OBRANE
 ZBORNO PODRUCCJE V I T E Z
 BRIGADA HVO "BOBOVAC" VARESS
 ZM PONIKVE - VARESS

Broj: 01-706-1/93
 Dana: 24.10.1993. godine

Zahtjev za smjenu sa
 duznosti zapovjednika
 brigade.-

ZAPOVJEDNIKU OG-2 KISELJAK
 n/r zap. gosp. Ivici Rajiccu

Zbog navoda iz mog osobnog pisma koje sam Vam uputio 22.10.1993. godine i
 posljedica najnovijih zbivanja u posljednja dva dana doveo sam se u stanje
 potpunog nervnog rastrojstva i zbog velikog psihofizicckog optereccenja moli
 Vas da me smijenite sa duznosti zapovjednika brigade, kako ne bi zbog moje
 stanja bilo katastrofalnih posljedica po obrambeni sustav u zoni odgovornost
 brigade "Bobovac".

Predlazzem da vodjenje i zapovjedanje brigade "Bobovac" pruzme Kressimir
 Bozzicc, naccelnik za ONP u Stozeru brigade.
 Moj status, raspred i buducce angazziranje po Vassoju procjeni i odlucii.

EH/FP
 Tipkano u dva primjerka i
 dostavljeno:
 1x naslovu
 1x a/a

ZAPOVJEDNIK BRIGADE
 Emil Harah

Sve radnje i aktivnosti koje su provodjene u Varessu u suglasnosti su sa instrukcijama pukovnika Tihomira Blasskicca, dozapovjednika GS HVO general bojnika Milivoja Petkovicca i zapovjednika GS HVO general-bojnika Slobodana Praljka.

Gospodine predsjednicce gospoda Ante Pejccinovicc, Zvonko Duzznjevicc i Ivica Gavran su nakon ozbiljnog razgovora u Kiseljaku su vracceni u Varess sa konkretnim uputama o aktivnostima da se od Varessa nebi dogodio Kakanj ili Fojnica. Ja i sada nisam siguran da ccemo occuvati Varess ali sam siguran da dajemo sve od sebe da ga obranimo, neki su vecc polozzili i svoje zzivote.

Z A P O V J E D N I K
Ivica Rajicc

D-35

UNIJA REPUBLIKA BOSNE I HERCEGOVINE
HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG - BOSNA
ZAPOVJEDNIŠTVO OG-2 ZP SB

ODBRANA
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

- K I S E L J A K -

0_0_ Broj: 10-3362-1/93
0_0_ Dana: 08.11.1993. godine

Izviješće o događajima
u Stupnom Dolu, dostavlja

21.11.93
Don. 137 - 11,0
12.11.93
21.11.93
ce 11.80
J. J. J. J.
GS HVO Mostar
IZM CC i t l u k
gen. bojnik Milivoj Petković

U svezi Vasseg telegrama od 08. 11. 1993. godine broj 02-2/1-01-3379/93 izvijescujem Vas da je najveći dio izvidjajnog postupka završen, a to obzirom da je prema Vassoj zapovjedi od 26. 10. 1993. godine rok za izradu i dostavu izvijescia sa kompletnom dokumentacijom do 15. 11. 1993. godine.

Postojeći osnovne istražne maksime da se izvidjajni postupak obavi temeljito i metodično, dosadašnjim moj angažman na ispitivanju i utvrđivanju relevantnih činjenica u svezi sa događajima u Stupnom Dolu od 23. /24. 10. 1993. godine bio je usmjeren u nekoliko pravaca i to: da se animiraju svi organi koji mogu doprinjeti rasvjetljavanju slucaja Stupni Do; da o svom radu na ovom planu podnesu izvijescia odnosno dostave važne informacije ukoliko istim raspolazzu; da vojno pravosudni organi Okružnog vojnog tužiteljstva Travnik - zamjenik okružnog vojnog tužitelja u Kiseljaku i Okružni vojni sud Travnik - Krivično vijeće Kiseljak se uključe u posao te da se ukoliko ima elemenata za pokretanje i krivične odgovornosti poduzmu odgovarajuće pravne radnje i na tom planu; da se operativnim radom SIS-a brigade "Ban Josip Jelčić" Kiseljak prikupe i sačuvaju svi materijalni tragovi odnosno dokazi od značaja za utvrđivanje materijalne istine o Stupskom Dolu; da lokalna sredstva informiranja daju adekvatan tretman navedenom slucaju i doprinosu razbijanju kampanje koju u sredstvima informiranja na maliciozan i tendenciozan način vode vlada i Armija (MO) BiH i da se kao rezultanta svih tih aktivnosti dostavi izvijescie u predviđenom roku.

Primjenjujući metodologiju izvidjajnog postupka za izradu izvijescia stoje nam na raspolaganju sljedeći izvori informacija: osobna saznanja autora ovog izvijescia, izvijescia SIS-a i IPD-a brigade "B.J.J."; informativne izjave neposrednih sudionika odnosno zapovjednika postrojbi koje su sudjelovale u borbenim operacijama oko Stupnog Dola, informativne izjave očevidaca (mjesstana općine Vareš odnosno sela Mir), izvijescia vojno pravosudnih organa koji djeluju na području općine Kiseljak, Kresveo i Fojnica, video materijala - original kazete kojima raspolazze ratna televizija Kiseljak, a isto je napravio snimatelj Mladen Molinar,

dokumentacija kojom raspolazze zapovjedništvo brigade "B.J.J." (borbena izvijescia, prepiska i dr.). Navedeni izvori informacija su u potpunosti autentični.

Prema naprijed iznijetim izvorima informacija može se konstatirati sljedeće:

U posljednje vrijeme (prije Stupnog Dola) ucestale su koncentracije snaga MO-a na okolnim brdima iznad Vareša, a najizrazajnije su u rejonima Budoželje i Strijezevo, koje prema svom geografskom položaju najviše ugrozavaju sami grad Vareš. Ova sva sela direktno su povezani sa predgradjem Vareša preko sela Stupni Do. Izvidjajnim radnjama bilo

- 2 -

je poznato da selo Stupni Do dominira nad samim gradom Varess (ssto se vidi iz video kazete) a oko ovog sela kao i u samome selu bila su uocena jaka utvrdjenja. Ova utvrdjenja se ogledaju u tome ssto izgradjene zemunice sa po tri sloja trupaca na nima i veccima naslagama zemlje, a dok su na obiteljskim kuccama mjesstana ovoga sela nalazili se uradjeni vjesstaccki zakloni od vrecca sa pjeskom i drvenih trupaca te druge pogodnosti kao zaklon. Svakodnevene promjene u ovome selu promatrane su od strane nassih izvidjacca u okviru njihovih moguccnosti. Sve ovo utvrdjivanje je bilo izrazeno od prije oko dva mjeseca kada je vlada HVO Varess dala ultimatum o predaju oruzja ovoga sela Stupni Do brigadi "Bobovac" Varess koji su to odbili a u selo su pored mjesstana sela doveli jedinicu oko 200 specijalaca Armije BiH. Od tada pa sve do sukoba u ovome selu uocena su prisustva postrojbi Armije BiH sa drugih podruccja. Sve ovo kao i ccinjenica da su postrojbe Armije BiH etniccki occistile i popalile hrvatsko selo Kopjare navodila je na sumnju da bi Varess ubrzo mogao biti napadnut iz pravca sel s Stupni Do. Kako su zauzimanjem sela Kopjari muslimanske snage imale normalnu komunikaciju sa selima Dragovicci i Mijakovicci te zaposjele dominantne objekte Lijessnica i Plijess, to je joss visse potvrdilo sumnje o njihovim namjerama. Jedina prepreka na ovom outu povezivanja svih sela sa ovog dijela koji su drzzali muslimani je bilo hrvatsko selo Mir koje se nalazi izmedju sela Stupni Do i Budozzelja. Selo Mir je dosta razudjeno i sa malim brojem zzitelja te je postojala vjerovatnocca da bi nad ovim civilima muslimanske snaga mogle izvrssiti genocid. Ssto se ticce same politike koju je vodilo Predsjednisstvo HVO Varess, dalo se zakljucciti da je sve poslove i radnje vodila civilna vlast a dok je brigada "Bobovac" Varess imala sasvim malo ili ccak nikako udjela u svemu ovome. Ccelnici Varessa nastojali sustvoriti komercijalni grad a sve poslove uglavnom trgovine su obavljali prema muslimanima tuzlanske regije, te iz svega ovoga gledali svoj osobni interes. U masi transakcija sa muslimanima zapostavljena je bila brigada "Bobovac" Varess u opremanju, te briga o prognanicima iz Kaknja, Zenice i drugim mjesta koji su se nassli u Varessu gdje je bilo u jednom momentu oko 4 000 vojno sposobnih osoba, za koje su nastojali svojim postupcima da ih ssto prije occiste iz opccine a ne da ih ukljucce u obranu ovih prostora. Takodjer u svemu ovome ne mozze se zaboraviti ccinjenica da u Varess mogao je ulaziti i izlaziti kako je htio a bilo je dosta slucajeva da pojedini pripadnici Armije BiH zzive u Varessu sa obitelji a idu svaki dan ili tjedno na vojne obuke ili akcije koje je Armija planirala. Svi muslimani iz Varessa normalno su zzivjeli i hodali Varessom, a takodjer u nekoliko slucajeva dogadjalo se da pripadnici Vojne policije zarobe pri dnike specijalnih jedinica Armije BiH koji su potom ubrzo puestani kako se ne bih remetili odnosi sa muslimanima. Iz svega naprijed navedenog kao i informacije koju je zapovjednik brigade "Bobovac" Varess Emil Harah uputio zapovjedniku OG-2 Ivici Rajiccu moralo se pristupiti konkretnim akcijama kako se ne bih desilo da ccitavo podruccje opccine Varess i njegovi zzitelji ne budu porobljeni od strane Armije BiH i okrenuti protiv Hrvata. Organizirana je obrana okolnih prostora sa raspolozivim ljudstvom i tehnikom, ali kako je neprijatelj koncentrisao znatno vecca snage to je dosslo do pomjeranja nassih crta na nassu sstetu. Kako je postojala vjerovatnocca da bi sami grad Varess mogao biti napadnut iz pravca sela Stupni Do to je dana 23. 10. 1993. godine u Varess upuccena postrojba PPN "Maturice", PPN "Apostoli" te jedan dio manevarske postrojbe gdje ih je ukupno bilo oko 250 bojovnika. Istog dana u zapovjednisstvu brigade "Bobovac" Varess saccinjen je detaljan plan napadnog dejstva postrojbi HVO. Planom je bilo predvidjeno da toga dana zauzmu se dominantne kote oko sela Stupni Do koje su drzzali muslimani. Koordinator za izvodenje ove akcije bio je zapovjednik postrojbi PPN Marinko Ljoljo.

- 3 -

Dominik Ilijassevicc zapovjednik PPN "Maturice" sa jednim ojaccanim vodom od 45 ljudi dobio je zadatak da preko kote V. Kamen pokussa ovladati brdom Bogoss ccija je nadmorska visina 1 267 metara i koje dominira kako nad selom Stupni DO tako i nad samim gradom Varess i koje ima strateski znacaj za nasse pozicije jer su na ovom dijelu mislimani bili dobro utvdjeni.

Slavko Anticc dobio je zadatak da sa jednim vodom od 17 bojovnika zaposjedne crte na rejonu V. Kamen - selo Mir te na ovom dijelu presjecce odstupnicu i sprijecci dolazak pojacanja iz pravca sela Budozzelji. PPN "Apostoli" kojima je toga dana rukovodio Marinko Kepicc i jedan dio PPN "Maturice" kojima je rukovodio Miroslav Anicc dobili su zadatak da zaposjednu crte u rejonu Bijelo Borje u pravcu sela Stupni Do. Sa izvodjenjem akcije i zaposjedanjem polaznih polozzaja odpoceto je istog dana u 09.00 sati. Prema predvidjenom planu zaposjedanje polaznih polozzaja izvrsseno je bez bilo akvih problema. Postrojbe kojima su rukovodili Kepicc, Anicc i Anticc nisu imale nikakva napadna dejstva a dok je Ilijassevicc odmah nakon kretanja polaznih polozzaja naissao na zvestok otpor snaga MOS-a. Razvijeni u strijelce krenuli su zauzimanje brda Bogoss. Ovom prilikom koristili su osobno naoruzanje uglavnom AP, te nekoliko sijacca uz upotrebu tromblona i rucnih bombi. Za vrijeme izvodjenja ove akcije bila je podrsska PAT-a i PAM-a 14,5 mm DSSK. Neprijatelj je u obrani koristio uglavnom streljaccko naoruzanje uz jaku podrssku MB 80 i 60 mm iz sela Stupni Do. Borbe oko zauzimanja Bc ssa trajale su tri sata, kada je postrojba kojom je rukovodio Ilijassevicc u potpunosti ovaldala ovom strateskom kotom. Po zauzimanju ove kote sve postrojbe koje su uccestovale krenule su u pravcu sela Stupni Do. Doccekala ih je jaka vatra iz svih orudja iz pravca sela Stupni Do i sa utvdjenja izgradjenih oko ovog sela. Borbe su trajale sve do oko 16.30 sati kada su se nasse snaga primakle na ulaz u selo. Ovom prilikom imali smo dva poginula i 7 ranjenih nassih bojovnika. Kada su prestala napadna djelovanja nassih snaga, tada su zaposjednute crte za obranu ccekajucci naredni dan. Prilikom ovh borbenih djelovanja u selu je bilo zapaljeno visse obiteljskih kucca zapaljivom municijom koju su koristili nassi bojovnici kako bih iz iztih istjerali pripadnike MOS-a koji su occajniccki pucali po nassim postrojbama koristecci pri tom uglavnom rasprskavajuccu municiju, tromblone, rucne bombe i minobacce. Na ovim crtama obrane naredna noc provedena je uglavnom uz jacce prvokacije. Dana 24. 10. 1993. godine dogovoreno je da se nastavi sa prekinutom akcijom u cilju potpunog ovladavanja sela Stupni Do. Oko 09.00 sati ponovo je zapoceto sa izvodjenjem akcije u ovladavanju sela. Raspored snaga nassih pripadnika bio je isti kao i predhodni dan i krenuli su drzzecci obrucc sa tri strane sela, dok je jedan dio bio otvoren prema seli Budozzelje. Iz svih neossteccenih kucca pruzao se snazzan otpor. Iz v e obiteljskih kucca bilo je vidljivo kako pored vojnika pucaju i zzene. Poako se napredavalo u ovladavanju sela. Prilikom ulaska u selo osvajan je objekat po objekat uz dosta potesskocca te je tom prilikom zarobljen i jedan broj civilnog puccanstva koji je zatvaran u podrumne obiteljskih kucca. U podrumu jedne kuce bilo je zatoceno oko 25 zzena i djece koji su u vrijeme trajanja akcije nasilno otvorili vrata te uputili se prema ssumi u pravcu sela Budozzelje na koje nije otvarana vatra jer se radilo o civilima. Za vrijeme akcije u nekoliko slucajeva desilo se da su ili vojnici ili zzene sami aktivirali eksplozivne naprave kako ne bi zzivi dosšli u ruke postrojbi HVO-a. U toku akcije takodjer je bilo slucajeva kada su zzene i djeca napusstali cbiteljske kuce i kretali se u pravcu otvorenog prostora prema selu Budozzelje, da su iste za sobom palili kako ne bih dosšli u ruke nassih postrojbi. Akcija na potpunom ovladavanju sela Stupni Do trajala je sve do oko 12.00 sati kada je ista zavrssena. Prilikom zavrssetka akcije u selu je pronadjeno visse automatskog naoruzanja, MB 80 i 60 mm, te jedan

- 4 -

MB 62 mm koji posjeduju samo snage UN-a esto dokazuje da su ih isti snadbjevali naoružanjem i steljivom.

Analizom iznijetih dokaza nedvojbeno se mogu iznijeti sljedeći zaključci:

- operacija Stupni Do, sa vojno strategijskog stajališta, bila je potrebna i opravdana,
- pri operacionalizaciji plana Stupni Do korištena su isključivo dozvoljena borbena sredstva (pješacko naoružanje, trombloni, ručne bombe i PAT i PAM)
- sistem rukovodjenja i zapovjedanja, zasnovan na principu subordinacije, uglavnom je ispoštovan, s tim što pojedini pripadnici postrojbi (Zoran Filipović - PPN "Maturice" i Franjo Bokulić - PPN "Apostoli") prekoracili upute i zapovjedi svojih zapovjednika otvarajući vatru po civilima kojih u se nalazili u stambenim objektima, ali treba reći to da je u toku noći, kada je operacija stala ostavljen dio slobodnog prostora kako bi se mogli izvući civili sa nekolicinom pripadnika MOS-a, o čemu nije izdata zapovjed,
- dio civilnog stanovništva kojeg su zatekle naše snage u selu, dok su vodjene borbe, je privremeno smješten u podrumske prostorije da bi se nakon završetka operacije omogućili izvlačenje u pravcu položaja koje drže snage Armije BiH,
- kako je selo Stupni Do predstavljalo pravu tvrdjavu borbeno djelovanje su dosegla maksimalnu zhestinu, pri čemu ne treba izgubiti iz vida da se upravo iz stambenih objekata otvarala vatra po našim položajima odnosno pripadnicim postrojbi, pa su usljed toga naši bojovnici koristili i zapaljivu municiju tako da je najveći dio stambenih objekata u tom selu izgorio,
- dan dio objekata zapaljen je neposredno od strane Armije BiH a i samih civila, prilikom napuštanja, što se naročito ispoljilo kod onih stambenih objekata novije gradnje koji su bili i bolje namješteni,
- evidentno je da je izvješan broj civila nastradao, što je najvećim dijelom direktan posljedica ratnih okršaja ali i činjenice da je jedan dio civila (naročito žene) uzeo aktivnog učesca u obrani sela, dok je jedan dio civila nastradao nepromišljenim postupanjem pojedinih pripadnika naših postrojbi (Zoran Filipović i Franjo Bokulić),
- zaključno sa 07. 11. 1993. godine kod Okružnog vojnog tužiteljstva u Kiseljaku nije zaprimljena ni jedna krivična prijava koja bi tangirala događaje u Stupnom Dolu, a niti je pokrenuta istraga u krivičnom postupku protiv nekoga pripadnika postrojbi koje su sudjelovale u navedenoj operaciji,
- kako bi se napravila potpuna sinteza potrebno bi bilo koristiti i podatke do kojih je došlo zapovjedništvo brigade "Bobovac", a do kojih podataka se još nije došlo, ovo s toga što je u ovoj operaciji sudjelovao i jedan vod iz sela Mir (domobranska postrojba jaccine voda) koja je zatvarala pravac ispred sela Mir, kojim pravcem se izvlačio dio civilnog stanovništva i snaga Armije BiH prema selu (muslimanskom) Budozzelje,
- kretanje krivičnog postupka protiv točno određenih pojedinaca može se očekivati kada nadležni organi obrade predmetne slučajeve tj. prikupe sve materijalne dokaze nakon čega može uslijediti podnošenje krivičnih prijava vojnom tužitelju, koji je zatražio da se ubrza operativni rad na tome,
- izvidjani postupak nije okončan, on još traje, a otežan je i zbog borbenih dejstava na navedenom području tako da se mogu očekivati i nove informacije.

ZD/MB

Dostaviti:

1 x Naslovu
1 x SIS
1 x a/a

ZAPOVJEDNIK OG-2

p u k o v n i k
Ivica Rajić

HBAKIS

ECV, Naziv organa	0,711 - TEL. MOD
Predato-primljeno telef. br.	2451
Dana	08. 11. 1993 u 22 ²⁵
TLP, TGR, TLF	180V, 2V
Operadio:	Karčić
	(potpis)

D-36

UNIJA REPUBLIKA BOSNE I HERCEGOVINE
HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG BOSNA

GLAVNI STOŽER HVO

Ur.broj: OG-2/01-01-034/193

IZM Čitluk, 08.11.1993.god.

OBRANA

VOJNA TAJNA

STROGO POV.

Žurno izvješće OG-2

Kiseljak o Stupnom Dolu.-

OG -2 Kiseljak

gosp.Rajić

Žurno mi dostaviti sažeto izvješće za Stupni Do temeljem moje zapovijedi.

Dostaviti imena dvojice za pokretanje izvidajnog postupka (jedan Krešimir Božić).

GLAVNI STOŽER HVO

general-bojnik

Milivoj Petković

UNIJA REPUBLIKA BOSNE I HERCEGOVINE
HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG-BOSNA
ZAPOVJEDNIŠTVO 06-02 ZP SB

OBRANA
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

- K I S E L J A K -

Broj: 10-3466-1/93
Dana: 15. 11. 1993. god.

Izješće o događajima
u Stupnom Dolu, dostavlja

GS HVO Mostar
IZM Citluk
gen. bojnika Milivoja Petkovića

VEZA: Vaš akt br.: GS-3149-1/93 od 26. 10. 1993. godine

Prema vašoj zapovjedi broj i datum gornji naloženo mi je da izvršim cjelovitu istragu u svezi sa događajima u Stupnom Dolu, općina Vareš od 23. i 24. 10. 1993. godine. Za provedbu vaše zapovjedi kao krajnji rok je određen 15. 11. 1993. godine. Izvršavajući vašu zapovjed, mogu Vas izvijestiti o sljedećem:

Povodom vašeg akta br. 02-2/1-01-3379/93 od 08. 11. 1993. godine dostavljeno Vam je izvješće o rezultatima istrage oko događaja u selu Stupni Do. U tom izvješću smo iznijeli metodologiju rada, izvor informacija do kojih smo došli u toku istrage, kao i utvrđene činjenice. Takođe u tom izvješću je rečeno da ćemo nastavljajući istragu dostaviti Vam i nove informacije ukoliko se do istih dođe. Smatramo da nema potrebe ponavljati ono što je iznijeto u navedenom izvješću, nego Vam želimo dati na znanje da smo stupili u neposredni kontakt sa zamjenikom Okružnog vojnog tužitelja u Varešu, gosp. Ivanom Kristićem, te da smo na temelju njegovog izvješća, pored ostalog došli i do novih podataka. Prema navedenom izvješću zamjenika OVI vidljivo je da je on nakon objavljivanja vijesti putem sredstava javnog priopćavanja da je u selu Stupni Do izvršen ratni zločin prema civilnom pučanstvu, preduzimao odgovarajuće mjere u okviru svojih ovlaštenja pa se tako pismeno obratio zapovjedniku brigade "Bobovac" Vareš, zapovjedniku Vojne policije Vareš, kao i Civilne policije uz traženje da li su postrojbe navedene brigade ili pak neke druge vojne postrojbe u Zoni odgovornosti ove brigade sudjelovale u izvršenju bilo kakvih krivičnih djela u periodu od 23. 10. 1993. godine pa do dana stavljanja upita. Zaključno sa 15. 11. 1993. godine od navedenih organa nije dobio izvješće niti krivičnu prijavu protiv eventualnih izvršitelja krivičnog djela, ali je došao do saznanja da su svi naprijed navedeni organi otpočeli sa radom na prikupljanju podataka. Ovo se može objektivno i pravdati činjenicom što je usljed žestoke ofanzive od strane Armije BiH ova općina okupirana 03. 11. 1993. godine. Dalje u svom izvješću zamjenik OVI ističe da nije dobio nikakve zvanične podatke, ali je došao do nezvaničnih saznanja da je na nekoliko dana prije sukoba u selu Stupni Do evakuiran veći dio muslimanskog civilnog pučanstva, i da je djelimično evakuacija vršena i preko hrvatskog sela Mir. U selu su u najvećoj mjeri bile smještene specijalne jedinice Armije BiH, dobro utvrđene u kućama i zemunicama sa cijevima okrenutim prema Varešu. Interesantan je podatak da su u vrijeme sukoba jedinice Armije BiH koje su se nalazile u selu tražile od svog neposrednog Zapovjedništva da se povuku ili predaju postrojbama HVO-a, što je njihovo Zapovjedništvo kategorički odbilo. Dakle postoji indicija da su navedene postrojbe Armije

D-37

BiH pa i dio civilnog stanovništva, koji je ostao u selu na neki način bile žrtvovane, kako bi Armija BiH opravdala svoju agresiju na grad Vareš, pri čemu je alarmirana svjetska javnost u negativnom kontekstu protiv HVO-a. Dalje zamjenik OVT ističe da objektivno nije bio u mogućnosti da bilo što drugo poduzme u svezi s ovim slučajem jer je navedeno selo Armija BiH ponovo okupirala 02. 11. 1993. godine.

Evidentno je da postupak istrage o ovom slučaju nije definitivno okončan, što prije svega jest posljedica objektivnih razloga. Naime ratne operacije na području općine Vareš, a posebno činjenica da se brigada "Bobovac" povukla iz grada Vareša, da se sada nalazi na uskom prostoru, onemogućava dalji operativni rad na predmetnom slučaju. Dio dokumentacije odnosno arhive brigade "Bobovac", posebice dokumentacija kojom je raspolagala Vojna i Civilna policija je uništena što otežava i usporava efikasniji rad na provedbi istrage. No, najvažnije je da su utvrđene one relevantne okolnosti kako je to i zatraženo vašom zapovješću. Naime prema ovom izvješću utvrđeno je koje su postrojbe sudjelovale u izvođenju vojnih zadaća, kako je ovladano prostorom Stupni Do, kako je postupano sa civilnim pučanstvom, u kakvom su stanju nađeni stambeni i drugi objekti, kao i činjenica da je bilo protiv propisnog postupanja od strane pripadnika postrojbe HVO-a, a identificirani su i njihovi počinitelji. U tom smislu predstoji dalji rad ka rasvjetljavanju svih okolnosti oko događaja u Stupnom Dolu, te poduzimanja odgovarajućih pravnih radnji, od strane organa koji su ovlašteni i odgovorni za otkrivanje i gonjenje počinitelja inkriminiranih radnji, o čemu ćete biti blagovremeno izvještavani.

Izvorna dokumentacija na temelju koje su sačinjavana navedena izvješća nalazi se u Zapovjedništvu brigade "Ban Josip Jelačić" u Kiseljaku.

DOSTAVITI:

- 1 x Naslovu
- 1 x SIS
- 1 x a/a

ZAPOVEDNIK 06-2
 P U Č N I K
 Ivica Rajić

HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG BOSNA
HRVATSKO VIJEĆE OBRANE OPĆINE VAREŠ
Broj:301/93
Vareš, 09.11.1993.god.

UNIJA REPUBLIKA BOSNE I HERCEGOVINE
OBRANA
VOJNA TAJNA
STROGO POV.

D-38

- ZAPOVJEDNIKU OG-2 KISELJAK
n/r gosp. Ivici Rajiccu, pukovniku

Na osnovu Vasse zapovjedi br: 06-3367-01/93 od 09.11.1993.god. donosim sljedeću:

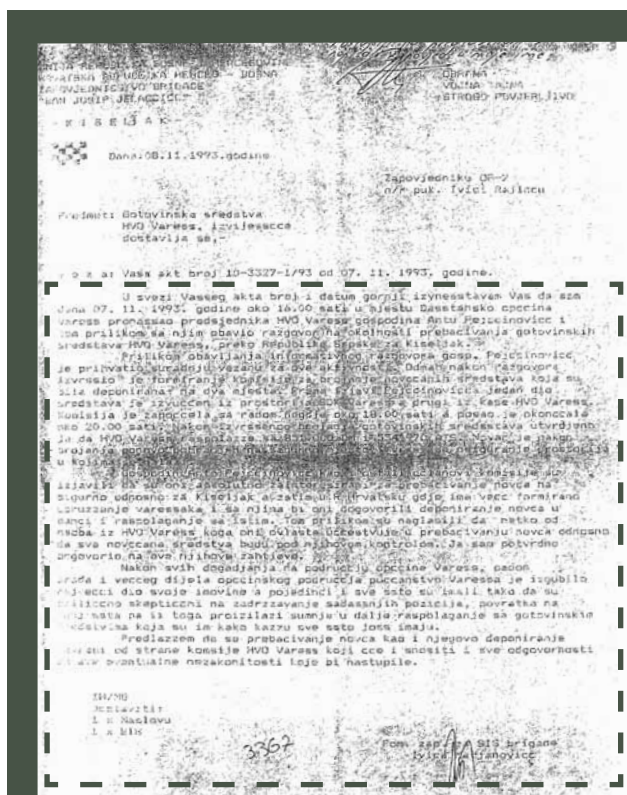
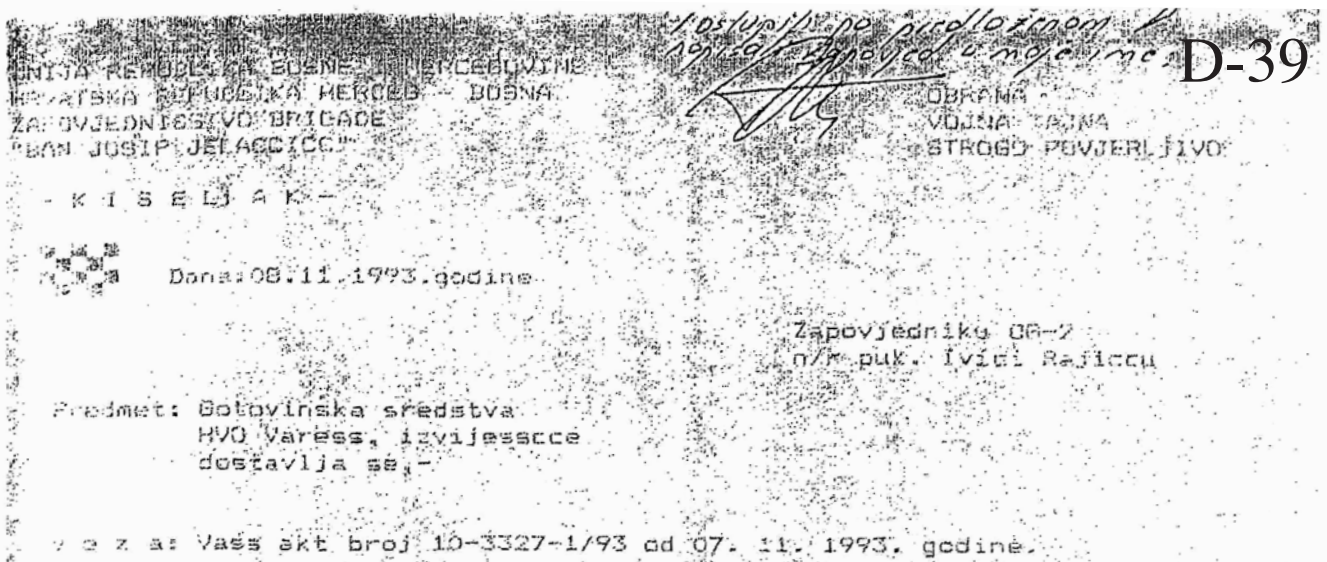
O D L U K U

1. U komisiji koja će sudjelovati u dislociranju gotovinskih materijalnih sredstava HVO općine Vareš preko teritorije Republike Srpske imenuju se:
 - gosp.Ivan Kristić, sin Tadije, zamjenik Okružnog vojnog tužitelja Travnik, O.K.br. 157/93 Policijske stanice Vareš
 - gosp.Alojz Franjić, sin Marijana, inspektor Policijske stanice Vareš O.K.br. 314/89 SUP Vareš
2. Članovi komisije su dužni uz pomoć Naslova gotovinska materijalna sredstva HVO općine Vareš položiti na poseban bankovni namjenski račun na teritoriji RH za potrebe prognanog pučanstva iz Varesa.
3. Ovlašćuju se članovi komisije iz točke 1. ove odluke da u ime HVO općine Vareš otvore račun u ovlaštenoj banci RH i polože gotovinska materijalna sredstva.

Dostaviti:

- Naslovu
- gosp.Mati Bobanu predsjedniku
HR HB
- Uredu za financije HR HB
- Zapovjedniku brigade
HVO "Bobovac" Vareš
- članovima komisije
- a/a

Predsjednik HVO općine Vareš
gosp.Anto Pejčinović

U svezi Vašeg akta broj i datum gornji izvještavam Vas da sam dana 07. 11. 1993. godine oko 16.00 sati u mjestu Daštansko općina Vareš pronašao pred-sjednika HVO Vareš gospodina Antu Pejčinović i tom prilikom sa njim obavio razgovor na okolnosti prebacivanja gotovinskih sredstava HVO Vareš, preko Republike Srpske za Kiseljak.

Prilikom obavljanja informativnog razgovora gosp. Pejčinović, je prihvatio suradnju vezanu za ove aktivnosti. Odmah nakon razgovora izvršio je formiranje komisije za brojanje novčanih sredstava koja su bila deponirana na dva mjesta. Prema izjavi Pejčinovića jedan dio sredstava je izvučen iz prostora SDK Vareš a drugi iz kase HVO Vareš. Komisija je započela sa radom negdje oko 18.00 sati a posao je okončala oko 20.00 sati. Nakon izvršenog brojanja gotovinskih sredstava utvrđeno je da HVO Vareš raspolaže sa 851.000 DM i 554 970 ATS. Novac je nakon brojanja ponovo pohranjen na sigurno mjesto i vrši se osiguranje prostorija u kojima se nalazi. Gospodin Anto Pejčinović kao i ostali članovi komisije su izjavili da su oni apsolutno zainteresirani za prebacivanje novca na sigurno odnosno za Kiseljak a zatim u R Hrvatsku gdje ima već formirano udruženje Varašaka i sa njima bi oni dogovorili deponiranje novca u banci i raspolaganje sa istim. Tom prilikom su naglasili da netko od osoba iz HVO Vareš koga oni ovlaste učestvuje u prebacivanju novca odnosno da sva novčana sredstva budu pod njihovom kontrolom. Ja sam potvrdno odgovorio na ove njihove zahtjeve. Nakon svih događanja na području općine Vareša, padom grada i većeg dijela općinskog područja pučanstvo Vareša je izgubilo najveći dio svoje imovine a pojedinci i sve što su imali tako da su prilično skeptični na zadržavanje sadašnjih pozicija, povratka na pa iz toga proizlazi sumnja u dalje raspolaganje sa gotovinskim sredstvima koja su im kako kažu sve što još imaju. Predlažem da se prebacivanje novca kao i njegovo deponiranje od strane komisije HVO Vareš koji će i snositi i sve odgovornosti ... eventualne nezakonitosti koje bi nastupile.

ZM/MG
Dostaviti:
1 x Naslovu / 1 x SIS

Pom. Zap. za SIS brigade
Ivica Marjanović

HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG-BOSNA
MINISTARSTVO OBRANE
 SIGURNOSNO-INFORMATIVNA SLUŽBA
 U P R A V A

D-40

"OBRANA"
 "SLUŽBENA TAJNA"
 "STROGO POVJERLJIVO"

02-08-1-*2338* 195

Cr. br.

U Mostaru 20.04. 95
 19 . god.

SLUŽBENA BILJEŠKA

PREDMET: Otudivanje gotovinskih sredstava, vlasništva HVO Vareš, saznanja .-

Dana 07.11.1993. godine, od strane zapovjednika OG - Kiseljak puk. Ivica Rajića, pomoćnik za SIS brigade "Ban Josip Jelačić" Kiseljak, ovlašten je da obavi razgovor sa predsjednikom HVO Vareš gosp. Antom Pejčinović u svezi dobivanja informacije o stanju novčanih sredstava u kasi HVO Vareša. Ivica Marjanović, isti dan je otišao u mjesto Daštansko općina Vareš, te je tom prilikom oko 16,00 sati pronašao predsjednika općine Vareš gosp. Antu Pejčinovića i tom prilikom obavio razgovor sa pomenutom na okolnosti prebacivanja gotovinski sredstava HVO-e Vareš u Kiseljak. Komisijski je utvrđeno da se u kasi nalazi 851.000 DM i 534.970 ATS a novac je zatim pohranjen na sigurno mjesto koje se osiguravalo.

Prebacivanje novca je izvršeno naknadno za tri-četiri dana, najvjerojatnije 13. ili 14.11.1993. godine.

Predlažemo da bi bilo potrebno obaviti razgovor sa svim osobama koje su bile uključene oko izvlačenja novčanih sredstava HVO Vareš, da bi se utvrdilo što se dogodilo sa pomenutim novcem.

U prilogu Vam dostavljamo:

- Ovlaštenje broj: 10-3327-1/93 od 07.11.1993. godine,
- Izvješće Ivica Marjanovića zapovjednika OG-2 Kiseljak Ivici Rajiću od 08.11.1993. god.
- Odluka o imenovanju Komisije, predsjednika HVO općine Vareš gosp. Ante Pejčinovića upućena zapovjedniku OG-2 Kiseljak puk. Ivici Rajiću, broj: 301/93 od 09.11.1993. godine
- Zapovjed puk. Ivica Rajića predsjedniku HVO Vareš Anti Pejčinovi broj: 06-3367 01/93 od 03.11.1993. godine
- Obavijest puk. Ivica Rajića predsjednika HVO Vareš Anti Pejčinović broj: 06-3377-1/93 od 10.11.1993. godine.

D-41

UNIJA REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 HRVATSKA REPUBLIKA HERCEGOVINA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 ZAPOVJEDNIŠTVO BRIGADE
 "BAN JOSIP JELACIĆ"

OBRANA
 VOJNA TAJNA
 STROGO POV.

- K I S E L J A K -

Broj: 06-3367-01/93
 Dana: 09. 11. 1993. god.

Predsjedniku HVO Vareš
 n/r gsp. Ante Pejčinoviću.

Na temelju ukazanih potreba a i vaših zahtjeva o dislociranju gotovinskih sredstava HVO Vareš donosim

Z A P O V J E D

1. Obavezni ste formirati komisiju od dva člana koji će učestvovati u dislokaciji gotovinskih materijalnih sredstava HVO Vareš.
2. Opće podatke za članove komisije obavezni ste nam dostaviti kako bi mogli osigurati prolazak istih preko Republike Srpske.
3. Članovi komisije će snositi odgovornost u slučaju eventualnih nezakonitosti u postupanju sa navedenim sredstvima.
4. Rok izvršenja 10. 11. 1993. godine. Za izvršenje zapovjedi osobno mi je odgovoran gsp. Ante Pejčinović.

D o s t a v i t i :

1. Predsjedniku HVO Vareša
2. SIS-u brigade
3. a/a

ZAPOVJEDNIK OG - 2
 puk. Ivica Rajić

ZAPOVJED

1. Obavezni ste formirati komisiju od dva člana koji će učestvovati u dislokaciji gotovinskih materijalnih sredstava HVO Vareš.
2. Opće podatke za članove komisije obavezni ste nam dostaviti kako bi mogli osigurati prolazak istih preko Republike Srpske.
3. Članovi komisije će snositi odgovornost u slučaju eventualnih nezakonitosti u postupanju sa navedenim sredstvima.
4. Rok izvršenja 10. 11. 1993. godine. Za izvršenje zapovjedi osobno mi je odgovoran gsp. Ante Pejčinović.

GLAVNI STOŽER HVO

Ur.broj: 02-2/1-01-3242 /93

Mostar, 03.11.1993.god.

Predmet: Z a h t j e v.-

UNPROFOR

SPABAT-Medugorje

Već nekoliko dana traje žestoka ofenziva muslimanskih snaga na hrvatska područja u Varešu i okolini. U više navrata smo pokušali dogovorom riješiti probleme, ali nismo uspjeli.

Kako je MOS na ovo područje skoncentrirao veoma jake snage naše postrojbe nisu u stanju da obrane oko 20000 civila. Trenutno se vodi borba u okruženju na površini oko 5 km².

Molimo, da se posredovanjem UNPROFOR-a izvuče nedužno civilno pučanstvo.

Imamo podatke da je masakr civila već počeo u selima Tribija, Vijac, Borovice, Pogar i Ivančica.

Zbog navednih zločina u navedenim naseljima je zaa-
vladala panika i dezorganizacija unutar pučanstva i postrojbi,
tražimo da snage UN što žurnije interveniraju, kako bi spriječili
nastavak masakra i omogućili izvlačenje pučanstva iz okruženja
i rajona bojevih djelovanja.

GLAVNI STOŽER HVO

general-bojnik

Slobodan Praljak

D-43

UNIJA REPUBLIKA BOSNE I HERCEGOVINE
HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG BOSNA

GLAVNI STOŽER HVO

Ur.broj: 02-2/1-01-3309193

Mostar, 04.11.1993.god.

Predmet: Z a h t j e v.-

UNPROFOR
SPABAT Medugorje
za Zapovjednika UN
K i s e l j a k

Temeljem zahtjeva GS HVO Ur.broj:02-2/1-01-3284/93 od 03.11.1993.god., a u svezi zaštite i izvlačenja civilnog pučanstva na području Vareša, zahtjevamo da nam podnesete izvješće, što je dosad urađeno.

Napominjemo, da na hrvatsku enklavu Vareš, već nekoliko dana traje žestoka ofenziva muslimanskih snaga, te je potrebno poduzeti sve da bi se zaštitilo nedužno civilno pučanstvo.

GLAVNI STOŽER HVO

Stobodan Praljak
General-bojnik

Stobodan Praljak

\$\$\$ REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA

\$ HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA

HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

ODJEL OBRANE

SEKTOR ZA ZDRAVSTVO

Broj: 02/511-672/93

VLADA HR HB

Mostar, 04. 11. 1993. god.

PLAN SANITETSKOG OSIGURANJA PROGNIKA IZ VARESA

Naprijed pomenuti konvoj sanitetski osigurati sa dva sanitetska vozila, dva liječnika i dva medicinska tehničara (jedna od medicinestara je sestra akuserka). Jedno vozilo ide na zacetju kolone a drugo pri celu kolone. Svako vozilo je potrebno osposobiti za pružanje punog obima opće medicinske pomoci (aparati za kisik, lijekovi, zavijani materijal, infuzije, udlage).

1. Preventivne medicinske mjere

- zabraniti uzimanje vode za pice u toku evakuacije
- vodu za pice uzimati sanitarno obradjenu (gradski vodovod Mostar) i istu transportirati u kanistima koji su prethodno sanitarno obradjeni.
- svako vozilo treba da ima po jedan kanistar vode za pice.
- strogo zabraniti uzimanje hrane u toku evakuacije.
- zaduziti intendantsku sluzbu da osigura dovoljne količine validnih živeznih namirnica.
- hranu dijeliti po vozilima ili pri zastancima.
- preko intendantske sluzbe osigurati dovoljno toplih pokrivača.
- odrediti zastanke prema planu evakuacije i na istima osigurati podjelu hrane, tople napitke, vodu i eventualno pružanje medicinske pomoci.
- radi vremenskih uvjeta, iscrpljenosti ljudi i dužine puta osigurati jednu tipsku poljsku kuhinju.

2. Zbrinjavanje bolesnih i ranjenih

- u toku evakuacije na zastancima, a u hitnim slučajevima odmah pružiti pun obim opće medicinske pomoci, a za sto su osposobljene naprijed pomenute medicinske ekipe

- u slučaju potrebe pružanja specijalističkog vida pomoći, bolesne i ranjene evakuirati u sanitetske centre duž puta evakuacije.

3. Potrebna sanitetska materijalna sredstva i vozila osigurati u RRB HVO Mostar
4. Na svako vozilo potrebno je osigurati po jednu motorolu.

2) POMOCNIK MINISTRA OBRANE HR HB
SEKTOR ZA ZDRAVSTVO

brigadir dr. *Nadežda* IVAN BAGARIC

D-45

UNIJA REPUBLIKA BOSNE I HERCEGOVINE
HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG BOSNA

GLAVNI STOŽER HVO

Ur.broj: 02-211-01-3550 193

Mostar, 06.11.1993.god.

UNPROFOR
COMMANDER OF HEADQUARTERS
A.I.Ramsay

Poštovani generale Ramsay,

Zahvaljujemo UNPROFOR-u i Vama osobno na angažmanu koji ste pokazali oko Vareša.

Nadamo se da ste se uvjerali u progone hrvatskog naroda, koji su još davno u Konjicu počeli Muslimani nastavljajući preko Kaknja, Zenice, Bugojna, Fojnice,...

Učinit ćemo sve da pronađemo krivce onoga što se dogodilo u Stupnom Dolu. Ali poslije, ovakvih događaja nade se određeni broj ljudi koji će počinuti osvetu, koja se ne može pripisati niti vojsci, niti policiji, niti narodu.

Nadamo se, da ćete biti objektivniji u sagledavnju zbivanja koja su veoma teška.

Glede muslimanskih helikoptera, još jednom Vas molim, kao i gosp. Brickemona, da shvatite da je to najmanje vojni problem, da se od mene nije moglo očekivati da riješim to, ali smo učinili baš sve popuštajući muslimanskoj strani kako bi preko razmjene zarobljenika dopustili izvlačenje muslimanskih ranjenika helikopterom u Zenicu, a nadamo se da će to biti sutra, u nedjelju 07.11.1993.god. kako je dogovoreno.

Sa štovanjem!

GLAVNI STOŽER HVO

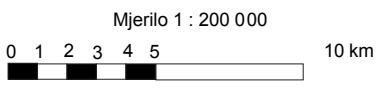
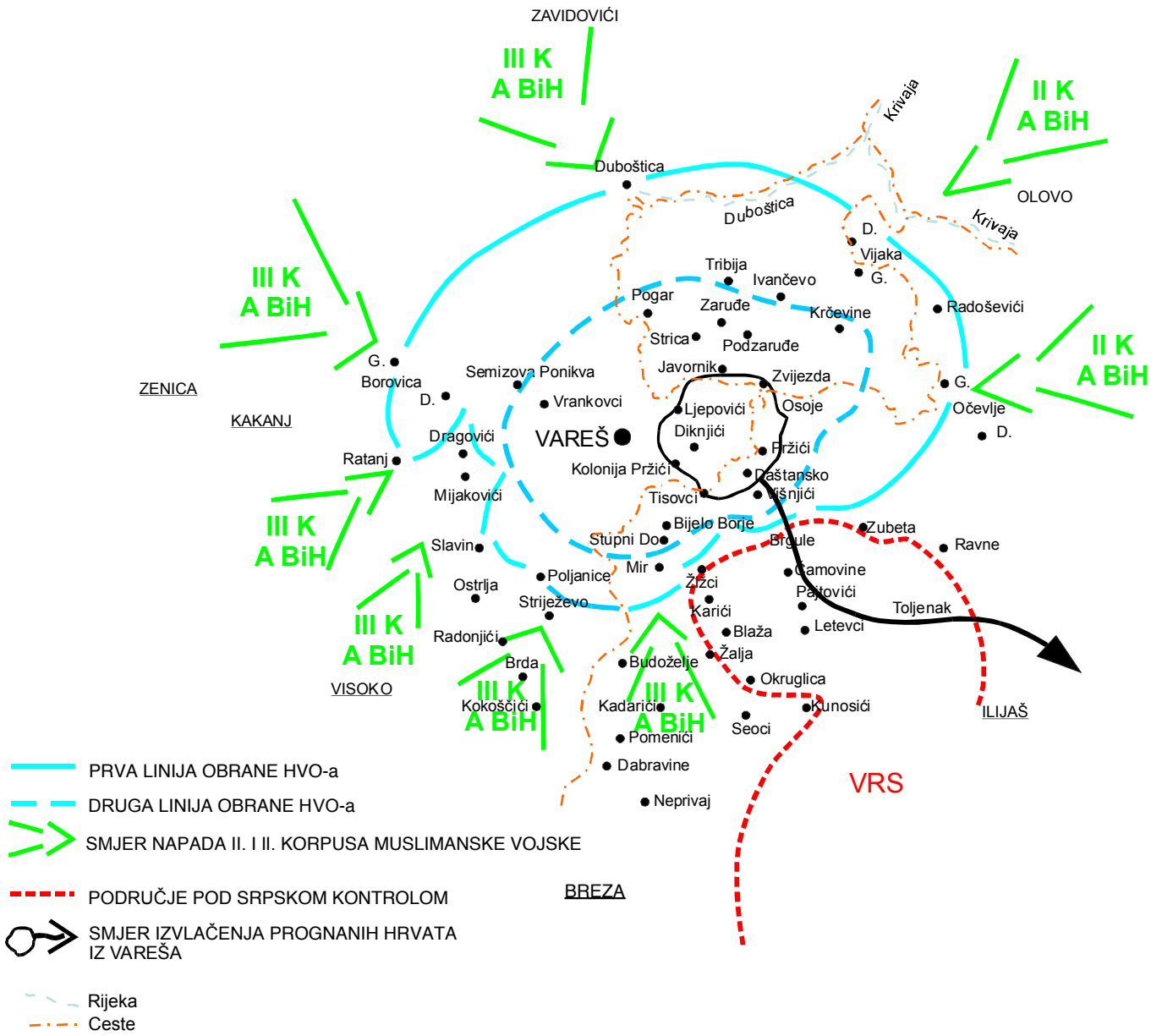
Slobodan Praljak
general-bojnik

Slobodan Praljak

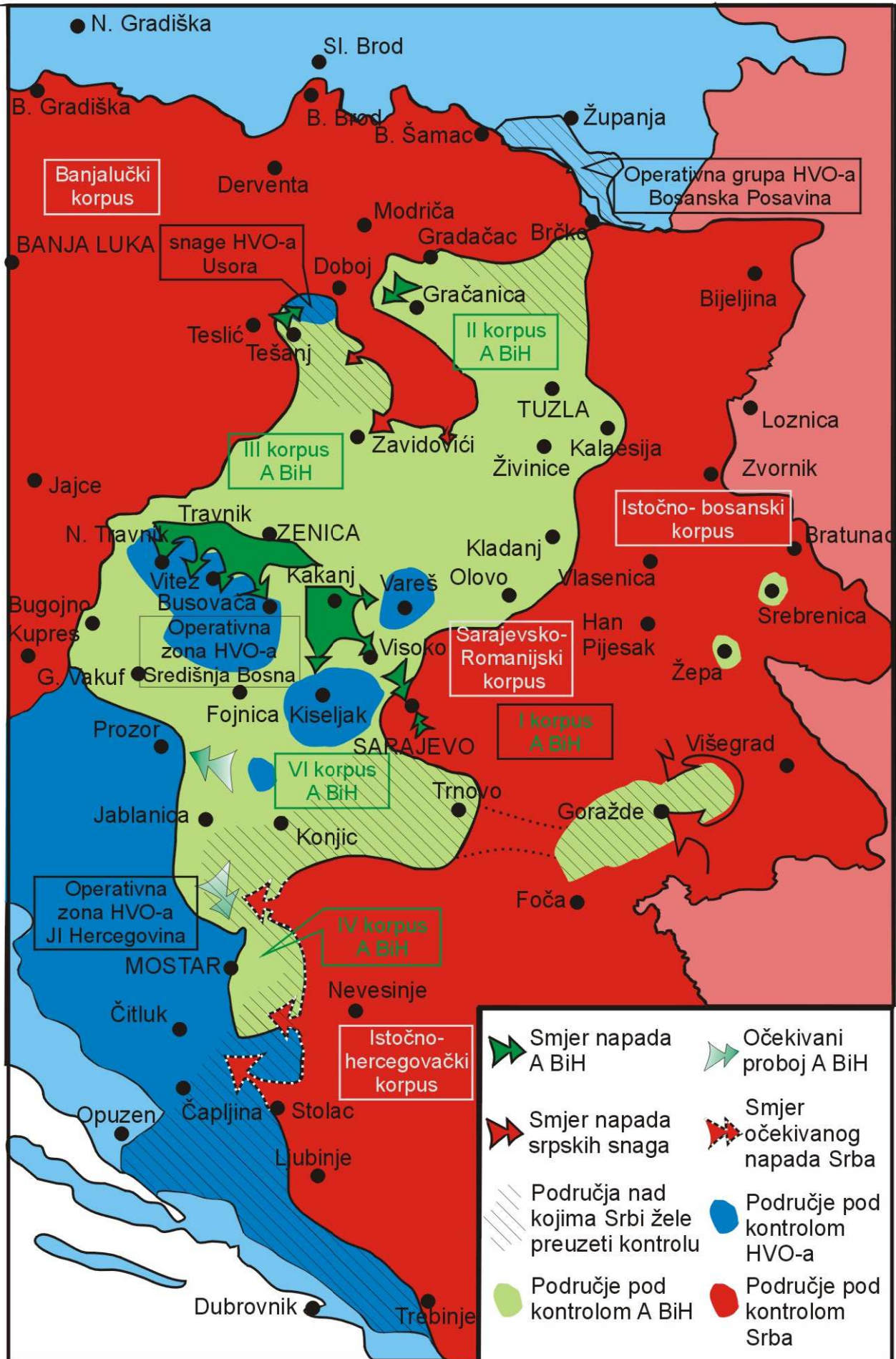
Operacije A BiH na području općine Vareš

KARTA - 1

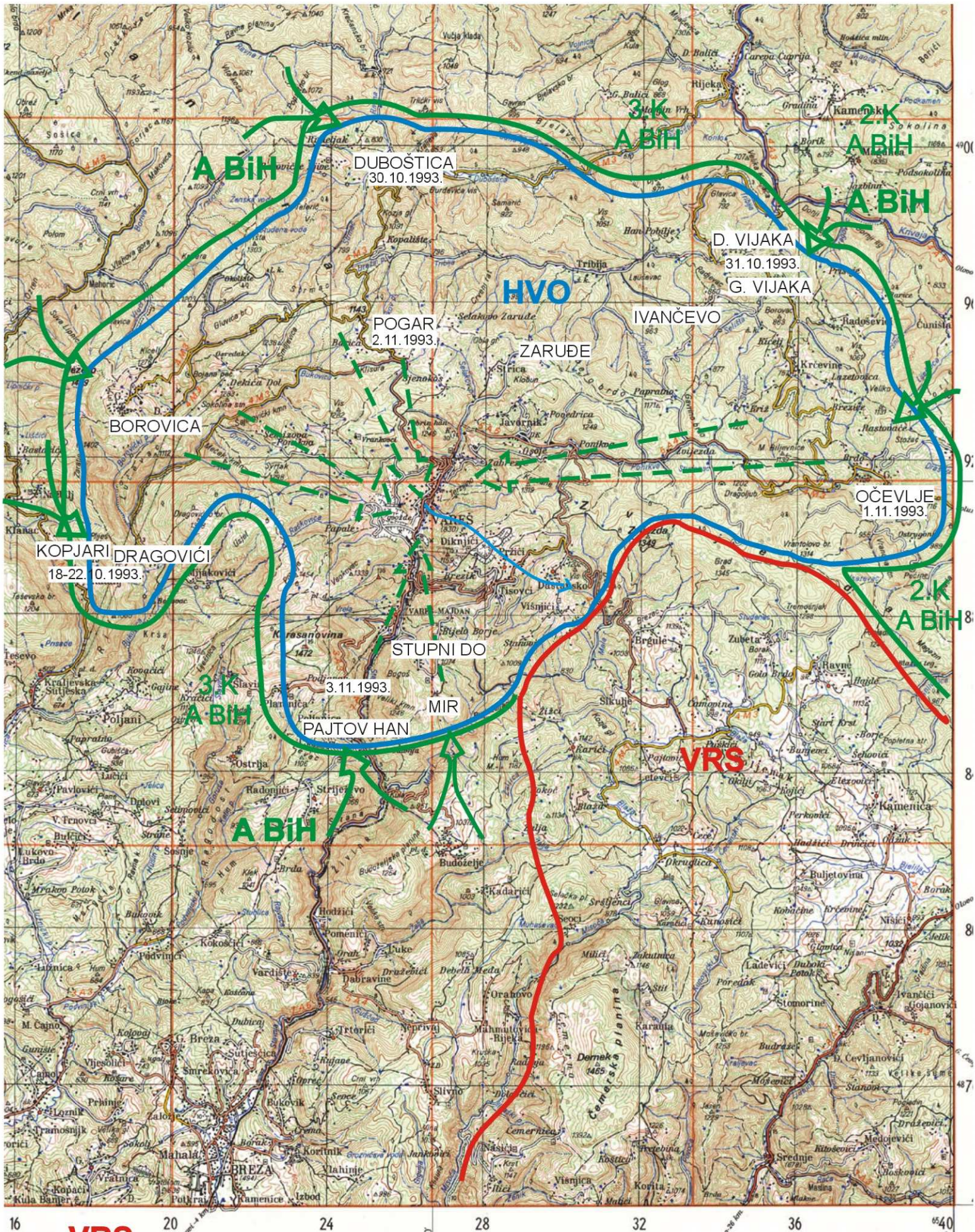
STANJE U VAREŠU 10.11.1993

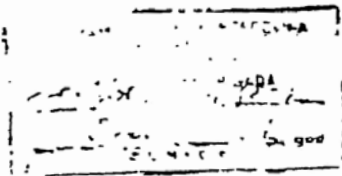
KARTA II

NAPAD A BiH (MUSLIMANSKE VOJSKE) NA VAREŠ POČEO JE 18. LISTOPADA 1993.

— VRS
— A BiH
— HVO

VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Na osnovu najnovijeg razvoja događaja u vezi ponašanja postrojbi HVIO a u skladu sa naredjenjem K-deta 7.M.br.br. d o n o s i m

N A R E D E N J E Z A N A P A D

1. Na pravcu napada Bataljona brani se neprijatelj jačine jedne bojne (300) ljudi u sljedećem rasporedu:

- jedna četa u rejonu s.Čukle
- jedna četa u rejonu Novo selo
- jedna četa u rezervi u s.Grahovčići

Do sada su uočene sljedeće vatrene tačke:

- na Crnom Vrh 3 zeminice
- iz pravca Ušica dejstvuje MB i Bat
- od Ušica do Šušnja 4 zeminice
- minsko polje ispred pomerute 4 zeminice

2. Naš Bataljon iz očekujućeg reona s.Vrselje napada pravcom:

S.Vrselje - Crni Vrh - Ušice - Čukle - Brajkovići - Rebrovac - Šušanj -
- Novo Selo - Plavčići, grupišući glavni dio snaga i sredstava (II odred i GERILA) na pravcu s.Vrselje - Crni vrh - Ušice - Čukle - Brajkovići, a manji dio snaga i sredstava (I odred) NA pravcu Vrselje - Rebrovac - Šušanj -
- Novo selo, s ciljem da ubližem zadatku ovladamo selom Čukle i Novo selo, a u daljem selom Brajkovići i Plavčići.

Osmataračnica K-danta Bataljona u selu Vrselje.

- I odred napada na ponoćnom pravcu Vrselje - Rebrovac - Šušpanj - Novo selo -
- Plavčići sa zadatkom da bočnim dejstvom sadejstvuje glavnim snagama, u bližem zadatku ovladati Novim selom a u daljem Plavčićima.

- II odred napada na glavnom pravcu: Crni vrh (trigonometar 1128) - Ušice (trigonometar 1086) - s.Čukle - Brajkovići, sa zadatkom u sadejstvu sa Gerilskom grupom u bližem zadatku ovlada položajima neprijatelja na Crnom Vrh, Ušicama i s.Čukle, a u daljem zadatku s.Brajkovići.

Gerilska grupa napada u glavni snaga sa II odredom na glavnom pravcu sa

agatvom otvaranje prolaza na liniji odbrane neprijatelja u blizini: ...
... blišujući jača utvrđenja na pravcu napada: Crni Vrh - Ušice - s. Bukice - s. Bra-
... OVICI-

- 3. Bataljon Kakanj kreće se na pravcu napada glavnine snaga (Gerilske grupe
i II odreda) u gotovosti za uvođenje u borbu.

- Bataljonska vatrena grupa sastava 3 MB 82mm i 4 MB 60mm zaposjeda vatreni
položaj osnovni kod kote 668 sjeverno od s. Rebrovac sa zadatkom:

- ostvariti vatru po navedenim ciljevima shodno zahtjevima i ukazanim potre-
bama.

- Odelenje POLO poseda vatreni položaj na Crnom Vrh i na signal Komandanta
djeluje po oklopnim borbenim vozilima i jakim vatrenim tačkama na pravcu
napada.

3. logističko obezbjeđenje) Izvršiti popunu jedinice za svakog borca po 100
metaka, a Gerilskoj grupi 1,5 borbeni komplet i obezbjediti jedinice sa 3 SDO.

- Sanitetsko obezbjeđenje: Svim borcima podjeliti I zavoje, nosila svakoj četi,
m/v saniteta.

- VEZA: Vezu između jedinica uspostaviti po pripremnom naređenju od 03.06.93.
Izdati planove rada, gotovost sistema veze 02,00 časova 07.06.1993.

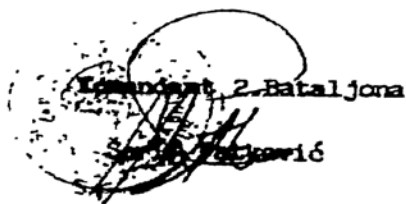
- Saobraćajna služba: Naručiti neophodni broj autobusa i m/v za izvršenje
zadatka.

- Bezbjedonosno obezbjeđenje: Ostvariti maksimalnu pažnju priprema B/D, pre-
voženja boraca i izvođenja napada. Pri upotrebi radio-uređaja koristiti se
dokumentima kripto zaštite.

- GOTOVOST ZA NAPAD 03,00 h 07.06.1993 godine.

Dostavljeno:

- 1 x K-dantu 3. Bataljona Kakanj
- 1 x K-dantu I odreda
- 1 x K-dantu II odreda
- 1 x K-diru Gerilske grupe
- 1 x K-diru POLO
- 1 x K-diru Prateće čete
- 1 x Pos.K-danta za logistiku
- 1 x Odelenje veze
- 1 x Referentni sanitetske službe
- 1 x Referentni sb.sluzbe 2. Bataljona
- 1 x A/A

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
ŠTAB VRHOVNE KOMANDE OS R BiH
SARAJEVO

91

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

D-47

Str. pov. broj: 02/1016-1

Sarajevo, 21.08.1993. godine

KOMANDI 3. KORPUSA

Veza: Vaš str. pov. br. 02/33-1913 od 16.08.1993. godine.

Cijeneci sve relevantne činjenice iznijete u dostavljenoj nam analizi i procjeni mogućnosti prelaska u ofanzivna dejstva na širem prostoru Vareša, dajemo slijedeće mišljenje:

1. Saglasni smo sa vašim prijedlozima o preduzimanju ofanzivnih dejstava sa ograničenim ciljem na objekat Liješnica kao i na pravcu Jezero (tt. 1459) - s. Borovica.

2. Pogodne objekte za napad predstavljaju VP artiljerije i MB-120 i 82 mm u širem rejonu s. Borovica, čemu treba težiti pri ubacivanju snaga preko s. Mahorića.

3. Naše snage iz rejona s. Dragovići i Mijanovići moguće je angažovati i za ovladavanje objektom Pliješ (tt. 1153), čime bi se obezbjedilo deblokiranje komunikacije Kraljeva Sutjeska - s. Mehović.

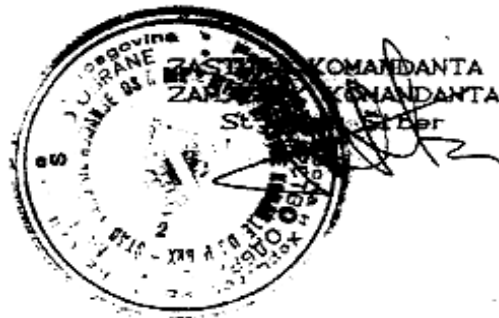
U pomenutom izvještaju niste nam dostavili tražene podatke o stanju u rejonima Rostovo i Sebešić. Ovi podaci su nam **hitno** potrebni.

HG/JA

postat 21.08.1993

N 17:10

[Handwritten signature]

Republika Bosna i Hercegovina
 ARMIJA REPUBLIKE BiH
 6.KORPUS KOMANDA OG "ISTOK"

Broj : 01/4-2016
 Višoko, 23.10.1993.g.

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

SJB Breza
 OG - IKM Breza na znanje

Obzirom na pogoršanu situaciju u z/o OpSSO Vareš intenziviranje b/d posebno u rejonu s.Stupni Do koje ustasse od ranih jutarnjih sati napadaju jakim kombinovanim artiljerijsko-pješadiskim napadima i koje se nalazi u potpunom okruženju, te u cilju pomoći i deblokade s.Stupni Do,

N A R E D J U J E M :

1. Interventnu jedinicu MUP-a Breza imati u gotovosti spremnu za angazovanje na ugroženom pravcu, a po odluci k-danta IKM Breza.
2. U uvodjenju jedinice preduzeti sve mjere bezbjednosti i samozasnite.
3. Za izvršenje ovog zadatka odgovoren mi je komandir MUP-a Breza ili nacelnik i k-dant IKM OG "Istok" Breza.

AMO ZAJEDNICKOM AKCIJOM DO POBJEDE !!!

SD/SSS

K O M A N D A N T
 Ahmić Abdulah

...
 (c) VLM

VRIJEME	DATUM PRIJ/PRED	OBRADIO OPERATOR	D A T O T E K A
1.1.30	23.10.93	Jehond	B.Z.D.S.N.A.4.A

C:DPGPBBZDDNAUA.TXT

APR 25 '93 23:25 38 72 712903

D-49
P.2

PRILOG:

Zenica,

24.10.1413.g. (* vrijeme po islamskom kalendaru)

Onima kojih se ovo tiče:

Izvješćujemo vas da su svi taoci - "HVO" časnici živi te da za njihovo oslobađanje želimo DA ODMAH OSLOBODITE sve zatvorenike - strane državljane iz HVO zatvora u Busovači.

Treba se istaći da smo ih više puta - a preko vaših agencija i drugih odgovornih organizacija - htjeli osloboditi, ali nam nitko nije odgovorio. Stoga nam je preostalo jedino da otmeno vaše vođe - časnike te da ih razmijenimo. Predugo smo čekali dajući šansu tim organizacijama kako bi oslobodile našu Braću bez krvoprolića.

Upozoravamo vas da ćemo, u slučaju da našu Braću ne oslobodite, pobiti sve taoce, a što se tiče te naše Braće iz Stranih Zemalja, za vašu informaciju - oni jako dobro poznaju svoj put ka Bogu jer znaju da će umrijeti kao Mučenici na putu ka Allahu i to je sve.

Također vas upozoravamo da takva operacija nikad neće biti "posljednja", naprotiv, ona će biti samo početak ozbiljnih Džihad operacija i akcija Mučenika koje ćemo moći ostvariti uz pomoć Allaha kojemu se vraćamo i kojemu je sve podređeno.

Na kraju, ali ne u posljednje, vi i sve ostale organizacije, bit ćete odgovorni za ubojstva taoca i zatvorenika.

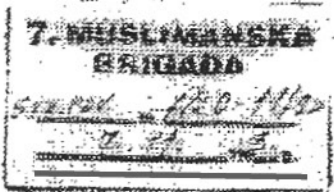
(* potpis na arapskom)

P.S. Ovaj je dokument dobijen od strane dozapovjednika 3. korpusa A BiH, g. Deme Merdana, predstavnika Zajedničkog operativnog centra ABiH i HVO i predat u ruke gosp. Zvonke Vukovića, također člana istog centra.

TOČNOST PRIJEPIISA OVJERAVA:

URED ZA INFORMIRANJE OZ SB

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

U cilju što boljih i kvalitetnijih priprema za predstojeće b/d, kao i odmor boraca i starješina nakon b/c na prostoru opštine Vareš

N A R E D B U J E N

1. Odmor starješina ranga k-diri čete i k-de bataljona do 8.00. sati starak 3.11.1993. godine a za ostale borca do 18.00. sati srijeda 10.11.1993. godine.

2. Odmor regulisati samo za ljudstvo koje je bilo nagađevano u b/d na ratištu opštine Vareš.

3. Ljudstvo na prostoru opštine Vareš ostaje i odlazi svojim kućama nakon izvještaja jedinica iz očekujućih regiona.

4. Po dolasku u bazu borci idu kućama, a naredne dane inkorporirati se podjelu ratnog plijena boraca.

5. Prije odlaska boraca na odmor izvršiti popisno razdružnje u brigadne i bataljonske magacine svag naoružanja i MTS-a.

6. Prije odlaska boraca na odmor, sa borcima izvršiti analizu protokih b/d.

7. Za realizaciju u potpunosti ovog narednja činim odgovorne k-dante i k-dire samostalnih jedinica.

K O M A N D A N T

- Dostavljeno:
- 1 x K-dant 7.Mbr
- 1 x NS
- 3 x K-danti bataljona
- 1 x a/s

Kubura

D-51

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
STAB VRHOVNE KOMANDE OS R BiH
S A R A J E V O

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Str. Pov. Broj: 02/1202-1
Sarajevo, 1.11.1993. godine

U R G E N T !!!

KOMANDI 3. KORPUSA

Komanda 2. korpusa obratila se BVK OS zahtjevom da se snage 3. korpusa angazuju u realizaciji naseg naredjenja str. pov. broj. 02/1192-1 od 26.10.1993. godine. Naime, snage 2. korpusa, u realizaciji gornjeg naredjenja, već su nyladale objektom Kozja glavica (8 km sjeverno od Vareša) i nastavljaju borbeno dejstva u cilju spajanja sa snagama 3. korpusa. U cilju izvodenja koordiniranih borbenih dejstava i sto brzeg spajanja jedinica 2. i 3. korpusa na zadanu liniju;

N A R E D J E N J E

1. Jedinice 3. korpusa, odredjene za ofanzivna dejstva prema ustaskim snagama Vareša, ODMAH angazovati zadatim pravcima i sto prije se spojiti sa snagama 2. korpusa na prostoru objekta Kozja glavica;
2. Nacin realizacije ovog zadatka su komandanti dva korpusa (2. i 3.) ugovorili u duhu naseg naredjenja str. pov. broj. 02/1192-1 od 26.10.1993. godine;
3. Ostvarite sadejstvo sa komandantom 2. korpusa, po mjestu i vremenu dejstva sopstvenih jedinica, kako bi se ovaj zadatak sto uspješnije realizovao.

ZS/DH

K O M A N D A N T
STABA VRHOVNE KOMANDE OS R BiH

Rasim Delic

POSLATI

03.11.93

4. 21.59

Amir

Republika Bosna i Hercegovina
 ARMIJA REPUBLIKE BIH
 6.KORPUS KOMANDA OB "ISTOK"

Broj : 02/1-2355
 Visoko 04.11.1993.g.

Pravo
 Odr
 9/9

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

KOMANDI 6. KORPUSA
 KOMANDI 3. KORPUSA

Vanredni b/i.

Pana 04.11.1993.g. u 10,45 sati Nacelnik staba OB "Istok" sredstvima veze je javio da je jedan bataljon, 7. Mbbbaussac, na vojno-cestom u Vanesi. Sve u redom pljackaju i nose. Stvorio se opasni hazard jer ovom jedinicom nikome komanduje nita skusseju icrija naredjenja. Po saznanju o nastaloj situaciji i pripadnici ostalih jedinica prikljucuju se opasnoj pljacki. Potrebno je obezbijediti svu raspolozivu policiju. Trazio je da Komandant 3.Korpusa licno dodje i preduzme odgovarajuce mjere.

Komanda OB "Istok" je uputila PK ra bezbjednost na lice mjesta koji je prethodno dogovorio sa MUP-om da posalju jedinicu "Lasta" da zajedno sa snagama VP pokussaju uspostaviti red.

MM/EV

K O M A N D A N T
 Abdulah Ahmice

Izvorni fajl: D:BPBPBPAAAA8BPA, datum prijema: 04.11.93.god., vrijeme prijema: 19:
 Potpis operatera Potpis sekretarice

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 A R M I J A REPUBLIKE BiH
 6. KORPUS KOMANDA OG "ISTOK"-TG "VAREŠ"

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

Str.pov.br. 01/3-17
 Vareš, 16.11.1993.g.

A n a l i z a

realizacije sadstaka operacije "Vareš" sa hronologijom događanja

Borbenim dejstvima sa jedinicama HVO Vareš prethodilo je ubistvo četvarice boraca Armije BiH u kanjenu r. Bukovica nedaleko od srednjovjekovnog grada Bobovca, čime je nageviješteno zatvaranje i stavljanje u okruženje s. Dragovići i Mijakovići.

Pravilno procjenjujući situaciju u s/e OG "Istok" na IKA - 1 OG "ISTOK" u Bresi, održan je sastanak i određena je grupa starješina iz OG "ISTOK", OpŠO Vareš i 304.bbr. da izvrše isvidjanje rejonu s. Dragovići i s. Mijakovići i daju prijedlog za deblekadu navedenih sela.

Planiranju akcije prethodio je dogovor ekipe starješina, koju je po ovlaštenju načelnika OG "ISTOK" predvodio načelnik artiljerije OG "ISTOK" sa jedne, i komandant OG "LASVA" sa saradnicima, sa druge strane. U roku od 4 - 5 dana napravljen je elaborat, formirana je TG na čelu sa PMS OG "LASVA".

Obzirom da formirana TG nije funkcionisala najbolje i nisu izdjeni svi potrebni dokumenti za akciju, pristupili smo samostalnoj izradi dokumenata i planiranju akcije neovisno od OG "LASVA" i za jedan dan savršili izradu svih potrebnih dokumenata.

Isplanirana je akcija čiji cilj je bio deblekada sela, s. Dragovići i s. Mijakovići sauzimanjem s. Kopjari i objekata Pliješ i Liješnica. Zadatak jedinica OG "ISTOK" bio je ovladavanje objektem Liješnica iz rejonu blokiranin sela, a jedinica OG "LASVA" sauzimanje s. Kopjari i objekta Pliješ.

15. i 16.10.1993.g. u Varešu se situacija komplikuje oko iseljavanja stanovnika iz kahnja kao i vojno sposobnih bojovnika kojima nije dozvoljen izlazak. Liniju odbrane objekta Liješnica posjeduju bojovnici iz Vareša jer su je napustili bojovnici iz Kahnja

- 2 -

koji su otišli u Vareš da bi ispratili svoje porodice u konveju koji je planiran za iseljavanje izbjeglica Kaknja i stanovništva iz Vareša preko četničke teritorije u tzv. Herceg-Bosnu,

Pravilno procjenjujući situaciju k-dant odreda iz OpSO Kaknja koji je drži liniju Poljani - Oštri Vrh u večernjim satima 16.10. napada objekt Liješnica i u toku noći evladava istom. Tako su i počela b/d prije planiranog reka. Uzimanje Liješnice je izvedeno isnenada i vojnički vrlo dobro bez ijednog gubitka na našoj strani.

U jutarnjim satima 17.10.1993.g. po primljenoj informaciji o zauzimanju objekta Liješnica, Mač. štaba, Mač. art. PK sa bezb. OG "ISTOK" i k-dant TG Bresa uputili su se na lice mjesta s ciljem sagledavanja situacije i preduzimanja mjera oko realizacije planiranog sadatka, potpune deblokade sela s.Dragevići i s.Mijakevići.

Telegramom je naredjeno k-dantu OpSO Vareš da odmah dodje u rejen Liješnica.

Istevremeno je naredjeno da se u ovaj rejen odmah uputi DIC "Bosna" 304.bbr. s ciljem sprečavanja mogućeg kontranapada ustaša i pripreme za potpuno izvršenje planiranog sadatka.

Sagledavši situaciju na licu mjesta naredjeno je 4/304.bbr da odmah posjedne dio linije Kruškovac i da se uveče sa jedinicama OpSO Kaknj i četom Mijakevići iz 3.PDO Vareš, što je i uradjeno u toku dana i noći 17./18.10.1993.g.

Pe povratku sa Liješnice predveče 17.10.1993.g. u s.Šešnji odrišan je sastanak sa pristiglim starješinama iz komande 304.bbr.i OpSO Vareš gdje je nakon više prijedlega donesena odluka da se 1-4/304.bbr. prebaci u s.Mijakeviće kao i KM TG, a dio komande da ide na Striješevu, radi lakšeg komandovanja, uvezivanja i prihvata jedinica koje dolaze u ovaj rejen.

U toku noći izvršen je marš komande TG sa vodom iz sastava 4/304.bbr. pravcem Šešnje - Dragevići u trajanju od 6 sati, a komandant 4/304. ostao je u s.Šešnje radi prihvata i organizacije snještaja i ishrane DIC Bosna 304.bbr.

- 3 -

18.10.1993.g. izvršeno je ojačavanje linije odbrane u rejonu Dragevičke brdo sa vedom iz sastava 4/304.bbr, a oko 11⁰⁰ časova starješine TG su vršile komandantsko isvidjanje rejona s.Kopjari. Napaden na s.Kopjari iz rejona s.Dragevići bilo bi omogućeno jedinicama OG "LASVA" ovladavanje objektem Pliješ koji je u planu bio njihov bliži sadetak.

DIĆ 304.bbr., stigao je u s.Drageviće u popodnevnim satima pa je peneve sa k-dirina izvršene isvidjanje. Navoče je stigao k-dant TG Bresa koji je upoznat sa aktivnostima koje su pedusete 18.10.1993.g. i predloženu upotrebu jedinice DIĆ 304.bbr. na pravac s.Dragevići-s.Kopjari, koji nije bio planiran zapoviješću sa napad, sa deblekadu s.Dragevići i s.Mijakovići.

U večernjim satima u s.Drageviće stiže jedan vod čete "Bresna" iz OpŠO Kakanj, sa sadatkom da sa pravca s.Dragevići sadejstvuje svojim jedinicama. Isto veče ostvaren je kontakt sa OpŠO Kakanj, koji je sahtijevaso da 19.10.1993.g. izvršimo napad u 04,00 sati, na s. Kopjari.

Kako nije bilo vremena 18.10.1993.g. da se izvrše sve pripreme za napad, telegramom su pomjerena dejstva sa 24. sata. Sutra, 19.10.1993.g. k-dir jedinice veda iz Kakanja upoznat je sa planom i njegovom sadatku u napadu. Izvršene su pripreme oko organizovanja veze, satim je iz 304.bbr. dopremljen lanser 107 mm i posluga sa MB 120 mm i 82 mm, Po planu sa koji nismo izradili dokumentaciju sadatak je bio sljedeći:

Obuhvatom sa desna izvršiti uvedjenje jedinicaunutar teriterije koju kontreliše HVO i napadom iz posadine napasti neprijatelja u s.Kopjari, kanališući ga jednim vedom ka sasjedi postavljanoj u kanjonu rijeke Bukovica. Neprijateljske položaje na objektu Pliješ takodje smo trebali napasti iz posadine presijecanjem linije u rejonu punkta izvršiti bočni napad prema tt 1153-Pliješ. Odsjeđeni dio trebali smo držati u okruženju i isdejstvovati predaju.

U oba slučaja planirali smo bočno obesbjedjenje koje je trebalo da kanališe neprijatelja i sprijedi dotur pomoći iz pravca s.Berovica. Napad smo planirali u poslijepodnevnim satima (14,00 sati) i o tome obavijestili Kakanj odakle smo dobili naredjenje da pomjeranja termina nema, tj. da obavezno napadnemo u jutarnjim satima (04,00 sati).

20.10.1993.g. od 04,00 izvršeno je uvođenje jedinica:

- DIČ Bosna 304.bbr isa ledja neprijatelja isnad s.Kopjari,
- 1-4/304. na jurišni položaj sa fronta i sasjedu u kanjenu s. Bukevica,
- Vod čete Bosna OpŠO Kakanj isa ledja ispod objekta Pliješ.

Po dogovorenom signalu iz OG "LASVA" dejstva su trebala otpočeti po uvođenju jedinica.

Kako ni nakon 1 sat vremena signal nije stigao stupljeno je u vezu sa OG "LASVA" i izvještena je komanda TG da je komandant TG odredjen od OG "LASVA" u svom stanu u Kakanju i da se akcija odgadjja sa 24 šasa.

S teškom mukom izvukli smo jedinice iz neprijateljske dubine ali smo otkriveni od civila pa smo bili primorani da sa sobom privedemo Šipčić Peru. Nakon isvlačenja koje je završeno oko 11,30 sati razmjestili smo jedinice i odlučili da plan ne mijenjamo osim što smo ojačali rezervu sa borcima 1-4/304.bbr. koju smo razmjestili u blizini jedinice za demonstraciju napada sa fronta i na obesbjedjenje boka planirali uvesti PDV OpŠO Vareš koji je pristigao u s. Dragoviće taj dan, a vod Kakanj cjelekupan uputiti na objekat Pliješ-tt 1153.

21.10.1993.g. oko 5,00 sati ponovo su uvedene jedinice na jurišne položaje.

Po otpočinjanju b/d PDV OpŠO Vareš naišao je na sasjedu gdje je komandant ranjen a cijeli vod se izvukao pravcem uvođenja. Ostale jedinice se nisu osvrtaale na ta dejstva nego su nastavile aktivnosti na izvršenju zadatka i na ulazu u s.Kopjari naišle su na čelnu i bočnu vatru, gdje su ostale prikovane puna dva sata na vrlo teškom i nepegodnom terenu.

Napadom 1-4/304. sa fronta i lijevog boka, uništena su neprijateljska utvrđenja omogućeno je DIČ-u "Bosna" 304.bbr napredovanje do prvih kuća u s.Kopjari.

Istovremeno dejstvom sa MB 60 mm i LRL 107 mm i pregrupisanja DIČ Bosna 304.bbr. oko 12,00 sati ovladano je sa istočne strane selom Kopjari.

Od OpŠO Kakanj je traženo da krenu prema objektu Pliješ i od njih je dobiven odgovor da je jedinicama data pauza.

Kako napad nije uslijedio od jedinica OpŠO Kakanj odlučeno je nastaviti napad i evladati objektom Pliješ.

Pe evladavanju punktom jedan vod DIČ Bosna 304.bbr nastupao je prema objektu Pliješ i sa dva sata ovladao istim.

Pe ovladavanju Pliješom, u 15,00 sati tražili smo da jedinice Kakanja dodju i posjednu liniju. Prvo smo obaviješteni da se jedinica sa druge strane pokukla da bi oko 18 sati došla jedna grupa kojoj smo predali objekat Pliješ.

Značajno je napomenuti da je UNPROFOR posmatrao cijeli tok berbe i odnos boraca RBiH prema civilima. Borci su u naručju nosili djecu i pomagali civilima izvlačenje iz zone b/d, zajedno sa pripadnicima UNPROFOR-a. Na našoj strani nismo imali poginulih a ranjenima su lakše tri borca. Neprijatelj je imao 14 ranjenih i poginulih i šest zarobljenih vojnika. Jedinice su se u večernjim satima vratile u s.Dragoviće i s.Mijakoviće.

Cjelokupnu akciju organizovala je i izvela TG "Bresa" a troškove MTS, goriva za prevoz u oba pravca kao i gorive za sanitet snijela je 304.bbr.

U ovoj akciji utrošeno je mina 120 mm - 3 kom., mina 82 mm - 7 kom mina 60 mm - 7 kom., rakete sa lanser 107 mm - 3 kom.

U akciji uzimanja Kopijara su učestvovala sljedeće jedinice:

1. DIČ 304.bbr.
2. Vod DIČ "Bosna" Kakanj
3. PDV Vareš
4. 4/304.bbr
5. Čete Mijakovići-Dragovići iz 3.PDO Vareš.

22.10.1993.g. nastojali smo da prikupimo ratni plijen i podijelimo ga po kriterijima dogovorenim prije akcije a u toku dana po odlasku u s.Kopijari sa predstavnicima UNPROFOR-a regulisali smo zahtjeve civilnog stanovništva. U poslijepodnevnm satima stigao je komandant OpŠO Vareš radi uvezivanja linije a sa njim i telegram iz Stupneg Dola kojim se upozorava na stezanje obruča oko sela i zahtjev za pomoć.

- 6 -

Dana 22.10.1993.g. u 15,00 sati prema planu OG "ISTOK" zakazala je sastanak komande OpŠO i Ratnog predsjedništva Opštine Vareš s ciljem upoznavanja sa ocjenom b/g nakon izvršene kontrole od strane ekipe OG "ISTOK".

Sastanku su ispred OG "ISTOK" prisustvovali NS i starješina ekipe koja je vršila kontrolu, a u to vrijeme komandant OpŠO Vareš bio je u s.Mijakovići.

23.10.1993.g. odmah po sasnanju na IKM-1 OG "ISTOK" u Bresi oko 08,00 časova da je napadnut Stupni Do NS OG "ISTOK" sa članovima OG sa IKM-a uputio se u OpŠO Vareš na KM Dabrovine. Na KM se ekipa detaljno upozнала sa situacijom i nakon toga se uputila na teren radi detaljnog upoznavanja sa situacijom na licu mjesta. Načelnik OG sa FK ba bezbjednost je autom krenuo na Budošelj i u pola puta je nestale goriva i nastavak puta je predjen pješice tako da su stigli na Budošel oko 10,30 sati.

Komandant 1.PDO OpŠO Vareš je referisao o situaciji u rejonu Stupni Do koji je bio napadnut iz svih pravaca, pješadiski uz potpunu pripremu artiljerijom svih kalibara iz više rejona.

Is rejona s.Budošer vidjelo se golim okom da gore krajnje kuće s.Stupni Do. Oko 11,00 sati prekinuta je veza sa jedinicom (objačanim vodom 39 ljudi) koja je branila Stupni Do tako da nije bilo potpune informacije o stanju u tom rejonu.

Veza je ponovo uspostavljena oko 13,00 sati, ali prema glasu veziste sa radio uređaja iz jedinice Stupni Do veza je bila sumljiva. Sumljalo se da vezista radi pod pritiskom jer na zahtjev sa legitimisanje vezista se nije mogao legitimisati. Posle sagledavanja situacije uzimajući u obzir i tu okolnost svim kasnijim izvještajima nije se moglo u potpunosti vjerovati.

Po izvršenoj procjeni komandant 1.PDO-a je zaključio da nije isvodljivo uputiti interventnu jedinicu jedinim mogućim putem - putem "duhana" zbog vrlo teškog neprohodnog terena i zbog vjerovatne blokade kanjona kroz koji se trebalo proći. Procjena svih starješina iz komande je bila da se jedinica tim putem nebi mogla prebiti do Stupnog Dola.

U iznalaženju rješenja u alieu mjesta donesena je odluka da se napadne punkt u Pajtov-Hanu i da se vrši napad na pravcu Pajtov-Han-s.Mir-s.Stupni Do radi deblokade ovog sela. NS OG "ISTOK" se

- 7 -

uputio sa k-dantom l.PDO u pravcu Pajtev-Hana, a na Budoželj je ostao FK sa besbjednost iz OpSO.

U poslije podnevnim satima ovladalo se punktom Pajtev Han i prvom linijom rovova ispod Redjine kafane i tunela, ovu akciju je izveo interventni vod l.PDO. Zauzimanjem najtežeg bunkera lično je komandovao MŠ OG "ISTOK".

Pe povratku u Dabranive u komandu OpSO, istovremeno su pristigli i članovi komande TG koji su komandovali izvođenjem b/d u rejonu Kapijari, a prvani su i ostale starješine sa IKM-1. ali sagledavajući novonastalu situaciju MŠ OG je donio odluku da formira TG Vareš za rješavanje novonastalih problema. Uz dopunu nekih starješina određena je ista TG koja je komandovala i akcijom Kapijari.

Odmah su izdati konkretni zadaci i pripremno naredjenje jedinicama. Starješine iz komande OG "ISTOK" i TG upućeni su na teren, načelnik art. OG "ISTOK" sa nač. Staba OpSO u s.Budoželj, a komandant 304.bbr. i PNB 304.bbr u rejon Striježevo radi sagledavanja situacije i podnošenja prijedloga. U toku predvečerja načelnik art. sa načelnikom OpSO Vareš izvršio je po kiši isvidjanje reje-
na u Maloj Rijeci, i objekata Višnjevik, Bogaš. U to vrijeme vidio
se odblijesak iz rejena s.Stupni Do. Pe dolasku u s.Budoželj sag-
ledana je situacija, dati konkretni zadaci među kojima su najzna-
čajniji:

- priprema jedinice sa obavještajcem l.PDO za pružanje pomoći jedinici u s.Stupni Do, a sadatak će dobiti u toku noći kao i snage sa raspisivanjem.
- Utvrđivanje l/e u s/e (dovršenje objekata sa dejstvo i iskop tranšeje na liniji Kula-Katun).
- Posijedanje l/e ispod M.Rijeke i pojačanje l/e u s/e.
- Stalno prikupljanje podataka i pravovremeno dostavljanje komandi TG Vareš.

Pe dolasku u rejon Trebiješ druga grupa starješina je vidjela veliki odsjaj plamena u s.Stupni Do iako je padala jaka kiša. U s.Striježevo od žene Likić Fatime koja je isbjegla iz s.Stupni Do grupa je saznala pojedinosti o masakru i prvim žrtvama. Pe povratku u s.Dabranive na KM TG Vareš grupa je predložila da nema smisla uvoditi jedinice na navedeni pravac zbog toga što bi bile islečene vatri ustaša iz rejena Pleninica i Kleonice s jednog i od četnika iz rejena Žičci i ustaša iz rejena Mir s drugog pravca.

Poslije sagledavanja situacije predložena su dva pravca napada na neprijatelja: glavni pravac: s.Mijakovići - Tavanci - Pomer Planinica i pomoćni: Pajtev Han - s.Mir - s.Stupni Do. Predlog nije usvojen i odlučeno je da se nastave dejstva na sapečeton pravcu fabrika Žrak - s.Poljanice, što je bio uslov za dalje napredovanje prema Varešu.

Dogovoreno je da se u toku sutrašnjeg dana komanda u sastavu komandant TG Vareš, k-dant 304.bbr i PKS sa OMP 304.bbr., NA art. OG "ISTOK" sa k-drom jedinica DIČ 126.bbr., četa Striježevo i Budoželje pute na izvidjanje u cilju planiranja dejstva na pomenutom pravcu.

24.10.1993.g., navedena komanda izvršila je izvidjanja i utvrdila da je fabrika "Žrak" i s.Poljanice napušteno što se pokazalo kao tačno prilikom upućivanja izvidjača. Mala Rijeka također je napuštena i nakon ulaska u pomenute rejone i vraćanja jedinica: iz istih k-dant TG Vareš naredio je naredjenjem posijedanje dostignute linije i to: PDO Budoželj, južna strana VP Mala Rijeka, BIP 126. bbr. od Pajtev Hana do potoka Bukovina, sa kontrolom fabrike "Žrak" i čete Striježevo od potoka Bukovina preko Samara i s.Poljanice na tt 1118 sa kontrolom raskrsnice u Pajtev Hanu sa s.Striježevo. Starješine jedinica i OpŠO Vareš dobili su naredjenje i stigli na uspostavljanje dostignutih linija.

25.10.1993.g. iz rejonu Višnjevik i Poljanice ustaše su dejstvovala po rejonu Pajtev Han i komunikaciji Dabrovine-Vareš. Teg dan su vođene aktivnosti sa predstavnicima međunarodnih organizacija oko odlaska u Stupni Do i izvlačenja preživjelih iz rejonu Bogoš (prema cesti).

26.-27.10.1993.g. sagledavajući kompletnu situaciju u s/e OpŠO Vareš i neva pregrupisavanja ustaških snaga donešena je odluka da se radi plan dejstva prema Perunu i Karasnevini a satrašeno je preko Korpusa da se i drugi korpus uključiti u napadna b/d.

Dat je prijedlog angažovanja jedinica koje je u ovom trenutku moguće angažovati iz s/o OG "ISTOK" i raspoleživa MTR. To su uglavnom bile interventne jedinice iz 126.bbr, 304.bbr, 310.bbr, 302. nbr. kao i jedinice OpŠO Vareš. Donešena je odluka na karti i

uredjena zapovijest za napad. Obzirom na razvučenost teritorije odlučeno je da komanda TG ide u rejon Mijakoviće, dio komande na čelu sa NA OG "ISTOK" ostane na Striješevu a dio na čelu sa nađe. VIK OG "ISTOK" u Budešeljju a da MB OG ostane na KM OpŠO radi koordinacije i uvezivanja sa tri IKM i kontakata sa predstavnicima UNPROFOR-a, vojnih posmatrača, promatrača KZ, MOK, RP i drugih, a sve u vezi Stupnog Dola i događaja u gradu Varešu koji su činili bojovnici HVO, kada su pohapsili sve muškarce i odveli ih u zarobljeništvo.

28.10.1993.g. u rejon s.Mijakovičkih Poljica uputila se komanda u sastavu k-dant TG Vareš, k-dant 304.bbr., INB za ONP 304.bbr., Na art. 304.bbr., PNS za ObP 304.obr., Nač. veze OG "ISTOK", PNS za ONP OpŠO Vareš, sa zadatkom da izvrše pripreme za napad us sadejstvo čete Od."Sjenke" 302.mtbr i 3.PDO Vareš sa juga i ovladavanje Perunom i Karasnovinom, Blavinom i Planinicom. Po dolasku u Mijakovičke Poljice izvršeno je isvidjanje a isti dan u s.Mijakoviće stigao je DIČ 304.obr.

NA OG "ISTOK" sa MB OpŠO Vareš uputio se na IKM Trebiječ radi isvidjanja i pripreme jedinica za izvršenje zadatka. Po izvršenom isvidjanju i sagledavanju situacije održano je referisanje na kojem su dati konkretni zadaci:

- Zadatak četi Od."Sjenke" 302.mtbr za izvedjenje napada na zadatak pravou kao i priprema starješina i boraca za isvodjenje predstojećih dejstava.
- Zadatak 3.PDO za čvrsto držanje linije odbrane i sprečavanje protivnapada ustaša, pripremu jedinice za posijedanje dostignute linije i vesivanje snaga u toku napada.
- Zadatak V MB 120/82 za podršku napada jedinica na jednom i drugom pravcu.
- Zadatak civilnoj zaštiti za organizaciju nasipanja puta za izvlačenje ranjenika, izbor nosilaca ranjenika, dotur hrane, asanacija bojišta.
- Zadatak organima njesne zajednice za prihvrat boraca čete Od."Sjenke" 302.mtbr i drugih jedinica koje bi mogle doći u toku b/d.

29.-30.10.1993.g. sa svim jedinicama izvršeno je komandirsko izviđanje i dat je predlog koji je u potpunosti prihvaćen. Izradjena su naredjenja jedinicama i plan dejstva na inprevisiranoj karti. Napad je planiran tako da se iz pozadine napadne Veokovac, Perun i Karasnovina, a obilazno sa lijeve i desne strane s. Planinica. Sa fronta su planirane male snage sa demonstraciju napada.

Uvedjenje jedinica izvršeno je u 01,50 sati 31.10. na pravcu Veokovca, a u 04,30 na pravcu Planinica.

Na pravcu Veokovca u 05,30 ostvaren je kontakt sa jedinicama koje su bile ispod pl. doma i od planiranih 10 grupa 3 grupe su bile iza ledja neprijatelja na svojim mjestima.

Kada je očekivan početak napada uz nesmetan dalji razvoj, oko 10 sati obaviješteni smo da su se jedinice vratile u bazu gdje smo nakon dolaska doznali da se prilikom otkrivanja straže ispod pl. doma odlučilo za njeno uništavanje a ne njen obilazak i dalji razvoj po planu. Kada je uništena straža došlo je do panike i jedinice su se besbjedno povukle. Zakazali su komandiri jedinica koji nisu pristupili drugoj varijanti, koja je predviđjala da se nakon otkrivanja jedinica krene sa demonstrativnim napadom sa fronta sa borcem po rovu i jednovremenim napadom sa lijevog boka iz pozadine jer uz dobre vodiče i povoljne vremenske uslove neprijatelj ne bi mogao znati naš raspored i organizovati odbranu. Kako se k-diri jedinica nisu javili nakon likvidiranja straže ispod pl.doma sa komandnog mjesta nismo mogli početi sa napadom.

Na pravcu napada četa "Sjenke" 302.mtbr odjenje jedinice izvršene je u 03,00 sati. U 03,30 sati četnici su granatirali rejon Lučevac i tom prilikom poginula su dva borca iz 3.PDO a jedan je ranjen. I pored toga svi borci su bili spremni za izvršenje zadatka. U toku noći izvršeno je uredjenje i maskiranje IKM Trebijež sa vedjenje b/d i premješten je centar veze 3.PDO.

Jedinica četa Od "Sjenke" 302.mtbr koristeći maglu ušla je duboko u neprijateljski raspored i čekala početak b/d sa pravca Peruna. Kako do tih dejstava nije došlo jedinica je isvučena oko 15 sati i vraćena u rejon razmještaja. Napad je odgodjen do sutra ujutro.

Pozvali smo k-diru jedinica i saopštili da u 14,00 sati pripreme jedinice za pokret i napad sa fronta po zonama: DIČ 310.bbr. - Veokovac, DIČ 304.bbr. - rejon rovova iznad pl.doma i DIČ 126.bbr. -objekat Srdica. Pomenuti objekti bili su bliže sadatak, a Karasanovina naredni sadatak. Nakon ponovnog izlaska na teren komandiri jedinica i mi smo shvatili da se ne može bez plana preći u napad, jer su otkrivene naše namjere pa smo jedinice vratili u bazu i dogovorili se da k-diru jedinica u toku sutrašnjeg dana 01.11.1993.g. sa svojim k-dirima izadju na teren i izvrše pripreme za plan koji je podrazumijevao sljedeće:

DIČ 310.bbr. napada objekat Veokovac, kombinacijom bočnog i frontalnog napada,

DIČ 304.bbr. napada kosu iznad pl.doma, također kombinacijom bočnog i frontalnog napada,

DIČ 126.bbr. napada objekat Srdice i vrši kružnim napadom obuhvat sa lijeve,

1-4/304.bbr. napada na bok Tavanaka i s.Slavina i frontalnim napadom na Srdice koje je bočno trebalo napasti DIČ 304.bbr. nakon izvršenja svog zadatka.

Zadatak za sve jedinice bio je da se ovlada Veokovcem, kosom iznad pl.doma i objektima Srdice i Julorič a u narednom zadatku da se ovlada objektima Tavanaci i Karasanovina. Ovladavanje objektima trebalo je da ide sa lijevog boka i da se ovladavanjem uvede rezerva za posijedenje dostignute linije i ojačavanje napada kako se bližilo izvršenje zadatka. Takav planirani tempo uvođenja pokazao se ispravnim jer su naše jedinice nakon izvršenja zadatka ovladale sa s.Slavin i pravcem sa Karasanovine iza ledja neprijatelju omogućile četi Od "Bjenke" 302.mtbr da ude u s.Planinica.

U 11 sati na IKM Trebijaš došla je komanda 7.Mbr. sa k-dantima za izvidjanje i pripremu realizacije zadatka koji je

OK" u vanrednom izvještaju je predloženo da se je 7.Mbr. i da se ista stavi pod komandu TG. Činio da se sadatak izvrši bez opsira na 7.Mbr. U 20 sati održano je referisanje koje je vodio G "ISTOK" sa starješinama 3.PDO, MB voda, četom mtbr i predstavnicima civilnih organa MZ gdje su

izdati konkretni zadaci sa napad u 06,00 sati, 02.11.93. na pravcu Planinica.

Vod 7.Mbr. koji se tada nalazio u s.-triježevu nije prihvatio angažovanje zbog toga što nije imao naredjenje pretpostavljene komande, sa obrazloženjem da će se uključiti ukoliko bude napad ustaša na l/o.

Na izvršenje zadatka krenulo se 02.11.93. u 03,00 sati na pravcu Veekovac. Događaji su se razvijali sljedećim tokom:

- jedinice su krenule na izvršenje zadatka u 03,00 sati,
- u 05,00 isale na jurišne položaje,
- u 06,30 otpočinja dejstva,
- u 07,00 ovladano Veekovcem i uvedena rezerva DIČ 310.bbr.,
- u 08,00 ovladano kosom iznad pl.doma i uvedena rezerva 304.bbr. a u 11,00 ovladane sa s.Šlavin,
- u 11,00 ovladano objektom Brdice i uvedena rezerva DIČ 126.bbr.,
- u 12,00 organizovana odbrana iz pravca Vareša uvodjenjem prvog voda čete Dragovići i prvog voda 4/304.bbr. izvršena popuna DIČ-eva i isplaniran nastavak b/d,
- KM premješteno na Brdice,
- napad nastavljen i do 15,00 sati ovladano Karasnovinom i Tavan-
cua,
- jedinice napale iz ledja s.Planinica, zarobile 2AM i granate 60
mm, municija 7,62 i 7,9 mm kao i granate za RŠ. Na s.Planinice
ovladano oko 16,00 sati. Pucnjava trajala do večeri,
- jedinice se vratile u bazu u 21,00 sat.

K-dant TG Vareš nakon islaska u rejon repetitora na Karasnovini morao je otići na dogovor u OG "ISTOK". Po povratku u bazu sadržali smo se iznad Vareš-Majdana koji je bio prazan što je potvrdilo jedno odjeljenje koje se spustilo do same komunikacije.

U jutarnjim satima četnici su ponovo granatirali rejon Lučevac sa nekoliko naubičkih granata.

U isto vrijeme kada su otpočela dejstva u rejonu Veekovca jedinica četa Od "Sjenke" 302.ator je uvedena na planiranom pravcu s.Štriježevu-Planinica, a artiljerija je bila spremna za dejstvo. U zoni b/d primješten je kombi-sanitetsko vozilo koje je saustavljeno granatom 82 mm (vozač poginuo). Voz sa podčinjenim nije najbolje funkcionisala pa je RŠ OpŠO upućen u rejon Lučevac kao posrednik u vezi sa četom "Sjenke" i kao kontrola rada 3.PŠO.

U toku b/d pojavio se PAT na kamionu u dva navrata. U prvom omogućen je dejstvom granate 82 mm a u ponovnom preticanjem iz MB 82 mm pogodjen je u zadnji dio kamiona i više se nije pojavio.

Prenosom vatre po dubini voda MB 120/82 mm omogućene je brže napredovanje našim snagama kako iz jednog tako i iz drugog pravca. Ovdje je važno napomenuti da je vod MB 120/82 mm u potpunosti i bezprijeekorno izvršio svoj zadatak što je za svaku pohvalu a posebno računaj iz sastava 304.bbr.

Oko 10 sati u b/d uključio se vod iz 7.Mbr (24 borca) i uvezanje sa četom Od "Sjenke" 302.mtbr.

Komandovanje jedinicama sa IKM Trebiješ je izvršeno krajnje profesionalno za šta su posebne pohvale dale starješine iz sastava 7.Mbr. koje su pratile tok napada.

U toku b/d borci iz sastava DIC 126.bbr. i DIC 304.bbr. su se spojile sa četom Od "Sjenke" u s.Planinica bez većih problema nastavile dejstva prema bočnoj gredi u rejonu s.Podjavor. Uvedene su snage sa posijedanje linije iz sastava 3.PDO, a snage koje su učestvovala u napadu vrsile su prikupljanje ratnog plijena. U to vrijeme jedinice 2.K. bile su na liniji Bogar-Očenijski-Zvijezda.

U toku noći pristigla je 7.Mbr. i na referisanju je odlučeno da se angažuje po zapovijati na pravcu Pajtov Han - s.Mir-Pržiči, sa drugim bataljonom u ešalonu a prvim bataljonom u rezervi, iz koje jedna četa da prati dolinom rijeke napredovanje glavnih snaga.

3.11. Padom Peruna, Karasnovine - Planinica i Vareš je vojnički pao. U ranim jutarnjim satima izvršena je evakuacija civilnog stanovništva iz Vareša. Prema kazivanju preostalog stanovništva u Varešu borovnici HVO su tjerali sve ispred sebe da izadju iz grada čak su i ubijali one koji su se uprotivili. Današnji dan je iskrašten sa isvidjanje i promijenjena je odluka o angažovanju 7.Mbr. tako da je upućena na pravac Bijelo Borije-Bogaš-Daštansko. Takođe je počela asanacija osvojenog terena i inš. uređenja i posijedanje linije koja je dostignuta prethodnog dana.

Po izvršenom zadatku interventne jedinice nisu otišle u svoj rejon raznještaja kako je naredjeno što je dovelo do određene pometnje te su iste vraćene u svoje matične jedinice, a četa Od "Sjenke" 302.mtbr u rejon raznještaja u s.Striježevu.

4.11. Planirano je samo angažovanje 7.Mbr. i to na pravcu Višnjevik-Mir-Stupni Do-Tisovci-Pršić-Bastansko i to u dva ešalona. Zadaća tak nije do kraja odradjen, jer vojska nije otišla dalje od Bijele Borja i Tisovika nego se uputila u grad.

Drugi ešalon je cestom ušao u grad gdje je došlo do neugodnih scena pljačke općeg razbijanja izloga, raznošenja roba i razbijanja autokred boraca 7.Mbr. u grad su ušli i borci čete Od. "Sjenke" 302.mbr iako nije bila ni angažovana kao i borci jedinice OpSO Vareš, pa i civili iz susjednih sela. Oko 15 sati situacija se donekle stavila pod kontrolu i sva vojska je trebala izaći iz grada, a da u gradu ostane samo vojna i civilna policija. O događajima u toku dana detaljno je obradjeno u izvještaju po bezbjednosti koji je u prilogu ove analize. Komandant TG je ušao u Vareš preko Papala, oko 11 sati, odmah je uzeo prostorije DP "Snaga" i zakazao reorganizacije u večernjim satima cijele komande TG i članova OG. Takođe u poslijepodnevnom i noćnim satima u Vareš su ušli i predstavnici organa vlasti.

5.11. Oko 11 sati u prostorije Snaga KM TG Vareš došao je komandant OG-3 "Kladanj" i upoznao komanda šta je uradjeno sa sjevera odnosno šta su uradile jedinice 2. Korpusa. Po dolasku naredjenja da su jedinice OpSO Vareš predpočinjene OG-3 Kladanj odnosno 2.korpusu, Komanda i jedinice OG "ISTOK" su završile svoje angažovanje u b/d oko Vareša.

Treba još jednom napomenuti što je činjenično stanje da su se sa podjednakim uspjehom DIČ 304.bbr. i DIČ 126.bbr. te DIČ 310.bbr. 4/304.bbr., zajedno srušili odbranu Vareša ovladavanjem objektima Veekovac, Perun, Karasnovina, s. Blavin uz sadejstvo sa četom Od. "Sjenke" 302.mbr na pravcu Lučevac - s. Planinica i jedinice OpSO Vareš uz odlično komandovanje i planiranje i učešće svih starješina iz TG Vareš i OG "ISTOK" Visoko, uz male gubitke, sa minimalnim MFS-om ostvarili velike rezultate.

U oslobadjanju Vareša sa južne strane učestvovala su sljedeće jedinice iz sastava OG "ISTOK":

1. DIČ 126.bbr.
2. DIČ 304.bbr.
3. DIČ 310.bbr.
4. 4/304.bbr.

5. Četa Od. "Sjenke" iz 302.mtbr.
6. Jedinice OpŠO Vareš.
7. Vod 7.Mbbr.

7. Mbbr nije imala b/d ali je svojim prisustvom unijela stabilnost i sigurnost u sve borbe i jedinice koje su se borile za oslobađanje Vareša, izvršila je pretres terena u rejonu Višnjevik-Mir-Stupni Do-Bijelo Borje. Navedeni zadatak prvi dan nije izvršen jer je vojska skrenula u grad. Planirana dejstva narednog dana prema s. Daštansko nisu izvršena zbog toga što je jedan bataljon 7.Mbbr vraćen sa pola puta iz razloga što je poslije obezbjedjenog spoja sa komande CG-3 Kladanj saopšteno da su već uvedene jedinice na tom pravcu i da mi svoje jedinice ne uvodimo, a da spoj bude na Bijelom Borju.

Pozitivna iskustva:

- Pravovremena procjena situacije i donošenje pravilne i potpune odluke, konkretizacija odluke na terene sa jasnim zadacima.
- Potpuna priprema svakog borca i odlučnost za izvršenje zadatka.
- Pregrupisanje jedinica i sredstava s ciljem povećanja vatrene moći jedinica koje su na izvršenju zadatka i rukovođenja i komandovanja.
- Formiranje privremene komande - TG od najспособnijih starješina iz više jedinica.
- Pravi izbor jedinica za izvršenje zadatka i potpuna primjena principa ratne vještine u izvođenju b/d.
- Prisutnost najodgovornih starješina u jedinicama u toku pripreme i izvođenja b/d.

Negativna iskustva:

- Nemogućnost vladanja jedinicama po oslobađanju naseljenih mjesta, i pored svih preduzetih mjera dolazi do pojave nekontrolisanog raznošenja i uništavanja materijalnih dobara.
- Nemogućnost izvršenja potpune analize izvedenih aktivnosti sa vojničkim kolektivom zbog neizgrađenog vojničkog odnosa.

- Nemogućnost potpunog evidentiranja ratnog plijena zbog otudjivanja kako od strane boraca tako i civila.
- Nekontrolisano trošenje municije poslije završenih aktivnosti zbog opuštenosti i slavlja od strane jednog dijela boraca.

I šta reći na kraju kao zaključak?

Iz svega gore iznesenog da se zaključiti:

Kompletna operacija "Varež" sa južne strane izvedena je maestralno. Na osnovu procjena o neprijatelju, zemljištu i vremenu donešene su pravilne i pravovremene odluke o upotrebi elitnih jedinica koje su jedine bile u stanju da izvrše sve postavljene zadatke naspred daleko brojnijim i opremljenijim jedinicama ustaša na ovim objektima (samo u jednoj liniji osvojeno je preko 120 dobro utvrđenih bunkera sa 5-6 ustaša u svakom).

Naši gubici u operaciji su 4 poginula i 11 ranjenih boraca.

Uz minimalni utrošak MTB kojim smo raspolagali na početku b/d osvojen je bedem odbrane Vareša što je uslovalo i njegov pad.

Uz odličnu koordinaciju i potpuno ostvarenje RHK-a na svim nivoima od komandira odjeljenja do komande OG, zadaci su izvršeni krajnje profesionalno.

Zaslugu sa takav rad nose:

starješine komande OG "ISTOK", TG Vareš i starješine podčinjenih jedinica.

Za pohvalu i nagradu je kompletna komanda TG i sve jedinice koje su učestvovala u oslobađanju Vareša sa južne strane, a prijedlog pojedinačnih pohvala po nivoima dat je u prilogu analize.

Prilog ovoj analizi je kompletna dokumentacija TG "Vareš" koja se odlaže u arhivu OG "ISTOK".

Izradili: Spahić Hašim, Brustanović Šefket i Meštrović Meho

Destavljeno:

1. SVK,
2. 6.Korpusu,
3. 3.Korpusu,
4. 2.Korpusu,
5. a/a.

K O M A N D A N T
TG "VAREŠ"

(Brustan Halilović)

NAČELNIK ŠTABA OG "ISTOK"

Spahić
(Hašim Spahić)

UNITED NATIONS PROTECTION FORCE

D-54

HEADQUARTERS

BOSNIA-HERCEGOVINA COMMAND

Kiseljak

12. novembra 1993. godine

Shodno Vasem zahtjevu, u prilogu Vam saljem privremeni izvjestaj o istrazi slucaja koji se desio u Stupnom Dolu.

A handwritten signature in cursive script, appearing to read 'A. I. Ramsay'.

A. I. Ramsay
Brigadni general
Nacelnik staba
BH Komande UNPROFOR-a

UN POVJERLJIVO
UNPROFOR

UNITED NATIONS

NATIONS UNIES

VOJNA POLICIJA
IZVJEŠĆE O POČETNOJ ISTRAZI

MP HQ /Sjedište Vojne policije/ Slučaj Br.:
MP PL /Vod Vojne policije/ Slučaj Br.: BHCMD MPPL
/Zapovjedništvo za BiH, Vod Vojne policije/ 510-2-93

Predmet: Ubojstva – ratni zločini

1. Datum i vrijeme događaja: 23 listopada 1993, započeto oko 08:00 sati.
2. Mjesto selo Stupni Do, Bosna i Hercegovina.
3. DTG /datum i vrijeme/ kada je izvještena vojna policija: 22:15 sati, 26 listopada 1993.
4. Kome je upućeno izvješće: Zapovjedništvo za BiH, Vod vojne policije, Kiseljak, Bosna i Hercegovina.
5. Podnositelj tužbe: NORDBAT, UNPROFOR, Vareš, Bosna i Hercegovina.
6. NJ/PROP/VEH/DAM /ozljede osoba, oštećenje imovine i vozila/ pronadeno 15 tijela, većina objekata u selu uključujući njihov sadržaj uništena vatrom i eksplozivnim djelovanjem.
7. Svjedoci: Policija ih trenutno vodi kao povjerljive izvore. Bit će u potpunosti identificirani u nadolazećim izvješćima vojne policije ovisno o konačnom distribuiranju izvješća.
8. Osumnjičeni: pripadnici HVO-a koji su napali selo Stupni Do 23 listopada 1993.
9. Kratki opis slučaja:

- a. Oko 22:15 sati, 26 listopada 1993., rečeno mi je da je ovaj vod vojne policije zadužen istražiti navodni masakr koji se dogodio u selu Stupni Do;
- b. Oko 11:40 sati, 27 listopada 1993., stigao sam u Stupni Do gdje sam razgovarao sa odgovornom osobom "A" satnije, 1 PWO /Prince of Wales' Own Regiment/, BRITBAT, Vitez koja trenutno osigurava selo Stupni Do;
- c. Moj Istražni tim poveo nas je na upoznavanje s terenom nakon čega je započela obrada mjesta zločina. Puni detalji će biti uključeni u buduće izvješće nakon analize svih prikupljenih podataka uključujući i fotografije. Slijedi kratak opis slučaja:
- (1) Pronađeno je 15 tijela, od kojih je 5 bilo u identificirajućem stanju a ostalih deset je spaljeno ispod granice raspoznavanja,
 - (2) Pronađena je hrpa kostiju i pepela: prema jednom UNPROFOR-ovom ranarskom časniku s lica mjesta radi se vjerojatno o životinjskim ostacima premda nije mogao biti sasvim siguran. Ovi ostaci su fotografirani i tretirani kao ljudski,
 - (3) Sva tijela i lokacije gdje su pronađeni su fotografirana. Okolno područje je također pretraženo zbog mogućih fizičkih dokaza,
 - (4) Svi prikupljeni dokazi kao čahure, kutije municije, fotografije, itd., (kako bi pripomogli pri identifikaciji) su dokumentirani i pospremljeni,
 - (5) Načinjen crtež lica mjesta, ne u omjeru,
 - (6) Pregled tijela na licu mjesta od strane UNPROFOR-ovog ranarskog časnika otkrio je da je vjerojatan uzrok smrti u većini slučajeva prostrijel;

U periodu od 28 i 29 listopada 1993, stanovnici Stupnog Dola su intervjuirani u prostorijama NORDBAT-a pored Vareša. Jedan stanovnik je intervjuiran u gradu Dabrovine 29 listopada 1993. Slijedi kratak sažetak ovih intervjua koji opisuje događaje u stupnom Dolu.

- (1) Stupni Do je maleno Muslimansko selo smješteno na padini brijega s oko 50 do 70 kuća i približno 250 stanovnika. Ljudi se većinom bave poljoprivredom i ponešto stočarstvom. Neki stanovnici rade u obližnjem Varešu,
- (2) Na početku sukoba odselilo se 10 srpskih obitelji koje su također tu živjele. Njihovo selo je okruženo hrvatskim gradovima,
- (3) Selo je imalo obranu sačinjenu od 40 BiH vojnika, svi iz sela,
- (4) Prilikom smjene BiH vojnika oko 08:00 sati, 23 listopada 1993, začula se eksplozija nakon koje se oglasila pucnjava iz vatrenog oružja koja je dolazila sa svih strana. Napad je čini se dolazio podno sela i širio se prema gore,
- (5) Svi svjedoci su potražili sklonište, jedna obitelj u podrumu, druga u kupaonici, a treća u rupi iskopanoj nedaleko kuće (dijete ove svjedokinje je počelo plakati pa je ona napustila rupu i pješice pobjegla prema Varešu),
- (6) Teška vatra iz streljačkog naoružanja i granatiranje se nastavilo do oko 11:00 sati, 23 listopada 1993, što je čini se bilo vrijeme kada su HVO vojnici probili obrambene linije BiH vojske,
- (7) Obitelj jednog svjedoka/svjedokinje napustila je svoju kuću oko 09:00 sati i otišla u susjednu kuću koja je bila jedno od tri skloništa u selu. Dok su se premiještali vidjeli su brojne vatre po selu,

- (8) BiH vojnici su ubrzo počeli vikati da je HVO probio njihove crte te da se bježi u šumu. Neki seljani su pobjegli a drugi su ostali u skloništima,
- (9) Jedn od svjedoka koji se skrivao/la navodi da su HVO vojnici ušli u njihovu kuću i otkrili ih oko 11:30 sati,
- (10) Drugi svjedok/svjedokinja navodi da su bili otkriveni u skloništu oko 11:00 sati,
- (11) Svjedoci opisuju HVO u maskirnim uniformama s bijelim vrpčama oko lijeve ruke, neki zamaskiranog lica, neki s HVO znakovljem, neki bez ičeg. Neki su nosili neprobojne prsluke. Nitko od svjedoka nije prepoznao bilo kojeg HVO vojnika da je iz tog kraja, niti su čuli da se zovu imenima (osim nadimaka),
- (12) Preostali svjedoci navode da su njihove skupine bile izvedene van i postrojene a HVO vojnici su im oduzeli dragocijenosti, kao što su novac i nakit. Jedna svjedokinja navodi da su njezinog djeda izdvojili jer nije imao novaca koje bi im predao. HVO vojnik ga je potom izmitraljirao pred njenom skupinom uključujući tu i njezino dijete (tri godine staro),
- (13) Jedna svjedokinja navodi u povjerenju ovom istražitelju da je bila odvedena u jednu kuću od starne jednog HVO vojnika koji joj je stavio puščanu cijev u usta govoreći joj da bude dobra. Rečeno joj je da se skine. Vojnik joj je potom nasuho okinuo u usta i silovao je,
- (14) Nakon što je bila silovana, svjedokinja je izvedena van gdje je na zemlji vidjela mrtvog oca, još jednog čovjeka mrtvog na zemlji, a trećem su sjekli vrat. Taj je čovjek vikao nećinite mi to, ubijte me. Svjedokinja je odvratila pogled i čula kako pucaju u njega.

- (15) Jednoj skupini svjedoka je rečeno od strane jednog HVO vojnika da krene niz glavnu cestu prema Varešu gdje će biti smješteni u koncentracijske logore i korišteni za razmjenu zarobljenika. Skupina je slijedila njegovo naređenje prolazeći pokraj tri skupine HVO vojnika koji su prilazili gradu i koji su njima i njihovoj djeci verbalno prijetili smrću. Kad su stigli u Vareš, HVO vojnika nije bilo.
- (16) U jednom trenutku bilo je oko 20 HVO vojnika oko svjedokinjine skupine. Jedan je rekao da ih sve treba pobiti, drugi da ih treba zatvoriti u kuću i zapaliti. Odvedeni su u jednu vikendicu gdje su ih HVO vojnici zatvorili. Kroz prozor na prednjim vratima vidjela je HVO vojnike kako vuku tijelo njenog djeda i druge leševe u kuću u kojoj je bila silovana i kako pale tu kuću.
- (17) A vojnici su nestali ; tada su sjekirom. koju vojnici nisu primijetili odmah iza prednjih vrata, razbili vrata. Skupina je pobjegla u šumu. Ostali su u šumi i ujutro se sreli s još jednom skupinom. Nakon još jedne noći provedene u šumi naišli su na UNPROFOR-va vozila te su odveženi u NORDBAT.

2 March 1995

ANNEX J
TO BHCODHPPL 510-2-93
DATED 26 MAR 94

1. Three women in the basement.
2. Severe burnt male
3. Elderly man shoot
4. Elderly man shoot
5. Severe burnt body.

Legenda: 1. Tri žene u podrumu / 2. Znatno spaljen muškarac / 3. Ustreljen stariji čovjek / 4. Ustreljen stariji čovjek / 5. Tijelo znatno oštećeno bombom

D-54-2

CESTA VAREŠ-MAJDAN

BUNKERI ABIH

BOGOS

CESTA VAREŠ-MAJDAN

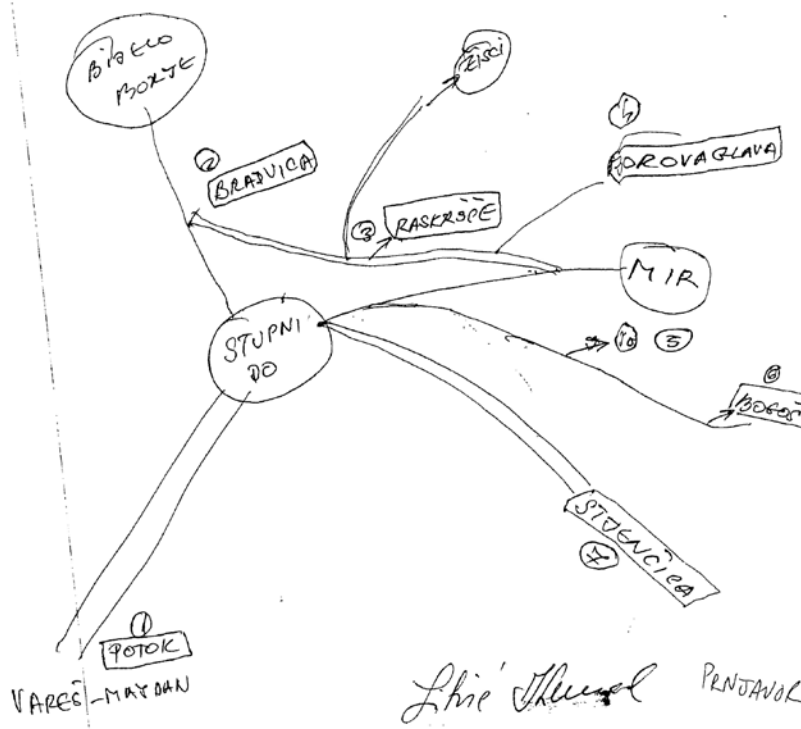
D-54-3

CESTA VAREŠ-MAJĐAN

ROVONI OKO SELA STUPNI 212

⊗ BUNKERI ABIH

Republic of Bosnia and Herzegovina

VAREŠ MUNICIPALITY

Stupni Do /MZ/ Local Commune

Number: /handwritten/ 22 /?December/ 1993

Date: 20 December 1993

FINDINGS OF COMMISSION

In keeping with the decision of the War Presidency, demonstrated need and decision number 02/1-413/93 of 15 December 1993, the Executive Council formed a commission to confirm the death of people killed in the village of Stupni Do.

The commission consisting of:

1. Husnija MAHMUTOVIĆ, President (MZ representative);
2. Abid LIKIĆ, member (/CZ/ civil protection commander);
3. Zaim LIKIĆ, member;

identified and buried the following people who were killed on 23 October 1993 by the Vareš Croatian Defence Council /HVO/.

	First and last name	Date of birth		Place of burial
1.	Raif (son of Asim) LIKIĆ	12 November 1960	CZ	Stupni Do
2.	Adis (son of Kemal) LIKIĆ	24 September 1976	soldier	Dabravino
3.	Šerifa (daughter of Meho) LIKIĆ	27 April 1938		Stupni Do
4.	Ibrahim (son of Ibro) LIKIĆ	26 February 1930		Stupni Do
5.	Dehva (daughter of Alija) LIKIĆ	26 February 1930		Stupni Do
6.	Munira (daughter of Alija) LIKIĆ	19 August 1947		Stupni Do
7.	Alija (son of Osman) LIKIĆ	16 July 1931		Stupni Do
8.	Rasima (daughter of Bešić) LIKIĆ	27 April 1921		Stupni Do
9.	Šerifa /?LIKIĆ/	1929		Stupni Do
10.	Ramiz (son of Salkan) LIKIĆ	17 November 1936		Pomenići
11.	Refika (son of Alija) LIKIĆ	25 November 1940		Pomenići
12.	Zahida (daughter of Taib) LIKIĆ	31 December 1966		Pomenići
13.	Enis (son of Ejub) LIKIĆ	3 August 1990		Pomenići
14.	Vernest (son of Ramiz) LIKIĆ	4 July 1966	soldier	Pomenići

15.	Minheta (son of Huso) LIKIĆ	6 November 1969		Pomenići
16.	Sabina (son of Vernest) LIKIĆ	22 April 1991		Pomenići
17.	Nazif (son of Ibro) LIKIĆ	23 August 1926	CZ	Pomenići

All the dead bodies found in Stupni Do were burnt and charred except the dead body of Rasema LIKIĆ (daughter of Bešir). For identification, the commission relied on statements of family members and eyewitnesses who were present at the scene of the crime.

COMMISSION:

1. Husnija MAHMUTOVIĆ
/signed/
2. Abid LIKIĆ
/signed/
3. Zaim LIKIĆ
/signed/
/stamped/

cc:

Executive Council of Vareš Municipality x1
 Vareš Health Centre x1
 Vareš Registrar's Office x1
Commission x1
 Stupni Do MZ x1
 Files x1

SPISAK UBIJENIH MJEŠTANA U STUPNOM DOLU
THE LIST OF KILLED RESIDENTS IN STUPNI DO

13

BOSANSKA I HERCEGOVINA
OPŠTINA VAREŠ

OPŠTINSKA ZAJEDNICA STUPNI DO

Broj: 08-753/94

Vareš, 22.09. 1994. god.

PREDMET: Spisak poginulih u MZ Stupni Do dana, 23.10.1993 god.

Red. br.	Prezime ime oca i ime	datum rođenja	Mjesto sahrane
1.	Likić (Esad) Vahidin	08.07.1985	Stupni Do
2.	Likić " Mebrura	24.01.1980.	"
3.	Likić (Ibrahim) Merima	10.10.1959.	"
4.	Likić (Ibro) Rašida	19.06.1937.	Dabravine
5.	Likić (Ibra) Mehmeda	22.09.1982. CZ	Dabravine * vojnik, A BiH
6.	Likić (Idriz) Lejla	22.07.1942.	Stupni Do
7.	Likić (Bajro) Salih	01.01.1919.	"
8.	Likić (Osman) Salke	30.10.1941.	borac Dabravine
9.	Žutić (Nijasa) Indira	25.06.1990.	Stupni Do
10.	Likić (Salke) Muharem	12.12.1973.	borac Dabravine
11.	Likić (Abdulah) Rifet	27.03.1967.	borac "
12.	Rahić (Ago) Samira	23.05.1966.	borac "
13.	Likić (Ibro) Abdulah	31.08.1936.	CZ Hođžići
14.	Likić (Salke) Hatidža	15.12.1942.	"
15.	Likić (Sulejman) Medina	19.04.1977.	borac Dabravine
16.	Mahmutović (Zejnil) Edin	21.08.1960.	borac "
17.	Mahmutović (Derviš) Zejnil	02.06.1932.	borac "
18.	Likić (Rifet) Merveta	18.05.1965.	Budožalje
19.	Likić (Osman) Ramiz	08.11.1939. CZ	Dabravine * vojnik, A BiH
20.	Likić (Salih) Hafa	09.11.1932.	"
21.	Likić (Asim) Baifa	12.11.1960. CZ	Stupni Do * vojnik, A BiH
22.	Likić (Mehe) Serifa	27.04.1938.	"
23.	Likić (Ibro) Ibrahim	25.07.1931.	"
24.	Likić (Alije) Munira	09.08.1947.	"
25.	Likić (Alije) Zehava	26.02.1930.	"
26.	Likić (Osman) Alija	30.09.1931.	"
27.	Likić (Komal) Adis	24.09.1976.	borac Dabravine
28.	Likić (Bečir) Rasema	27.04.1921.	Stupni Do
29.	Lulić Serifa	1929.	"
30.	Likić (Vejsil) Šefke	27.02.1942.	borac Dabravine
31.	Likić (Salhan) Ramiz	17.11.1936.	CZ Pomenići
32.	Likić (Alija) Refika	25.11.1940.	"
33.	Likić (Taib) Zahida	31.12.1966.	"
34.	Likić (Ejub) Edis	03.08.1990.	"
35.	Likić (Ramiz) Vernešt	04.07.1966.	borac "
36.	Likić (Huse) Minketa	06.11.1969.	"
37.	Likić (Vernešta) Sabina	22.04.1991.	"
38.	Likić (Ibro) Nazif	23.08.1926.	CZ Stupni Do

Poginulo je boraca, 6 pripadnika CZ, petero (5) djece i ostale civili raznih godišta.

Djeca od 01 - 13 godina starosti i - 5 (PET)

U trenutku napada u selu je bilo 220 stanovnika i 8 raseljenih lica.

U Dabravinama sahranjeno 11 osoba.

Jedna osoba nije pronađena (LIKIĆ HAFI)

OPŠTINSKI MZ STUPNI DO:
Mehmeda Mahmutović/
Mehmutović

* tri osobe pod red.br. 5,19,21, koje su ovdje navedene kao poginuli članovi Civilne zaštite (CZ), u knjizi Mirsada Tokače: "Bosanska knjiga mrtvih" (D-56-A) navedene su kao poginuli VOJNICI Armije BiH.

D-56-A

Autor/Author:
Mirsad Tokača

Bosanska knjiga mrtvih
The Bosnian Book of the Dead

Ljudski gubici u Bosni i Hercegovini 1991-1995
Human Losses in Bosnia and Herzegovina 1991-1995

Sarajevo, Oktobar/October 2012

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Nacionalna i univerzitetska biblioteka

Bosne i Hercegovine, Sarajevo

94(497.6)"1991/1995"(092)

TOKAČA, Mirsad Bosanska knjiga mrtvih : ljudski gubici u
Bosni i Hercegovini 1991-1995 = The Bosnian book of the dead :
human losses in Bosnia and Herzegovina 1991-1995 / Mirsad Tokača;
[prijevod Senada Kreso, Linda Popić, Selma Islamović].

- Sarajevo : Istraživačko dokumentacioni centar, 2012. - 4 knj.

(905, 1066, 1151, 1386 str.) : ilustr. ; 23 cm

Tekst upor. na bos. i engl. jeziku. - Bilješke uz tekst.

ISBN 978-9958-9544-5-0

COBISS.BH-ID 19755526

Iskaz svjedoka tužiteljstva Mufida Likića 20.3.2007.
u predmetu Prlić i dr. na MKSJ-u

Unakrsno ispitivanje od strane optuženog Praljka:

P: Na strani 3 vaše izjave na hrvatskom, u petom paragrafu od kraja, rekli ste da ste 18.10.1993 bili u kući svog ujaka, je li to točno?

O: Da

P: Rekli ste da je tamo bio Himzo Likić, zapovjednik jedinice ABiH u Stupnom dolu.

O: da

P: Jakub Likić, pripadnik ABiH, jedinice Stupni Do.

O : Da, to mi je brat

P: Esref Likić zapovjednik bojne Breza.Rešad Likić, bivši pripadnik ABiH , koji je stradao jer je stao na minu i bio je invalid i Ahmed Likić pripadnik ABiH, jedinice Stupni Do.

O: da

P: I rekli ste da su svi bili obučeni u civilnu odjeću osim Ešrefa koji je nosio maskirnu uniformu.

O : da

P : Recite mi, ne mali broj ljudi u ABiH nosio je civilnu odjeću, često.

O: Da u početku dok nije osnovana Armija,naravno da nisu imali uniforme.

P : Vi kažete u početku, a sada govorimo o 18 Oktobru i kažete od šest ili sedam muškaraca,svi su nosili civilnu odjeću osim Ešrefa . Možemo li se složiti da pripadnici ABiH u Varešu i okolici, vrlo su često nosili civilnu odjeću iako su bili pripadnici ABiH,je li to točno?

O: Da

P: I vi kažete, tog istog dana-nekoliko redova niže, da je čovjek u uniformi BH vojske ušao tamo gdje ste sjedili i odveo Himzu i s njim razgovarao neko vrijeme.

O: da

P : Kad se Himzo vratio natrag rekao nam je da oni moraju ići u Stupni do jer se situacija pogoršava, da su borbe između HVO i ABIH oko Vareša, posebno u području zvanom Liješnica.

O: da

P: borbe oko vareša su započele,ili bolje rečeno oko Liješnice oko 18 sati?

O : Dobro, ja ne znam da li je to tak datum, ali ako sam tako napisao ,onda je točno.

P: U redu. Da li je Liješnica bila u tom pravcu od kuda je dolazio 2 Korpus ABIH?Onak koji je bio stacioniran u zenici,ili je zapravo 3 Korpus, oprostite, stacioniran u Zenici?

O: kako ja mogu znati.Ja nisam bio zapovjednik korpusa, znate gospodine,

P: gospodine svjedoče ja na ničemu ne inzistiram.

O : e pa ne znam.Zaista ne znam

P:;u redu.nadalje o ovome govorite da je čovjek koji vas je obavijestio da je počela borba, kažete da vam je rekao, da je čovjek koji ga je posjetio i razgovarao s njim, bio načelnik stožera ABIH brigade Vareš. Zna li da su Bošnjaci, muslimani iz Vareša imali svoju vlastitu brigadu, koja je bila regularna brigada ABIH.

O: regularna brigada, imali su je kad je ABIH uzela Vareš, tada je bila regularna brigada.

P: što je bilo prije toga? Ovdje kažete da je načelnik stožera Vareške brigade ABIH razgovarao s njim.

O : pa , da , u redu,možda je to ono što su oni zvali brigadom, al to nije bila brigada.

P : znate li što.....

O: ne,ne , on je vani bio s njim.Ja osobno nisam vidio čovjeka a oni su razgovarali kad su ga izveli van.

P: u redu, znači ne znate koji je bio broj te brigade i je li ona imala ime, brigada ABIH sastavljena od Bošnjaka, odnosno muslimana iz Vareša.

O: 122. brigada, ja mislim. Mislim da se tako zvala.

P: da li je bila 322. ili 122. brigada?

O: 322.

P: hvala. Sada, da li vi znate da je 322. brigada napala Vareš zajedno s drugim jedinicama A BIH iz 2. i 3. korpusa.

O: nisam bio tamo. Bio sam u bolnici. Ja sam bio u Brezi.

P: kad govorimo om ljudima koje ste kasnije upoznali, jeste li dobili bilo kakve obavijesti da je 322. brigada sastavljena od Bošnjaka iz Vareša imala učešća u napadu na Vareš?

O: da, sigurno...prevoditelj-može li svjedok prići bliže mikrofону

P: Vi ste rekli da vas je primio doktor Hrvat i unatoč riziku za njega, poslao vas je u bolnicu gdje je bilo drugih 15 ranjenih Hrvata.

O: da, to je točno i htio bih se zahvaliti doktoru.

P: na strani 6, vi ste potvrdili «ostatak dana sam proveo na tom odjelu i sljedeću noć a sljedeće jutro, mis mo mogli vidjeti da su bile borbe iz pravca brda Perun, izgledalo je kao da A BIH napada HVO sa svojih pozicija.» Potvrđujete li tu izjavu?

O: da.

P: jeste li znali da je HVO po dolasku ljudi iz Kaknja od lipnja do 18.10. uspijevaao sačuvati oazu mira u Varešu, kao što je svjedok rekao, do početka napada, unatoč problemima koji su se pojavili dolaskom izbjeglica, sve do 18.10. kada je A BIH započela napad na Kopljare i zauzela ih i da su imali 3 mrtva, 2 ranjena? Da li znate da u to vrijeme postojao zakon i red relativno govoreći. S dovoljno hrane i svega drugoga u Varešu do tog vremena?

O: što se tiče dovoljno hrane gospodine, ako okrenete drugu stranu i pročitate o oazi mira 30.08. i što kaže, ja kažem, ja sam bio s Adiusom Likić, Edinom Kadrić i Alemdinom Aluković u caffe-u koji se zove «MAK» u Vareš majdanu. Htio sam kupiti traktor i zato sam kod sebe imao 4500 DM. Želim govoriti o toj oazi mira kako vi kažete. Ja sam bio uhapšen u toj oazi mira i uzeli su mi 4500 DM i moje zdravlje. I sve sam vrijeme proveo u bolnici brezi u toj oazi mira.

P: svjedoče, ja vam postavljam pitanje i ljubezno molim da mi odgovorite. Ja ni na jedan način ne želim poreći to što ste vi doživjeli osobno. Kad vas ja pitam o oazi mira, to je ono o čemu su svjedoci govorili, ovdje, u ovoj sudnici, a oni pripadaju vašoj nacionalnoj grupi. Ja to nisam izmislio. Ja nisam bio u Varešu ali govorim o općem stanju događaja. Pa to što se dogodilo vama, je za žaljenje i ja sam o tome saznao, što vam se dogodilo, ali tko je znao da ste vi imali 4500 DM? To je nešto što sud BIH mora utvrditi, a što nažalost nije, a ja vas pitam o sveopćoj situaciji, nevezano od ružnih i strašnih osobnih sudbina, koje ste vi osobno propatili. Ja to ne želim pobiti. Stoga vas još jedanput pitam. Nakon dolaska 15000 ljudi iz Kaknja a koji su protjerani u junu 1993, sve do 18.10. iste godine u Varešu, govoreći općenito, bez uzimanja u obzir strašnu situaciju u kojoj ste vi bili, da li

biste rekli da je situacija bila podnošljiva s obzirom na hranu, da je bilo relativno mirno, kako može biti u vrijeme rata?

O: pa, bilo je mirno, ali nije bilo dovoljno hrane, jer štogod smo išli kupiti u Vareš, morali smo čekati i policajci su čekali na nas u Stupnom Dolu. Mi muškarci nismo mogli ići u Vareš a žene su morale ići u Brezu i uzimati hranu. Što se tiče pucnjave, toga nije bilo.

P: hvala. Nemam drugih pitanja. Hvala vam na odgovorima i na vašem dolasku ovdje.

Iskaz zaštićenog svjedoka tužiteljstva s izboličenjem lica (otvorena sjednica) 20.3.2007.
u predmetu Prlić i dr., MKSJ

Unakrsno ispitivanje od strane optuženog Praljka:

P: Dobar dan , gospodo, ja sam optužen pred ovim sudom,govorim u svoje vlastito ime i smatram da je potrebno da se ja suočim sa teškim stvarima koje su vam se dogodile. Neću vas o tome ispitivati,Bože sačuvaj.Želim vas pitati o stvarima koje tužitelj želi putem vas dokazati. Prva tema su telefoni u Varešu.

Tužitelj vas je pitao jeste li ,a nakon što je HVO uzeo Vareš, mogli telefonirati u Zenicu,Tuzlu Sarajevo i vi ste rekli :ne, je li to tačno?

O: da

P : Zna li je li Sarajevo moglo zvati Tuzlu?

O: ne znam

P: Je li se moglo razgovarati pozivom iz Zenice za Tuzlu?

O: ne znam

P : Zna li išta o koaksialnim kablovima za prijenos takvih signala,repetitorima?

O:Ne

P: Vi ne znate ništa pod čijom su kontrolom bili ti koaksialni kabeli između gradova,i repetitori i komunikacijski centri.Zna li išta o tome?

O: ne

P : Zna li koji je bio zadnji dan kad se moglo telefonski razgovarati sa Sarajevom?
Ne znam.

P: Moje se slijedeće pitanje odnosi na pitanje tužitelja koji je pitao o ljudima koji su došli iz Kaknja. Recite mi, jesu li oni došli kao turisti ili su bili istjerani iz Kaknja,a prema vašem znanju.

O : Po mojem znanju, ja u stvari ne znam.Nisu oni bili protjerani.Više se radilo da su pobjegli.Ne znam tačno.

P: Dobro, ne znate. Rekli ste da je u Varešu sve bilo jeftino i da je svega bilo, da je to bila oaza mira pod ovlasti HVO.Postavljam dva pitanja.bez obzira na dolazak 15.000 stanovnika Kaknja koji su pred nečim pobjegli u Vareš, a to je bilo u lipnju 1993, situacija je bila dobra, nije li, sve do 23.10.1993. Možemo li se složiti u tome?

O: da, možemo.

P: Vi ste rekli da je u varešu bilo mnogo bolje nego li u drugim dijelovima BiH. Jeste li išli iz Vareši u Tuzlu, Zenicu, Busovaču, Vitez? Jeste li znali kako je u drugim dijelovima da biste mogli raditi usporedbu, da je, recimo, u Varešu bilo bolje nego li u Kiseljaku.

O: Kako smo imali neku vrstu TV programa, mogli smo vidjeti da je bilo mjesta gdje nije bilo hrane, dok smo mi u Vareši to imali i nije bilo skupo. Mnogi ljudi u BiH nisu imali što jesti i nisu imali novca da kupe, a mi smo to sve u Varešu imali.

P: Hvala na odgovoru. Konvoji koji su dolazili u vareš, odakle su dolazili?

O: ne znam

P: pročitajmo paragraf 5 vaše izjave gdje kažete : sedam dana prije napada na Stupni do U Varešu je bio zlokoban mir. Bilo je tenzija, ali je bio mir.

O : da

P: pročitat ću vam paragraf 5 :

Sedam dana prije napada na Stupni do grad Vareš je bio potpuno prazan. Nešto se događalo. Nitko nije bio u kafićima ili na ulici, čak ni vojnici. Uobičajali su biti tamo, no sada ih nije bilo. Prve crte, od Kaknja do Vareša su bile probijene. U to vrijeme bilo je neke pucnjave od ABIH, a bila je probijena linija u Kopjarima također.» Jeste li tako rekli?

O: Da

P: Dakle, prema vašoj izjavi, sedam dana prije 23.10. ABIH je počela napadati ovu oazu miru kojoj je bilo i hrane i svega, jeftinog?

O: Ne znam

P: Još dvije stvari, vaša mama je imala dućan.

O: Ne, ona je radila u dućanu za nekog drugog.

P: U to doba u Varešu jeste li vidjeli bilo koji drugi novac osim DM?

O: Da, hrvatska kuna.

P: dakle kuna je bila tamo. mogla se mijenjati za marke?

O: da

P: Nije bilo drugog novca, koji bi došao iz Sarajeva, od vlasti u Sarajevu? Nije bilo novca koji je izdan od nacionalne banke u Sarajevu?

O: Ne, ništa

P: Nije bilo yu dinara?

O: Ne, nije se pojavio.

P: U odnosu na istjerivanje od strane HVO-a, jeste .i vi osobno vidjeli bilo kojeg vojnika HVO da prijeti Hrvatima da napuste grad?

O: Nisam, jer nisam bila tamo.

P: A što je s vašim ocem? Je li vam on rekao da je vidio Hvo kako prisiljava Hrvate da napuste Vareš upirući puške u njih?

O: ne, on je samo čuo o tome.

P: Dakle sve što vi znate o tome je ono što ste saznali kad je ABIH došla i nakon što su Hrvati otišli. Je li to tačno?

Da.

Iskaz svjedoka tužiteljstva Nelsona Drapera 28.3.2007. u predmetu Prlić i dr., MKSJ

Unakrsno ispitivanje od strane optuženog Praljka:

P: DOBAR DAN, GDINE Draper. Cijenio bih kratke odgovore, a ako nam želite dati šire objašnjenje, molim da mi to nagovijestite. Sudjelovao sam u tom ratu a kad pogledamo fotografije poput ove, moramo razumjeti da je to dio onih stvari koje donosi rat ali se moramo s njima suočiti. Vi ste to rekli iz vaše informacije iz različitih izvora, da je selo branilo 36 pripadnika A BIH. Je li to tačno?

S: da, otprilike njih 36. to je tačno, gospodine.

P: hvala vam. Iz vašeg izviđanja sela, jeste li uočili rovove oko sela?

S: nismo išli van sela iz razloga sigurnosti i zbog sigurnosti tima. Tako da, ne, nismo išli kroz nikakve rovove ali kroz...

P: oprostite. Molim da ponovno odgovorite, slušalice su mi bile isključene na sekundu.

S: ok, ponavljam svoj odgovor. Ne, nismo išli niti smo posjetili ikakve rovove iz sigurnosnih razloga. Bilo je malo predaleko van sela i mi ne bi mogli dobiti sigurnosnu pratnju međutim ja...zapravo da odgovorim na vaše pitanje, ja osobno nisam, Mi smo bili tamo, ako na to mislite, gospodine. Branitelji su rekli da je bilo rovova kako smo ih mi popunjavali ljudstvom.

P: hvala mnogo. Znate li, na temelju intervjua koje ste napravili, da, tijekom napada HVO-a na to obranjeno selo, je li pucnjava dolazila iz kuća kao i iz rovova? Jeste li znali da su i kuće bile bojni položaji?

S: vrlo vjerojatno, jer sam znao da je bilo branitelja BIH koji su štitili prihvatilišta gdje su bili stanovnici.

P: hvala vam. Isto tako, zabilježili ste, vrlo jasno da su 193 osobe iz tog sela preživjele, ono što mi zovemo masakrom u Stupnom dolu. Je li to tačno, da su 193 osobe napustile selo žive?

S: vrlo vjerojatno...da, negdje oko tog broja. Može biti da je bilo nekoliko njih više na listi koju sam prvotno dobio.

P: u vašem izvještaju na strani 17 hrvatske verzije, ima nešto što bih želio pročitati pa da vi iskomentirate. Kaže; «Većina pripadnika HVO-a bila je zaprepaštena kada su čuli što se dogodilo u Stupnom Dolu. Nitko im o tome prije nije rekao. Vojnici su donijeli hrane i odnosili se s njima s pažnjom.» to je referenca na veliku grupu izbjeglica, primljena na checkpointu HVO-a. Vi kažete; «dva su vozila UNPROFORA stigla, međutim, HVO je spriječio njihovu evakuaciju jer su bili prestrašeni. Bojali su se napada A BIH.» je li tačno to što ste rekli u vašem izvješću da su ovi vojnici bili prestrašeni? Jedno. I drugo, je li tačno da su vojnici HVO-a prihvatili izbjeglice na njihovom kontrolnom punktu and kasnije im omogućili da prijeđu na teritorij BIH?

S: da, sjećam se toga. To je bilo od jednog od svjedoka i ta grupa izbjeglica koja je stigla, bila je popunjena ljudstvo od strane lokalnog HVO-a i oni su bili, sećam se intervjua, bili su...nisu shvatili što se događalo, nisu bili toga svjedni i bili su šokirani događajima i vjerujem, obukli jednoga od ranjenih i dali im kruha i još...duž tih linija, ono što su imali /kako piše u transkriptu/

P: hvala vam. Na strani 13 vašeg izvješća kažete da na temelju nekih informacija koje ste kasnije primili, da ste čuli o nečemu što je nađeno u Stupnom Dolu, bio je to znak koji je

imao slova HOS i amblem šahovnice, crvena i bijela polja a ispod tog znaka stajalo je «Za dom spremni». Jesam li dobro citirao vaše riječi?

S: da, u principu. Sjećam se da je to najvjerojatnije bilo 12.11. 1993, kad smo se vraćali u Stupni Dol i kad smo pokušavali identificirati sva mjesta gdje su tijela i imena tih ljudi i tada je to nađeno na podu. Je li to onaj...siguran sam da ste pročitali. Je li to ono gdje kaplar McKee kaže da je to bilo prilično upadljivo i da bi ga on isto tako bio primjetio zadnji put?

P: hvala vam. Zna li da HOS nije bio pod zapovjedništvom HVO-a? Jeste li svjedni toga?

S: ne.

P: znate li da su te jedinice ili neovisne vojne snage ili da su pod zapovjedništvom A BiH?

S: iz informacija koje sam skupio u intervjuima, one su bile pod zapovjedništvom pukovnika Ivice Rajića iz Kiseljaka.

P: nisam dobio prijevod. Ne poričem da su mogle biti pod zapovjedništvom Ivice Rajića, ali nisu bile pod zapovjedništvom HVO-a, ali nije bitno. Želim postaviti drugo pitanje, možemo li dobiti video na stand-by, onaj koji smo već gledali. Želim da se zaustavi na nekim scenama. Kada ste, 27.10. prvi put ušli u selo, pregledati ste selo pažljivo i temeljito? Je li to tačno?

S: nisam ja. Na mjestu zločina je bio kaplar Scott McKee i on je pregledavao mjesto zločina, išao bi kroz njega vrlo polako, dok sam ja selo pregledao samo generalno da vidim što je to bilo. Ja osobno nisam išao kroz svako mjesto zločina da ga procesuiram.

D

P: hvala vam mnogo. Sada me zanima sljedeće, gđine Draper: ijedna od 4 TV ekipe, tamo su također bili zaštitarski časnici, gđin McKee i vi, svi vi ste uspjeli naći 16 tijela; je li to tačno?

S: da. Jedno od njih koje nije sličilo na tijelo, zapravo, nismo znali je li životinja ili čovjek. Međutim smo se odnosili prema njemu kao prema ljudskom tijelu.

P: u redu. Znači, moglo je biti i manje od 16 tijela, ali vi ste pronašli 16. možete li časnim sucima objasniti kako ste mogli naći 22 tijela kasnije tako da stignete na ukupni broj od 37? To ostaje enigma, misterija. Ako ste ušli u selo, detaljno ste ga pretražili, fotografirali ste ga i ustanovili da tamo ima 16 tijela. Kako ste, posljedično tomu, uspjeli doći na brojku od 37 osoba koje su ubijene u Stupnom Dolu ma koje god procedure koristili. A ja ne znam koji su to postupci mogli biti. Kako je to moguće?

S: nakon što smo našli 16 tijela, i napustili područje rano u studenom, vlasti BiH, pretpostavljam, su poduzele ofenzivu ili tako nešto i zauzele Stupni Dol. I kako je to bilo pod njihovom kontrolom, seljani su se uspjeli vratiti u svoje selo i naravno, rođaci i žrtve su znali gdje su ljudi ubijeni i, plus, napravili su još detaljniju potragu za tijelima i tako je otkriven ostatak tijela, jer, dok smo mi bili tamo, mi nismo prešli kroz nijednu od spaljenih kuća. Većina leševa pronađena je pod ruševinama zgrada koje su se družile na njih. I tako, kako sam imao više intervjuja, mogao sam dobiti više potvrde od ljudi koji su našli ta tijela. Na primjer...

P: ispričavam se. Je li možemo sada dobiti video clip i vidjet ćemo da ima spaljenih kuća ali da nema ruševina. Zaustavit ćemo se na nekim scenama a vi ćete mi reći kroz koje ste to ruševine vi trebali probijati kako bi našli dodatna tijela.

P: je li možemo pokrenuti video?

Sudac Antonetti; tajniče, video, molim?

P: prvi dio, dugački chapter.

Mr Flynn: o kojem dijelu prvog dijela razgovaramo, o dijelu s tijelima, mjestu zločina, ili razgovaramo o dijelu s oštećenostima na zgradama?

P: o oba dijela. Tražit ću da se zaustavi kako bih postavio pitanje u nekim trenucima. Gospodine, molim da mi kažete kada vidite ruševinu kroz koju ste trebali ići gdje niste bili u stanju vidjeti mrtva tijela ispred sebe. Možemo vidjeti da su kuće izgorile.

S: zaustavite ovdje.

P: je li to ruševina?

S: ovo je prva scena oko koje...a vi ste pitali o 22 tijela?

P: gospodine, molim vas. Ja ovo vodim. Vi mi govorite da je ovo ruševina. Ne možemo ići u detalje, ponavljajući da je ovo scena 1. vi ste ovdje da nam pomognete. Trebali ste reći «ovo je ruševina. Nismo imali vremena ići kroz ruševine a tamo je moglo biti mrtvih tijela koja su ostala ispod njih.» tako da, možete li potvrditi sljedeće; je li to ruševina?

S: ne slijedim vas baš. Ne mogu vam reći u kojim je kućama ili pod kojim ruševina bio ostatak tijela. Nisam bio tamo kad se to događalo. Tako da, kako mogu reći u kojim su zgradama bili? Samo bih nagađao i pretpostavljao. Mogu pokazati na karti koju sam napravio, ali kako se ove zgrade odnose na ruševine u ovom snimku, ja nikad nisam tamo živio tako da nisam u stanju točno reći pod kojim su ruševinama tijela pronađena. Samo ljudi koji su tamo živjeli i koji su našli tijela bi to mogli mogli učiniti. Tako ja mislim, gospodine.

P: ispričavam se, gdn Draper. Vojna policija međunarodnih snaga UN-a došla je u selo, selo s kojim se mi ovdje avimo. Vi ste tamo provodili istragu do ožujka 1994. potpisali ste izvješće. Govorili ste o, kao prvo, o 16 osoba plus neka dodatna tijela.

Sudac Trechsel: Gdine Praljak, moram vas zamoliti da se držite činjenica. Nema šanse da je ovaj svjedok provodio istragu od trenutka kad je počeo 27.10. 1993. do ožujka 1994. nije on bio tamo od A do B. Možda je stavr prijevoda ali daje pogrešan dojam. Nije on tamo ostao nekoliko mjeseci, rekao nam je to.

P: u redu onda. Suče Trechsel...

Trechsel: ispričavam se. Ali on nije bio u Stupnom Dolu cijelo vrijeme. To sam htio reći.

P: nisam to rekao. Da li temelj može biti prihvaćen? Imamo činjenicu da su 4 TV ekipe i grupa međunarodnih profesionalnih policijskih istražitelja posjetili selo koje je bilo spaljeno ali nije bilo u ruševinama a oni nisu trebali tamo imati radnike za iskopavanje. Mrtva tijela su se mogla vidjeti, i spaljena i ona koja nisu bila spaljena a onda su ustanovili da ima 16 tijela. Ostatak je propaganda. To se koristilo u tisku BIH, koji je povećao broj do 100, a ovdje su ga oni povećali na 37. ne pokušavam isticati događaje. Samo želim dospjeti do istine što se zapravo dogodilo i do ispravnih brojki. Kako se uopće može doći s broja 16 na 37? Gdje su onda bila ta 22 tijela? Ne pričamo o mogućim dvoma tijelima koja su mogla biti previđena. To su 22 tijela koja su dodatno stavljena na listu žrtava iz Stupnog Dola. Zato vas, gdine Draper molim da za mene ovdje indicirate gdje je ta ruševina koja je imala toliko krhotine opeka da ste morali kopati pod njom kako biste našli 22 osobe? Međutim, mogu samo nastaviti. Prelazim na druga pitanja. Molim da se pokrene video. Molim da ga ovdje zaustavite. Evidentno možemo vidjeti ženu na desnoj strani kako nosi vojnu košulju i vojnu jaknu. Je li to točno, gdine Draper? Je li to ono što možemo tamo vidjeti?

S: ne mogu odavde reći..odavde, ali da, tamo je netko tko nosi vojni gornji dio odjeće.

P: treća žena čiju fotografiju nismo vidjeli, koja je bila između dvije žene u pozadini, nije li i ona nosila vojničku jaknu. Možete to znati a i ne morate. Jedna od dvije žene koje možemo vidjeti nosi vojničku jaknu. Druga ne nosi. Što je s trećom ženom koja je tamo ubijena? Je li ona imala vojničku uniformu ili ne? Ako ne znate, recite nam da idemo dalje.

S: ništa ne vidim na svom ekranu osim crnila. Je li imate drugačiji...bio je bljesak.../nečega/

Trechsel: mogu li predložiti da umjesto što gledamo video na kojem se ništa ne vidi. Ja nisam ni ženu prepoznao, da vi, gđine Praljak za vaša pitanja, da pređete na slike a slika 00357599 bi bila dobra, samo sugeriram.

P: 599. da, molim. Možemo li dobiti fotografiju 00357599?

Možemo li dobiti fotografiju 6116?

Kovačić: fotografija koju vam pokazuje gđin Praljak je 113.

P: ne, 7599. to je fotografija. Možete li ju uvećati? Vidite li gospodine da je žena koja je ubijena i koja je na desnoj strani nosi kratki rukav majicu i jaknu koji su dijelovi vojne uniforme?

S: vesta (jakna) definitivno izgleda vojnička. Kratki rukav majica, izgleda malo eleno, vojnički zeleno.

P: gđine Draper, govorite «izgleda». Molim da budemo određeni. Je li to gornji dio vojničke uniforme, kratki rukav majica i jakna? Vi ste profesionalni časnik.

S: izgleda da jest, gđine, ali...možda, da, izgleda kao vojničko.

P: dobro. Žena čiju glavu smo vidjeli da se naginje i koja je tamo ubijena, je li ona nosila vojničku uniformu ili ne, prema vašem znanju?

S: ne mogu to reći sa slike.

P: dobro.

Trechsel: tako dugo dok imamo fotografiju, ima i tkanina s cvjetnim uzorkom na donjem dijelu žene na desnoj strani u kadru. Možete li nam reći što je to?

S: donji dio njene odjeće?

Trechsel: da, tamo gdje je položena njena lijeva ruka.

S: dio njenog donjeg dijela ili...ne znam. Meni izgleda kao haljina.

Trechsel: ili kao suknja?

S: da

Trechsel: da. Hvala.

P: po mom mišljenju, bila bi to vrpca, možda vrpca koja pokriva dio tijela ili rupčić ili nešto. Idemo dalje.

Znate li da prema izjavama ovdje, da su u podrumu pronađeni pištolj i ručna granata? Jeste li svjedni činjenice da, prema nekim izjavama, da su imali ručnu granatu sa sobom?

S: ne, u izjavama, nisam. Niti u intervjuima koje sam radio.

P: imam jedno striktno vojno pitanje. Kada je otvorena vatra iz kuća i kad su zauzeti položaji, ako je netko u kući nosio vojničku uniformu, ne bi li to bila prirodna reakcija i dio profesionalnog ponašanja vojske da, nakon što se uđe u kuću i nakon što se vidi vojnička uniforma, onaj vojnik koji se tu nalazi, otvara vatru automatski? Stoga, bi vojnik koji ulazi u kuću i podrum tijekom borbe i nakon što vidi osobu, odnosno, vojničku uniformu, on bi instinktivno otvorio vatru?

S: govorite li o onim ljudima, toj osobi koja je tamo ili o dvjema ženama? Kao da ja...

P: gospodine, moje pitanje je vrlo jednostavno. Kao pripadnik kanadske vojske, profesionalac, kada ste pohađali obuku koja se odnosi na zauzimanje objekata uključujući kuće, jer, pretpostavljam, vrlo je uobičajeno da su vojne pozicije ponekad u kućama, nije prirodno za osobe koje su u kućama da izađu van noseći bijelu odjeću i da se predaju, nego bi vojnici koji su zauzeli te pozicije ušli u kuću, razbili vrata i otvorili vatru a da ne pitaju je li netko u kući, jer, pretpostavljam, da je netko i bio u kući, bili bi se predali. Nije li to bio dio vaše profesionalne obuke?

S: ne, ja sam vojni policajac, a i moja je obuka, znate, prije nego što ste...

P: u redu. Hvala. Ništa vi o ovome ne znate. U redu. Idemo dalje. Možemo li opet pustiti video?

Sudac Mindua: svjedoče, ova scena je zaista uznemirujuća a ja sam vam postavio pitanje tijekom direktnog ispitivanja i smatram da moramo obratiti pažnju na to što nam optuženi Praljak trenutno govori. Moje pitanje je sljedeće: temeljem vašeg iskustva u Stupnom Dolu, u tom području gdje se odvijao oružani sukob, jesu li ljudi shvaćali da, noseći vojne uniforme, ih se može zamijeniti za borce? Jesu li toga bili svjesni? I da bi izbjegli da budu meta jesu li rađe onda ne nosili vojne uniforme? Nadam se da ste razumjeli moje pitanje? Mogu ga i ponoviti?

S: da. Da sam ja bio u toj situaciji ili da je to bila moja žena, ona nikako ne bi nosila maskirnu uniformu, jer, znate, krećući se okolo u ratnoj zoni i noseći maskirnu uniformu, svatko bi, pretpostavljam, bio meta. Ali ja nikad nisam bio u ratu i to je tek moja pretpostavka, međutim, ja dosita ne bih želio biti civil, ili ako nisam dio vojne organizacije u ratnoj zoni, ne bih nosio maskirnu uniformu bilo kakvog tipa i ne bih nosio ništa vojničkog (da privuče pažnju kao metu) je li to odgovara na vaše pitanje?

Jer, za mene, kao vojnog policajca, mi smo obučavani da ne pucamo i da kasnije postavljamo pitanja (tako stoji u transkriptu). Moramo se pobrinuti da postoji prijetnja prije nego što potegnemo oružje. Ako je odnos vojnik vojnik, može biti drugačije, međutim, ja sam obučen kao vojni policajac a ne kao vojnik pješadijac.

Mindua: hvala.

P: vrijeme je skoro isteklo. Još jedno pitanje. Ove vreće koje vidimo na lijevoj strani, jeste li vidjeli neke prozore u podrumu koji su se mogli koristiti kao otvor iz kojeg se moglo pucati? Jeste li primjetili da podrum ima prozora?

S: kroz izjave svjedoka, bila je djevojčica koja se skrivala pod nogama tih triju žena a kad su HVO vojnici otišli nakon što su ih ubili, ona je isklizula između njih i otišla kroz prozor te sobe. To je morala biti Mufida Likić. Ona je bila ranjena u nogu.

P: dozvolite mi da vas upozorim da morate slušati moje pitanje. Ja ne znam kako vam je to interpretirano. Prema vašem znanju, da li je taj podrum imao prozor i da li su te vreće mogle biti korištene kao zaštita kad se utvrđuju pozicije. To je bilo moje pitanje?

S: ne mogu vam to reći da sigurno gospodine. Ali oni su...

P: hvala. Hvala vam puno. Molim bih da se pusti video, jer ćemo moći vidjeti neke čahure (granate). I onda bismo mogli nastaviti sutra.

Evo da vam postavim pitanje. Ta 22 mrtva tijela koja su kasnije nadjena a navodno su bila ubijena u Stupnom Dolu, da li je to nešto što ste vi utvrdili samo na temelju informacija koje ste dobili od A BiH? Dakle, ta 22 mrtva tijela koje vi niste otkrili u vrijeme kad ste bili tamo, da li vi zaključujete da su ona bila tamo, isključivo na temelju informacija koje vam je dala A BiH nakon što je zauzela Vareš i Stupni Dol?

Pušta se video...

S: informacije smo dobili od seliana,

P: kada? Od kada ste počeli primati informacije o mogućim dodatnim žrtvama iz Stupnog Dola?

S: vjerojatno početkom novembra pa sve do ožujka. Početak novembra 1993 do marta 1994.

Iskaz svjedoka tužiteljstva Nelsona Drapera 29.3.2007. u predmetu Prlić i dr., MKSJ

P: dobro jutro, gdine Draper. Kako nismo završili pregled video materijala, ja bih molio da se ponovno pusti video. Vi ste saznali da je oko 36 članova A BIH branilo selo Stupni Dol. Da li ste vi tražili i da li ste pribavili imena pripadnika A BIH u tom selu?

Ja vas to pitam jer kasnije, usporedbom bi mogli ustanoviti koja je od žrtava bila civil a koja pripadnik A BIH. Prema tome, da li ste vi našli imena pripadnika A BIH u selu?

S: samo kroz intervju sa svjedocima i mislim da nisam dobio imena od svih. Kada su svjedoci intervjuirani, bili su pitani da li su bili pripadnici snaga obrane. Mi smo dobili imena ali ne mislim da smo dobili sva. Nismo bili naprosto u stanju da ih sve intervjuiramo.

P: možete li se sjetiti koliko vam je imena dato?

S: ne, ne mogu.

P: da li ste iz razgovora sa svjedocima utvrdili da su pripadnici A BIH u Stupnom Dolu bili obučeni i u uniforme i u civilnu odjeću. Jeste li toga bili svjesni?

S: ja sam znao da mnogo njih živi u selu i bili su obučeni u njihovu normalnu odjeću. Da li su imali redovne uniforme A BiH, nisam u to siguran.

P: hvala. 27.10. kako ste zapisali, vi i vaš tim našli ste 16 žrtava. Kada ste u martu 1994. završili vašu istragu, taj broj se popeo na 37 žrtava u Stupnom Dolu, možete li mi objasniti, kako je broj žrtava progresivno rastao kroz mjesece. Ako je bilo 16 u oktobru, koliko ih je više bilo u novembru decembru, januaru i februaru? Možete li mi dati neku ideju raspored povećanja žrtava u Stupnom Dolu do kraja istrage?

S: da. Na početku kraja istrage mi smo imali 16 tijela od inicijalne /početne/ istrage a tada smo dobili listu ljudi koji su još uvijek živi i ljudi koji su umrli ili nisu bili zapisani. Ti ljudi koji su umrli ili koji nisu bili zapisani činili su taj broj, 38, za koje vi pitate.

Kako je vrijeme odmicalo a mi smo radili intervju, svjedoci bi dolazili i govorili na primjer, jednom je nedostajalo 7 članova njegove obitelji i nije znao gdje su; tada, kako je vrijeme prolazilo i oni se vraćali u selo i prekapali i išli kroz ostatke njihovih kuća, oni su locirali ostatke njihovih članova obitelji. I kako je vrijeme prolazilo u studenom, oni su konačno bili u mogućnosti da nadju ostale članove svojih obitelji i tijela od 38 osoba koja su uključena na listu u mom izvještaju. Neka tijela su bila otkrivena i ja vjerujem, dovedena u mrvtačnicu kasnije.

P: gospodine Draper, nemojte mi davati obrazloženja za koja vas nisam pitao. Moje pitanje je precizno i jasno. Možete li dati odgovor vijeću kako je broj žrtava progresivno rastao kroz mjesece vaše istrage? Koliko ih je bilo 27., koliko ih je bilo zabilježeno u studenom, u prosincu, u siječnju i veljači? Kako je rastao broj žrtava kroz mjesece, ako mi to možete reći?

S: prvotni broj žrtava bio je prilično blizak početnoj listi od 38. potvrda o njima nije došla dok svjedoci nisu bili intervjuirani i dok nisu potvrdili da su tijela otkrivena ili dijelovi njihovih tijela ili ono što je od tijela ostalo. To je najbolji odgovor koji ja mogu dati.

P: dobro. Očito ne mogu dobiti neki odgovor. Početni broj je bio 16. a možete li mi odgovoriti ovo? Ako su se svi preostali seljani povukli na slobodnu teritoriju A BiH i svi su se međusobno znali, a većina ih je imala isto prezime, kako je bilo moguće da ljudi ne znaju gdje je njihovih 5 ili 6 članova obitelji i da to saznaju tek nekoliko mjeseci kasnije? Jeste li ikad posumnjali u činjenicu da mještani razmjerno malog sela otkriju da nedostaje desetak ljudi nekoliko mjeseci kasnije a da su svi bili locirani na relativno malom području? Nije li vam to pobuđivalo neke sumnje?

S: žao mi je, očito se nisam dobro izrazio. Sva tijela su bila pronađena u novembru kada su seljani došli kući. Ali ja to nisam potvrdio dok nisam obavio intervju s njima a da bih mogao s njima razgovarati i imati intervju, trebalo mi je do marta 1990 (očito 1994.) ali tijela su bila otkrivena relativno brzo.

P: tko je otkrio tijela? Da li vaš tim ili su vam ljudi rekli da su ih otkrili?

S: ljudi su mi rekli da su ih otkrili.

P: dobro. Hvala. Prema izjavama svjedoka i onom što ste vi zaključili nakon tih intervjuja, oni su rekli da je tamo živjelo oko 150 osoba u selu u dvije ili tri kuće i uspjeli su odbaciti napad s ručnim granatama. Dakle, 150 ljudi upotrebljava ručne granate. U tom selu, po onom što mi čujemo, bili su određeni smrti Apostola i Maturica koji su bili naoružani s RPG-ovima i drugim teškim naoružanjem i svi su oni uspjeli izvući se da dodju na kontrolnu točku HVO-a i da se povuku prema Brezi, ili nije bitno gdje.

Molim vas, recite mi, kako je bilo moguće da se 150 ljudi nije predalo, imajući samo ručne granate? Oni su bili u okruženju HVO jedinica koje su imale raketni bacač, RPG-ove, ručni raketni bacač, a ta grupa nije bila zarobljena, nije bila ubijena, grupa od 150 muškaraca?

Mr Flynn; ja ne mislim da se svjedoka može tražiti odgovor na ovo pitanje, traži previše nagađanja.

Ms Alaburić; ako mi dozvolite, želim reći zašto je pitanje generalna Praljka prikladno. U dokumentaciji koju smo dobili od tužitelja uz ovog svjedoka, imamo izjavu Halida Likića, pripadnika A BiH a on je bio radio-operator u Stupnom Dolu. Rekao je da je bio stacioniran u školi i nastojao je kontaktirati zapovjedništvo A BiH u Boduželju da bi dobio pomoć i zaštitu od UNPROFORA. Zapovjedništvo A BiH obećalo mu je tu pomoć i to je vjerojatno razlog zašto su članovi A BiH odlučili da ostaju u selu i nastoje ga obraniti. U tom smislu ja vjerujem da je pitanje apsolutno legitimno i opravdano.

Antonetti: čuli smo pitanje i prigovor. General Praljak postavio vam je čisto vojno pitanje. Traži vojno objašnjenje. U vojno smislu, jeste li u mogućnosti odgovoriti na to? Ako ne, ići ćemo dalje.

Trechsel: mislim da bi pitanje trebalo biti malo izmjenjeno od onoga kako ga je postavio gđin Praljak. Ovdje se spominje 150 individua. A u pitanju generala Praljka ti su ljudi iznenada postali 150 muškaraca i mene zanima kako je najednput tih 150 individua identificirano kao da su svi muškarci.

P: časni suče, ja ne znam da sam ja to rekao. Ja sam rekao 150 ljudi.

Trechsel: piše «muškaraca».

Antonetti: doista u redu 23, piše da je bila grupa od 150 ljudi. Možda ste vi u svom jeziku rekli «muškarci» ili tako nešto.

Prevoditelj: greša prevoditelja. Ja se ispričavam.

Trechsel: sad je to ispravljeno. Ajmo dalje.

P: ja sam rekao 150 ljudi. Od kojih su neki bili pripadnici A BIH. A prema svjedočenju svjedoka, mi smo čuli da su se oni branili s nekoliko ručnih granata. Nasuprot njih je ono o čem ja govorim a to smo čitali u izvješću, zloglasne jedinice Maturice koje su imale RPG-ove, zolje, kojima su dizani krovovi u zrak i slično. To je ono što ja pitam svjedoka. Ako je masakr bio upravljen prema selu a ljudi su se branili samo ručnim granatama, kako se dogodilo da nitko nije zarobljen od tih ljudi? Oni nisu bili izmasakrirani. Umjesto toga, oni su se uspjeli povući u šumu. Ako ne znate odgovor na pitanje, u redu.

Antonetti: bez da nagađate, imate li odgovor na to pitanje ili ne?

S: prema intervjuima koje sam ja radio, proizlazi da su branitelji nakon što se prešlo preko njih, oni su se vratili u skloništa. I tada je jedan od tih u skloništu je rekao ljudima da bježe iz skloništa jer da su linije probijene i da trče u šumu. I neki jesu, a neki nisu. A ostatak branitelja koji je ostao u selu, ostao je oko skloništa i ja pretpostavljam, da zaštite svoje obitelji. A s vojne točke gledišta, ne mogu dati odgovor jer sam čitav život bio vojni policajac a ne vojnika.

P: sve je to točno. Ali u zaključku vašeg izvješća koje je podneseno UN-u jasno je naznačeno koja je bila namjera HVO-a. Neshvatljivo je kako netko uspijeva zauzeti sve rovove i tada pustiti sve te branitelje ako je njihova namjera bila da zarobe i masakriraju stanovništvo.

Vi ste radili korak po korak a u to vrijeme ja sam bio zapovjednik Glavnog stožera HVO-a. I želim vas pitati. Jeste li imali potrebu, vi ili vaši nadređeni da rezultate vaše istrage podijelite s mojim glavnim stožerom ili bilo kojim drugim pravnim ili političkim vlastima HZ HB-a?

S: o toj vrsti informacija trebala je brinuti komanda A BIH, ne ja.

P: jeste li vi sugerirali da bi bila dobra ideja da se glavnom stožeru to kaže tako da bi glavni stožer mogao pomoći u istrazi? Ja ne znam čija je odluka bila, ali da li ste sugerirali da bi bilo dobro uključiti GS HVO u vašu istragu?

S: jedinu informaciju koju vam ja mogu dati je da sam ja podnio memorandum zapovjedništvu A BIH, tražeći da se povežu s HVO-om jer sam ja želio intervjuirati sve koji su bili uključeni u napad na Stupni Dol. A kopija toga, ja vjerujem, je u mojem izvješću a rezultat toga je, mislim, dva memoranduma od Koak /tako piše/ gdje se vidi da je razgovarao s gđinom Banićem i HVO oficirom za vezu.

P: nakon što ste saznali o događajima u Stupnom Dolu 27. Vareš još nije pao u to doba, jeste li pokušali da idete u Vareš i razgovarate s civilnom policijom ili bilo kim drugim od HVO-a?

S: smatram da smo u to vrijeme radili izvan Kiseljaka. I prvo smo htjeli intervjuirati svjedoke da vidimo što se dogodilo i tada smo bili ograničeni u kretanju. Jer nam nije bilo dozvoljeno da idemo u Vareš jer se A BIH kretala. Tako da zbog naše sigurnosti zapovjedništvo A BIH nije nas pustilo da idemo.

P: molim da se pusti video. Video se pušta.

Zaustavite ovdje. Ovdje, uz ovu bijelu vreću vidimo nešto što liči, nisam siguran u to što je, pa vas želim pitati, to liči na oplatu od artiljerijske puške (čahura) i da li bi ova stvar kraj vreće mogla biti artiljerijska granata? Da li ste vi u vašoj istrazi nastojali utvrditi što je taj predmet s desne strane?

S: ne.

P: dakle, vi niste išli provjeravati da li je bilo minobacačkih granata, komadi minobacača ili nešto drugo?

S: ne.

P: da li ste vi znali da je A BIH u Stupnom Dolu imala minobacače ili bilo kakvo drugo artiljerijsko oružje? Jeste li došli do takvih informacija?

S: da.

P: hvala. Više nam ne treba video. Da li bismo mogli dobiti snimke obdukcije koju smo vidjeli? Ja neću ići u detalje jer je sudac Antonetti već pitao o nesrazmjeru između karboniziranih tijela i područja gdje su ona viđena, što se ne uklapa u cjelovitu sliku. Ne znam koji je broj obdukcionog izvješća i molim tužitelja da mi pomogne.

Mr Flynn: to je P06314.

P: fotografija. Tužitelj je pokazao fotografije samo na sekundu, ne fotografije, već snimke koje smo vidjeli vrlo kratko.

Mr. Flynn: ja razumijem, to su bili ekstrakti P06318.

Ide video

P: hvala gđine tužiteljju. Mene zanima treća ili četvrta fotografija. Pogledajte ovu fotografiju. Teško mi je uopće postaviti pitanje o tome, ali molim vas, pogledajte na područje s desne strane što liči na glavu životinje. Molim vas da pustite tu sekvencu još jednom (video se ponavlja više puta). Jeste li vidjeli spaljeno tijelo? Doktor koji je bio dio vašeg tima, da li su oni to pogledali i da li su oni zaključili da je to karbonizirani dio ljudskog tijela ili?

S: bilo je jedno tijelo za koje medicinski časnik nije bio siguran da li je ljudsko ili životinjsko. A neki od medicinskog osoblja su mislili da bi to moglo biti ljudsko tijelo i mi smo ga kao takvo tretirali.

P: kada ste vodili istragu, da li vas je vodila činjenica da se zločin mora istražiti po određenim standardima i da se treba voditi činjeničnim utvrđenjima i da ona vode prema istini i da samo takva istraga, temeljena na takvim principima može dati odgovarajuću zadovoljštinu žrtvama. Da li ste vi vođeni tim principima u vašoj istrazi?

S: svi standardi istrage, ja sam se trudio da dodjem do istine, ma kakva ona bila.

P: hvala.

Iskaz svjedoka tužiteljstva Hakana Birgera 27.3.2007. u predmetu Prlić i dr., MKSJ

Unakrsno ispitivanje od strane optuženog Praljka:

P: dobro jutro svjedoče. Molim da ste pred gđina Birgera stavi karta. I dok se to radi, dopustite da pitam sljedeće; iz svega što znate, da li su postojali elementi građanskog rata u Bosni i Hercegovini? Da li je taj konflikt uključivao određene elemente građanskog rata? Dakle, odgovorite sve što znate, iz povijesti ili...

Sudac Trechsel: o prostite, gđin Praljak. Mislim da to nije i spravno pitanje jer i ziskuje pravnu kvalifikaciju, za koju svjedok nije kvalificiran.

P: zaboravite onda. Rekli ste da niste vidjeli ni jednog Mudžahedina. Jesu li vas vaši nadređeni obavijestili o postojanju Mudžahedina u trećem korpusu i njihovom broju? Jeste li imali takve informacije?

S: imamo neke informacije da je bilo, ono što vi zovete, muslimanskih elemenata u trećem korpusu, a informacija o tome je vrlo teško (nečitko) /korpus/ te također imamo primjer o tome u selu Borovica.

P: iskreno sam iznenađen vašim referencama o nekim informacijama, izvjesnom znanju i tako dalje. Vi ste bili vojnici. Siguran sam da ste imali vrlo dobra obavještenja.

Kako bilo, i za sebe i mate k artu koja prikazuje razvoj pokreta trećeg i kasnije, drugog korpusa napada na Vareš. Karta je napravljena na temelju vašeg dnevnika i nekih informacija koje ste već s nama podijelili. Molim vas, pogledajte kartu i recite nam je li točna. I ako mislite da nije, molim da nam kažete kako nije.

Zelena boja pokazuje napredak muslimana, pad raznih sela kako je opisano u vašem dnevniku do ulaska u Vareš na desnoj strani, izvlačenje HVO-a, izbjeglice prema Daštanskom te područja pod kontrolom vojske republike srpske. Da li je ova vojna mapa točna?

Sudac Trechsel: ispričavam se. Molim tehničare da nam omoguće da vidimo kartu, jer na ovoj udaljenosti a bez optičkog instrumenta mi ju ne možemo vidjeti. Možda da kamera, da, to je već bolje. Možda da ju malo izoštrite...

S: mogu objasniti naslov. Ono što mogu vidjeti, što mogu, ne radi.

Ono što mogu vidjeti na karti, trebao bi biti 3. korpus koji je napadao u Dubošćici i Vijaki. Po mom mišljenju, bio je jak; bilo je snaga iz drugog korpusa i iz trećeg korpusa na liniji poput ove, sjeverno od Borovice i južno, u ovom pravcu. Ovdje su bile snage 2. korpusa koje su napadale vareški džep. Ovo mi se čini točnim, ovdje dolje, mislim da se napadalo u ovom smjeru. Također je bilo točno da su bili, kako da kažem, ostatak brigade Bobovac da je pobjegao iz sela Daštansko u ovom području a ostali bi u tom području nakon što bi se malo smirilo u području. Tako da je to manje-više, ovdje gore. Ne mislim da je sasvim točna, po mom mišljenju, ono što smo mi razumjeli. Bio je to treći korpus, 3. operativna grupa iz trećeg...iz drugog korpusa koja je napadala i uzela Dubošćicu i Pogar.

P: hvala vam puno. Samo želim razjasniti jednu stvar. Znate li da je rijeka Krivaja ucrtana u gornjem dijelu karte razdvajajući 3. od 2. korpusa? Znate li da je rijeka Krivaja crta razdvojnica između 2. i 3. korpusa? Stoga, ova karta prikazuje poziciju 2. korpusa potpuno točno kako su napadali selo Vijaku? Ako znate te dvije stvari, da je Krivaja bila crta razdvojnica između 2. i 3. korpusa a zaista, indicirano je da je 2. korpus napadao sela Vici i Vijaku, onda je prilično točno ono što je ucrtano na karti, a to je da su ove različite komponente napadale ova sela.

S: opet kažem. 2. korpus je napadao u ovom području, napadao Pogar, Vijaku, kao i predstavnici 2. korpusa. Zapovjedništvo 3. OG, oni su imali svoju odgovornost za različita područja. Kasnije su promijenili. Promijenili su zapovjedništvo. Promijenili su snage unutar područja Vareš. Ponekad je bilo, shvaćam, bilo je iz 3. korpusa, međutim na kraju moje ere, u travnju, područje Vareši i tako dalje bilo je dio 1. korpusa. Ali zaista ne znam što...mogu razumjeti gdje...

P: Potpukovniče, molim vas. Lijepo vas pitam. Razgovaramo o padu Vareša. Ne razgovaramo o travnju 1994. lijepo vas pitam. Recite mi, ako mislite da je ova karta netočna, kako je netočna? Uzmite olovku i recite «Mislim da mapa ovo ovdje netočno prikazuje». Ne mislim da je 3. korpus bio ovdje. Mislim da je umjesto njega 2. korpus bio ovdje. Ostavite travanj 1994 na miru. Molim da uzmete olovku i kažete mi «Gdin Praljak, u ovoj i ovoj točki je netočna zbog toga i toga.

Gdin Mundis: Tužiteljstvo ulaže prigovor, časni suče. I generalu Praljku i njegovoj obrani smo ovdje dali manevarskog prostora. Međutim smo umnogome izašli van konteksta u smislu što bi moglo biti prihvatljivo. Ovo je generalno, ovo je irelevantno za optužbe iz optužnice. Optužbe za općinu Vareš su u svakom slučaju mnogo uže od bilo kojeg dokaza kojeg general Praljak želi izvesti i ovo je, uz dužno poštovanje, neproduktivno korištenje vremena sudskog vijeća.

Sudac Antonetti:

Pukovniče, ispred sebe imate kartu. Obrana vam pokazuje kartu. Odavde gdje ja sjedim, a bio sam u mogućnosti vidjeti kartu na ekranu, čini mi se da je područje Vareši okruženo A BIH osim dna gdje vidimo da VRS drži pozicije na dnu. Dakle, obrana, general Praljak vam govori da je 3. korpus napadao ili da je izvodio ovu operaciju u Vareši. Vidite 2. korpus, 3. korpus. Osim spominjanja 2. korpusa na desno gdje možete vidjeti 2. korpus.

Dakle, nakon što smo ovo rekli, slažete li se s linijama na način na koji su one ovdje ucrtane te, neovisno o linijama, s činjenicom da se spominje 3. korpus i 2. korpus i jesu li oni zaista bili locirani gdje su odista bili u to vrijeme? To se odnosi na period koji pokriva kraj listopada, rani studeni, budući da datumi koje spominje general Praljak idu od 18 do 22 listopada. Pogar je, a oni također idu do 3. studenog.

Dakle, tu ste. Bili ste tamo. Samo nam vi možete reći kakva je bila situacija. Bili ste neutralna stranka i možete nam reći je li ova karta točna, ili ako nije točna. I ako sam vas dobro razumio, mislim da je general Praljak htio da nam kažete zašto se ne slažete s kartom i što je netočno kod ove karte i što se ne slaže s onim što ste vidjeli na terenu kad ste bili raspoređeni.

S: to je točno. Oba korpusa, i 3. i 2. su prodrijeli u Vareš. 2. korpus manje-više s istoka i sjevera a treći korpus sa zapada i juga. Jedino s čim se ne slažem s kartom je odnosi se na područje iznad Duboštrice, područje Pogara. Rekao sam da je 2. korpus bio napadnut. Situacija u Vareši s ta dva korpusa je točna, u danima o kojima pričamo. Došli su u Vareš iz različitih...sa sjevera i juga, tako da kažem. To je točno.

P: možete li molim vas, obilježiti tamo pokraj Duboštrice, to mjesto i napisati 2. korpus. I možete li onda potpisati kartu i napisati današnji datum.

S: Moram reći, ne mogu to baš učiniti. To je nemoguće iz dva razloga. Već je prošlo mnogo vremena i nemamo točnu informaciju. Mogu samo govoriti o selu. Ono što znam je da je selo Duboštica bila uzeta od strane 2. korpusa, 3. operativne grupe, jer smo se sastali sa zapovjednikom tamo te večeri kad je selo zauzeto. Također smo mogli vidjeti

da su imali pritvorenike iz HVO-a tamo (vrijeme transkripta , greška u «od tamo», ratne zarobljenike.

Također znamo da je selo Pogar bilo zauzeto od strane 2. korpusa jer sam se sastao s načelnikom stožera korpusa tamo gore u Pogaru tog dana kad je selo zauzeto. Međutim, gdje je točno granica između ta dva korpusa na terenu, to ne mogu označiti. Mogu samo govoriti o selu.

Sudac Antonetti: Pukovniče, rekli ste nam da je 2. korpus uzeo sela Duboštica i Pogar. Je li to točno?

S: da, to je točno.

P: možete li molim vas zaokružiti Duboštica? Napravite krug oko Duboštica i napišite 2. korpus pored toga.

Alaburić: Časni suče, ispričavam se za prekidanje unakrsnog ispitivanja, međutim vidim da je jedna rečenica, koju je izrekao svjedok, nije u zapisniku. Svjedok je rekao da, kada se susreo s predstavnicima 2. korpusa, da je tamo vidio ratne zatvorenike HVO-a i ta je rečenica izostavljena iz zapisnika.

Sudac Antonetti: U redu.

Alaburić; neka je svjedok ponovi.

S: mogu je ponoviti, ali to nisam bio ja. Bio je moj zamjenik zapovjednika koji je bio tamo i koji me izvještavao. Bilo je 20, 25 ratnih zarobljenika HVO-a vojnika u Duboštica.

P: lijepo molim časne suce da dopuste svjedoku da potpiše...i da stavi datum.

Sudac Antonetti: možete li molim vas staviti na kartu Duboštica i Pogar i napisati 2. korpus, kako smo vam rekli.

S: označava

P: molim, možete li napisati 2. korpus?

Sudac Antonetti: Možete li imati na umu, molim da označite 2. korpus oko 2 kruga jer nam je svjedok rekao da je bio 2. korpus.

Sudac Antonetti: Pukovniče, nacrtali ste 2 kruga. Sada, ta dva kruga, da li oni odgovaraju 2. korpusu? Ako je tako, onda samo molim stavite ispod krugova 2. korpus.

S: krug su dva sela.

Sudac Antonetti: dobro, dobro. Molim, možete li nam dati broj?

Tajnik: časni suče, karta će dobiti broj IC 510

Sudac Antonetti: 10 i 40 je. 20 minuta pauze.

Sudac Antonetti: dobro. Gdine Praljak, koliko vam treba vremena da završite svoje ispitivanje?

P: časni suče, nekoliko minuta. Imam samo još nekoliko pitanja.

Sudac Antonetti: nekoliko minuta. To može značiti i jedan sat, jer sat znači 60 minuta. A vi govorite o nekoliko minuta. Što to znači?

Gđa Alaburić, dali ste nam svoj registrator. Koliko vama treba vremena?

.....

.....

P: U vašoj izjavi, datoj 6. i 7. 2.2001., na strani 3 u hrvatskoj verziji, govorite o 21.10.1993. a na stranici 4 kažete sljedeće što se tiče ovog datuma; «Napustio sam Kopjare oko 1700 sati. Kako sam odlazio, zapovjednik A BIH na terenu je pozvao po mene i rekao: «Vidimo se u Vareši». Na našem putu sam vidio neke vojnike A BIH koji su tjeroali stado ovaca iz Kopjara do Dragovića.» je li točno da je to nešto što ste rekli a

odnosi se na 21.listopad 1993 da je jedan od zapovjednika A BIH rekao «Vidimo se u Vareši»?

S: da. Rekao je tako, to je tačno.

P: hvala vam. Nije mi dozvoljeno da vas pitam o pravnim kvalifikacijama ili pravnim definicijama građanskog rata, ali vas mogu, kao časnik, pitati sljedeće. Zna li kako se postupalo s civilima i vojnicima u američkom građanskom ratu?

Gdin Mundis: Pirgovor. Nije relevantno.

Alaburić: časni sude, pitanje je krivo interpretirano. Pitanje je interpretirano kao kako se postupalo s civilima i vojnicima u američkom građanskom ratu. A pitanje je; koji je omjer između civilnih i vojnih žrtava?

P: Moje pitanje je potpuno tehničko. Stoga, u američkom građanskom ratu, koji je bio omjer između civilnih i vojnih žrtava?

Sudac Trechsel: Moram se složiti s tužiteljem. Ovo nije pitanje za svjedoka koji je ovdje došao da govori o svom iskustvu, o tome što je vidio ili čuo u odnosu na Vareš. To je pitanje za stručnjaka američke povijesti.

P: časni sude, svaki stariji časnik...

Sudac Trechsel: nećemo o tome raspravljati. Sud odlučuje.

Sudac Antonetti: Gdine Praljak, molim vas, prijedite na drugo pitanje iz sljedećeg razloga; ono što se dogodilo za vrijeme građanskog rata u SAD-u je kompleksne prirode i svjedok vjerojatno nije u poziciji da o tome govori za vijeće, a mi smo vrlo, vrlo daleko od toga-od vašeg slučaja, od onoga što je bitno za vaš slučaj. Intelektualno govoreći, da, to može biti zanimljivo pitanje, ali pravno govoreći, irelevantno je. Zato vas je moj kolega molio da prijedete na drugo pitanje.

P: u redu. Bilo je pitanje da nakon 1. svjetskog rata, ni u jednom sljedećem ratu nije bilo više civilnih žrtava nego vojnih i da je omjer negativan. Recite mi sljedeće; sustav komunikacija koji ste koristili između četa i satnija, je li zahtijevao od vas da imate položaj na višem terenu ili su vaše komunikacije uvijek operirale s jedinicama koje su bile stacionirane u dolinama, stoga je; da li je vaš sustav komunikacija funkcionirao u svo vrijeme unutar i oko Vareša?

S: u to vrijeme imali smo operaciju..imao sam jednu četuvod u području Kopjara i imali smo jasan kontakt s radio kontaktom iz stožera moje satnije u Varešu do tog mjesta. Nije bilo problema. Stoga je bilo...bili smo informirani o napadu Kopjara tog jutra, 21.10.

P: Potpukovniče, uopće nisam spomenuo Kopjare i nisam spomenuo komunikaciju između Kopjare i Vareša. Moje pitanje vama je bilo; jesu li vaše jedinice, kada su bile stacionirane u dolinama, mogle u bilo kojem trenutku ispravno komunicirati, s obzirom na teren, ili ste imali poteškoća u komunikaciji s APC-om ili vodom ako se radilo o depresiji? Jeste li imali bilo kakvih takvih poteškoća i ako je tako, kakvih?

S: da, slažem se s tim što govorite. Bilo je problema s radio komunikacijama. Stoga smo postavili jedan vod u Mijakovićima. To je tu gore u ovom području, na najvišoj točki na sjeveru ovdje. Mislim da se to ne nalazi na karti, ali ovdje, u planinama, tu smo imali jedan vod. Tako da smo koristili taj vod da kažemo Vareši, koristili smo ga za komunikacije. Da, da, tačno.

P: aha. Znači, morali ste imati vod koji je bio stacioniran na višem terenu kako bi ga koristili kao posrednika za svrhe komunikacije, je li to tačno?

S: to je tačno.

P: časni sude, nemam više pitanja. Hvala vam potpukovniče na iscrpnim odgovorima.

MEĐUNARODNI SUD ZA KRIVIČNO GONJENJE OSOBA
ODGOVORNIH ZA TEŠKA KRŠENJA MEĐUNARODNOG PRAVA
NA PODRUČJU BIVŠE JUGOSLAVIJE OD 1991.

IZJAVA SVJEDOKA

PODACI O SVJEDOKU:

Ime: Kemal Likić

Nadimak:

Adresa:

Telefon: Datum rođenja: 4. 1. 1953.

Pol: muški

Nacionalnost: Musliman Vjeroispovijest: Islam

Zanimanje: Trenutno: ništa Prethodno: rudar

Jezik/jezici koje govori: bosanski

Jezik/jezici koje piše: bosanski

Datum(i) razgovora: 16. 3. 1996.

Razgovor(e) vodili: Ehsan Ullah Bajwa

Prevodilac: Jasmina H. Ibrahimović

Jezici korišteni u toku razgovora: bosanski i engleski

Imena ostalih osoba prisutnih tokom razgovora:

Potpis/paraf: /potpisano/

Kemal

Presiding
Officer

Rule 92 bis

IZJAVA SVJEDOKA

Zovem se Kemal Likić. Rođen sam 4. 1. 1953. u selu Stupni Do, opština Vareš. Oženio sam se Kadom Likić 1975. godine. Sada imam dvije ćerke: Dženanu Likić, rođenu u aprilu 1983. i Adisu Likić, rođena u oktobru 1995. Imao sam i sina, Adisa Likića, ali je poginuo prilikom napada na Stupni Do. Imao je 17 godina. Bio sam rudar i radio sam u blizini Vareša.

Počeo sam čuvati stražu u selu 1. 7. 1992. Stražu su bili organizovali drugi, a ja sam im se tada priključio. Sjećam se imena sljedećih lica koja su u to doba čuvali stražu:

- Samir Likić
- Bajro Likić
- Sulejman Likić

Ešref Likić je bio zadužen za stražu u selu.

U početku nismo imali oružja. Imali smo samo dvije lovačke puške, dvije ruske automatske puške.

Stražu smo držali oko sela, u rovovima za odbranu koji su bili na sljedećim lokacijama:

- ① na putu Vareš Majdan-Stupni Do, mjesto zvano Potok. To mjesto je uspostavljeno tek nakon početka problema s Hrvatima. Tu je bila jedna kućica od drveta u koju smo se sklanjali. Pored kućice je bio rov dovoljno dubok da u njemu zaklonjeni mogu stajati dva čovjeka. Svrha tog punkta je bila da se kontroliše saobraćaj iz pravca Vareš Majdana i da se spriječi mogući napad s te strane.
- ② drugo ukopano mjesto, te time i stražarsko mjesto, bilo je Bradvica, koje je služilo za odbranu od mogućeg napada sa srpskih položaja u Žižcima. To mjesto je kasnije služilo i za osmatranje hrvatskog sela Bijelo Borje.
- ③ treći rov je bio na raskršću puteva Mir – Bijelo Borje i puta koji se odvajao za Žižke.
- ④ rov u Borovoj Glavi za odbranu od mogućeg napada iz pravca Žižaka, a kasnije i Mira.
- ⑤ Rov u mjestu Do, za zaštitu od mogućeg napada iz pravca hrvatskog sela Mir, koji je uspostavljen tek nakon što su počeli problemi s Hrvatima.
- ⑥ Punkt zvani Bogoš, koji je takođe uspostavljen tek nakon početka problema sa Hrvatima, služio je za odbranu od mogućeg napada iz pravca sela Mir.
- ⑦ Punkt zvani Stijenčica koji je uspostavljen za zaštitu od mogućeg napada iz pravca hrvatskih sela Prnjavor i Planinica.

Tri rovovska položaja, tj. Bradvica, Raskršće i Borova Glava, u početku su bili položaji za odbranu od Srba, dok su ostala četiri gorepomenuta položaja uspostavljena i na njih postavljani ljudi tek nakon što su počeli problemi sa Hrvatima.

I prije nego što je došlo do problema sa Hrvatima, Hrvati nam se nisu pridružili u odbrani protiv Srba. Međutim, moguće je da su oni organizovali odbranu u svojim selima.

Za ilustraciju sam nacrtao skicu rovovskih položaja koje sam spomenuo. Skicu sam potpisao i predao ispitivaču.

Pokraj svakog rova sagradili smo kolibu. Dok smo čuvali stražu, bili smo u tim kolibama i u njima ložili vatru da se ogrijemo. Svako malo smo izlazili da osmotrimo okolinu. Obično smo se smjenjivali na stražarskim mjestima. U selu je bilo oko 43 stražara, a kako je na kraju bilo 7 stražarskih mjesta, na svakom mjestu bila su po tri čovjeka, tj. 21 čovjek u jednoj smjeni.

Rulo 92bis

Kemal

Najgore je bilo stražarsko mjesto Potok, jer je bilo opasno - bilo je smješteno između dva brda i pogodno za napad, tako da bi oni koji su stražarili na tom mjestu imali velikih problema da ga odbrane.

U noći između 22. i 23. oktobra 1993, bio sam na straži na Borovoj Glavi. Sa mnom su bili Avdija Likić i Rifet Likić. Smjena je počela u 1900 sati 22. oktobra i trajala je do 0700 sati ujutro 23. oktobra 1993. S našeg mjesta se vidjelo selo Mir, ali je vidljivost, normalno, bila slaba jer je bio mrak. Sva trojica smo cijelu noć proveli u rovu. Niko od nas trojice na Borovoj Glavi nije primijetio nikakvo neobično kretanje vozila ili ljudstva. U 0700 sati došla je sljedeća smjena, u kojoj su bili Mustafa Likić, Meho Likić i još jedan čovjek, čijeg se imena ne sjećam. Nas trojica koji smo bili na noćnoj smjeni otišli smo zajedno sa Borove Glave kada je došla jutarnja smjena. Na putu kući naišao sam na svoju ćerku Dženanu, koja je vodila naše dvije krave na ispašu u društvu Nerme, koja je vodila svoju.

Sa Borove Glave otišao sam pravo kući. Stigao sam kući oko 0715 sati. U kući su bili moja žena Kada i sin Adis. Moja žena je htjela da s njom odem kod kornšinice Nevzete na jutarnju kafu, pa smo otišli, a Adis je ostao sam kod kuće. Još uvijek se mljela kafa kada je počeo napad na selo Stupni Do.

Užurbano sam se vratio kući, obukao uniformu koju sam lično kupio u Brezi, uzeo svoju rusku automatsku pušku i izašao iz kuće. Pucnjava je bila tako jaka da sam morao puzati do kuće mog komšije Salke Likića. Salko i ja smo zajedno krenuli prema Bogošu, najvažnijem punktu odbrane. Puzali smo na otvorenom i trčali sagnuti u šumarcima.

Nas dvojica smo pretrčali cestu koja vodi u Prica Do /vjerovatno: Perića Do/ u blizini kuće Ismeta Likića. Usput smo naišli na Envera Lulića, Nermina Likića i Suvaida Likića. Uspjelo nam je da dodemo do mjesta Ravnica u šumi na putu za Bogoš.

Poznato mi je da su toga dana u dnevnoj smjeni na Bogošu bila sljedeća petorica:

- Muamer Likić
- Ševkija Likić
- Mujčin Likić
- Ejup Likić i
- Ismet Likić.

U Ravnici smo naišli na Mujčina, Ejupa i Ismeta, koji su nam rekli da su Muamer i Ševkija poginuli braneći položaj na Bogošu, te da je Bogoš već pao u ruke napadača.

Salko, čiji je sin Muamer bio na brdu Bogoš, uspenrao se i potrčao u tom pravcu.

Njegovo mrtvo tijelo je kasnije nađeno u blizini rovova na vrhu Bogoša, blizu tijela njegovog sina Muamera.

Nakon odlaska Salke Likića, ostalo nas je deset:

- ja
- Enver Lulić
- Nihad Lulić
- Džemo Likić
- Fadil Likić
- Rasim Džafo
- Mujčin Likić
- Ejup Likić
- Ismet Likić
- Vejsil Likić.

13

Renal

Čuli smo kako vojnici koji su nas napadali viču "Ura, spremni za dom!". Povicu su postajali sve glasniji.

Rasporedili smo se za borbu.

Na tom mjestu je došlo do borbi koje su trajale oko dva i po sata. Napadači su bili na višim položajima i pucali su na nas, a mi smo odgovarali na vatru. Razdaljina između nas i napadača je bila oko 50 metara, ali ih nismo mogli vidjeti od drveća. Nisam vidio nijednog od napadača. Čuo sam kako jedan od napadača viče: "Tomo, zaobiđi lijevim krilom".

Nakon otprilike 3 sata, pucnjava je prestala.

Negdje u to vrijeme, iz sela su do nas došle Kada i Zineta. Prenijele su nam poruku da se predamo. Moja supruga Kada mi je rekla da je od svih koji su se krili u našoj kući ona jedina preživjela, a da su hrvatski napadači sve ostale pobili. Takođe mi je rekla da je zapovjednik hrvatskih vojnika izvjesnom Tomi rekao da ne puca na Kadu i Zinetu, jer su njih dvije išle da nam kažu da se predamo. Odlučili smo da se ne predamo. Kadi i Zineti smo rekli da se ne vraćaju u selo. Sada nas je bilo 13, uključujući i te dvije žene.

Ja, Vejsil, Nihad, Enver, Nermin i Suvaid i dvije žene smo ostali u Ravnici, a ostali su sišli u selo da brane svoje porodice. Vejsil je rekao da hoće da ide. Rekao je da ne zna šta će s njim biti, jer je morao proći kroz hrvatske linije u Miru i Pajtovom Hanu da bi stigao do Budoželja. Rekao je da će obavijestiti Armiju BiH u Budoželju i da će zatražiti da pošalju pomoć. Rekavši to, Vejsil je otišao. Nakon Vejsilovog odlaska nismo znali šta da radimo, jer je selo palo u ruke HVO-a, a mi ništa nismo mogli učiniti da ga povratimo. Tako su neko vrijeme nakon Vejsilovog odlaska Nihad, Enver, Nermin i Suvaid takođe odlučili da krenu u pravcu Budoželja. Nakon njihovog odlaska, ostali smo ja, Rasim Džafo, Fadil Likić i dvije žene. Odlučili smo da idemo za Striježevo.

Odlučili smo da zaobidemo Bogoš i da probamo doći do Striježeva idući kroz šumu paralelno s putem Vareš Majdan – Pajtov Han. Pošto je u Bijelom Borju bio protivavionski top, rekao sam ostalima da se kamufliraju granjem i žbunjem, a da onda puzeći pređu čistinu u šumi. Ja sam išao prvi i na mene su zapucali iz topa. Pošto Zineta i Kada nisu mogle puzati, zakamuflirale su se granjem i izuzetno polako prešle preko čistine, a da na njih nisu pucali. Rasimu i Fadilu je takođe uspjelo da pređu. Hodajući smo došli do jedne pećine u dijelu šume zvanom Mala Vraca. Do pećine smo došli oko 1945 sati, a odatle krenuli oko 2130 sati. Krenuli smo da zaobidemo Bogoš.

Uspjelo nam je da dođemo do Pajtovog Hana u toku noći u nedelju, oko 0230 sati. Međutim, tu je bio kontrolni punkt HVO-a koji nismo mogli proći. Plašili smo se da će nas vojnici na kontrolnom punktu uhvatiti ako pokušamo da prodemo. Zato smo krenuli nazad i zaustavili se na jednom mjestu u šumi kad je izašlo sunce, pa se više nismo mogli neopaženo kretati. Cijeli dan u nedelju proveli smo na drugoj strani Bogoša, odakle smo mogli vidjeti cestu Vareš Majdan – Pajtov Han, kao i cestu koja se odvajala od glavnog puta Vareš – Breza za Planinicu.

Vidio sam oklopni transporter HVO-a domaće izrade obojen u maskirne boje kako ide cestom prema Pajtovom Hanu. Oklopni transporter je toga dana napravio nekoliko tura između Vareš Majdana i Pajtovog Hana. Mogao sam vidjeti da se radi o vozilu, HVO-a jer sam na njemu vidio taj natpis, iako je transporter bio zakamufliran mrežom sa žbunjem i travom.

Kako
JEDINA

Rule 92 bis

Handwritten signature

12

D-61

Sa svog položaja u šumi mogao sam vidjeti i put za Planinicu, gdje sam vidio kako kamioni TAM prema Planinici voze protivavionske mitraljeze, a jedan kamion FAP protivavionski top. Takođe sam vidio i više grupa vojnika kako patroliraju na putu za Planinicu.

KAKA SAS OUSA
BILE BARBE

Mitraljezi /topovi/ su pucali prema Striježevu. Cijeli dan u nedelju i narednu noć proveli smo na istom mjestu u šumi. Nismo imali ništa za jesti ni piti. U nedelju uveče napustio nas je i Fadil Likić. Kasnije sam saznao da je pobjegao u Budoželj. 24.10. Oko 0800 sati u ponedjeljak, odlučili smo da se vratimo u selo, u nadi da ćemo se uspjeti ušunjati u selo i tamo naći nešto za jelo. Došli smo do Stijenčice u blizini mjesta Priča Do. U blizini našeg rova u Stijenčici vidio sam mrtvo tijelo Zeinila Mahmutovića. Ležao je na stomaku, a na leđima je imao veliku ranu od dum-dum metka.

ŠTO JE TO
KAKA
GAJE JE TO
GAJE JE TO

Bilo je oko 1130 sati ujutro. Dan je bio vedar. Ostavivši žene i Rasima Džafu, ja sam se približio mjestu koje smo zvali Krčevina, iznad Priča Dola. Sa tog mjesta sam imao pogled na cijelo selo. Vidio sam da je cijelo selo u ruševinama i spaljeno, a iz nekih kuća je još uvijek izbijao dim. Oko izgorjenih ruševina lutala je stoka. Čuo sam kako u Bradvici, gdje je bio jedan od naših rovova, neko pjeva:

"Sarajevo, ispod Trebevića
to je mjesto Ante Pavelića".

GAJE TO
ŠTO JE TO - KAKA SE TO ČUJE

Na Borovoj Glavi sam vidio dva vojnika kako galame, piju i pucaju u vazduh. Nisam mogao prepoznati te vojnike.

Takođe sam čuo zvuk dum-dum metaka koji su ispaljeni sa mjesta gdje je bio rov u Potoku. Vratio sam se do mjesta gdje su bili ostali. Povremeno sam odlazio do istog onog mjesta da posmatram šta se dešava. Htio sam da odem do naše kuće da nadem sina ili njegovo tijelo, ali me je supruga odgovarala. Govorila mi je da idem kad padne noć i kad me niko ne može vidjeti.

ŠTA SAM ?

Za vrijeme osmatranja, oko 1330 sati toga dana, u ponedjeljak, vidio sam kako iz pravca sela Mir dolazi jedan džip. Džip je ušao u selo i zaustavio se pored guvna. Iz njega je izašao Radomir Orozović, Srbin iz našeg sela oženjen Hrvaticom po imenu Marija iz Mira. Radomir je na sebi imao plave hlače s naramenicama, a sa njim su bila još dvojica muškaraca u crnim uniformama sa crnim kapama koje su izgledale kao fesovi. Zaustavili su se kod Radomirove kuće. Osmotriili su kuću, a potom su se vratili u Mir.

PNEDJELJAK 24.10.93.

ŠTO SE UBILO 184

Oko 1800 sati, posmatrajući selo vidio sam jednog Hrvata iz susjednog sela Mir. Sjećam se samo njegovog prezimena: Miočević. Bio je vojni policajac vareškog HVO-a. Imao je plavu kosu, kao Nijemci. Vidio sam ga kako je došao iz Mira i zaustavio se na seoskom guvnu, prošavši jedan kamion TAM. Stajao je tu neko vrijeme, a onda je otišao.

KONČATI MIJE

Oko 1900 sati u ponedjeljak, sunce je zašlo i smračilo se, pa sam odlučio da odem u selo. Pitao sam Rasima hoće li da ide sa mnom i on se složio.

Krenuli smo putem koji iz Priča Dola vodi prema muslimanskom groblju, a onda presjekli nalijevo i, prošavši pored kuće Zinete Likić, došli do moje kuće. Rasim je ostao napolju da me čeka.

Rule 92(b)

Reual

UJARI U RUCI

Imao sam upaljač, ali nisam htio da ga upalim.

Naišao sam na nešto što je izgledalo kao tijelo, koje je ležalo na stomaku. Vidio sam da je ugljenisano. Sa boka su visili odsječeni komadi mesa. Zanimio sam. Pomislio sam da bi to moglo biti tijelo mog sina Adisa. Odlučio sam da tijelo odnesem i sahranim na obližnjem muslimanskom groblju.

Sišao sam u podrum svoje kuće, koja je cijela izgorila. Tu sam upalio upaljač. Vidio sam Nevzetino, Hatidžino i Medinino tijelo u trapu za krompir. Pored trapa je bila velika crvena svijeća. U podrumu su bile neke daske i vreće, pa sam ih odgurnuo na stranu, nadajući se da se moj sin sakrio iza njih, ali uzalud.

Potražio sam mjesto gdje mi je supruga rekla da ima hljeba. Našao sam hljeb. Izašao sam iz kuće i upaljačem osvijetlio ugljenisano tijelo da bolje pogledam. Rasim je bio sa mnom. Po polu-izgorjelim čarapama koje su bile na stopalima leša, zaključio sam da bi to mogla biti Merima Likić, što se kasnije pokazalo tačnim.

Vratili smo se. Bio sam u šoku i ne sjećam se šta se te noći dešavalo.

Sljedećeg jutra, u utorak, otišli smo nazad do mjesta u šumi u blizini puta Vareš Majdan – Pajtov Han.

U utorak, oko 0600 sati ujutro došla je spasilačka ekipa UNPROFOR-a pozivajući preko megafona preživjele mještane sela Stupni Do koji su još bili u šumi da izađu, kako bi ih oni prebacili u Dabrovine. Tako smo spašeni i odvedeni u Dabrovine.

/potpisano/

KOLIKO JE
SPASENO.
MISLI DA JE
ADIS

Rule 82bis

Rusal

D-61

IZJAVA SVJEDOKA

Ovdje sam da bih dobrovoljno dao izjavu Tužilaštvu Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju.

I dalje sam voljan da lično i svojevrijem svjedočim pred Sudom u Hagu ako se to od mene bude tražilo.

Ovim potvrđujem izjavu koju sam istražitelju Tužilaštva dao 16. marta 1996.

Pošto mi je Tužilaštvo zatražilo da pružim, ako mogu, dodatne informacije o stvarima o kojima sam govorio u svojoj prethodnoj izjavi, mogu dodati sljedeće:

Kad sam sa Rasimom Džafom stigao svojoj kući da potražim sina, na betonskoj stazi oko kuće zatekao sam spaljeni leš, koji je kasnije, u mrtvačnici u Visokom, identifikovan kao tijelo Merime Likić.

Tada sam ušao u podrum svoje kuće, dok je Rasim Džafu čekaao napolju. Dio podruma koji smo koristili kao dnevnu sobu bio je spaljen. Kresnuo sam upaljač i u drugom dijelu podruma, koji nije bio spaljen, pronašao tijela Nevzete Likić, Hatidže Likić i Medine Likić. Ležale su na trapu za krompir.

Vidio sam da su sve izmasakrirane. Hatidži je bio prerezan grkljan. Prosto je bila zaklana, a lijeva dojka bila joj je isečena. Kad sam uhvatio Nevzetu za kosu, kako bih joj podigao glavu, primijetio sam da joj je lijevi obraz razmrskan. Medina je izgledala kao da spava; nisam na njoj primijetio nikakvih rana jer nisam htio da je diram.

Kraj trapa je stajala debela crvena svijeća (visoka 20 do 30 cm) sa oznakom HDZ i parolom "Zna se". Sigurno su je počimoci tu ostavili.

Tad sam izašao iz podruma i iz kuće onuda kuda sam i ušao. Druge dijelove kuće nisam obišao; cijela je kuća bila spaljena osim već pomenutog dijela podruma.

Tri dana kasnije, UNPROFOR je pronašao još pet tijela u onom dijelu kuće koji nisam obišao. Sva su bila ugljenisana. Čuo sam da su te ljude ubili ispred moje kuće, a onda su ih unijeli unutra i kuću zapalili. Vidio sam tih pet ugljenisanih tijela u mrtvačnici u Visokom, kad sam otišao da provjerim je li među njima tijelo mog sina. Prema identifikaciji, riječ je o tijelima Suhre Likić, Lejle Zukić, Merime Likić, Vahidina Likića i Membrure Likić. Tijelo mog sina nije bilo među njima. Njegovi ugljenisani

ostaci kasnije su pronađeni odmah iza moje kuće. Tijelo mu je bilo spaljeno, ali je identifikovan na osnovu dijelova odjeće koju je imao na sebi. Hoću da dodam i to da je HVO namjerno napao Stupni Do iz pravca Bijelog Borja i Vareš Majdana, jer s te strane Stupni Do nije branila Armija BiH, koja je operisala sa suprotne strane, nekih devet kilometara od Stupnog Dola. BiH je kontrolisala sela Budoželje i Striježovo, koja se nalaze u toj oblasti. Da je HVO napao Stupni Do otuda, mogao je upasti u zamku Armije BiH.

To je sve što imam da dodam svojoj prethodnoj izjavi, koja sadrži sve ostale meni poznate podatke i činjenice o kojima mogu posvjedočiti.

Rule 92 bis

Reveal

2

7

POGLEDAJ FOTOGRAFIJE !!

POLA RANJE
NIJE BILANIJEDNA FOTOGRAFIJA
NE POKAZUJE OVIJEŠIKAKO TRETIRATI
DVA
SOTRANAN!!

?

Unakrsno ispitivanje od strane optuženog Praljka:

P. dobro jutro, gdine Likić.

S. dobar dan.

P: prihvatit ćete da sud mora istražiti određene detalje. Žao mi je zbog vaše obiteljske tragedije i ja ni u kojem pogledu ne želim povrijediti vaše osjećaje pitanjima. Kako bilo, kako bismo razjasnili cijelu situaciju, neka se pitanja moraju postaviti a ona će biti vojnog i tehničkog te matematičkog karaktera. Prije svega, zamolio bih sudskog poslužitelja da stavi fotografiju pred gđina Likića kako bismo zaokružili priču o Vareš Majdanu i rovovima koji su bili nasuprot njemu. Ovo je fotografija koju ste već vidjeli jučer. Označio sam je s brojem 4. možete li ju molim vas, staviti na ELMO a onda ćemo definirati određene stvari na temelju ove fotografije. Jučer ste nam na ovoj fotografiji, u dijelu koji označava vaše selo i gleda na Vareš Majdan, pokazali bunkere u dijelovima na lijevo i na desno. Da li moja obilježja odgovaraju vašim oznakama kako ste ih označili na slici jučer?

S. kako da to nazovem? Stražarsko mjesto se mora pomaknuti malo dolje prema takozvanom Botuku a što se tiče oznaka x, to je Stijenčica i to je točno. To je ulaz od Prnjavora.

P. možete li uzeti olovku i označiti točne pozicije i ispraviti gdje sam ja pogriješio? Molim označite točna mjesta gdje su bili rovovi, gdje su bili bunkeri.

S. označava

P. stavite krug oko toga i broj 1 pored kruga.

S. označava

P. i također označite drugi bunker, drugi rov, mjesto gdje su bili.

S. na istom je mjestu.

P. molim stavite broj 2 pored toga.

S: označava

P. i na desnoj donjoj strani slike gdje vidite Vareš Majdan, možete li staviti broj 3 pored toga.

S. označava

P: Dobro. Hvala. To je Vareš Majdan, je li? Je li to točno?

S. da. Možete li staviti cijelu fotografiju na ELMO? U redu. To je vrlo slično. Na prijašnjoj slici vidjeli smo dva bunkera. Jedan je bio napravljen od drva a drugi je također sadržavao vreće s pijeskom ili zemljom. Bilo je to dobro utvrđeno, nije li?

/greška u trnskriptu, ne vjerujem da je ovo odgovor/
ono što ste označili s brojem 2, da li je Borova Glava?

S: ne, to je Stijenčica.

P: stijenčica?

S. prema pajtovom hanu, odnosno prema Prozoru.

P. u redu onda. Da. A gdje bi onda bila Borova Glava, prema vašem znanju? Gdje je Borova Glava rov o kojem ste govorili maloprije, spomenuli ste?

S. ne vidi se na ovoj slici, ali bila bi prema meni na drugoj slici.

P. možete li staviti strelicu koja pokazuje u smjeru Borove Glave, molim? Pokušat ćemo govoriti sporije da se ne bi preklapali, jer prevoditelji ne mogu slijediti. Moje pitanje je: možete li staviti strelicu tako da pokazuje u smjeru Borove Glave?

S. označava.

P. gđine Likić, ispred mene imam rovove oko sela Stupni Dol, tako pokazuje P09399, 9399.

Antonetti: gospodine, upravo ste pokazali rovove broj 1, rov broj 2, rov broj 3, što je selo Vareš. U sredini fotografije možemo vidjeti vaše selo prekriveno snijegom.

S: da.

Antonetti: dobro. Znači, selo je u sredini fotografije. Evo pitanje; kada su postrojbe HVO-a napale kako bi zauzele ta dva rova, iz kojeg su pravca dolazile? Jesu li došle iz Vareši, broj 3, ili su došle kroz selo? Imate li o tome saznanja?

S. da. I mogu vam reći. Ovaj rov, broj 1, Potok, tako je prozvan, HVO vojnici su tamo došli s ceste ravno iz Vareši Majdan do sela Stupni Dol. Preko njega mislim. Postoji put koji spaja strminu i vijenac.

E sad, kada su vojnici zauzeli Bogoš brdo, sišli su po lijevoj strani I zauzeli onu na kojoj je strelica I tamo je jedan zaselak malo niže gdje su ubili ljude, one koje sam rekao jučer, tih 10 ljudi.

Antonetti; u redu. Hvala vam.

P: kako ćemo to trebati kasnije, molim, biste li mogli označiti to mjesto o kojem ste nam upravo rekli, Priča Dol, gdje, kako kažete, je tih 10 ljudi ubijeno. Vi to ovdje vjerojatno možete vrlo dobro vidjeti, pa, gdje je taj dol i gdje su te kuće?

S: označava

P; hvala vam. Stavite tamo broj 4, molim

S: označava

P, kako sam pročitao u vašoj izjavi, vi ste tamo otišli u određenom trenutku i otamo ste otišli vašoj kući. Molim, označite vašu kuću sada.

S. označava

P, i stavite broj 5, molim

S. označava

P; hvala. Možemo li staviti datum na fotografiju i potpis svjedoka i tad IC broj, molim.

Antonetti: molim, stavite svoje inicijale na fotografiju, svjedoče.

S. da

Antonetti; ili vaše ime

S: označava

Antonetti: dobro. Molim broj za fotografiju

Tajnik: časni suci, fotografija će postati dokaz IC 784

P: gđine Likić, možemo li se sad složiti oko vojnog pitanja. Prema onome što ste vidjeli na ovoj fotografiji i na drugima, bunkeru koje ste označili na prijašnjoj drugoj fotografiji, jesu li rovovi oko sela bili napravljeni u krugu (tako stoji u tekstu) to znači da su oni okruživali selo duž potencijalnih osi napada. Je li bi to bilo točno?

S. svi su rovovi oko sela bili ukrug, okruženi Potokom, Stijenčicom, Bogošem, Dolom, Borovom Glavom, raskršćem i Bradicom.

P: hvala. Znači, možemo se složiti da je to bila kružna obrana sela?

s.DA.

P: sad bih volio proći kroz točno što ste...način na koji ste se kretali jer to nije urađeno kako treba. Noć prije napada pa nadalje. Pitat ću vas jednostavna pitanja i nadam se isto tako jednostavnim odgovorima. Dokument, tužiteljjev dokument koji ovdje imam je P09399 i svjedoče, to je dokument na kojem ste vi označavali; je li to točno?

S:da.

P, i potpisali ste ga i slažete se da su tako rovovi bili smješteni?

S:da. i to je ono što fotografija pokazuje.

P,. Hvala. Sad idemo polako. U noći između 22. i 23.10.1993. vi ste držali stražu na lokalitetu koji ste indicirali.

S. Borova Glava.

P: Borova Glava. Da. Točno. Sad, 23. u 7 i 15 sjedili ste u vašoj kući čekajući šalicu kave kada je napad počeo. Je li to točno?

S.napad je počeo...nisam imao sat ali počeo je oko 8 sati ili možda 8 i 5 minuta ujutro.

P: u redu. Sad, u vrijeme kada ste uzeli svoje oružje i krenuli prema Bogoš brdu, mjestu po imenu Ravasnica, a to ste nam pokazali na prijašnjoj fotografiji. Je li to točno?

S:da.

P; ne moramo to ponavljati. Vi tada kažete u vašoj izjavi, izjavi koju ste dali, da je tamo bilo 11 vojnika; je li to točno?

S:da. 10 ili 11, tako sam rekao.

P: točno. I tada ste dalje išli i rekli da je broba trajala sat i pol?

S. mislim da sam rekao otprilike. Nisam imao sat. Dajte da ponovim. Ne znam točno koliko je trajala. Govorio sam otprilike jer nisam imao sat na ruci.

P, pa, 2 i pol sata ili 3, nije važno. Otprilike, kažete. Onda, nakon 2 i pol sata, tri, došla je vaša žena, Kada; je li to točno?

S:da.

P: nakon toga, u vašoj izjavi kažete da nakon toga a to se može naći na stranici 4 teksta koji ja imam, znači, s dvije žene, to čini broj 13. a onda kažete da s vas neki ljudi ostavili u to vrijeme, a ljudi koji su vas ostavili, Vejsil, Nihad, Enver i Suvaid i dvije žene, da su ostali u ravnici; je li to točno?

S:da.

P: nakon tih 5 od 11, rekli ste da su otišli da brane selo?

S: rekao sam da su dva ili tri vojnika otrčala do sela.

P; gđine Likić, ja samo brojim. Rekli ste da je bilo 11 plus dvije žene. To je 13. onda kažete da ste vi, Vejsil, Nihad, Enver i Suvaid ostali, a to znači 6 muškaraca i dvije žene. Znači, 5 ljudi. I onda nadalje kažete; „A ostatak je otišao dolje do sela da brani svoje obitelji“. To je ono što je rečeno u izjavi.

S. da, to je istina, ali nije trebalo to značiti tri jer ja nisam...mislio sam da mogu biti ubijen svakog časa, tako da nisam bio potpuno svjestan što se događa.

P, zato mi razgovaramo, govorimo polako i idemo korak po korak. Ali kako bilo, u ovoj izjavi kažete da je ovih 5 ljudi otišlo do sela da brani svoje obitelji. Je li to znači da su uzeli svoje puške sa sobom, puške koje su imali?

S; dajte da objasnim. Časni suci, potpuno iskreno, mi kao vojnici u Stupnom Dolu smo imali samo 28 pušaka. Kako bilo, bilo je 11 nas tamo gore. Tako da je tih 11 imalo možda samo 6 pušaka. Samo 6. Jel razumijete to? Možda ih je čak bilo i 5. I ako je itko morao biti ubijen ili ranjen, onda bi otišli da uzmemo oružje i da nastavimo pucati da je

ostalo municije. Znači, prijatelju, to se dogodilo, kako su stvari stajale. I ja sasvim pošteno tvrdim da je tako bilo, ali nismo svi mi, nas 11, imali oružje.

P: gđine Likić, ne želim vam proturiječiti. Ja uopće nisam bio tamo. Ja samo pokušavam, na temelju izjave rekonstruirati što se dogodilo zajedno sa svim ovim ljudima u sudnici. Znači, pitam vas samo logično pitanje. Ako je 5 ljudi, prema vašoj izjavi, kažete, otišlo da brani svoje obitelji, ne biste li pitali isto pitanje? Ako su išli da brane svoje obitelji, onda su vjerojatno imali oružje sa sobom. To je jednostavno pitanje.

S; od tih 5, moguće je da je bilo samo jedno ili dva oružja. I ponavljam to. I spustili su se ka selu. Žurili su se ka selu. Ne znači to da su svi imali oružje. A mi nismo, oni nisu svi imali oružje. Točno sam vam i iskreno rekao koliko smo zapravo oružja imali.

Antonetti: gđine, trebamo točan odgovor na ovo pitanje. Kada je došla vaša žena da vas vidi i rekla vam da vas traže da se predate, znači da je HVO već bio u selu. Znači, tamo su bili HVO borci, naoružani ljudi, u selu. Netko je došao i tražio da se vi predate. Vi govorite generalu Praljku da je 5 ljudi od 11 koji su bili s vama, otišli u selo. Jesu li nosili oružje ili ne? To je pitanje. Jer, ako su otišli s oružjem, znači da će doći do pucnjave, jer, naravno, drugi ljudi u selu će vidjeti naoružane vojnike koji idu prema njima i oni bi mogli pucati na njih. Znači, govorite li nam da su otišli u selo da brane, da bi mogli braniti iako nisu imali oružje sa sobom u to vrijeme? Možete li se sjetiti? Jesu li imali oružje kad su otišli ili ne?

S: rekao sam da su možda imali jednu ili dvije puške, ali nisu svi imali oružje. Većinom su otišli jer su htjeli vidjeti svoje obitelji da vide što se njima dogodilo, oni koji su bili porijeklom iz samog sela.

P. u redu gđine Likić. Molim da ne mislite da vam pokušavam stavljati riječi u usta. Samo postavljam pitanja na temelju onog što tvrdite. Ti ljudi koji su otišli u selo da ga brane, prema vašim riječima, i imali jednu ili dvije puške, ili ne znam koliko pušaka, jesu li nosili vojne uniforme, barem djelomično? Jesu li neki od njih nosili hače ili košulje ili čizme? Jesu li imali dijelove uniforme na sebi?

S; da. Izgledali su vrlo živopisno. Neki su imali normalnu odjeću, neki su imali hlače. Nisu svi imali cijelu uniformu kao što bi imala vojska.

P: u vašoj izjavi kažete da ste vi koji ste ostali, otišli u Budozelj da obavijestite A BiH da pošalje pomoć; je li to točno?

S: da.

P; nadalje, tvrdite da su kasnije 4 muškaraca vas ostavila, Enver, Nermin, Suvaid i Harad a oni su otišli u Budozelj. Je li to točno?

S: da. Trjica su nas ostavila, ne 4. dvojica su ostala sa mnom i ženama.

P: u redu. Rekli ste 4, samo pitam. Sada govorite trojica.

S: brojevi se ne moraju poklapati. Bilo je zaista mnogo psihoze u zraku. Zato nisam siguran u brojeve.

P: znam, gđine, kako izgleda. Zato idemo kroz te stvari polako, uzimajući jednu po jednu. Džafer Rasim i Fadil Likić su ostali s vama; je li to točno?

S: da.

P: a vi i Kemal Likić (kao što je prevedeno) ste ostali s dvjema ženama; je li to točno?

S: da.

P; nakon toga ste protrčali kroz čišćenje. Bili ste pogođeni, a što se tiče dviju žena, nisu bile pogođene; je li to točno?

S: da.

P: istoga dana, u 19 45 23.10.1993., u 19 45 ste došli u Pećinu?

S: da. To su bile takozvane Stijene iznad Pajtov hana.

P: u 21 30 ili tu negdje, vi ste išli uzduž Bogoša; je li to točno? I došli ste u Pajtov han 24.10.1993. oko 2 poslije ponoći, točno?

S: da, da.

P: Fadil Likić vas je također ostavio u to vrijeme i otišao u Budozelj?

S: ostavio nas je sljedeće noći, ne te noći. Možete pročitati u mojoj izjavi da je to bilo sljedeće noći.

P: Džafer Rasim je ostao zajedno s vama i dvjema ženama, točno?

S: da.

P; a sad razgovarajmo o toj noći i ponedjeljku 25.10.1993. kada ste počeli ići prema selu da vidite što se dogodilo. Bili ste gladni. Bili ste žedni?

S; ispričavam se. Možete li ponoviti datum?

P: bio je ponedjeljak.

S: da. Ponedjeljak, 25., 10.

P; je li bilo oko 8 sati ujutro?

S: da, to je kad smo napustili Stijene i počeli ići prema našem selu.

P; u redu. I došli ste u selo oko 11 sati i 30 minuta?

S: ne. Bilo je to iznad sela a ne u selu.

P; došli ste u Pricu Dol koju smo označili?

S: čak i dalje od Prica Dola. Ovdje, otprilike.

P: u Krčevina, točno?

S: da, to je poznato kao Krčevine.

P: Krčevine, Prica Dol?

S: da.

P; i tamo ste ostali da vidite što se dogodilo u selu. Promotri ste situaciju, točno?

S: da.

P; i tada ste promotri ljude koji su dolazili u selo i to me uopće ne zanima. Ono što želim čuti od vas je; jeste li vidjeli da, 25.10., dan kada ste promatrali selo, da je unproforovo vozilo ušlo u selo vozeći gospodu Martina i Ivicu Rajića; jeste li ih primjetili s mjesta na kojem ste bili?

S: ne, nisam.

P: u redu. Znači, onda niste primjetili ništa 25. a sada, prema kraju dana, razgovarali smo o ponedjeljku, kad se već mračilo, dok je sunce zalazilo, došli ste do vaše kuće, točno?

S: da. Bio je već mrak kada sam stigao do kuće.

P: u redu. A zatim piše da je Rasim ostao vani i čekao me, točno?

S: da. Ostao je iznad moje kuće.

P: i ušli ste u kuću?

S: da.

P: i rekli ste da ste našli nešto što je izgledalo kao tijelo koje je ležalo na...trbuhu, točno?

S: našao sam tri ženska tijela.

P: čekajte. Čekajte. To ćete kasnije naći. Prvo ste našli nešto što je ličilo na tijelo a to citiram iz vaše vlastite izjave; «našao sam na nešto što je izgledalo kao tijelo koje je ležalo na trbuhu. Vidio sam to, bilo je karbonizirano i neki su dijelovi mesa visjeli s

boka.» molim. Odmah sam se ukočio i pomislio da bi to moglo biti tijelo mog vlastitog sina Adisa.»

I tada nastavljate i kažete da ste odlučili odnijeti tijelo i pokopati ga na obližnjem muslimanskom groblju. Sada od vas želim čuti; jeste li našli to tijelo u kući?

S: našao sam to tijelo kad sam se približavao kući i pločniku iznad kuće.

P: u redu. I to je bilo tijelo Merime Likić?

S: da.

P: kažete da je tijelo bilo va kuće na pločniku?

S: da. Odmah pored pločnika ako znate gdje je pločnik.

P: da, znam. Hvala vam. I ona je bila potpuno spaljena ali ste prepoznali čarape i kažete da bi mogla biti Merima Likić, točno?

S: da.

P: i onda ste ušli u kuću?

S: u podrum sam ušao.

P: podrum. I vidjeli ste tijela Nevzete i Hatidže i Medine u jami koju ste koristili za držanje krumpira?

S: da.

P: ovdje kažete da ste htjeli pokopati tijela Merime Likić na obližnjem groblju. Jeste li tako i učinili?

S: da. Prvo sam pomislio, kada sam vidio tijelo, zapravo...kada sam vidio ženske čarape, prije toga sam pomislio da je to bilo tijelo moga sina koji je ubijen nedaleko odavde.

P: ali kad ste vidjeli da je ovo žena, niste pokopali tijelo?

S: ne, nisam.

P: pokojna gđica Medina je ista Medina koja je pripadala A BIH. Bila je vojnik A BIH, nije li?

S: molim ponovite pitanje. Nisam razumio.

P: Medina koju ste vidjeli, je li nosila maskirnu uniformu i e li bila pripadnik A BIH?

S: Medina Likić je samo nosila vojnu jaknu na svom tijelu, ništa drugo. Bila je pripadnik A BIH jer je bila glavni kuhar i spremala je ručkove za A BIH.

P: hvala vam lijepa. Završimo sada s tim. 25. uvečer, kada ste vidjeli što ste vidjeli, kažete da ste otišli s mjesta i da ste ujutro, 26., a sad govorimo o utorku, 26.10.1993. u 6 ujutro da vas je primio unprofor jer su pozivali ljude da im priđu i onda su vas odveli na slobodan teritorij BIH, točno?

S: da.

P: u prvoj izjavi koju ste dali tužitelju, 16. ožujka...ispričavam se. Izjavu koju ste dali 1996. u drugoj izjavi koji ste dali 1998., vjerujem da je 1998., zapravo 28.10.1998. sada ste dodali nešto onome što ste vidjeli u vašem podrumu i kažete da su tri osobe koje ste vidjeli u podrumu bile izmasakrirane. Hatidža je imala prerezano grlo i lijeva dojka joj je bila odrezana.

«Kada sam dohvatio Nevzetinu glavu da ju podignem, mogao sam vidjeti da joj je lijeva strana lica izmasakrirana i izdubljena dijetlom. Medina je izgledala kao da spava. Na njoj nisam primjetio nikakvih rana, na njenom tijelu jer ju nisam želio dirati.» moje prvo pitanje je; kako to da sve ovo niste rekli u prvoj izjavi? Kako to da stvari niste opisali tako precizno? Zašto se vaša prva i druga izjava razlikuju u tako strašnim a tako važnim detaljima?

S: možete li ponoviti prvu izjavu? Iz koje godine je to?

P: u 1996. ste samo rekli da su bila tri tijela. U prvoj izjavi iz 1996. rekli ste «Sišao sam u podrum svoje kuće koja je potpuno bila spaljena.»

S: da.

O: «Upalio sam upaljač i vidio Nevzetu, Hatidžu i Medinu, njihova tijela u jami u kojoj smo držali krumpire. Bila je velika crvena svijeća koja je ležala pored jame. Bile su drvene daske i neke vreće na kraju podruma. Odgurnuo sam ih sa strane misleći i nadajući se svome sinu, da se on krije iza njih, međutim to je bio uzaludan trud..i onda ste počeli tražiti kruh i tako dalje i tako bliže. To je prva izjava.

Druga izjava je ona u kojoj kažete; «Hatidžino grlo bilo je prerezano. Bila je zaklana. Njena lijeva dojka je bila odrezana. Nevzetino lice je bilo zgnječeno» i također ste dodali da je crvena svijeća nosila oznake HDZ-a i da je bila uklesana riječ HDZ.

S: da.

P: gđine, razumijem ove strašne detalje, grozne detalje koji ostaju za cijeli život, ali želim znati ovo; kako to da to niste rekli u prvoj izjavi? Zašto vaši opisi manjkaju na ovim detaljima. Kako to da samo vaša druga izjava sadrži sve te detalje?

S: dajte da to ovako objasnim i da budem potpuno iskren; u prvoj sam izjavi rekao da su bila tri tijela, to je točno. Da su bila izmasakrirana, ali nisam rekao kako su bila izmasakrirana. Rekao sam da su bila ubijena. A u drugoj izjavi sam iznio detalje.

Rekao sam da su bila izmasakrirana i da je Hatidžino grlo bilo prerezano i njena dojka odrezana.

P: da.

S: u prvoj izjavi nisam želio reći sve to zbog susjeda koji su živjeli do vrata. To je bio jedini razlog. Nije bilo drugog. Nisam želio povrijediti njihove osjećaje. Nisam ih htio ponovno uznemiriti. To su bili moji susjedi, moji prijatelji. Nevzeta je čak bila moja rođaka, žena mog rođaka.

P: u redu onda. Hvala vam. Sad bih želio čuti sljedeće; u drugoj izjavi kažete; «3 dana psolije, unprofor je našao još 5 tijela u dijelu kuće koji nisam posjetio i sva su bila karbonizirana.» Recite mi, prema svemu što znate, u ovom sudu, unprofor je ušao u Stupni Dol 26.10.1995, 1993., vojnici su ušli zajedno s novinarima, istražiteljima i civilna policija UN-a je ušla u Stupni Dol i izbrojali su glave u selu i napravili video snimke. U toj video snimci mogu se vidjeti 3 mrtva tijela koje ste spomenuli i mi smo taj materijal vidjeli nekoliko puta. Mogu vam ga opet pustiti.

Unatoč svom mom trudu, nisam vidio nikakve znake masakra na tim tijelima kako vi objašnjavate. Nećemo vidjeti snimke opet. Očito bi mogli. Snimak pokazuje tri tijela koja leže jedan preko drugog. Ne znam je li tko bacio granatu ili nije, ali ono što vi opisujete, ja ništa od toga ne vidim. Pošto postoji video materijal od svega, je li moguće da u tom trenutku niste mogli izbrojati puške koje su odnešene u selo? Je li također moguće da niste mogli dobro vidjeti tijela? Medina je bila na vrhu, noseći uniformu. Kako ste mogli vidjeti druga tijela koja su ležala ispod nje ako ste ih ostavili na isti način na koji ih je našao unprofor kada je ušao u selo? Je li moguće, da u vašem stanju, u kojem ste nosili samo mali upaljač za cigarete u ruci, jeste li možda mogli vidjeti sliku drugačije? Možda ste mogli vidjeti stvari koje se nisu dogodile, zapravo. Je li to moguće? Je li to mogućnost?

S; Merima je ležala na desno, na desno, ovako. Izgledala je kao da spava. Nisam ju želio uznemiravati. Podigao sam Nevzetu za kosu i tijelo, obrazom je bila naslonjena

na krumpire a Hatidža, samo sam je pomaknuo i vratio i tamo je bilo krvi. To je ono što sam učinio. S upaljačem, znate, mrak je, imate upaljač. Znači, to sam uspio vidjeti, i to sam rekao.

P: u redu. Hvala, gđine Likić. Sada, u vašoj izjavi tužitelju, a vi ste bili tamo gore, ne znate je li iz vašeg podruma bilo ikakve pucnjave.

S: kako da znam, kada nisam bio tamo?

P: znači, ne možete o tome svjedočiti. Možda netko od tih ljudi, Medina, možda je imala pušku i možda je pucala na nekoga kroz prozor u vašem podrumu. Ne možete to znati, jel tako?

S: ne, to ne znam, ali ranije sam rekao da nismo imali toliko oružja za svakoga, toliko roužaja za nositi, jer su bila 42 borca i 28 pušaka.

P: pa, znači, matematika nam ovdje ne pomaže puno, ali ne možete tako i tako znati...

Antonetti: imam osjećaj da prelazite preko vremena tako da, zaključite molim. Ima pitanje koje vam je trebalo biti postavljeno a nije stoga ću vam ga postaviti.

Vaša kuća, je li to bila kuća koja je bila utvrđena u podrumu ili ne? Drugim riječima, jeste li u nekom smislu utvrdili podru vaše kuće ili niste ništa s njim učinili?

S: nisam ništa učinio. To je podrum koji je napravljen za držanje zimmnice samo s ulazom. Nema ničeg drugog. To je podrum za zimske rezerve a u gornjm smo dijelu živjeli samo s pregradnim zidom.

Antonetti; prema vašem znanju, mlada žena koja je nosila maskirnu uniformu, koja je kuhala za A BIH, je li ta osoba možda mogla držati oružje u svojim rukama?

S: ta osoba nije imala oružje. Molim da mi vjerujete kad vam to kažem. Bio sam tamo. Znam koliko smo oružja imali a ta određena osoba nije imala oružje, pištolj.

Antonetti: druge dvije žene koje su bile s njom, jesu li one mogle imati oružje?

S: pitate me?

Antonetti; da.

S: možete li ponoviti pitanje?

Antonetti: rekli ste nam da je žena koja je kuhala, da nije nosila oružje. Što s drugim dvjema ženama koje su bile tamo? Jesu li one mogle imati pušku?

S: da.

Antonetti; jesu li mogle imati puške?

S: ne. Nisam bio tamo, tako da ne znam. Ne mogu reći. Mogu samo nagađati da nisu imale puške jer znam koliko smo ih imali.

Antonetti; u redu. Gđine Praljka, morate završiti sada.

P: časni suci, brzo ću završiti.

P; u vašoj izjavi, na dva mjesta gdje spominjete dumdum metke i kažete da ste vidjeli pripadnika A BIH koji je ubijen s...i da je imao veliku rupu u leđima i rekli ste da je prouzrokovana dumdum mecima. A onda na drugom mjestu kažete da ste čuli nekoga da puca u rovu i da koristi dumdum metke. Možete li sucima objasniti što su dumdum meci i kakva je razlika kad pucate s običnim mecima i s dumdum mecima?

S: časni suci, rekao sam to kako je bilo. Kako bilo, u mojoj izjavi rekao sam da pretpostavljam da je Zejnil Mahmutović, kojeg sam našao da leži na trbuhu s licem prema dolje, imao veliku krvavu rupu u leđima, tako da pretpostavljam da je mogao biti ubijen od dumdum metka zbog te velike rupe u leđima. Sada, ovaj drugi, čuo sam da se puca s dumdum mecima. Bio je jedan pucanj i još jedan nakon toga. Nisam ja vojni stručnjak da vam to mogu objasniti.

P: u redu. Hvala vam. To nije način na koji radi dumdum metak. Oni ulaze u tijelo i onda eksplodiraju i zato se zovu dumdum ili rasprskavajući meci. Nisu bili dostupni.

S: onda se ispričavam.

P: kad ste čekali da se vratite u Stupni Dol, vidjeli ste HVO APC (vojno vozilo???) Kovačić; možda, časni sude, zbog preklapanja rečenice, izostavljena je rečenica kad je svjedok rekao da i ja se ispričavam kada je gđin Praljak izrekao svoje mišljenje o dumdum mecima.

S: nisam vojni stručnjak, tako da nisam verziran u različitim tipovima municije. Mislio sam da je to nešto drugo.

P: da. Hvala. Sumirajmo što ste rekli da je HVO imao. Imali su APC, točno?

S: da. Dok sam bio na lokalitetu Stijene 2 noći, tamo sam proveo dvije noći, prve noći nisam bio u stanju da se izvučem između HVO rovova i da idem prema slobodnom teritoriju sa ženama, tako da smo se vratili. Vratili smo se i proveli 2 dana u šumi gledajući što se oko nas događa. Na lijevo imate Bogoš brdo a na desno imate Perun brdo, zapravo, selo Plannicu. Sad, između je Vareš Majdan cesta koja ide prema Brezi i nadalje a kontrolni punkt je smješten na cesti prema Hanu gdje je selo...gdje je cesta za Strijezovo Selo. APC, napravljen od rudničkog kamiona o kojem znam jer sam zaradio penziju radeći u rudniku u Vareši, u Treskovcu. Bio je to rudnički kamion koji je bio maskirni i išao je iz Vareš Majdana u Pajtov Han do tog kontrolnog punkta i natrag nekoliko puta. Vidjeli smo da ide gore-dolje nekoliko puta. Drugi kamioni...

P: samo trenutak. To je nešto što ste vidjeli. Sada da vas pitam; također ste vidjeli da je manji kamion...

Antonetti; moramo završiti, vijeće postaje nestrpljivo.

P: časni suci, možemo li samo zabilježiti da je HVO, prema izjavi svjedoka, protuzračni top 20 mm (tako stoji u transkriptu, vjerojatno imao). Točno?

S:da.

P: jeste li također vidjeli na velikom kamionu većeg kalibra Bofors protuzračni top?

S: pa, nisam stručnjak. Bilo je to nešto poput strojnice. Bili su različiti tipovi oružja.

P: to je ono što sam želio reći časnom sudu. Vidjeli smo da je bilo 170 ljudi na jednom punktu i 140 na drugom i to s oružjem s kojim možete cijelo selo dignuti u zrak jer to oružje razara zidove i sve. Tako da je važno znati što je HVO imao tako da znamo kako se operacija odvijala i je li u tom bilo smisla ili ne. Hvala vam gđine Likić. Hvala časni sude za vrijeme da postavljam pitanja.

MEĐUNARODNI SUD ZA KRIVIČNO GONJENJE OSOBA
ODGOVORNIH ZA TEŠKA KRŠENJA MEĐUNARODNOG PRAVA
NA PODRUČJU BIVŠE JUGOSLAVIJE OD 1991.

IZJAVA SVJEDOKA

PODACI O SVJEDOKU:

Ime: Mufida Likić

Nadimak/pseudonim: Mufka

Adresa:

Telefon:

Rodena: 01.07.1979.

Pol: ženski

Nacionalnost: Muslimanka

Vjeroispovijest: Islam

Zanimanje: Trenutno: nezaposlena

Prethodno:

Jezik/jezici koje govori: bosanski

Jezik/jezici koje piše (ako se razlikuje od navedenih): bosanski

Datum(i) razgovora: 14. i 15. Mart 1996.

Razgovor(e) vodili: Ehsan Ullah Bajwa

Prevodilac: Senada Hadžagić

Jezici korišteni u toku razgovora: bosanski i engleski

Imena ostalih osoba prisutnih tokom razgovora:

Potpis/paraf: /potpisano/

IZJAVA SVJEDOKA

Ime mi je Mufida Likić, a prijatelji me zovu Mufka. Rođena sam 1. Jula 1979. godine u selu Stupni Do. Bilo nas je tri sestre: Samka Likić koja je deset godina starija od mene, Medina, rođena 1972. godine i ja. Moja najstarija sestra Samka je udata i ima sina Nermina Hercegovca. Nakon udaje otišla je da živi u Striježevu. Medina je ubijena u napadu na Stupni Do, 23. oktobra 1993. Ostale smo nas dvije sestre. Moj otac, Sulejman Likić radi u jednoj fabrici u gradu Varešu, a moja majka, Mevla Likić je kod kuće. Osnovnu, odnosno osmogodišnju školu završila sam negdje sredinom 1993. godine. Počela sam da radim za pakistanski bataljon u avgustu 1994. godine i nakon njihovog odlaska nisam našla drugi posao.

Osnovna škola koju sam pohađala nalazila se u Vareš Majdanu, a nastava se održavala pet dana sedmično. Kao učeniku osnovne škole, moj radni dan bi počinjao oko pola osam ujutro, kada sam iz kuće u Stupnom Dolu pješke kretala prema Vareš Majdanu s prijateljima. Trebalo nam je oko sat vremena da stignemo do škole. Nastava nam je počinjala u devet sati ujutro i trajala do pola dva popodne. Kući u selo bi se vratila do pola tri popodne i obično ostatak dana provela kod kuće. Možda dva puta sedmično bih se pridružila majci kad je išla u Vareš da kupi hranu i sitnice.

Na znam kako je do toga došlo i kada se tačno desilo, ali znam da sam počela vidati policajce u raznim uniformama; prije je policija nosila standardne sive uniforme, ali ovi novi su prvo nosili maskirne hlače i majice kratkih rukava, a onda su počeli da nose i maskirne jakne preko tih maskirnih majica. Imali su i oznake sa hrvatskom šahovnicom i ispisanim HVO. Većina tih novih policajaca nosila je krstove oko vrata.

Mnogo su me puta zaustavljali ti policajci koji su kružili po gradu; pitali bi me ko sam, ko mi je otac, šta radi i tražili bi da im pokažem svoju ličnu kartu. Zatim bi mi oduzeli šećer, kafu ili cigarete koje sam kupila. To se nije dešavalo samo meni i mojoj majci, nego i mnogima drugima iz Stupnog Dola ili iz muslimanskog sela Striježevu.

Sjećam se kako smo se jednog jutra, možda deset ili petnaest dana prije napada na Stupni Do 23. oktobra 1993., moja prijateljica Mebrura Likić i ja vraćale u selo iz Vareš Majdana, razgovarajući u hodu. Otišle smo u Vareš Majdan da kupimo kruh. Odjednom su nas dva pripadnika HVO-a, ne sjećam se da li su bili vojnici ili policajci, zaustavila i pitala šta radimo tu. Objasnile smo da hoćemo da kupimo kruh. Rekli su nam da ne dolazimo u Vareš Majdan i da ostanemo u selu. Ja sam njima rekla da ukoliko oni ne dozvole nama da dolazimo u Vareš Majdan, onda nećemo ni mi dozvoliti Hrvatima iz sela Mir da dolaze u grad, a zatim sam otišla. Vidjela sam kako nas psuju i govore da im prijetimo.

Dana 22. oktobra 1993., oko pola osam ili osam sati uveče, u kuću nam je došao komšija Ramiz Likić.

Kod kuće smo bili moja majka, sestra Medina, dvogodišnji sin moje sestre Samke, Nermin Hercegovac, pedesetdvogodišnja sestra mog oca, Hatidža i ja. Ramiz je izgledao zabrinut i rekao nam je pripremimo nešto hrane, odjeće i obuće, za slučaj da se nešto dogodi i da moramo bježati iz sela. Također nam je rekao da tu noć spavamo u podrumu. Ostao je kod nas petnaestak minuta, a zatim otišao.

Otac mi nije bio kod kuće kada je Ramiz došao. Vjerovatno je bio na straži i vratio se oko pola sedam sljedećeg jutra. Ne sjećam se kada su u selu uveli stražarsku dužnost, niti znam kada je moj otac počeo da ide na stražu.

Bilo je mnogo mladih ljudi koji su obavljali stražarsku dužnost. Mislim da ih je bilo oko pedeset. Kažem oko pedeset jer sam jer sam čula oca kako o tim stvarima priča s mojom majkom i rođacima, Jakubom i Ešrefom Likićem.

Nakon Ramizovog odlaska počeli smo tako da razgovaramo o onome što je rekao. Bili smo uplašeni. U kući smo imali nešto kruha i konzervirane hrane. Uzeli smo nešto odjeće i stavili je u torbu i nedugo nakon što je Ramiz otišao sišli smo u podrum naše kuće. U otprilike deset sati uveče nestalo je struje. To se dešavalo već neko vrijeme, pa smo kući imali nekoliko bijelih svijeća. Palili smo ih svaki put kad bi nestalo struje. Moja majka je mislila da će se nešto dogoditi kad je nestalo struje. Razgovarali smo i razgovarali, a zatim zaspali.

Sljedećeg jutra, 23. oktobra 1993., probudila sam se oko sedam sati. Moja majka, tetka i Nermin su doručkovali. Otac je već ranije doručkovao i spavao je u podrumu. Ja sam doručkovala sa sestrom Medinom. Još uvijek smo bili u podrumu naše kuće, gdje smo i pripremili i pojeli doručak. Nakon doručka, Medina je počela da čisti po kući. Ja sam počela da izvan kuće skupljam drva za loženje. Majka i Nermin su izveli na pašu u polje kod sela Mir jedinu kravu koju smo imali.

Čula sam nekoliko pucnjeva; mislila sam da je to uobičajena povremena pucnjava vojnika iz sela. Iza toga sam, međutim, čula eksploziju granate. Zatim i pucnjavu. Počela je prava pucnjava. Bila je to žestoka pucnjava. Čula sam pucnjavu iz pravca Vareš Majdana. Zatim iz svih pravaca.

Strčala sam u podrum gdje su mi bili otac, sestra i tetka. Otac je još spavao, pa smo ga probudili. Nedugo zatim, podrumaska prozorska stakla pogođena su mecima i razbila se u komadiće. Svi mi u podrumu legli smo na pod. Niko nije sjedio niti stajao. Nismo se usuđivali da pogledamo kroz prozor. Meci su ulazili u podrum i pogađali cementni podrumski zid. Neka su zrna padala na pod, a druga su se zabijala u zid na kojem su se vidjele rupe. Vidjela sam zrna na podrumskom podu na kojem smo ležali. Nismo pričali.

Otac je htio da vidi šta se dešava, pa je puzeći izašao iz podruma. Nedugo zatim se vratio i rekao da se sklonio iza ćoška kuće, odakle je mogao da razgleda onaokolo. Rekao nam je da je vidio jednog vojnika HVO-a kako trči oko "Pipine" kuće. "Pipe", čijeg se pravog imena ne sjećam, je bio Hrvat, a kuća mu je bila u selu Bijelo Borje na tako istaknutom mjestu da se mogla vidjeti iz naše kuće. U međuvremenu Nevzeta Likić, naša komšinica iz sela stara oko 26 godina i supruga Jakuba Likića, došla je sa svojom desetogodišnjom kćerkom u naš podrum. I Lejla Likić, oko četrdeset godina stara supruga Tahira Likića, došla je sa svojom jednogodišnjom unukom Indirom. Sve četiri su došle zajedno. Samo što su one došle, moj otac je puzeći izašao iz podruma i kuće, rekavši da ide da brani selo i da mi trebamo da pokušamo pobjeći, ukoliko je moguće. Otac je otišao nekih pola sata nakon što je počela pucnjava.

Čuli su se zvukovi. Zvukovi pojedinačno ispaljenih metaka i onih ispaljenih rafalno. Čule su se obje vrste zvukova. Između njih nije bilo perioda tišine. Zvuci su se čuli neprestano. Mogu da razlikujem zvuk pucnja iz puške i nekog težeg oružja. Taj zvuk pucanja iz težeg oružja čula sam svakih deset ili petnaest minuta.

Osjetio se i miris. Miris metaka. Ne mogu da opišem taj miris, ali bio je veoma oštar. Tada nas je u podrumu bilo sedmero; ja, moja sestra Medina, tetka Hatidža, Nevzeta i njena kćerka Nerma i Lejla sa jednogodišnjom unukom Indinom. Svi osim Indire smo ležali potrbuške na smeđem ulaštenom parketu podrumskog poda. Lejla je ležala na boku da bi mogla Indiru da privije na grudi. Nerma i Indira su plakale. Zurili smo jedni u druge.

Ne znam ko je šta govorio, i da li je iko uopšte govorio, ali sjećam se da smo pričali o tome šta će se desiti, kako ćemo pobjeći i da li će se pucnjava nastaviti ili prestati. Lejla nam je rekla da je, kad je počela pucnjava, sa svojom unukom bila u polju koje se zvalo "Stop", blizu Stupnog Dola. Potrčala je prema našem podrumu koji joj je u tom trenutku bio najbliži i usput pozvala Nevzetu i Nermu iz njihove kuće.

Nakon oko sat vremena od odlaska mog oca, u podrum u kojem smo ležali došla je Melča Beganović, stara oko četrdeset godina. Bila je u dimijama i majici kratkih rukava. Ne sjećam se boje njene odjeće. Zapazila sam da joj je odjeća bila zaprljana. Bila je blijeda i drhtala je. Bila je prestravljena i ja sam se uplašila vidjevši je.

Rekla nam je da je vidjela vojnike HVO-a. Vidjevši HVO, rekla je, pobjegla je iz svoje kuće i dotrčala u našu. Melča nam je rekla da vojnici HVO-a imaju crne uniforme, crne kape i bijele trake vezane na nadlakticama. Rekla je da svi vojnici imaju oružje i da idu prema njenoj kući.

Negdje oko pola sata nakon Melče Beganović, u naš je podrum došla Merima Likić, supruga Esada Likića, sa svojom djecom, Vahidinom i Mebrurinom. Merima je imala oko trideset i sedam godina, Vahidin četiri, a Mebrura trinaest. Merima i oboje njene djece bili su u vrlo lošem stanju. I Merima je nosila dimije, majicu kratkih rukava i pulover; djeca su bila u trenerkama. Mebrurina je trenerka bila tamno-plava, a Vahidinova svijetlo-plava. Odjeća im je, međutim bila izgužvana i prljava i vidjelo se da su došli puzajući i na koljenima. Merima i njena djeca su plakali.

Merima nam je rekla da su zidovi njene kuće izrešetani mecima i da joj je zidna slika razbijena na komade. Nije spomenula da je vidjela ikakve vojnike.

Meriminim dolaskom naš se broj povećao na jedanaest:

- 1) Medina Likić
- 2) Mufida Likić
- 3) Hatidža Likić
- 4) Nevzeta Likić
- 5) Nerma Likić
- 6) Lejla Žutić
- 7) Indira Žutić
- 8) Melča Beganović
- 9) Merima Likić
- 10) Mebrura Likić i
- 11) Vahidin Likić

Svi smo bili uplašeni. Znali smo da će, ako su već bili blizu Melčine i Merimine kuće, vojnici ubrzo doći i do nas. Razgovarali smo o tome i odlučili da odemo u Kemalov podrum.

Kuća Kemala Likića bila je preko puta moje kuće. Znali smo da je pucnjava žestoka i da je opasno, ali morali smo da krenemo. Išli smo jedno po jedno. Ne znam ko je išao iza koga, ali se sjećam da sam ja bila jedna od posljednjih.

Otpuzala sam do ceste i onda šmugnula preko nje do Kemalove kuće. Nisam nikoga vidjela, ni vojnike ni civile. Osjetila sam kako pored mene zuje meci. Teško mogu da se sjetim koliko je sati bilo kad smo krenuli u Kemalovu kuću.

U Kemalovoj kući smo našli njegovu ženu Kadu i njenog sina Adisa Likića.

Tako nas je tada bilo trinaestero u podrumu kuće Kade Likić.

Kadina kuća sastojala se od dva sprata: jednosobnog podruma i potkrovlja (*kao u originalu*) koji je imao otprilike tri sobe, kuhinju i kupatilo. Podrum je imao male prozore sa svih strana: prema mojoj kući, prema kući Ramiza Likića i prema Priča Dolu i kroz njih smo mogli da gledamo. U podrumu je bilo nekoliko stolica i puno vreća s brašnom.

Betonske stepenice do potkrovlja Kadine kuće bile su izvan podruma, duž zida i u potkrovlje se moglo popeti samo ako se izade iz podruma i popne uz stepenice.

Svih nas trinaestero bili smo u podrumu. Melča i još neki sjedili su na stolicama, neki su se nasadili na vreće, a ostali su samo tumarali po sobi.

Pogledala sam kroz prozor i vidjela kako moja kuća i štala gore i iz njih se vije dim.

Nisam vidjela da ih je iko potpalio. Vidjela sam i štalu pored jedne srpske kuće kako gori. Svima sam rekla šta sam vidjela.

Pucnjava nije prestajala, ali u Kadinoj kući nismo ležali na podu i nije se osjetilo da meci pogađaju zidove kuće.

Pola sata nakon što sam vidjela svoju kuću i štalu u plamenu i dimu, čuli smo glas Hamdije Likića kako doziva upomoć. Niko od nas nije se usudio da odgovori na njegov poziv. Niko od nas nije izašao vani da ga traži. Nismo tada čuli nikakav drugi glas.

Moja je sestra Medina vidjela vojnike HVO-a u blizini naše kuće, ispred našeg podruma. Pozvala me je. Popela sam se do prozora i pogledala van. Vidjela sam nekoliko vojnika. Trojicu ili četvoricu njih.

Svi su bili u crnim uniformama sa bijelim trakama zavezanim oko nadlaktica. Na glavama su nosili crne kape za bejzbol sa bijelim slovom "U". Mogla sam da im vidim lica, ali ne mogu da opišem nikoga od njih jer su im lica bila obojena nekakvom bojom.

Svi su na ramenima imali obješene automatske puške s cijevima uperenim u pravcu Kadine kuće u kojoj smo se skrivali.

Vojnici su izlazili iz podruma naše kuće. Nisam mogla da im čujem glasove i ne sjećam se da li su pričali. Izgledalo je kao da će krenuti prema Kadinoj kući. Rekle smo svima da vojnici dolaze prema nama. Moja sestra Medina i ja sklonile smo se prozora. Svi su se dali prema vratima podruma. Htjeli smo da pobjegnemo odatle. Napolju sam vidjela kako gore kuće u komšiluku. Gorjele su kuće Ramiza i Salke Likića. Pucnjava se nastavljala. Kada je rekla: "Za mnom." Krenula je prema kući Ramiza Likića. Adis i Melča su krenuli za Kadom. Pored zida Kadine kuće ležalo je metalno bure za vodu. Pretrčala sam do bureta i sakrila se čučajući iza njega. Nisam bila potpuno zaklonjena i mogli su da me vide. Vidjela sam Merimu kako leži na

stepenicama prema potkrovlju Kadine kuće. Ležala je potrbuške duž betonskih stepenica, tako da joj je tijelo bilo pruženo preko ivica nekoliko stepenika. Nije ležala poprijeko, širinom jednog stepenika, jer joj to nije dozvoljavala širina stepenika. Njeno dvoje djece, Mebrura i Vahidin, šćućurili su se u procjepima između stepenika i Meriminog nadvijenog tijela. Tako je pokušala da ih zaštiti.

Lejla i njena unuka Indira bile su na oko tri metra od mene. Lejla je ležala potrbuške na betonu, a Indira pored nje, u njenom naručju.

Sa mjesta gdje sam se skrivala iza bureta nisam mogla da vidim Kadu, Adisa, Melču, Nevzetu, Medinu i Hatidžu. Nešto je udarilo u bure iza kojeg sam se sakrivala. Mislila sam da je metak. Napustila sam to mjesto i puzala prema mjestu na kojem je bila Lejla. Samo sam čučnula iza nje. Zatim sam opazila da su mi na lijevoj strani poderane dimije i da ispod imam rupu na koži. Vidjela sam da mi i krv curi. Shvatila sam da sam pogođena metkom koji je ušao sa stražnje strane moje butine, prošao kroz meso i izašao sa prednje strane. Čula sam glasove moje sestre Medine i tetke Hatidže koje su me zvale nazad u Kadin podrum.

Pošla sam nazad ka podrumu puzajući polako. Vani sam ostavila Lejlu i Merimu s njihovom djecom.

U podrumu su bile moja sestra, tetka i Nevzeta. Pitale su me šta se desilo i ispričala sam im za nogu, koju nisam više osjećala. One su mi previle ranu.

U betonskom podu podruma Kadine kuće bio je trap koji je služio za trapljenje krompira. Kad bih stala u trap, bio mi je do koljena. Bio je, međutim, dovoljno širok da se nas četiri koje smo ostale u podrumu stisnemo u njega. Tako smo nas četiri sjele u trap. Teško, međutim, da smo bile sakrivene jer je svako ko bi ušao u podrum mogao da nam vidi glave. Bilo kako bilo, ležala sam na dnu trapa, a sestra je skoro sjedila na meni, pokrivajući me. Oči sam zatvorila.

Dok smo bile u trapu, čule smo muške glasove. Sve čega mogu da se sjetim je da je neko zvao imena "Dragan" i "Kum".

Dvije su bombe eksplodirale u podrumu u kojem smo se skrivale. Nisu nas ozlijedile. Sa sprata se čula buka koju su pravili ljudi dok su razbijali prozore i vrata. Buka je bila sve bliža i jača.

"Ima li koga u podrumu?" - čuo se muški glas od vrata. Nismo odgovarale. Šutjele smo. Neko je ušao kroz podrumska vrata. Isti čovjek koji nas je pozivao i koji je, izgleda, ulazio u podrum, pozvao je nekoga imenom "Kakanjac" i rekao mu da side u podrum. Kakanjac je upitao: "Šta?" i dobio odgovor: "Našao sam tri balijke." Ja sam bila skrivena ispod sestre i vjerovatno me nije mogao vidjeti.

Psovali su. Mislim da su u podrum ušla samo dva vojnika. Zatim sam čula rafal. Bio je to samo zvuk ispaljenog rafala, nije se čuo nikakav glas, ni Nevzetin, ni Medinin, a ni Hatidžin. Samo sam osjetila kako je odjednom tijelo moje sestre, koja je ležala na meni, postalo teže.

Zatim su glasovi koji su se čuli kako psuju unutra, prestali. U podrumu je ponovo bilo tiho. Shvatila sam da su glasovi otišli. Otvorila sam oči.

Šapatom sam zvala Nevzetu, Medinu i Hatidžu. Nije bilo odgovora. Ponovo sam pozvala sestru i dotaknula joj ruku. Nije odgovarala. Ispuzala sam iz trapa. Na podu pored trapa gorjela je svijeća. Uzela sam je i ugasila. Ne znam ko je upalio tu svijeću. Nevzeta, Hatidža i Medina su još uvijek pogurene sjedile u trapu, glava pognutih na prsa. Prodrmla sam sestru, ali ona je bila mrtva. Sve tri su bile mrtve. Nisam tražila rane od metaka na njima.

Podrumski pod je bio mastan vjerovatno zato što su se prosule kante s naftom koje su bile u podrumu. Stvari su ležale razbacane. Sva stakla na prozorima bila su razbijena.

Nisam čula nikakve glasove, ali se i dalje čula pucnjava. Pogledala sam napolje kroz prozor, ali činilo se da u blizini nema nikoga. Moglo je biti oko pola tri popodne. Htjela sam da pobjegnem odatle, pa sam iskočila kroz prozor podruma Kadine kuće prema Priča Dolu. Kada sam izašla iz podruma, počela sam da puzim prema šumarku iza kuće Kade Likić. Stigavši do ruba šumarka, ustala sam da bih preskočila drvenu ogradu koju je oko šumarka postavio Kemal Likić. U šumarku sam opet puzila. Morala sam da predem još jednu čistinu da bih stigla do drveća koje je okruživalo stazu za Priča Do. Zato sam se pognula i potrčala do šumarka. Kada sam stigla do šumarka, vidjela sam petnaestak vojnika u crnim uniformama kako sjede ili stoje oko kuće Zinete Likić. Gledali su u mom pravcu i mogli su me vidjeti, ali me nisu zaustavljali. Razgovarali su, ali nisam mogla da im čujem glasove zbog udaljenosti. Nastavila sam da trčim između drveća i stigla sam do staze koja je vijugala prema Priča Dolu. Hodala sam ubrzano. Zatim sam čula glas. Neko je nekim vojnicima naredio da potrče za nekim, da je uhvate i ubiju. Meci su počeli da pogađaju tlo oko mene. Dala sam se u trk skrećući s puta i protrčavši pored kuće Amira i Mehmeda Likića u Priča Dolu, stigla sam do šume iza nje. Bila sam zadihana i umorna i nisam mogla više da trčim. Zato sam stala i sjela na lišćem prekriveno šumsko tlo. Sjedila sam tu nekih pet minuta. S mjesta na kojem sam sjedila, mogla sam da vidim samo dio Priča Dola.

Vidjela sam kuću Husnije Mahmutovića u plamenu i dim kako se iz nje vije. Mislim da su tada utihnuli zvuci pucnjave i da je bilo prilično tiho.

Zatim sam ustala i počela brzo hodati kroz šumu. Htjela sam da nađem oca. Hodala sam teškim korakom kroz šumu. Odjednom sam čula zvižduk i stala sam. Pogledala sam unaokolo pokušavajući da vidim ko je zviždao. Nisam nikoga vidjela, pa sam nastavila dalje. Stigla sam do mjesta u šumi koje se zove Ravnica. Znala sam da u šumi postoji jedna ograđena čistina na kojoj su seljani Stupnog Dola sadili povrće. Stigavši do tog mjesta, vidjela sam pet do šest vojnika u maskirnim uniformama kako preskaču ogradu; vjerovatno su oni mene prvi vidjeli. Vikali su i govorili mi da se predam. Dala sam se u trk. Bila sam ranjena u nogu i šepala sam, pokušavajući da trčim što brže. Gađali su me i meci su udarali oko mene.

Stigla sam trčeći do Plana, dijela šume gotovo na ivici sela, u blizini kuće Envera Lulića. Sakrila sam se u onom dijelu Plana gdje je drveće bilo najgušće, da me ne bi vidjeli. Tako sakrivena, vidjela sam nekog čovjeka u maskirnoj uniformi kako puzi. Bio je dovoljno blizu da bi me vidio. Prepoznala sam našeg vojnika, Vejsila Likića. Pitao me je kako sam stigla dotle i ja sam mu ispričala. Htio je da ide na Ravnicu, ali sam mu rekla za vojnike HVO-a koji su bili tamo i odgovorila ga od toga. Vidio mi je ranu i previo je. Zatim smo se povukli sa Plana i otpuzali dublje u šumu do mjesta zvanog Do. U Dolu su na nas natrapali Nihad i Enver Lulić. I oni su bili u maskirnim uniformama i rekli su nam da dolaze od kuće Envera Lulića. Rekli su nam da se nekoliko civila krije u podrumu kuće Envera Lulića. Zatim su nam se u Dolu pridružili Suvajid i Nermin Likić. Svih tih pet vojnika su htjeli da idu da se bore i rekavši da će mi se Zineta i Kada pridružiti u Dolu, otišli su. Ostala sam sama. Palo mi je na pamet da se popnem na visoku bukvu pored koje sam se skrivala, da bih razgledala selo. Tako sam se popela na drvo.

Sjedeći na grani na vrhu drveta, mogla sam da vidim Stupni Do, Priča Do, Mlinčić, Stop, kao i sam glavni dio sela; mogla sam da vidim i livadu pored hrvatskog sela Mir, zvanu Lipa.

Vidjela sam kako gore kuće u mom selu. Skoro sve kuće. U Mlinčiću su gorjele tri kuće. Gorjele su i kuće u Priča Dolu. Gorjela je kuća Melče Beganović u Stopu.

Vidjela sam neke ljude kako trče u Guvnu. Mislim da su bili vojnici, ali nisam sigurna

jer sa te udaljenosti nisam mogla da im vidim uniforme. Svako malo čula sam lakšu pucnjavu, ali ne cijelo vrijeme. Vidjela sam dvojicu kako idu prema Stupnom Dolu iz Lipe, mislim da su bili vojnici HVO-a, jer su opuštenim korakom dolazili iz pravca hrvatskog sela Mir. Nisam, međutim, sigurna, jer sa te udaljenosti nisam mogla vidjeti uniforme.

Zatim sam začula oštar zvuk eksplozije i vidjela sam kako u zrak lete malter i dijelovi krova jedne kuće u Guvnu. Ne mogu da se sjetim koja je to kuća bila. Mislim, međutim, da je mogla biti kuća Tahira i Ifeta Likića, jer sam poslije ovih događaja posjetila selo.

Na drvetu sam mogla ostati oko sat vremena. U međuvremenu je počela da pada kiša. Sišla sam s drveta i krenula prema kući Envera Likića. Došla sam do kuće Envera Likića. Nije gorjela i izvana se doimala netaknutom. Ušla sam u podrum. Stvari su bile ispreturane, ali u podrumu nije bilo nikoga. Izašla sam iz kuće i prešla preko puta do kuće Fadila Likića. Ni ta kuća nije bila zapaljena i do tada je bila netaknuta. Sišla sam u podrum ali nisam našla nikoga. Prošla sam kroz šumarak, a onda pored kuće Hamida Likića. Ta kuća nije bila zapaljena, iako su joj zidovi bili prošarani mecima. Nisam ulazila u kuću. Nastavivši dalje, prošla sam pored kuće Kadrije Likića koja je gorjela. Prišla sam kući Ešefa Likića. Ispred te kuće sam vidjela svog oca. Tu sam vidjela i Ševku Likića, Izudina Čakala, Sudu Likića i Rameka Redića. Svi su bili u maskirnim uniformama, s puškama u rukama. Iznenađili su se što me vide i pitali me kako sam stigla do njih. U selu više nije bilo pucnjave i bilo je tiho. Vojnici HVO-a su vjerovatno otišli, jer nisam nijednog vidjela.

Otac me je pitao za moju sestru Medinu, za Nevzetu, Hatidžu i druge koje je sa mnom ostavio u kući. Rekla sam mu da su Medina, Nevzeta i Hatidža ubijene; tada nisam znala šta se dogodilo sa Merimom, Mebruram, Vahidinom, Lejilom, Indrom i Adisom. Tek sljedeće noći, kad je otišao nazad u selo da pogleda tijela Medine, Hatidže i Nevzete, moj je otac vidio i tijela Merime, Mebrure, Vahidina, Lejle, Indire i Adisa. Te noći po povratku iz sela rekao nam je da su tijela Merime i njeno dvoje djece ležala na stepenicama Kadine kuće. Rekao nam je te noći i da su tijela Lejle i njene unuke Indire ležala na betonu odmah uz zid Kadine kuće. I Adisovo tijelo je ležalo uz ostala tijela pored kuće Kade Likić. Sva su tijela bila tamo gdje sam ih zadnji put vidjela.

Zatim sam ušla u podrum Ešefa Likića. Bio je pun ljudi, a osim dvojice muškaraca, svi su bili žene i djeca. Dvojica muškaraca su bili ranjeni starci Avdija Likić i Kadrija Lulić. Tražila sam svoju majku i sina moje sestre Samke koji se zvao Nermin Hercegovac, ali niko od ljudi u podrumu nije znao gdje se oni nalaze.

Promijenili su mi zavoje i saslušali moju priču.

Uveče se pojavila moja majka sa Nerminom Hercegovcem. Rekla je da uspjela da dođe do Omladinskog centra i da se sakrije u podrumu. S njom je u podrum Ešefa Likića došlo još trinaestero ljudi koji su se također krili u podrumu Omladinskog centra.

Kad me je vidjela, majka je počela da plače. I Nermin je plakao. Majka me je upitala za Medinu i ostale i rekla sam joj da su Medina, Nevzeta i Hatidža ubijene. Kada je to čula, pala je u nesvijest. Došavši k sebi, nije mogla da izdrži i počela je da plače i jeca. Od muškaraca koji su bili s nama, mogu da se sjetim imena Šefke Likića, Rameka Redića, Sude Likića, Izudina Čakala, Hamida Likića, Sulejmana Likića i Ismeta Likića.

Cijelo vrijeme od kad sam došla u kuću Ešefa Likića bilo je mirno.

Bilo je oko dva sata ujutro kad smo odlučili da izađemo iz podruma. Tako smo svi izašli iz podruma Ešefa Likića.

Napolju je kiša prestala. Noćnu su tminu obasjavali plamenovi koji su gutali naše domove. Tišinu noći je svako malo prekidalo pucketanje zapaljenog drveta, ili eksplozija municije koju je zahvatila vatra. Krava Hamida Likića je sama njuškala uokolo.

Krenuli smo na vrhovima prstiju prema Priča Dolu. Naše odredište bilo je mjesto zvano Stijene u obližnjoj šumi, u pravcu Pajtovog Hana, a put do njega je vodio kroz Priča Do. Svako malo bismo stali da provjerimo da li ima koga u blizini. Nadira, stara samo nekoliko mjeseci, počela je plakati u naručju svoje majke Dine. Prošli smo kroz Priča Do. Sve su kuće gorjele. Gorjela je kuća Husnije Mahmutovića, kao i Suadina i Feridina. Kuća Avdana Likića već je bila izgorjela i od nje je ostala samo hrpa pepela; Avdanovo tijelo u bijeloj majici kratkih rukava i plavim hlačama ležalo je na zemlji pored njegove kuće. Zatim smo ušli u šumu. Do Stijena smo stigli u zoru, možda malo prije zore.

Stijene su jedno kamenito mjesto u šumi blizu sela. To je mjesto bilo prekriveno kamenjem i ogromnim stijenama.

Ne znam zbog čega je odlučeno da idemo tamo. Ne znam da li je to mjesto pružalo ikakvu posebnu zaštitu od pucnjave. Mislim da je razlog što smo otišli tamo bio taj što je to mjesto bilo na putu prema i blizu Pajtovom Hanu i Dabravinama, mjestima koja su bila konačni cilj našeg bijega.

Na Stijene smo stigli u zoru dvadeset i četvrtog oktobra. Bila je nedjelja. Sa stijena smo krenuli dvadeset i petog oktobra, u ponedjeljak popodne.

Niko nije imao hrane ni vode, tako da smo cijelo vrijeme bili i gladni i žedni. Bili smo pod otvorenim nebom i nije bilo nikakvog zaklona. Bilo je hladno. Vjetar je šibao pravo u nas. Tokom noći dvadeset i petog oktobra, počela je da pada kiša. Neki od nas su imali ćebad, ali mokra ćebad ne mogu da zagriju. Da bi nas grijala, majka je mene privila uz sebe, a Nermina držala u krilu. I ostali su se stisnuli jedni uz druge da bi se zagrijali. Izmučeni vremenskim nepogodama, gladni i umorni, odlučili smo, međutim, da napustimo Stijene i spustimo se na glavni put prema Dabravinama.

Kasnije smo uspjeli doći do Dabravina uz pomoć nordijskog bataljona.

POTVRDA SVJEDOKA

Izjava mi je glasno pročitana na bosanskom jeziku i sadrži sve što sam rekla, po svom znanju i sjećanju. Izjavu sam dala dobrovoljno i svjesna sam da se može upotrijebiti u sudskom postupku pred Međunarodnim sudom za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava počinjena na području bivše Jugoslavije od 1991, kao i da mogu biti pozvana da javno svjedočim pred Sudom.

Potpis: /potpisano/

Datum: 15.03.1996

POTVRDA PREVODIOCA

Ja, Senada Hadžagić, prevodilac, potvrđujem sljedeće:

- 1) Odgovarajuće sam kvalifikovana i ovlaštena od strane Sekretarijata Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava počinjena na području bivše Jugoslavije od 1991. da prevodim sa bosanskog jezika na engleski jezik, kao i sa engleskog na bosanski jezik.
- 2) Mufida Likić mi je dala do znanja da govori i razumije bosanski jezik.
- 3) Gore navedenu izjavu sam usmeno prevela sa engleskog na bosanski jezik u prisustvu Mufide Likić koja je, po svemu sudeći, čula i razumjela prevod ove izjave.
- 4) Mufida Likić je potvrdila da su, po njenom znanju i sjećanju, činjenice i ostalo navedeno u ovoj izjavi istinite, onako kako sam ih prevela što je potvrdila svojeručnim potpisom na predviđenom mjestu.

Datum: 15. mart 1996.

Potpis: potpisano

Iskaz svjedoka tužiteljstva Husnije Mahmutovića 12.12.2007. u predmetu Prlić i dr., MKSJ

Unakrsno ispitivanje od strane optuženog Praljka:

D-64

P: dobro jutro, svjedoče.

S: dobro jutro.

P: kako ste već čuli, pokušat ću razjasniti određena pitanja i neka tehnička i vojna pitanja, kao i neke druge činjenice, te ću ih pokušati staviti u određene perspektive.

P: molim sudskog poslužitelja da stavi kartu na one tamo stvari gore.

P: vidjet ćete neka obilježja na ovoj karti.

P: možete li staviti dio s krugovima?

P: ovdje ćete vidjeti 8 krugova koji označavaju selo Kopjari. Da li vidite to?

Svjedoče, možete li pogledati na kartu; selo Kopjari; selo Dragojevići; Mijakovići; Lijesnica, to je navrh brda: Bogoš brdo; Stupni Do; sela Mir i Daštansko. Pitat ću vas sljedeće: tijekom napada na Stupni Dol, jeste li znali da su jedinice A BiH 3. korpusa napale sela Kopjari, Dragojevići i Mijakovići nekoliko dana prije toga?

S: da.

P: duž osi koja je označena zelenom strelicom koja pokazuje prema Vareši, jeste li bili upoznati s tim?

S: da bio sam. Čuo sam za to.

P: hvala puno. Možete vidjeti da su Stupni Dol i Mir te Bogoši označeni. Rekli ste to prije nekoliko vremena da je Stupni Dol nekih 7 kilometara udaljen od Bogoš brda. Ova karta koju imate ispred sebe je 1: 100 000 i to znači da je 7 kilometara 7 centimetara na karti. Biste li se složili sa mnom da nije moguće, ako pogledate na kartu i vjet ćete...

Antonetti: samo malo. Malo sam izgubljen. Brdo Bogoš je udaljen 7 kilometara od sela, e li?

S: da, ako idete pješice.

Antonetti: pješice. 7 km pješice. 7 km.

S: morate ići do Mira, onda su tamo serpentine, morate pregovarati o vuči kroz livade; a gđin Praljak govori o udaljenosti leta vrane. Kako vrana leti, to onda može biti 1 ili 2 km; ali ako se želite popesti, ne možete ići ravno. Mogli biste ako ste penjač, alpinist. To je cijela poanta.

P: u redu. Složit ćete se sa mnom da su kuće u Stupnom Dolu zapravo razasute i da je udaljenost između kuća na lijevoj strani i desnoj strani oko kilometar i pol, je li to točno, ako se konzultiramo s kartom?

S: ispričavam se, gđin Praljak. Nisam razumio pitanje.

P: idemo polako. Je li točno da je selo Stupni Dol više razvučeno tako da je udaljenost s jedne strane sela do druge oko kilometar i pol najmanje?

S: da.

P: hvala najljepša. Ovdje sam također označio linije vojske republike srpske crvenom bojom. Da li ćete se složiti sa mnom da je to manje-više stanje stvari u to doba?

S: ne mogu baš dobro vidjeti kartu. Ispričavam se.

P: pogledajte crvenu boju.

S: da, vidim crvenu boju, ali ništa nije na karti čitko, tako da nisam u stanju pratiti.

P: vidite li Daštansko prema Zvijezdi?

S: da, to mi je jasno.

P: hvala vam puno.

Antonetti: sad, kako bi bolje razumjeli gdje je Bogoš brdo i gdje je bilo selo, imamo fotografiju koju nam je dao tužitelj. Možemo li ju staviti na ELMO a onda bi svjedok nam mogao reći gdje je Bogoš brdo i to bi nam pojasnilo sve. Imamo fotografiju ovdje. Da li možemo vidjeti Bogoš brdo ovdje?

S: časni suci, na desnoj strani možete vidjeti ovo veliko brdo. Ovdje, na desnoj strani mape je livada. Možete vidjeti da prema centru se nalazi mala šuma i odatle, s desne strane počinje Bogoš brdo ali se na slici ne vidi. Tamo počinje. Nagib je vrlo strm i ide prema desnoj strani ali se ne vidi na slici.

P: također sam označio strelicom pravac Vareš-Daštansko. To nema veze s vama. Ali radi informacije sudskom vijeću, prema vašem znanju u ono doba i kasnije, je li to bila cesta koju su HVO vojnici i Hrvati koristili pri povlačenju iz Vareši kada je A BIH napala Vareš? A kada su išli prema Daštanskom?

S: hvala vam.

(opaska; zapisnik očito ne reflektira odgovor svjedoka)

P: molim IC broj za ovu kartu- IC broj je 754.

P: može li ovaj komad papira biti stavljen na isto mjesto tako da možemo gledati u njega? Svjedok je nacrtao ovu kartu i ja neću reći njegovo ime, on bi se trebao pojaviti pred ovim vijećem. Mi smo ovu kartu dobili od tužitelja i na njoj se vidi 7 rovova oko sela od broja 1 do broja 7. prema vašem znanju, da li je to točno označeno, ovi rovovi i mjesto gdje su oni bili postavljeni oko sela Stupni Do.

S: samo sačekajte trenutak molim. Gdine Praljak, možete li molim vas objasniti značenje ovog kruga i broja 3 kraj toga.

P: to je rov. Taj svjedok tvrdi da je tamo bio rov. A BIH rov. Ili rov snaga koje su bile u Stupnom Dolu. On je napravio ceste oko sela i također je nacrtao 7 rovova oko sela. Da li se slažete s tom skicom?

S: da, sa svime, osim s brojem tri. Ne znam šta je to.

P: molim IC broj za ovu skicu.

Možete li ispraviti razdaljinu koju ste vi dali sudskom vijeću. Vidjet ćete na filmu.

Možete li se složiti da udaljenost nije dva ili 3 km, već da su ti rovovi bili daleko bliže?

S: gdine Praljak, ja nikad nisam mjerio razdaljinu, niti sam imao metar da bih to mjerio. Sudeći po logoci stvari, ukoliko je udaljenost između Vareša i Majdana i Stupnog Dola, ako je to 2 km i 800 m, onda je logično da su svi ti rovovi bili između 2 i 7 km udaljenosti.

P: ako vi hoćete ostati kod toga, izvolite.

Ponovno molim IC broj za skicu. Broj IC je 755.

U vašoj izjavi, a ja čitam iz izjave koju smo dobili od OTP-a, rekli ste da ste prvi pucanj čuli oko 8 ujutro i da ste pomislili da se neki mladići zafrkavaju okolo jer se to katkad dešavalo.

S: da, bilo je i ranije provokacija.

P: i tada ste s okolnih brda čuli ne samo pješačko naoružanje nego i teško naoružanje, artiljerijsko i točnije, protuzračne topove. Da li je to točno?

S: da.

P: protuzračni topovi promjera 20, 40 mm.

S: da, ja sam bio njihova meta također.

P: i tada ste rekli da su oni gađali kuće na početku sela u nižem dijelu sela.

S: da.

P: i da su to bili zapaljeni meci koji su zapalili kuće.

S: da.

P: i tada nastavljate i kažete da su linije padale, vi ste bili u rovu, onda ste vidjeli 19 vojnika kako napreduju iz pravca šume i vi ste se vratili u vašu kuću da biste se tamo sklonili?

S: ali ja nikad nisam ušao u sklonište. Došao sam do vrata moje kuće i rekao sam im da moraju otići da moraju napustiti sklonište da svi idu u šumu, da uzmu cestu pravcem stjenovitog dijela šume kako bi se spasili jer su linije na Bogošu prve linije obrane na Bogošu pale.

P: i vi ste rekli da polovina ljudi iz skloništa, a koji su bili žene i djeca, su sretno stigli do šume. Vikažete da su djeca i žene bez obzira na metke koji su padali uokolo, stigli sretno i sigurno do šume? Je li to tačno.

S: što sam ja rekao, to je tačno. Ja sam gledao prvu grupu ljudi koji napuštaju sklonište, 4 ih je preskočilo preko ograde. Ako razumijete što vam govorim, oni su preskočili preko ograde koja je bila ispod kuće i otišli prema šumi a njih su drugi slijedili. Međutim, pucnjava je bila tako jaka da su se oni bojali nastaviti i vratili su se u sklonište. Nisu se usudili nastaviti.

Ali ja nisam znao da su se oni vratili u sklonište jer sam ja sa svojim ocem išao prema liniji.

P: razumijem, gdine. Ali činjenica da su se oni vratili zbog pucnjave nije dio vaše izjave i drago mi je da ste to objasnili. Vi niste znali da su se oni vratili.

S: ne nisam.

P: kasnije, vas dvoje ste išli bliže šumi, gdje je bilo podzemno sklonište.

S: da.

P: i vi ste tamo ostali do kasno poslijepodne ili rano večer kao što smo čuli a to je bilo kad ste se vratili natrag i rekli ste da je pola sela bilo zapaljeno a druga polovina sela nije.

Je li to tačno?

S: da.

P: vi ste sreli susjeda u polju? Neću vam reći njegovo puno ime ali je on ML. Da li je to tačno?

S: da.

P: rekli ste da je 38 osoba umrlo ili bilo ubijeno u Stupnom Dolu? Je li to tačno?

S: da.

P: gdine Mahmutović, molim vas da razumijete da vas to moram pitati ako želimo doći do istine o Stupnom Dolu. Pokazat ću vam film koji je snimio UNPROFOR čija policija je provodila istragu pri dolasku u Stupni Dol. Prije toga, postaviti ću vam pitanje; u međuvremenu između dolaska UNPROFORA i odlaska ljudi iz Stupnog Dola, je li bio tko zakopao mrtve ljude u Stupnom Dolu? Je li bi tko zakopao bilo koje mrtvo tijelo?

S: možete li ponoviti pitanje?

P: ljudi iz Stupnog Dola i vi osobno, otišli ste noću između 23. i 24.10 1993. Poslije toga, UNPROFOR je došao 26. Ušli su u Stupni Dol i snimili snimke pokazujući sve što se tamo moglo vidjeti i u tom trenutku, tamo je bilo 15 do 16 tijela.

S: da.

P: u međuvremenu, da li je bilo tko zakopao neke od tih ubijenih u selu ili je mjesto ostalo netaknuto do dolaska UNPROFORA prema vašem znanju?

S: dakle, prema mome znanju, a što ja znam je istina, HVO u Varešu nije dozvolio UNPROFORU da uđe u selo tri dana nakon napada.

P: to nije sporno.

S: nijedan od seljana nije se usudio a niti je mogao doći tamo.

P: namjeravam vam pokazati da izbliza pogledate, a unaprijed se ispričavam jer znam da će vas to potresti, gledaju taj film. Vratit će vas na ono što ste proživjeli ali moram vam ga pokazati. Vi ste nam naime rekli da je negdje oko 4. ili 5.11. ste se vratili u Stupni Do, da ste išli do spaljenih ostatka zgrada i da vam je trebalo 3-4 dana da biste iskopali sva tijela iz izgorjelih ruševina. Sad ćemo pogledati kako su kuće izgledale.

Na pitanje suca Trechsela, svjedok pojašnjava da se nitko nije usudio vratiti u Stupni Do dok Vareš nije bio oslobođen.

P: pogledajmo P06321-video. Dakle, mi sad ovdje vidimo podrum, sklonište, prozore, vidimo vreće s pijeskom, oko tih prozora u pozadini. Gdine, vidjeli smo strašne slike u drugom filmu, spaljena tijela ljudi koji su bili na obdukciji. Ja ne znam kako je vršena autopsija. Vidjet ćemo ih kako stoje oko lokacija gdje nije bilo paleži, a što je zamijetio i sudac Antonetti kada smo prvi put gledali film. Ono što me brine je kako su tijela u ovom drugom filmu izgorjela do neprepoznatljivosti kad kuće nisu izgorile do tog stupnja. Možete vidjeti krovove, konstrukciju i ljudi unutra mogli su imali neke opekline i mogli su se ugušiti. Ali kako su mogli biti spaljeni do neprepoznatljivosti. Molim zaustavite film.

Evo vidite, ovdje vidite tri žene koje su bile ubijene. Prva žena je u vojnoj uniformi. Moje prvo pitanje je da li je žena bila u A BIH iz Stupnog Dola?

S: da.

Video ide dalje.

P: vidite da ona nosi kamuflažnu uniformu a ispod nje su dvije druge žene. U pozadini vide se vreće s pijeskom. Ali ne možemo vidjeti prozor. Moje sljedeće pitanje je znate li vi o činjenici da iz tog zaštićenog podruma nije bilo pucanja po HVO jedinicama.

S. da, ja to znam.

P: dakle, nitko nije otvorio vatru iz kuće.

S. da, to je tačno.

P: ako ste vi bili na jednoj poziciji od 8 ujutro pa nadalje i nakon toga napustili to mjesto i bili s ocem na drugoj točki, kako vi to znate?

Molim vas da razikujete ono što doista zante o tome što se dešavalo u selu koje je bilo km i pol dugačko od onog što ste naknadno saznali. U to vrijeme, 23. ujutro i preko dana, jeste li bili u poziciji da znate i da vidite da vatra nije otvarana iz kuća, iz podruma na HVO i nije li to nešto što vi niste mogli znati?

Molim zaustavite ovdje.

Antonetti: da, zaustavite i vratite na prijašnju sekvencu. Stanite ovdje. Ovo izgleda kao kalcificirano tijelo i mogu primjetiti da oko tijela nema tragova paleži. Da je tu bilo neko izgaranje, ovo područje bi trebalo biti čađavo. Da li vi znate, svjedoče, zašto i kako je osim ovog kalcificiranog tijela ništa nije drugo oko njega bilo spaljeno. Postavljam vam to pitanje jer postoji hipoteza prema kojoj je ovo kalcificirano tijelo doneseno naknadno i da je moglo biti spaljeno negdje drugdje. Što vi kažete na tu hipotezu?

S: ne mogu se sjetiti ove zgrade i kako snimka nije baš potpuno jasna, kad bih mogao vidjeti zgradu izvana, tada bih točno reći čija je to kuća i koga vidimo na slici. A kako slika nije čista, ja vam ne mogu reći.

Trechsel: svjedoče, vi ste nam također rekli da ste identificirali tijela koja ste našli.

Možete li objasniti kako ste mogli identificirati tako sagorjeno tijelo, pretpostavljajući da je to to, jer nam je to tako rečeno.

S: najlakši način identifikacije žrtava bilo je preko rođaka preživjelih, majki, očeva, baka, djedova, jer su oni znali gdje su žrtve ostale, bilo mrtve ili ranjene. I to je bio naš glavni izvor. U identifikaciji žrtava. Da budem potpuno određen u kući Ejupa Likića, našao sam 7 spaljenih tijela. Dvoje male djece, njegovu ženu, njegovu šogoricu, njezinog brata i njegovu majku. On mi je pomogao. Svi su bili u podrumu. Nakon što smo ih otkopali, mogli smo sa sigurnošću tvrditi da su oni bili u podrumu. U najvećem broju slučajeva, pomagali su nam rođaci da identificiramo žrtve. To je bilo činjeno i u gradskom groblju visoko, gdje su se isto identificirale žrtve. Nismo imali DNA analizu ali kako su dijelovi tijela ostajali čitavi, to je pomagalo u identifikaciji. Dijelovi tijela nisu bili spaljeni.

Sjećam se male djevojčice čija su stopala ostala netaknuta. Ostatak tijela bio je spaljen.

P: evo imamo sad drugo tijelo u drugoj kući. Vidimo da su zidovi bijeli i samo se je strop ulegnuo. Očito je, ja ne znam tko je radio analizu ali teško je prihvatiti, pogotovo nakon pitanja sudaca da su ovi ljudi spaljeni ovdje na ovoj lokaciji. Prikazujemo dalje film, ovdje imamo minobacačku granatu. Nije li to dio minobacačke granate i to ne 60 mm nego veće? Pored toga možete vidjeti cijev. Jeste li sigurni da minobacači nisu pucali iz sela?

S: da, siguran sam.

P: kako možete biti sigurni?

S: jer sam znao što smo imali.

P: ovo je snimio UNPROFOR. Nažalost, ne Praljak. I sad vas pitam, kako je mogao UNPROFOR u selu Stupni Dol 26. snimiti sve što je vidio? Oni su vidjeli 16 tijela od kojih je jedno bilo sumnjivo. Vidjeli su kuće koje su bile zapaljene, kuće koje su se srušile a vidjeli su i ovu minobacačku granatu. Odakle ta minobacačka granata ovdje?

S: dajte da objasnim sucima, gđine Praljak. Snage UNPROFORA ušle su u selo nakon što je HVO to dozvolio. Prema tome postoje živi svjedoci koji su to snimili. Postavimo to ovako; oni su pokupili tijela koja su bila vidljiva. Bila su ili cijela ili izgorena. Stavili su ih u njihovo vozilo i odveli su ih u gradsko groblje u Visoko. To je tih 16 osoba. Da bismo došli do istine, moramo ih pitati nekoga od njih za razliku. Ostatak ljudi bili su ispod ruševina. Oni su uzeli samo tijela koja su bila vidljiva na površini a mi smo tražili ispod ruševina. I tu vam je razlika u izvještaju, 16 i 38.

Trechsel: gđine Praljak, želio bih objasniti za vijeće ovu sliku. S desne strane vidim nešto nejasno. Onda komad cijevi, onda nešto što bi moglo biti minobacačka granata, napola skriveno ispod, moglo bi se reći, papirnate vreće a na lijevo od toga, nešto više ili manje ima oblik minobacačke granate, da li sam dobro interpretirao to što se vidi na slici?

P: u potpunosti. Stvar na desno minobacačke granate držane su u nekoj vrsti oplata, kao što bi se držao i komad papira. Ta stvar na desno trebala bi biti ta oplata u kojoj se drže minobacačke granate. To je moje objašnjenje na temelju onog što ja znam tako se pakiraju min granate.

U svakom slučaju gđine, svjedok UNPROFORA, policajac koji je bio zadužen za istragu kaže da je istraga vođena pod njihovim nadzorom.

Vi ste nam rekli da je u 1. mjesecu a to se baš ne slaže s onim što je on rekao, da je potraga za tijelima trajala do 3. mjeseca 1994. pitao sam ga koliko je žrtava nađeno svaki mjesec da bi se povećao broj žrtava i on nije bio u stanju objasniti to. Sad vas ja pitam, s kojim pripadnikom >UNPROFORa, gdje, kod koje kuće ste vi bili u mogućnosti da nađete ostatke tijela da bi se došlo do razlike od 16 do 38? Dakle, s kojim pripadnikom UNPROFORa u kojoj kući ste vi kopali i kada ste to činili?

Dakle, koja kuća je bila uništena do te mjere da su spaljena tijela bila unutar ruševina, kad vidimo zgradu gdje su samo stropovi bili udubljeni. Pogledajmo ponovno te kuće koje su zapaljane zapaljivim mecima i do koje mjere su stvarno zapaljane?

Ide video...

P. uključujući vašu vlastitu kuću, pokazat ćemo vam vašu vlastitu kuću. Nema krova, ali mi ne možemo vidjeti krhotine opeke, barem ne na ovoj kući koje bi nužno zahtijevale iskopavanje da bi se došlo do žrtava. Molim odgovorite, kada gdje s kim iz UNPROFORa ste vršili iskopavanje?

S: ja se ne sjećam imena unproforaca, to su bili njihovi policajci. Bili su naoružani, imali su kamere au kući Miloša Rozevića našli smo tijelo Alije Likića, ime oca mu je bilo Osman. Kuća Ostoje Danila razorena je još danas. Ima i druga kuća gdje smo našli Aliju a bila je i druga kuća koja je bila razrušena. Tamo smo našli ta dva invalida koji su bili spaljeni. Samo je par kuća koje nisu renovirane.

P: to nije sporno. Ali mi imamo ova spaljena tijela i ništa više. Pogledajte kuće. Spaljene su. Uništene su, ali tamo je bilo borbe. Zločin je počinjen, to nije sporno. Mene zanima razmjer zločina kada ste vi bili u mogućnosti da iskopate ostatak ljudi da bi ste došli do 38 žrtava? Istraga je završila u martu a broj žrtava je rasao. Da li je istraga doista završila u martu ili je broj žrtava kasnije rastao?

S: ja se ne sjećam točno dana kada sam završio istragu. Rekao sam da samo jedna žrtva od 38 još nije nađena. Što se ostalih tiče, ja ne znam da li je to trajalo mjesec ili mjesec i pol. Ali ja sam bio u mogućnosti da nađem i da sahranim sve žrtve. Ako ne govorim istinu, postoje drugi svjedoci žrtve imate snimke nordijskog bataljuna. Oni su snimali kad sam našao Likić Aliju, to je sam jedan primjer.

P: imali smo ovdje čovjeka koja nam je pokazao vrlo ružne fotografije

Antonetti: samo trenutak, vi ste gdine spomenuli da je nordijski bataljun bio tamo, da li su oni uzimali slike, da li su snimali?

S: da.

Antonetti: dobro.

P: osim 16 tijela-jedno je također bilo sporno, nismo vidjeli nikakve fotografije koje su bile snimljene tijekom iskopavanja, ekshumacije ili sama tijela, jer bi tijela bila potpuno raspadnuta nakon mjesec i pol, još plus je kišilo, bilo je kiše. Nikad nismo vidjeli nikakve fotografije tih tijela koja su bila ekshumirana ili odnešena nekamo. Imamo informacije samo što se tiče 16 tijela. Stoga, samo pitam, bi li netko donio fotografije ovdje koje bi pokazale što se zaista dogodilo u Stupnom Dolu, međutim, nemojmo o tome rasprezati. Možete sve odnijeti. Dajte da vas pitam još nekoliko pitanja. Gdine, svjedok kaže da je bilo 43 stražara u selu i kaže da, budući je tamo bilo 7 mjesta straže, da je bilo 3 ljudi na svakom od njih, 21 čovjek po smjenama. Imali smo ljude koji su rekli da je bilo 20 ljudi a ovaj čovjek kaže da ih je bilo 43. a vi niste bili zapovjednik, ali, je li moguće da je u Stupnom Dolu bilo 43 naoružana čovjeka, kao što je zaštićeni svjedok svjedočio?

S: ne, gđin Praljak. Smjene su bile...to nisu bili pravi vojnici. Smjene su bile kao one kao kad radite u tvornici. Ljudi nisu odnosili svoje oružje kući. Vojnik bi išao da odradi smjenu; i nakon 12 sati, on bi predao pušku drugom vojniku da ga zamijeni i otišao bi kući.

P: u redu. Znači, ovaj svjedok kaže da ih je bilo 43 i nastavlja da je najgore stražarno mjesto bilo Potok, struja, jer je bilo smješteno između dva brda i bilo je to dobro mjesto za napad. Svatko tko je čuvao to mjesto bio bi u groznom škripcu ako bi se trebali braniti od napada tamo. Je li to tako?

S: bilo je to mjesto na pola puta između sela Stupni Dol i Vareš Majdana. E sad, je li to zaista bilo tako opasno, nisam ja vojni analitičar. Ne mogu vam reći.

P: je li točno, prema vašem znanju, da je toga dana bilo 5 ljudi, najmanje 5 ljudi na Bogošu iz vašeg sela?

S: ne znam točan broj. Znam da je dvoje ljudi ubijeno u rovu. Tamo su i ostali. Znam da je tao bio Ejub Likić i znam da je istrčao iz rova ostavivši pušku tamo. Trčao je prema selu. Tamo je spomenut. Znam da je otac jednog od momaka koji je tamo ubijen, otišao u tom pravcu. Bio je nenaoružan i pogođen je, ubijen od strane HVO-a na pola puta.

P: znači, Momir i njegov otac, Salkin Šekija, svi su bili ubijeni?

S: da, da.

P: nadalje on govori da su se pripremali za borbu i da je borba koja je slijedila, trajala 2 i pol sata. Jeste li upoznati s činjenicom da je na jednoj od ovih pozicija a to je očito pozicija koja je blizu Bogoša, da su borbe trajale dva i pol sata i da je udaljenost između napadača i obrane bila 50 metara?

S: pa, ne znam to, gđine Praljak.

P: znate li da osim ove grupe koja je bila u centru selu, kako to ovaj svjedok kaže, ne u skloništim ili u 2 ili 3 kuće, znate li da se grupa od oko 40 ljudi izvukla ranije, išavši kroz šumu do kontrolnog punkta HVO-a, gdje im je dana voda, zvan je UNPROFOR i da su bili prebačeni na slobodni teritorij, teritorij pod kontrolom A BiH? Zna li to?

S: ne, gđine Praljak, ali mislim da to nije istina.

P: u redu, uredu. Samo govorim o svjedočenju koje smo čuli.

S. ne, ne, ne znam o tome a ne mogu vam reći stvari koje ne znam.

P. da. Hvala vam. Samo nam vi recite što znate a mi ćemo nastaviti.

Gđin Flynn: prije nego što nastavimo, ako mogu časni sude. Trebat ću nekih 4 minute za redirekt, ako može.

Antonetti: dobro.

P: nema problema. Brzo ću završiti. Recite mi ovo; jeste li svjesni činjenice da je izjava, da je svjedok rekao; «blizu našeg rova na Stensiski, vidio sam mrtvo tijelo Zejnla Mahmutovića. Imao je vrlo veliku ranu preuzrokovanu dumdum metkom.» znate li da je Zejnli Mahmutović ubijen pokraj rova?

S: to je bio moj otac, i znam točno gdje je bio ubijen. Znam to zasigurno.

P. ispričavam se gđine. Nisam to znao. Nisam imao tu informaciju.

S. samo da objasnim. Tamo nije bilo rova. To je bilo mjesto znad tih kuća. Zadnji put kad sam tamo ostavio mog oca, nije htio ostaviti dvoje ljudi, ljudi koji se nisu mogli micati koji su bili...koji su kasnije spaljeni u krhotinama opeke. Nije ih htio ostaviti, tako je dobar čovjek bio. Našao sam ga, zapravo unprofor ga je našao i unprofor ga je odnio. Bio sam u prilici vidjeti ga prije pogreba. Imao je 4 prostrijelne rane u prsima. Tako da nije

stradao od dumdum metka. Bio je to sijač smrti, strojnica a rane od metka su išle od vrha prema strani. To mogu reći jer sam ga mogao vidjeti u kovčegu.

P. žao mi je. Samo sam vam pokazao svjedočenje svjedoka koji je svjedočio kao zaštićen. To nije ono što ja tvrdim. Samo pokušavam sastaviti slagalicu.

S: a ja sam ovdje samo da bih rekao istinu, gdine Praljak.

P. što god da se dogodilo a sudsko vijeće će biti u stanju ustanoviti da na temelju različitih elemenata na kraju, siguran sam, želim znati sljedeće; vi tvrdite da je najmanje 500 HVO vojnika i 2 od jedinica kako smo saznali, su bile specijalne jedinice, Maturice i Apostoli i da su oni napali selo koje je branio određeni broj ljudi koji su imali puške, strojnice i tome slično. 170 ljudi je bilo na jednom mjestu. Rekli ste da su neki koji su napali selo bili pod utjecajem droga. Kako je moguće da, ako je opći plan bio ubiti mještane Stupnog Dola, kako je moguće da naoružana snaga ove veličine koja je uključivala 2 dobre jedinice u vojnom smislu, da su odlučili da ne napadnu 170 ljudi koje brani šaka ljudi nakon samo 2 ručne granate bačene? Je li to moguće? Ako je netko zaista mislio ubiti te ljude, kao što vi govorite, tko bi odlučio da ne nastavi nakon što je bacio samo 2 ručne granate? Je li, prema vašem mišljenju, logično u vojnom smislu?

S: informaciju o točnom broju participanata u selu Stupni Dol sam pročitao u autobiografiji Miroslava Pejčinovića, zapravo je Ante Pejčinović, tadašnjeg načelnika HVO Vareš koji je izdao knjigu. Linija obrane je bila dugačka i bilo je potrebno mnogo ljudi da se linija popuni. Prema gđinu Pejčinoviću, između 400 i 500 muškaraca je sudjelovalo a govorim o pravim vojnicima, onima koji su već sudjelovali u borbi. Bilo ih je oko 120, prema njegovoj izjavi i oni su bili Maturice i Apostoli. Druge HVO postrojbe su bile iz našeg vlastitog nereda, iz susjednih sela u blizini zajednice Stupni Dol. Bila je i pukovnija brigade iz Mira, jedna iz Bijelog Polja, iz sela Perizići, svi koji su bili blizu mjesne zajednice Stupni Dol.

P. u redu onda. Samo mi recite jeste li vidjeli nekoga da je bacio ručne granate i jeste li vidjeli te vojnike pod utjecaje droga da su odustajali od svoje namjere. Jeste li vidjeli to?

S: čuo sam to od ljudi koji su bili u tom atomskom skloništu o kojem sam govorio prije nekog vremena.

P: je li to bilo samo jedno atomsko sklonište ili je bilo više kuća? Nema kuće u Stupnom Dolu koja bi primila 200 ljudi.

S: napad je dosegao 2 ili 3 kuće koje su ostale tamo u donjem dijelu sela. Što se tiče točnog broja u prvoj, drugoj ili trećoj kući, zaista ne mogu reći.

P: ali gđine Mahmutović, ako su linije bile dugačke i ako su se ljudi povlačili zajedno s vojskom, to više nisu linije obrane A BiH. HVO je bio oko te tri kuće. Kako tamo mogu biti linije? Kako je selo moglo pasti? Kako to da su ljudi bili u kućama? Nema u tome logike.

S. vi ste to rekli, gdine Praljak, da su naši vojnici otišli put HVO-a, da ih je unprofor odveo.

P: ja sam rekao, samo sam se odnosio na riječi svjedoka. Da je u trima kućama ostalo vojnika koji su ih branili, to znači da bi ostatak njih već bio zarobljen od strane HVO-a i da je HVO bio oko te tri kuće s 150 do 200 postrojbi /kako piše u tekstu/. I čak nakon što su i bačene 2 ručne granate...

Antonetti: gđine, imam pitanje koje će možda objasniti stvar vijeću. Imali smo svjedoka, ja neću odati njegovo ime koji je jasno indicirao koja je bila svrha vojne operacije. Prema njemu, to je bila svrha da se preuzme kontrola nad Bogoš brdom. Prema svjedoku to brdo

je bilo od strateške važnosti i omogućavalo je ljudima da imaju kontrolu nad selom. Stoga, bilo je napada i borbi na tom brdu i bilo je ranjenih ljudi na strani HVO-a. Pljuci su bili ozlijeđeni. Nakon napada, brdo je zauzeto i jedinice HVO-a koje nisu bile...tamo nije bilo 500 vojnika nego mnogo manje. To je ono što nam je svjedok rekao. Da li se to uklapa u ono što ste vi vidjeli. Jer ste bili tamo u to vrijeme.

S: ne znam je li svjedok rekao u toj izjavi da je jedan rov, u kojem je bilo 5 vojnika A BiH i koji se nalazio iznad sela na lijevo, prema selu Mir, nije nikad bio zarobljen. Nikad nije bio zauzet. U rov su poslali ženu, onu o kojoj govori gospođa odvjetnik. Poslali su ženu s porukom za te vojnike da se predaju. Bilo je nekih 20 do 30 vojnika oko toga, i čitav dan su ga pokušavali zauzeti ali nisu uspjeli. Taj je rov bio između Mira i Stupnog Dola. To je bila druga kota u smislu strateške važnosti i neki od tih...

Antonetti: i taj rov nije bio zauzet?

S: nikad. Nikada nije bio zauzet a bio je 3 km udaljen od sela.

Antonetti: a HVO je poslao tu ženu da se ti ljudi predaju?

P: ustrajem kod svog pitanja. Ako su linije, osim rova koji nikad nije bio zauzet, ako su sve druge linije u Stupnom Dolu bile zauzete a većina stanovnika, 107 plus-minus su bili u trima kućama, HVO je svukud okolo, onda, prema vašoj informaciji, HVO ima protuzračni top koji može probiti svaki zid od tih triju kuća. Prema vojnoj logici, da li bi zauzeće tih kuća predstavljao ikoji problem za snage HVO-a koje su tamo u to vrijeme bile, po vašem mišljenju?

S: U času kad su snage HVO-a ušle u selo, ili bar u jedan dio sela, prekinuta je minobacačka vatra. Artiljerijska vatra, jer, naravno, oni ne bi pucali na vlastite ljude. Sve ostalo što se tamo događalo, događalo se sijačem smrti i automatskim puškama.

P. u redu. Znači, minobacački se lako miču, kao i protuzračni topovi, međutim, ne želim o tome. Možemo li vidjeti dokaz P03877. to je fotografija vaše kuće. P03877 je broj. Možete li potvrditi da je to vaša kuća? Krov je izgorio. Ne može se u njoj stanovati ali nije razrušena. A ako želite kopati, nema se što kopati jer ono što je otpalo s krova i ono što je spaljeno, ne predstavlja problem i nikoga ne može zakopati tko bi bio ispod toga.

S: da. Kuća je postojala, još je tamo, nije bila renovirana. Možete ju vidjeti svaki dan u bilo koje doba dana. Postoji i atomsko sklonište. Sve je tamo.

P. moje pitanje vama je bilo; je li točno da tamo nema ničeg što se može iskopati? Da je bio netko mrtav u podrumu, bilotko da je došao do kuće, da li bi mogao vidjeti tu osobu?

S: gđine, kuća je bila absolutno nova u to doba.

P: nije to predmet rasprave. Pitam vas; ovako kako to vidimo na slici, kada je kuća izgorjao, kada se krov udubio...

S: to nije moja kuća.

P. to nije vaša kuća?

S: ne.

P: onda je to problem tužitelja jer on tvrdi da je to vaša kuća.

S: ne, prije nekog vremena, vidjeli smo moju kuću na slici.

P: molim, pokažite ponovno, P08377.

S: to je moja kuća.

P. nemamo tu fotografiju. Ne mogu reći je li to točno ili ne. Da li je ovo vaša kuća?

S. da, jest.

P. molim, znam da je bila nova. Znam da je bila spaljena. Sve je to točno. Ali moje pitanje jest; da je netko bio ubijen ili da je umro u skloništu izvan skloništa oko kuće, da

li bi za bila potrebna ikakva kopanja? Da je tamo bilo tijelo, mogli ste ga vidjeti. Ne morate ga iskopati, posebice da su tijela bila u skloništu.

S. gđine Praljak, 50% kuća je bilo staro. Napravljene su od drveta i cigli.

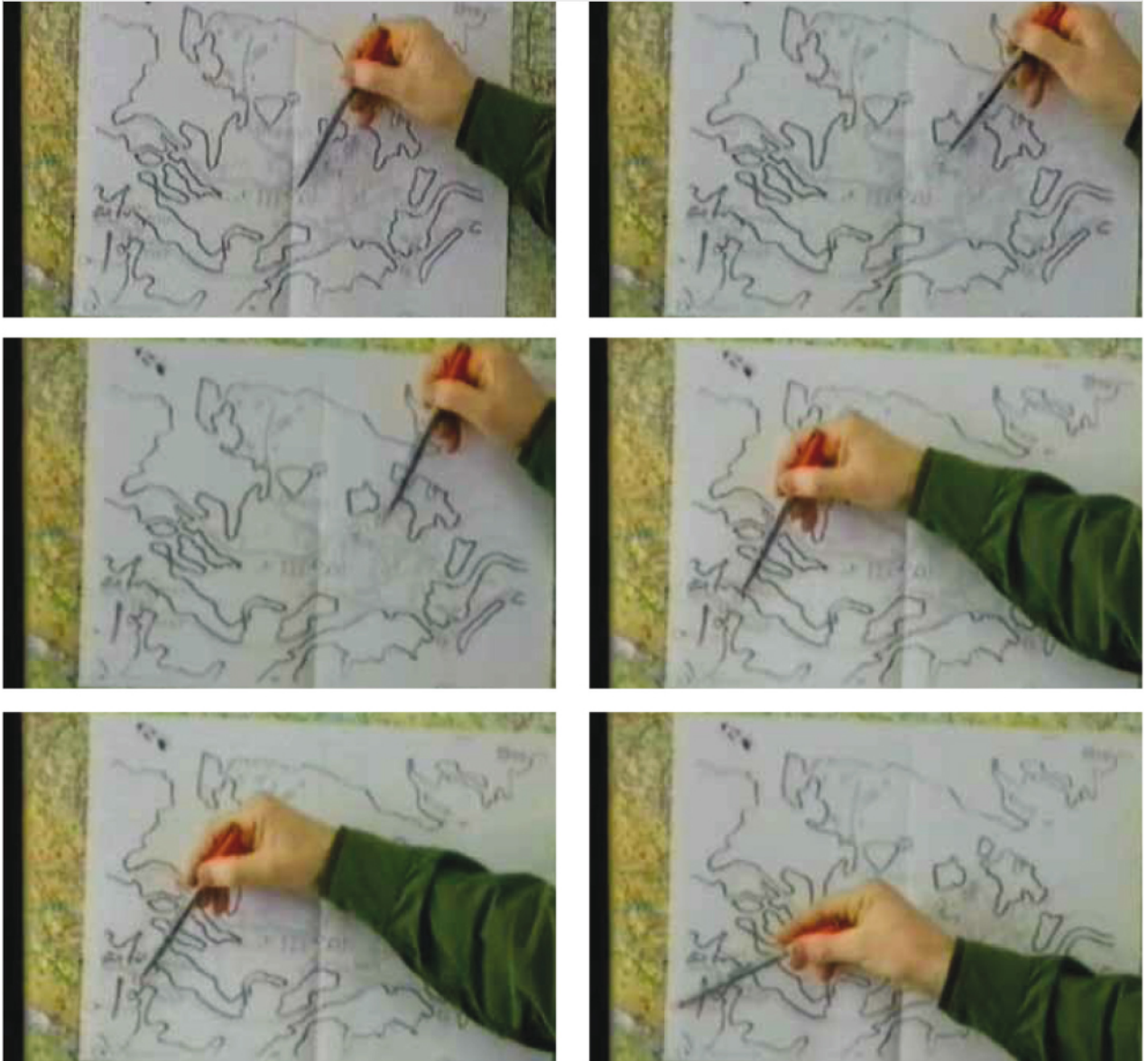
P. gđine, pitam vas o vašoj kući. Rekli ste da se ovdje nešto dogodilo i da ste morali kopati 5 dana.

S. ne, ne. Ne tu. Ovdje su ljudi bili ubijeni ispred kuće. To je razlog zašto nikad nisam imao namjeru rekonstruirati ju i renovirati.

P: kuća, suci je mogu vidjeti na ovom snimku. Ne mogu provoditi daljnju analizu. To bi bilo...hvala vam gospodine. Žao mi je ako sam vam pokazao stvari koje su evocirale ružna sjećanja. Hvala vama i sucima.

FOTO-DOKUMENTACIJA IZ STUPNOG DOLA

1.a. UNPROFOR obilježava mjesta u Supnom Dolu na kojima su pronađena mrtva tijela

1.b. Prema izvješću UNPROFOR-ove vojne policije poslanom Vijeću sigurnosti UN-a pronađeno je 15 tijela

2. Selo Stupni Do

2.a. Pripadnici UNPROFOR-a u Stupnom Dolu

2.b. Pripadnici UNPROFOR-a u Stupnom Dolu

2.c. Pripadnici UNPROFOR-a u Stupnom Dolu

2.d. Pripadnici UNPROFOR-a u Stupnom Dolu

2.e. Pripadnici UNPROFOR-a u Stupnom Dolu

3. Tijelo je izgoreno, a zid iza tijela je bijel?

3.a. Tijelo je potpuno izgorjelo, a drvo ispod leša nije? Ruka mrtve osobe ne može stajati u uspravnom položaju. Municija pokraj tako izgorenog tijela nije eksplodirala?
Gdje su ta tijela izgorjela i tko ih je smjestio pred kuće prije dolaska UNPROFOR-A?

4. U podrumu su pronađene tri mrtve ženske osobe.

5. a

4.a. Jedna od njih vodi se kao pripadnica ABiH - (maskirna uniforma)

5. b

4.b. Jesu li vidljive čahure dokaz da se iz tog podruma pucalo?

h formacije sa teritorije BiH izvode u/d u do
oriji Istočne Hercegovine i oko Dubrovnika.

te dejstva se od Mostar i pravce: s. Crnogla
a - s. Ravno i s. Slano - Izvala. Po dubini s
ina Lištice, Čitluk, Ljubuski, Grude, Posušje
eljevac i o. Šiben.

erjaku vatreni podršku izvodi različitim art
vanim u vatrene grupe sastava 2-3 oruđa, nano
jivanjem 5-10 projektila i brzim premeštanjem
e vatre uglavnom je postigao slučajnim popost
izvršene korektore, odnosno obezbeđenja preci
t.

voje je koristio za izviđanje klipnim avionima
te u daljnjim napadnim dejstvima očekivati je n
resinje, Crnoglav - Stolac, s. Trebinjska - s.
s. Slano - s. Izvala - Popovo polje, sa verov
ti u Bići rejon Stoca sa pomoć muslimanskoj B
ne Hercegovačkog korpusa i ishijanjem u Popov
ljne uslove sa dalja dejstva u dubinu teritori
se.

i 26.05.1992. godine sve snage na prostoru Ist
linjuju se pod jedinstvenu Komandu Hercegovačk
23.brTO - Bilećka, 472.mtbr - Trebinjska, 10.
tbr - Nevesinjska, 13.msp, 13.mposp, 13. lap
ob, 13.etc, PZ Kude NK i PZB, OTO Borci, te O
TO Ljubinje koji se predpočinjavaju 23.brTO i
slučio sam: nastaviti sa obaveznom odbranom na
kovec, s. Klepci, na sadašnjoj liniji odbrane
rovati odbranu u zoni 23.brTO, a sa 472.mtbr c
a liniji: s. Velja Meda - s. Trebinjska - s. O
s. Grebol - s. Kalđerdevići - Vlačnik.

eprediti prodor neprijatelja kroz zonu odbr
onu Hercegovinu.

TO težište izati na organizaciji VOJ-a i pr

Slobodan Praljak – kratka biografija

Rođen sam 02. 01. 1945. godine u Čapljini, BiH.

Osnovno i srednje obrazovanje (Realna gimnazija):

4 godine – Rama, 6 godina – Široki Brijeg, 2 godine – Mostar.

Sveučilište u Zagrebu – diplomirao sam osam-semestralni studij:

- a) Elektrotehnički fakultet – zvanje: Dipl.ing.elektrotehnike (slaba struja-telekomunikacije);
- b) Filozofski fakultet – zvanje: Profesor filozofije i sociologije;
- c) Akademija za kazalište i film – zvanje: Diplomirani redatelj.

- Kao student, radio sam u Stockholmu u firmi „Akla“ i prao suđe u restoranima, te isto kao student radio sam pet ljeta kao konobar u Njemačkoj, Titisee;
- Voditelj laboratorija za elektroniku – Tehnička škola „Nikola Tesla“, Zagreb;
- Na Višoj školi predavao sam: „Osnove elektrotehnike“, „Teorijsku elektrotehniku“, „Teoriju automatske regulacije“;
- 1973. godine postajem „slobodni umjetnik“, živim od honorara;
- Režiram u kazalištima u Hrvatskoj, BiH, snimam dva TV filma, seriju za djecu, jedan igrani film i dokumentarne filmove;
- U užoj grupi ljudi, sudjelujem u osnivanju HDZ-a /Hrvatska Demokratska Zajednica/;
- Postajem glavni tajnik HDS-a /Hrvatska Demokratska Stranka/;
- U proljeće 1991. napuštam politički angažman;
- Kao dragovoljac, odlazim u Sunju (pokraj Siska), a 05. 09. 1991. imenovan sam Zapovjednikom obrane Sunje;
- 26. 11. 1991. dobio sam čin pukovnika HV /Hrvatska Vojska/;
- 10. 03. 1992. promaknut sam u brigadira HV;
- 14. 03. 1992. napuštam Sunju i postajem pomoćnik Ministra obrane RH za IPD /Informativno-psihološka djelatnost/;
- 03. 04. 1992. dobio sam čin general bojnika;
- Od 11. 04. 1992. – 07. 05. 1992. dragovoljno odlazim u BiH /u Hercegovinu/ i obavljam dužnost zapovjednika Operativne zone Jugoistočna Hercegovina – Čapljina – Mostar – Jablanica – Konjic;
- 27. 10. 1992. Imenovan sam u VONS /Vijeće obrane i nacionalne sigurnosti/ RH;
- 01. 06. 1993. tražim razrješenje iz HV radi odlaska u BiH;
- 15. 06. 1993. razriješen sam dužnosti u HV;
- 24. 07. 1993. imenovan sam zapovjednikom HVO-a /Hrvatsko Vijeće Obrane/;
- 09. 11. 1993. predao sam dužnost zapovjednika HVO-a;
- Vraćam se u HV;
- Kasnije u HV obavljam razne funkcije, pa i funkciju Pročelnika vojnog kabineta Predsjednika RH dr Franje Tuđmana;
- Kao dragovoljac, sudjelovao sam u „Oluj“ na pravcu Hrvatska Kostajnica – Dvor na Uni;
- Umirovljen sam, na osobni zahtjev, 01. 12. 1995. godine;
- Poslije umirovljenja, radio sam kao direktor, zatim kao predsjednik Nadzornog odbora u tvornici „Chromos boje i lakovi“, surađivao sam sa tvrtkom „Sigma“ iz Amsterdama (proizvodnja boja za brodove);
- Početkom travnja 2004. završio sam u pritvoru u Den Haagu, optužen za mnoga zlodjela;
- 29. 05. 2013., prvostupanjskom presudom, osuđen sam na 20 godina zatvora.

Slobodan Praljak

INFORMACIJA O WEB STRANICI www.slobodanpraljka.com :

- Uvodna izjava generala Slobodana Praljka na početku glavne rasprave kaznenog postupka pred MKSJ 27. travnja 2006.;
- Ratni dokumenti – pregled dokumenata proizašlih iz rata po monografskim cjelinama (do sada objavljeno 100 monografskih cjelina s preko 55.000 autentičnih dokumenata pretraživih putem tražilice prema naslovu, autoru, mjestu nastanka, te datumu nastanka);
- 3 video galerije: ratni video, video svjedočenja generala Slobodana Praljka, video unakrsnog ispitivanja svjedoka od strane generala Praljka.
Ukupno trajanje video materijala premašuje 1.400 sati s preko 8.000 stranica opisa i sadržaja ratnih videa, te pripadajućih transkripata video galerija koje se odnose na suđenje pred MKSJ;
- Iskazi ljudi o generalu Slobodanu Praljku i ratnim događanjima – do sada objavljeno 188 iskaza;
- Svjedočenje i ekspertni nalazi prof. Slobodana Jankovića o rušenju Starog mosta u Mostaru, prof. Vlade Šakića o socijalno-psihološkim aspektima rata i prof. Josipa Jurčevića o povijesnim aspektima rata;
- Dokumenti suđenja – sudske odluke, mišljenja sudaca, transkripti suđenja, završni podnesci, dokumenti predočeni svjedocima obrane dr. Jadranka Prlića;
- Pismo generala Slobodana Praljka protiv Carle del Ponte, izbor iz tiska i knjiga, transkripti, 58 audio zapisa:
- Publikacije o ratu – monografski prikazi važnijih ratnih događaja u BiH i njihovih posljedica.

POSJEĆENOST WEB STRANICE

Do studenog 2014. godine web stranicu je posjetilo više od 7.350,000 ljudi iz preko 170 zemalja koji su pregledali preko 11Tb sadržaja web-a u preko 60 000 raznih datoteka (dokumenti, video materijali, slike, tekstovi ...).

K A Z A L O

A BiH	Armija Bosne i Hercegovine
ABHO	Atomsko-Biološko-Kemijska Obrana
Allah dž.š.	<i>/arap.: Jalla Shanuhu/</i> ; Zahvala Alahu
AP ZB / AP WB	Autonomna Pokrajina Zapadna Bosna ; <i>/eng.: Autonomous Province of Western Bosnia/</i>
AVNOJ	Antifašističko Vijeće Narodnog Oslobođenja Jugoslavije
B/D	Borbena Djelovanja
B/G	Borbena Gotovost
bbr	Brdska Brigada
bbt	Brdski Bataljon
BiH	Bosna i Hercegovina
Br	Brigada
CLoB	Centralna Logistička Baza
c/o	Crta Obrane
COOV	Vojno Obrazovni Obučni Centar
CV	Centar Veze
CZ	Civilna Zaštita
DG	Diverzantska Grupa
DM	<i>/njem.: Deutsche Mark/</i> ; Njemačka Marka
DŠK	<i>/eng.: Degtyarov-Shpagin Calibre/</i> ; Degtyarov-Shpaginov Puškomitraljez
DVD	Dobrovoljno Vatrogasno Društvo
EC / EZ	<i>/eng.: European Community/</i> ; Europska Zajednica
ECMM	<i>/eng.: European Community Monitor Mission /</i> ; Promatračka Misija Europske Zajednice
EEC / EEZ	<i>/eng.: European Economy Community/</i> ; Europska Ekonomska Zajednica
FNRJ	Federativna Narodna Republika Jugoslavija
Gbr	Gardijska Brigada
GS	Glavni Stožer
GS HVO	Glavni Stožer Hrvatskog Vijeća Obrane
HBNA	Novinska Agencija Herceg-Bosne
HIS	Hrvatski Informativni Servis

HDA	Hrvatski Državni Arhiv
HOS	Hrvatske Obrambene Snage
HR-HB	Hrvatska Republika Herceg-Bosna
HRM	Hrvatska Ratna Mornarica
HRSS	Hrvatska Republikanska Seljačka Stranka
HRT	Hrvatska Radio-Televizija
HRZ	Hrvatsko Radno Zrakoplovstvo
HTV	Hrvatska Televizija
HV	Hrvatska Vojska
HVO	Hrvatsko Vijeće Obrane
HZ-HB	Hrvatska Zajednica Herceg-Bosna
ICRC / MKCK	<i>/eng.: International Committee 2ft he Red Cross/</i> ; Međunarodni Komitet Crvenog Križa
ICTY / MKBJ	<i>/eng.: International Criminal Tribunal for The Former Jugoslavia/</i> ; Međunarodni Kazneni Sud za bivšu Jugoslaviju
IFOR	<i>/eng.: Implementation Force/</i> ; Interventne snage
IO	Izvršni Odbor
IPD	Informativno-Politička Djelatnost / Informativno-Propagandna Djelatnost / Informativno-Psihološka Djelatnost
IK	Izvršni Komitet
IZM / IKM	Izdvojeno Zapovjedno mjesto / Izdvojeno Komandno mjesto
JNA	Jugoslavenska Narodna Armija
KČ	Komandir Čete
KOG	Kontraobavještajna Grupa
KOS	Kontraobavještajna Služba
KOV	Kopnena Vojska
KPJ	Komunistička Partija Jugoslavije
KŠ	Krizni Štab
KVŠ	Krizni Vojni Štab
KZ	Kriptografska Zaštita
LARD	Lako-artiljerijska Raketna Divizija
LoB	Logistička Baza
LRL	Laki Raketni Lanser
M/V	Motorna Vozila
MB	Minobacač
Mbr / mtbr	Motorizirana Brigada

MO	Ministarstvo Obrane
MORH	Ministarstvo Obrane Republike Hrvatske
MOS	Muslimanske Obrambene Snage
MP / VP	<i>/eng.: Military Police/</i> ; Vojna Policija
MRUD	Mina Usmjerenog Rasprskavajućeg Djelovanja
MTBR	Motorizirana Brigada
MTS / TMS	Materijalno-Tehnička Sredstva / Tehničko-Materijalna Sredstva
MVP	Ministarstvo Vanjskih Poslova
MZ / IC	Međunarodna zajednica ; <i>/eng.: International Community/</i>
NDH	Nezavisna Država Hrvatska
NOB	Narodnooslobodilačka Borba
NOV	Narodnooslobodilačka Vojska
NOP	Narodnooslobodilački Pokret
NŠVK	Načelnik Štaba Vojne Komande
OG	Operativna Grupa
Okb	Oklopna Brigada
OkŠO	Okružni Štab Obrane
ONO	Općenarodna Obrana
OpŠO	Općinski Štab Obrane
OS	Oružane snage
OSMP / OSPP	Owen-Stoltenbergov Mirovni Plan ; <i>/eng.: Owen-Stoltenberg Peace Plan/</i>
OŠ NOP	Okružni Štab Narodnooslobodilačkog Pokreta
OZ	Operativna Zona
OZ JIH	Operativna Zona Jugoistočna Hercegovina
OZNA	Odjeljenje za Zaštitu Naroda
PAT	Protuzračni Top
Pdo	Protudiverzantski Odred
PL BiH /BH PL	Patriotska Liga Bosne i Hercegovine ; <i>/eng.: BH Patriotic League/</i>
PNŠ	Pomoćnik Načelnika Štaba
POČ	Protuoklopna Četa
PZO	Protuzračna Obrana
R BiH	Republika Bosna i Hercegovina
RH	Republika Hrvatska
RPG	<i>/eng.: Rocket Propelled Grenade/</i> ; Raketni Bacač Granata

RRF	<i>/eng.: Rapid Reaction Force/ ; Snage za brzo djelovanje</i>
RSK	Republika Srpska Krajina
RS	Republika Srpska
RT	Raketni Top
RTB	Radio Televizija Beograd
RTS	Radio Televizija Srbije
RZ	Radna Zajednica
SANU	Srpska Akademija Nauka i Umjetnosti
SAO	Srpska Autonomna Oblast
SAO Krajina	Srpska Autonomna Oblast Krajina
SDA	Stranka Demokratske Akcije
SDAH	Stranka Demokratske Akcije Hrvatske
SDB	Služba Državne Bezbednosti
SDS	Srpska Demokratska Stranka
SFRJ / SFRY	Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija ; <i>/eng.: Socialist Federal Republic of Yugoslavia/</i>
SIS	Sigurnosno Informativni Servis
SJB	Stanica Javne Bezbednosti
SKC	Splitski Klinički Centar
SKH	Savez Komunisti Hrvatske
SKJ	Savez Komunisti Jugoslavije
SKOJ	Savez Komunističke Omladine Jugoslavije
SK-PJ	Savez Komunisti – Pokret za Jugoslaviju
SN SL	Sanitetska Služba
SO / AOM	Skupština Općine ; <i>/eng.: Assembly of Municipality/</i>
SPABAT	Španjolski Bataljon
SKPB	Svesavezna Komunistička Partija Boljševika
SUBNOR	Savez Udruženja Boraca Narodnooslobodilačkog Rata
SVK / VSK	Srpska Vojska Krajine / Vojska Srpske Krajine
SZUP	Služba za Zaštitu Ustavnog Poretka
ŠVK	Štab Vrhovne Komande
TANJUG	Telegrafska Agencija Nove Jugoslavije
TO	Teritorijalna Obrana
UB	Uprava Bezbednosti
UDBA	Uprava Državne Bezbednosti

UNPROFOR	<i>/eng.: United Nations Protection Force/</i> ; Zaštitne Snage Ujedinjenih Naroda
UZP / ZZP	Udruženi Zločinački pothvat / Zajednički Zločinački Pothvat
Vb	Viteška Brigada
VBR	Višecijevni Bacač Raketa
VEP	Vojno Ekonomsko Povjerenstvo
VK / KV	Vojni Komandant / Komanda Vojske
VOLKSDEUTSCHER	„Folksdojčer“ – Hrvat njemačkog podrijetla
VOMP / VOPP	Vance-Owenov Mirovni Plan / <i>eng.: Vance-Owen Peace Plan /</i>
VONS	Vijeće Obrane i Nacionalne Sigurnosti
VRS	Vojska Republike Srpske
WEU	<i>/eng.: Western European Union/</i> ; Zapadno Europska Zajednica
WWII	<i>/eng.: World War II/</i> ; Drugi Svjetski Rat
ZNG	Zbor Narodne Garde
ZRNS	Navigacijski Sustav Zemaljskog Radija
ZTS	Zrakoplovno Tehnička Služba
ZZ VF	Zajedničko Zapovjedništvo Vojske Federacije
Ž/S	Živa Sila